

Tradicionalno Balkansko veštičarstvo

Radomir R. Podunavski

SADRAŽAJ

1. PREDGOVOR	3
2. VEŠTIČARENJE	6
3. DREVNO VEŠTIČARENJE NA BALKANU	11
4. INICIJACIJA	29
5. RITUALNI TRANS	40
6. VEŠTICIJI ALATI I ATRIBUTI	52
7. STRUKTURA I VRSTE RITUALA	64
8. DIVINACIJA	89
9. NATPRIRODNA BIĆA I SVETE ŽIVOTINJE	98
10. SVETE, MAGIJSKE I LEKOVITE BILJKE	121
11. BROJEVI, BOJE, SIMBOLI	147
12. VEŠTIČIJI KALENDAR	169
13. UMEMO ZAKLJUČKA	178
14. LITERATURA	181

PREDGOVOR

Prateći svetska kretanja u oblastima paganskih religija, veštičarenja i nesto svežijeg datuma Wicca-e, nije teško uočiti pokušaje mnogih autora, da u svojim delima dokažu postojanje istoričnosti raznih sistema u okviru kojih se oni u većoj ili manjoj meri pronalaze. Koliko su uspešni u ovome, najbolje će pokazati vreme.

Mnogi od današnjih sistema, stoje na sasvim čvrstim nogama i to sa dobrim razlogom. Taj razlog, mogu biti pojedinci, utemeljivači određenih struja, ali i nezavisni naučnici koji su svojim radovima dobro utabali stazu, nadolazećim generacijama.

Takav je slučaj sa Stregerijom, Italijanskim tradicionalnim veštičarenjem, čije postojanje i tradiciju danas retko ko opovrgava, a sve to zaslugom folkloriste Charles Godfrey Leland-a (1824.-1903.), koji je na severu Italije uspeo da nakon nekoliko godina druženja, zadobije poverenje jedne Italijanske veštice te dobije zbir rukopisa, koje će kasnije prevesti i objaviti pod danas svima znanom imenu "Aradia, or the Gospel of the Witches". Na slično stanje stvari, možemo naići u danas poznatim tradicionalnim sistemima kao što su Škotsko, Velško, Irsko i Francusko veštičarenje, na primer. Pored velikog broja naučno potvrđenog i objavljenog materijala, ove tradicije se mogu ponositi i svojim istorijskim kontinuitetom koji na nekom mestima nije prekidao sve do današnjih dana, mahom u seoskim i manje urbanim sredinama.

Da ne bi bilo zabune, moramo na trenutak zastati i objasniti, da se današnje veštičarenje u svetu, primarno deli na dve grupe iako je situacija mnogo složenija. Prvu grupu čini Wicca, veštičarenje koje je novijeg datuma, radi se o pedesetim godinama prošlog veka, a za čijeg se utemeljivača uzima Gerald Gardner. To je revidirani oblik tradicionalnog veštičarenja, koje unutar sebe ima dodatke poput ceremonijalne magije, kabale, masonskih simbola, paganskih misterija, istočnjačke filozofije i slično. Nije sva wicca Gardnerovska, ali kako je on to prvi pokrenuo, svi noviji pravci nazivaju se tim imenom. Svaka struja tradicionalnog veštičarenja, spada u grupu pre-Gardnerovskog, jer je zadržala svoju "čistotu", originalnost i istorijski kontinuitet. Znači nije revidirana do sada, nema dodatke iz drugih sistema, i to je ono što predstavlja osnovnu razliku. Koliko nam je poznato, ni ovo ne mora da bude potpuno tačno, jer se u mnogim pravcima, koji pretenduju da budu tradicionalni, pojavljuju ubaceni elementi nekih drugih struja i religija. Takođe treba naglasiti da to što su ti sistemi tradicionalistički i vaze za pre-Gardnerovske, ne znači da su oformljeni, ili bolje reći "obelodanjeni", kao pravci pre Gardnera. Pored toga nije loše spomenuti da sve ovo skupa ne znači da je jedno veštičarenje bolje od drugog ili da je neko manje vredno. To je samo prosta podela koja nam pomaže da razlikujemo pravce. Ukoliko vas ova tema više zanima, toplo vam preporučujem na čitanje knjigu "Vika-drevna religija veštica" od Gwydiona, koja je izašla u izdanju "Esoterie" a bavi se između ostalog i ovom problematikom.

Osnovni razlog, zbog koga smo spomenuli ovu podelu jeste bolje shvatanje samog pojma “tradicionalno veštičarenje” jer baš ono čini grupu u koju svrstavamo Balkansko ili možda preciznije rečeno starobalkansko veštičarenje. Možda na prvi pogled, može izgledati da je termin “Balkansko veštičarenje” preširok, međutim on je jedini moguć u ovom trenutku. Razlog ovome je činjenica da su sadašnje granice Balkana proizvod politike i da za veštičarenje one ne predstavljaju gotovo ništa. Veštičarenje na Balkanu je proizvod kulturnog nasleđa mnogih naroda. Kada govorimo o njemu, mi moramo shvatiti da ono ima svoje korene duboko u prošlosti čiju osnovu čine starosedeooci među koje ubrajamo, Ilire, Tračane, Dačane, Peonce i druge manje grupacije. Nakon toga možemo pratiti dolazak Romana, Slovena, Kelta i Turaka. Ratovi, migracije i trgovina, rezultirali su mešanjem gena i kultura. Takođe ne možemo zanemariti uticaje susednih naroda. Sve u svemu, danas imamo jednu opštu mešavinu, raznih elemenata koji zajedničkim snagama tvore Balkanski sistem. Veoma je teško napraviti ozbiljnu podelu na stuje, unutar samog Balkanskog veštičarenja. Ono što je sigurno, jeste da postoji Vlaška struja koja se na fantastičan način održala vekovima a kako izgleda i dan danas nastavlja svoju egzistenciju svom žestinom. Posle nje imamo Slovensku struju, za koju je veoma teško odrediti uolikoj meri je “čista”. Recimo da se u njoj prepoznaju uplivi starosedelačke kulture i Keltke. Zatim sledi Visočka(Bosanska) struja, koja u sebi ima elemente i Vlačke i Slovenske. Ostale struje, svakako postoje ali im je prosto ne moguće ući u neki ozbiljniji trag, jer su i one poprimile karakteristike većih struja. Možda bi najpoštenija podela glasila, da postoje dve tradicije, koju čine Vlačka i Slovenska. Kada već spominjemo Vlačku struju, potrebno je reci da današnji Vlasi po etnologu Petru Vlahoviću, predstavljaju “najverovatnije” Slovene koji su Romanizovani. Ovome bih pridodao da je kod njih očevidan uticaj starosedelaca sa tog područja, kako Tračana, Dačana tako i Kelta, koji su verovatno učestvovali u njihovoj etnogenezi. Ko su oni tačno, teško je odgovoriti i dan danas jer slaganja među naučnicima nema. Ova problematika se dosta politizuje što dodatno otežava identifikovanje ove etničke grupacije.

Već na samom početku, smatram da je potrebno reći, kako ova knjiga ni u koju ruku ne pretenduje da bude naučna Iako se dosta oslanja na naučnu građu, naročito građu etnologa. Ona je napisana onako kako sam smatrao da je potrebno, ne bi li bila razumljiva svima.

Kao što će te videti, knjiga predstavlja zbir dveiju stvari. Prva je građja terenski sakupljena I to u sadašnjem vremenu a druga predstavlja naučne činjenice i sakupljena građja od strane etnologa, etnografa i istoričara. Naravno nezaobilazni podaci su svakako svedočenja nekadašnjih putopisaca, poput M.Milićevića I naravno Kazimirovića te nekih drugih autora, novinara, poput Jasne Jojić-Pavlovski .

Bitno je naglasiti da su neki rituali i bajalice, prerađeni i prilagođeni današnjem vremenu, uz pokušaje da se pri tom učini što mana “šteta”. Veliki deo ovoga se odnosi na bajalice, koje bi mnogim osobama bile potpuno ne razumljive bez ovih prepravki. Takođe sam se potrudio da dam njihovu suštinu i strukturu, jednom rečju sve ono što je bitno, kako bi se sasvim jasno videlo kako one nastaju I kako se formiraju.

Celokupni sistem je razložen na delove, koji se tumače posebno kako bi na kraju svi oni skupa dali jednu zaokruženu celinu. Znači krećemo od početka, što će reći od samog pojma i istorije da bi preko inicijacija, ritualnog transa, veštičijih alata i strukture rituala, stigli do praznika i bitnih datuma. Poseban deo čine natprirodna bića i životinje koje su

oduvek bile veoma bitne za Balkanske veštice. Tu je naravno i glava o bilju, koje je u ovako bogato vegetacijom području, prosto ne zaobilazno a čije poznavanje i upotreba, predstavljaju samu osnovu magijske prakse Balkanskih veštica. Skrenimo pažnju na još jednu stvar.

Kada god se počne sa proučavanjem neke pojave, uvek se kreće od definisanja I pojašnjavanja samog termina koji tu pojavu označava. Iz toga sledi da mi ovde govorimo o veštičarenju I to jednom specifičnom obliku istog koji je prisutan na području Balkana.

Međutim sam pojam “veštičarenje” u današnje vreme označava dosta toga I poprilično je neprecizan što dovodi do zabune kod mnogih.

Naime u današnje vreme, čak I u nauci, pod ovim pojmom se podrazumevaju barem dve stvari. Prva, čini dosta ustaljenu praksu, da se pod veštičarenjem podvodi sve što ima neke veze sa magijom, što će reći, bilo koji skup nekakvih radnji koji ima za cilj da na volšeban dovede do željenog rezultata. Sledstveno tome svi oblici vraćanja, bajanja, ritualna praksa šamana, iscelitelja I slično podvode se pod termin veštičarenje. To je naravno pogrešno. Kod nas bi sve ovo mogli da podvedemo pod termin “vraćanje”.

Druga stvar je da se pod ovim pojmom određuju to jest označavaju srednjevekovne veštice, veštice koje su bile gonjene od strane inkvizicije I sa kojima smo upoznati posredstvom bilo knjiga bilo filmova. Neke od tih nesrećnih žena su zaista bile veštice I to one prave. Ono što njih razlikuje od prve navedene grupe jeste činjenica da su one bile, ne samo osobe koje su se bavile magijom već I osobe koje su pripadale jednom zaokruženom magijskom sistemu, što će reći, prolazile su kroz inicijaciju, imale sebi svojstvenu metodologiju rada kao I krajnji cilj, koji nije bio samo pragmatične prirode već je imao I neke religijske konotacije. Ovakav pogled na veštice je ispravan što I nije teško zaključiti ako se u ruke uzme iole ozbiljna zapadna literatura koja se bavi ovom tematikom.

Sledstveno ovome gore napisanom, ova knjiga zapravo ima za cilj da dokaže da je I kod nas postojalo a I još uvek postoji, pravo veštičarstvo. Da bi smo to dokazali mi moramo predstaviti nekoliko bitnih stvari. Prva je postojanje inicijacije, smisleni sistem rada, strukturu rituala, poštovanje viših sila koje su predmet kulta I na kraju postojanje nekih bitnih datuma I praznika. Pa krenimo redom.

veštičarenje

Sasvim slučajno ili ne, u poslednje vreme, u moje ruke, dospelo je više knjiga iz oblasti veštičarenja. Kako sam na jedan pomalo čudan način, i sam bio svedok pojedinih dešavanja u našoj tradiciji, nisam mogao da ostanem ravnodušan. Mogu slobodno reći da me je ono što sam video potpuno zbunilo.

Veštičarenje u svetu doživelo je potpunu simbiozu sa ceremonijalnom magijom i kabalom, dok se upotreba astrologije, sveća u boji, tablica korespondencija, posebnih

odora i sličnih stvari, smatraju tradicionalnim nasleđem veštica. Kako izgleda ovo nije bilo dovoljno, veštičarenju su pridodali čitave paganske panteone i od krajnje privatnog “porodičnog kulta”, načinili neo-paganski hipi pokret. Svega toga nekada nije bilo.

Ritualna magija sa jedne, astrologija i alhemija sa druge strane, bile su stvar bogatih trgovaca i dokone vlaste. Za razliku od njih, neke porodice, mahom po selima, nastavile su da upražnjavaju ono što su upražnjavale u kontinuitetu još od davnina, doduše u nešto naprednijem obliku. To nesto, ličilo je na drevnu religiju pagana koju danas prepoznamo pod Gardnerovskim nazivom wicca, ali ono to nije bilo.

Sasvim je razumljivo da su nekadašnjem seljaku bile nedostupne tablice korespodencije, astrološki položaj planeta u datom času, odore, mačevi i sveće u boji. Takođe je opšte poznata stvar da su ti ljudi mahom bili ne pismeni, tako da o matematičkim proračunima, koji su potrebni u astrologiji, sa jedne strane i famoznim “knjigama senki”, sa druge da i ne govorimo. Nemojte da mislite da oni nisu imali neke vrste rituala ili da nisu koristili tablice, jesu-ali na jedan posve drugačiji način. O svemu ovome govorićemo nešto kasnije.

Dijana

Cernunnos

Za mešanje veštičarenja sa klasičnim paganskim religijama, verovatno je najzaslužnija Margaret Murray, po struci Egiptolog, koja je na osnovu proučavanja dokumenata sa suđenja srednjevekovnim vešticama, izvela dosta proizvoljan zaključak da je veštičarenje ostatak drevnih paganskih religija u kojima su poštovani, prevashodno rogati Bog(u ovom slučaju Cernunnos) i boginja nalik na Rimsku Dajanu. To je po njoj bila religija koja je u svom centru imala kult plodnosti, sezonske festivale-sabate i lunarna okupljanja-ešbate. Sve ovo, objavljeno je u knjizi “Witch Cult in Western Europe”. Nakon ove, usledile su još neke knjige, od kojih je najpoznatija “The God of Witches”. Dodatno ulje na vatru, dolili su Robert Graves sa “White Goddess” i Ertruda Rachel Levi sa “The Gate of Horn”. Oba ova autora su na sebi svojstven način došli do zaključka da su veštice žene koje su nastavile da poštuju religiju svojih predaka kao i da se ona prevashodno odnosila na obožavanje boginje Meseca. Ovakav zaključak je u najmanju ruku čudan ukoliko se zna da se reč Boginja ne pojavljuje ni na jednom suđenju.

Da bismo razumeli zašto je ovo pogrešno, iako ima neke istine u svemu ovome, potrebno je na samom početku shvatiti da je drevno veštičarenje pre svega jedan kompleksan magijski sistem a ne religijski kako mnogi misle. Njegove početke mi možemo pronaći u gornjem paleolitu kako mnogi tvrde, iako se po meni ono jasno formira dosta kasnije, u srednjem veku. Razlog ovome je činjenica da veštičiji koreni vode poreklo iz šamanizma što se lako da uočiti ako se zna da glavnu okosnicu veštičijih

radova čine ritualni trans i kontrola duhova, bilo da su upitanju duhovi prirode bilo raznorazne klase entiteta. Prvobitni šamanizam nije poznavao božanstva. Ona dolaze znatno kasnije, i to najpre u obliku rogatog Boga(koji ne mora biti u svim slučajevima rogat) i Velike Majke. Kada se ovoj primarnoj dijadi počnu pridruživati i druga božanstva mi izlazimo iz šamanizma i stupamo na tle paganizma. Naravno ovo je krajnje uprošćen pogled no mi nemamo vremena da se ovom tematikom više bavimo na ovom mestu.

Tokom ovog perioda, stvaraju se panteoni, hramovi, sveštenstvo, hirarhija religijskih funkcionera i slično. Veštičarenje, sada nešto naprednije, nastavlja da egzistira na samim granicama politeističkih sistema. Ono inkorporira u sebe neka božanstva i tehnike, koji se podudaraju sa njegovom osnovom ali nikako ne prihvata celokupne paganske panteone i paganizam kao religijski sitem. U narednim vekovima, tokom svog razvoja, veštičarenje će dobiti “dodatke” iz dualističkih jeresi gnostičke provinijencije i monoteističkih religija. Promeniće se imena nekih božanstava i entiteta ali će sama osnova i struktura ostati ista. Tako će se veštičarenje formirati u potpunosti tek u srednjem veku i to mahom na jugu Francuske i severu Španije. Pravo veštičarenje će više ličiti na hrišćansku jeres nego na paganski kult. Do današnjih dana ono će se održati na nivou porodičnih kultova i “lične stvari” određenih pojedinaca. Ono samo po sebi nikada nije predendovalo da postane opšte narodna religija ili kult tako da današnje širenje wicca-e nikako ne možemo posmatrati kao širenje veštičarstva već nekakvog new age-neo paganskog pokreta koji kao da je nastavak hipi revolucije iz sedamdesetih.

Ključevi misterija

Posmatrajući zapadnu scenu, primetićemo da je veoma teško utvrditi da li iko poseduje kompletne ključeve misterija drevnog veštičarstva te da li zna šta je ono zapravo? Ono što se da videti u pojedinim knjigama, izgleda ne potpuno sa mnogo pretpostavki, ne dorečenosti, bez zaokruživanja sistema i postavljanja krajnjih granica istog. Moja namera ovde nije da kritikujem već da pomognem da se veštičarenje shvati u što boljem svetlu. To što su neke novonastale struje uključile u sebe ceremonijalnu magiju ne osporava njihov legitimitet jer “suština” je ono što je zapravo bitno. Ovo se odnosi i na eklektično veštičarstvo kao i na neke druge struje.

Ukoliko podrobnije pogledamo današnje stanje teško da je neka struja starija od stotinak godina, iako se mnoge trude da dokažu svoju istoričnost, a samim tim i potvrde svoj legitimitet.

Dokazivanje istoričnosti ne mora da bude krucijalni momenat ako se čitava stvar sagleda iz jednog šireg ugla. Kako stvari stoje, po nekim okultistima, dovoljno vam je da posedujete svega nekoliko ključeva, malo upornosti i ako vam se sudbina nasmeši, te otvorite prava vrata, eto vama znanja koje je sakupljano hiljadama godina. Zato u veštičarenju nije bitna dijahrona dimenzija, već posedovanje ključeva, u ovom slučaju, ključeva veštičijih misterija. Ključevi omogućuju direktan prodor informacija iz određenog područja kolektivnog nesvesnog(Egregora ako tako zelite) u um individue koja ih koristi.

Kolektivno nesvesno se može shvatiti kao skladište svih misli čovečanstva od njegovog nastanka, uključujući time u sebe i veštičije misterije, između ostalog. Pomoću njih mi ulazimo precizno u onu sferu koja za nas predstavlja željeno odredište.

Kako su ovi ključevi bitni i u našem domaćem veštičarenju te shvatanju dobrog dela ove knjige, zastanimo za trenutak i objasnimo kako se do njih dolazi.

Osoba ove ključeve, može dobiti, na više različitih načina. Najjednostavniji je pristupanje nekom kovenu, udruženju veštica i veštaca, kakvih ima na zapadu. Nešto teži podrazumeva obiman istraživački rad te potragu za pisanim i usmenim izvorima informacija. Nakon pronalaženja ovih informacija, data osoba bi prionula na praktičan rad koji bi je doveo do željenog cilja, ključeva misterija. Treći način, možda najčudniji, bira osobu, a ne ona njega. Izvor podataka, u ovom slučaju, predstavljaju razna nadprirodna bića, poput vila, duhova davno preminulih veštica, pa čak i božanstava. Ova bića, najčešće, stupaju u kontakt sa osobom, preko snova ili na određenim energetski "jakim" mestima kao što su određeni delovi neke šume, planine, pećine, vodopadi i slično.

Na gotovo čitavoj teritoriji Balkana, ovakav način dobijanja ključeva, inicijacija i uopšte podataka je svakako najpoštovaniji, a često i jedini mogući. Razlog ovome je nepostojanje koveni, ali i prekinuta tradicija tokom pokrštavanja u srednjem veku. Kako je tadašnji narod mahom bio nepismen teško je bilo očuvati misterije usmenim putem, pogotovo ako one nisu bile za "svačije uši". Ipak dosta toga, kako čisto paganskog tako i vešticijeg te šamanskog, se zadržalo u narodnim običajima i mitovima, kao što ćemo videti u narednim glavama.

Što se tiče natprirodnih bića, treba reći da se mnogi pitaju da li ona stvarno postoje ili su jednostavno plod nečije bujne mašte? Odgovor je krajnje jednostavan. Kako tvrde eminentni svetski stručnjaci koji se bave kako okultizmom tako i proučavanjem ovakvih pojava, po sredi mogu biti samo tri stvari, ukoliko vam se dogodi da vas ona na bilo koji način kontaktiraju.

Prva, ujedno i najčešća, znači da ste se, iz ko zna kog razloga, povezali sa svojim drugim "ja", odnosno nesvesnim u nekom vama prepoznatljivom obliku poput svog licnog "genija", "duha zaštitnika", "anđela čuvara", te na taj način crpate informacije iz kolektivnog nesvesnog. Ovakva veza, može se uspostaviti i preko raznih arhetipova kao što su likovi iz mitova, legendi, bajki i slično. Kod šamana, naprimer, to su najčešće duhovi životinja, odnosno svete životinje-čuvare šamana.

Druga stvar, koja može da vam se dogodi jeste da vas stvarno kontaktiraju natprirodna bića jer ona, kako se tvrdi, de facto postoje, na nekom nivou u nekoj dimenziji. Šta su ona zapravo, energetske frekvencije, arhetipovi, vanzemaljci ili šta god drugo teško je reći. Ono što sigurno znamo jeste da se retko pojavljuju ali zato kada dođu pružaju doista vredne informacije. Postavlja se pitanje kako razlikovati drugu pojavu od prve. Ovde je odgovor nešto komplikovaniji. Naime vaš lični osećaj predstavlja jedini mogući način. Ako mislite da je to krajnje subjektivno, grдно se varate. Daću vam primer.

Ukoliko vam u san dođe arhetip nekog božanstva vi ćete osećati poštovanje, biće vam prijatno, a komunikacija će teći posve lagano u oba smera. Međutim, ako se radi o pravom božanstvu, osećaj će biti krajnje buran. Ukoliko uzmemo da postoji nekakva skala emocija, koja beleži njihovu jačinu od 1 do 100, onda u ovom slučaju prebacujemo

skazaljku na 100. Obično se radi o mešavini više emocija. U svakom slučaju to bi bila bura oduševljenja, ljubavi i ogromnog strahopoštovanja. Imali biste osećaj da gubite dah, teško biste podnosili njegovo prisustvo dok bi komunikacija po običaju tekla jednosmerno a vi bi ste samo primali određene instrukcije, zaglušujuće, poput tutnjave hiljade gromova. Ovo može ličiti na Jungov susret sa jastvom, mada, po mom ličnom mišljenju, razlika postoji, a osećaj je kud i kamo intenzivniji. Samo jastvo, u snovima se prikazuje najčešće kao građevina, biljka ili predmet, veoma retko kao božanstvo. Inače oba ova načina, bilo da su po sredi realna bića ili arhetipovi, su podjednako vredna i nude prave informacije.

Treća stvar, koja je na svu sreću retka pojava, no ipak može da se dogodi, označava da je vreme da se poseti psihijatar, jer je po sredi psihičko oboljenje. Kako razlikovati ovu pojavu od predhodne dve? Prvenstveno po tome što osoba u svesnom stanju doživljava halucinacije, ima poremećaj mišljenja, ne sposobnost da svesno sagleda svoj problem, retko ili sve ređe izlazi iz datog stanja i slično. Zbog svega ovoga apsolutno je potrebno imati potpunu kontrolu nad sobom. Zbog toga se tvrdi da svaki početak nekog "rada" treba jasno naznačiti, a još jasnije njegov završetak. Jedino svesno i sa namerom, smemo ući u stanje izmenjene svesti ne bili se potom lagano i posve sigurno iz nje vratili. Zbog ovoga se nikako ne preporučuje uzimanje narkotika ili bavljenje ovakvim stvarima, osobama za koje se veruje da imaju psihičke probleme. Tokom svakog rituala, dolazi do privremenog uklanjanja barijere, svesno-nesvesno, što može naneti štetu onima kojima je ova barijera već narušena, te je nakon završetka rada ne mogu ponovo vratiti u predhodno stanje. No krenimo dalje.

Sve ovo, o čemu smo govorili do sada, izneto je sa namerom, da se unapred pojašne specifičnosti i izgled kompletnog sistema drevnog veštičarstva, poreklom sa Balkana. Kako da se on u potpunosti shvati, kako je dobijan, kako se širio i kako izgleda danas.

Namerno se ograđujemo na ovo područje jer njemu pripadamo i ono predstavlja geografski okvir u okviru koga proučavamo naše domaće veštičarstvo. Takođe ne želimo da sudimo koja od današnjih frakcija zapadnog veštičarenja poseduje prave ključeve, znači reprezentuje realno veštičarstvo, a koja ne, jer to nije predmet proučavanja ove knjige. Ako je nešto drugačije ne znači da je izmišljeno ili pogrešno.

U svojoj osnovi sistem o kome ćemo ovde govoriti, ne poznaje ritualnu magiju (čak ni pentagrame), odore, mačeve i slično. To ipak, ne znači, da je sve to našim vešticama ne moguće ili zabranjeno ubacivati u sistem i koristiti. To jednostavno njima ništa nije značilo i govorilo tako da su u svoj sistem ubacivale samo one stvari koje su za njih imale neku vrednost, značenje i smisao. Sve je to kulturno determinisano i zbog postojanja različitih kultura postoje različite pojavne osobine nekog sistema. Međutim u osnovi, njihova struktura je ista i zbog toga ćemo mi u ovoj knjizi akcenat staviti baš na samu strukturu sistema jer je to ujedno i najbitnije te ono što sam sistem predstavlja, odnosno čini ga sistemom.

Svaki sistem je živ, on raste, razvija se, a grade ga svi oni koji su uspeali da ostvare kontakt sa "višim silama", "izvorom" te se nakače na odgovarajuću "struju" i dobiju prave informacije. Jedna od karakteristika Balkanskog sistema je ta da je on dosta individualan jer se inicijacije događaju sporadično, spontano, tako da ga mnogi grade na različite načine. Nemojte da vas ovo zavarava. Osnovna struktura svakako postoji i precizno je definisana, a ono što se razlikuje jesu veštičiji atributi, fetiši, bajalice, način

rada i slično. No te razlike su čisto spoljašnje prirode. Ukoliko ovome dodamo da se veštičarenje kod nekih nasleđuje po porodičnoj liniji postaje jasno da je slika o njemu još izefinisanija.

Namera ove knjige jeste da se “Balkanski” pravac prikaže u što izvornijem svetlu, naprimer, onako kako je priman pre trista godina, ali u isti mah pruži što savremenija tumačenja istog. Kultura određenog područja skoro uvek determinise izgled božanstava, oblik ritualnih radnji, predmeta i odeće. Koristi i poštuje se ono bilje koje je dostupno. Isto se odnosi i na životinje. Migracije, ratovi i trgovina, doveli su do mešanja kultura raznih naroda. Kako je mešanje dvosmeran proces, nastale su novine u svim aspektima ljudskoga života, a samim tim i u religiskim odnosno magijskim sistemima. Zbog ovoga je, često, teško utvrditi granice određenog sistema, dati precizan izgled i ime božanstvu, naročito u manjim i zaboravljenim sistemima, poput veštičijeg.

Ovo namerno spominjemo, jer izvorno veštičarstvo ne krije svoje korene u politeistickim panteonima, poput Grčkog, Rimskog ili Skandinavskog. Izvorno veštičarstvo je u osnovi šamanistickog porekla kao što smo malo pre zaključili. Ono ne poznaje mnoštvo božanstava, velike hramove, rituale i molitve. Osnovu čine Velika Majka kao božanstvo plodnosti i prirode te njeni aspekti poput Šumske Majke ili Gorske Majke, nešto ređe njen odraz personifikovan u Mesecu, zatim žensko trojstvo poput sudenica te Bog, karakterističan za jug Srbije, zaštitnik divljači i stoke no pre svega gospodar podzemnog sveta i mrtvih, koji je sa nama još od davnina. Zatim dolaze na red duše predaka, mnoštvo duhova prirode i natprirodnih bića koja naseljavaju određene lokacije. Umesto složenih rituala i molitva koriste se bajalice i ritualni trans, do koga se najčešće dolazilo plesom, bajanjem ili blagim njihanjem uz basmu. Retko su korišćene psihoaktivne supstance osim veštičijih masti za letenje. Koliko je poznato, najveći broj osoba ulazilo je u stanje transa svojevolljno, iz budnog stanja, bez ikakvih “pomagala”.

Na Balkanu, na primer, nikada nisu korišćeni oltari ili drugi kulturni objekti ljudskom rukom sačinjeni u okviru veštičarenja, dok su ih druge politeisticke religije imale. Pod ovim podrazumevamo poštovaoca Slovenskog panteona, Rimskog, Ilirskog, Tračanskog, Dačanskog, Keltskog i na kraju jednog od najstarijih Peonskog. Veštičiji oltar bilo je ognjište i kazan. Rekviziti koji su joj pomagali u radu svodili su se na svega nekoliko predmeta. To su nezaobilazna metla, po koji štap, nož sa koricama od rogova crnog ovna i na kraju nekoliko posuda.

DREVNO VEŠTIČARENJE NA BALKANU

Pokušajte da zamislite jedno malo selo u staroj Srbiji. Dok lagano koračate kozjim stazama vidite trosne kuće, ozidane blatom, sa drvenim krovovima, kako leže razbacane po planinskim padinama. Pun Mesec u potpunosti osvetljava čitav predeo i vi imate utisak da sve oko vas sija srebrnom svetlošću. Sasvim jasno vidite pašnjake i šume, čujete huk potoka, treperenje lišća, po neku sovu, a u daljini zavijanje vukova. Selom se razleže lavež pasa i vi dobijate želju da se negde sklonite. Vašu pažnju privlači jedna kuća, na kojoj su otvorena vrata i vidi se trperava svetlost sa ognjišta. Preskaćete nisku ogradu, koja je tu samo da bi sprečila ovce da izađu, prilazite ulazu i posmatrate unutrašnjost. Na sredini prostorije nalazi se mala rupa ozidana krugom od kamenja unutar koje gori vatra, prostor oko kruga je poplocan i na njemu se nalazi nekoliko malih stolica sa tri noge bez naslona. Iznad vatre visi kazan o velikom lancu koji se spušta sa plafona. Taj lanac se naziva “verige” a vi gledate u “ognjište”, najsvetiji ritualni prostor kod starh Srba. Po zidovima vise okačeni buketi raznog lekovitog i svetog bilja. Svuda okolo leže nemarno položene zemljane i drvene posude. U jednom ćosku, na tkanini, nalazi se korenje nekakvog bilja koje neodoljivo podseća na ljudsko telo. Izlazite napolje i osvrćete se po dvorištu. Opažate po okolnom drveću trake raznobojne tkanine, privezane za grane. Imate utisak da vas neko gleda. Okrećete se, i tek sada vidite, iznad ulaznih vrata glavu crnog ovna, sa desne strane praga stoji uspravljena metla od brezovog pruća. Iz pravca potoka, približava vam se naga starija žena sa leskovim štapom u ruci. Tek tada shvatate da ste upravo bili u veštičijoj kući.

Postavlja se pitanje, šta je to veštica i kako su ljudi gledali na nju u staroj Srbiji i Balkanu uopšte. Prve definicije “veštice”, u Srbiji, počinju da se javljaju početkom devetnaestog veka. Najznačajnije su one iz Vukovog “rečnika” i nešto kasnije etnoloske literature. Kao što se zna, Vuk Stefanović Karadžić je bio reformator Srpskog jezika. Sakupio je dosta narodnih priča, pesama, poslovice, bajki, mitova i na kraju, masu narodnih verovanja. Obradio je, izmenio i jasno definisao gramatiku Srpskog jezika. Pored toga objavio je prvi Srpski rečnik u kome nalazimo termin “veštca”. Ovde ćemo dati približnu definiciju pojma “veštica”, iz Vukovog rečnika uz blage izmene koje će pomoći da ovaj tekst bude razumljiv svima.

“Veštica se zove žena koja (po narodnim pričama) ima u sebi nekakav đavolski duh, koji u snu iz nje izađe i stvori se u leptira, u kokoš ili u ćurku, pa leti po kućama i jede ljude, a osobito malu decu: kad nađe ćoveka gde spava, a ona ga udari nekakvom šipkom preko ljeve sise te mu se otvore prsa dok izvadi srce i izjede, pa se onda prsa opet srastu. Neki tako izjedeni ljudi odmah umiru, a neki žive više vremena: koliko je ona dosudila kad je srce jela: i onakvom smrti umru kakvu je ona namenila. Veštice ne jedu beli luka i zato se mnogi o belim i božićnim pokladama namažu belim lukom po prsima, po tabanima i ispod pazuha: jer kažu da one na poklade najviše jedu ljude. Nijednij mladoj i lepoj devojci ne kažu da je veštica, nego sve babama. Kada se veštica jednom ispovedi i oda, onda više ne može jesti ljude nego postaje lekarka i leči biljem one koji su izjedeni. Kad veštica leti noću, ona sija kao vatra i najviše se skuplja na gumnu : zato kažu da ona, kada hoće da poleti od kuće, namaže se nekakvom mašću, ispod pazuha i kaze “ni o trn, ni o grm vec o pometno gumno”.Govori se da je nekakva žena, koja nije bila veštica, namazavši se ovom mašću, umesto ni o trn ni o grm, nehotice rekla i o trn i o grm, i poletevši sva se isprebijala koje o šta.

U Sremu se pripoveda da se tamo veštice najviše skupljaju iznad sela Molovina na nekakvom orahu, a u Hrvatskoj se opet priča da se tamo skupljaju na kleku vise Ogulina.

Prica se u Sremu kako je nekakav čovek videvši iz kreveta da mu je iz kuće veštica odletela, našao njen lonac sa mašću, pak se njome namazao i rekavši onako kao i ona, pretvorio se i on u nešto i odleteo za njom doletevši na orah iznad Molovina našao ondje mnogo veštica gde se časte za zlatnim stolom i piju iz zlatnih čaša. Kada ih je sve pogledao i među njima mnoge poznao, onda se kao od čuda, prekrsti, govoreći: “anate vas mate bilo”. U isti čas sve one prsnu kud koja, a on spade pod orah čovek kao sto je i pre bio. Zlatnog stola nestane kao veštica, a njihove zlatne čaše pretvore se sve u papke nekakvih životinja.

Žena koja je veštica, kada iz nje izađe onaj duh, lezi kao mrtva, i da joj čovek okrene glavu gde su joj bile noge ne bi se vise probudila. Kada vide uveče nekog leptira kako leti po kući, ponajviše misle da je veštica, pa ako mogu uhvate ga, te ga malo napale na sveći ili vatri, pa ga puste govoreći: “dođi sutra da ti dam soli”. Ako bi se dogodilo da sutradan dođe, neka žena da traži soli ili kakvim drugim poslom, pa jos ako bude negde nagorela, onda se misli da je ono ona sinoć bila. Kad u nekom selu pomre mnogo dece ili ljudi, i kad svi poviču na neku ženu da je veštica i da ih je ona pojela: onda vežu i bace je u vodu da vide može li potonuti (jer kažu da veštica ne može potonuti): ako žena potone, oni je izvuku napolje i puste, ako ne može potonuti, oni je ubiju jer je veštica. Ovako su istraživali veštice i za vremena Karađorđa u Srbiji. Ponegde na bele poklade izvrću se verige naopako protiv veštica. Negde zapale neki rog, jer kazu da veštica osobito beži od ovog smrada. Negde mrve ljske od jajeta da se veštice u njima ne bi vozile preko vode- Kud će veštica do u svoj rod.”

Vuk nastavlja sa jednim malim dodatkom u kome kaze da su u Žabarima ženu Pavla Stanojevića Paunu, kao vešticu po zapovesti Karađorđevoj privezali uz ražanj, pa je pekli između dveju vatri, da bi je na kraju, kada nije htela priznati da je veštica, spalili zgrnuvši obe vatre na nju. Takođe spominje i maćehu Petra Jokića, koju su pod optužbom da je veštica, prvo ubili iz pištolja da bi je potom isekli noževima.

Slična opisivanja veštica nalazimo i u tadašnjoj etnoloskoj literaturi. Nikola Begović, krajem devetnaestog veka, u svojoj knjizi “Život Srba graničara”, opisuje tadašnje verovanje u veštice kod Srpskog stanovništva u sadašnjoj Vojvodini. Između ostalog on navodi, poput Vuka, da su veštice uvek stare i ružne žene. Da imaju svoju mast koju uvek drže kraj vatre, mažu se njome ispod pazuha i kolena te izgovaraju nešto drugačiju bajalicu, “ Ni o kladu ni o panj, ni o drvo ni o kamen, ni o krušku Todorovu” da bi potom izletele kroz otvor od dimnjaka na svojoj metli. Takođe navodi nešto drukačiju, duhovitu priču o mužu koji pokušava da prati svoju ženu tokom njenog noćnog izleta ali kako nije dobro upamtio bajalicu, završava sav isprebijan.

Etnolog, dr.Veselin Čajkanović, unosi malo svetla u čitavu stvar, prvom polovinom dvadesetog veka, objavljujući niz knjiga i spisa iz oblasti stare srpske religije i mitologije. U zborniku radova, koji su danas objedinjeni i objavljeni u knjizi ” Stara srpska religija i mitologija”, na mestu gde govori o vešticama, on tvrdi da je tadašnje shvatanje veštica nastalo mešanjem triju vrsta različitih “bića”, koje možemo jasno razdeliti prema njihovoj prirodi i funkciji. U prvu grupu spadaju ženski demoni koji danju borave u grobu, a noću izlaze i hrane se ljudima. Drugu grupu čine “demonске” žene koje su rođenjem dobile natprirodne sposobnosti ili ih je poducila neka starija veštica svom zanatu, dok treću vrstu čine žene koje se bave vraćanjem i činima, a u suštini nisu veštice u pravom smislu te reči već vračare.

Što se tice ove druge grupe, po narodnom verovanju, sve osobe koje se rode u posteljici imaće natprirodne sposobnosti. Čajkanovic takođe spominje, da ukoliko pogledamo rec veštica, videćemo da je ona nastala od reči “znati” te samim tim označava ženu koja poseduje dosta znanja. U bukvalnom prevodu ona oznacava veštu ženu-vešticu ili veštog čoveka-vešca. Primetićete da se ovde retko spominju muške veštice. To je zato što su vešci mnogo poznatiji pod drugim nazivima. Inače na celokupnoj teritoriji Srbije, a i Balkana, postoji velika zabuna, ko je ko, zbog mnoštva različitih termina za iste osobe sa istim natprirodnim sposobnostima i poljem delovanja. Na primer svako ko izlazi iz tela mešan je sa bestelesnim demonima kojih u srpskim narodnim verovanjima ima koliko vam volja. Zbog toga se dugo smatralo da je veštica ženski pandan vampiru. Vampir kod Srba je od pamtiveka bestelesan, ali dovoljno “gust”, da zada ugriz i hrani se krvlju ili preciznije rečeno energijom, dok mu je fizičko telo u grobu. Ovakve teorije biće kasnije odbačene od strane nauke. Kako se mali broj etnologa bavio ozbiljnijim sagledavanjem problematike veštica, tako su izostali i ozbljni rezultati.

Tihomir Đorđević je sakupio nesto obimniju građu ne trudeći se da je detaljnije tumaci što je bio slučaj i sa drugima etnoloziama evolucionističke orijentacije. Prilikom sakupljanja građe pridodata su jos neka narodna verovanja koja se ticu veštica, kao ona na primer koja govore da je veštica u stanju da svojim pogledom obori čoveka ili čak ubije. Takođe je naveo i Hrvatsko verovanje da vešticom može postati dete koje rođeno tokom poslednje četvrti Meseca.

Vid Vuletić Vukasavić u svojoj opširnoj studiji o vešticama, “Vještice u južnijeh Slovena”, štampanoj u Karadžicu za mesec oktobar u Aleksincu 1901, navodi verovanje da su veštice odlazile na skupove(bilo subotom bilo jednom godisnje) gde ih je njihova predvodnica ucila i davala im zadatke. Interesantno je da je svaka od prisutnih bila, takoreći privilegovana da svojoj porodici ne mora činiti zlo. Novoprimitljena veštica bi dobijala krilo slepog miša koga je nosila sa sobom a uz to bi jos se raspuštala kosa i dobijala bi crnu odoru koju je oblačila. Takođe se verovalo da su veštice nakon prijema u “društvo” igrale vrzino kolo i upisivale se u njihovu matičnu knjigu.

Međutim ono što je izostalo kod nekadašnjih etnologa, terenski rad, uradio je neko drugi. Ta osoba, bio je profesor prava i kako ja volim da ga zovem, prvi srpski parapsiholog, dr. Radovan N. Kazimirović. On je sa jedne strane, sakupio obimnu pisanu građu iz oblast paranormalnog, uključujući i građu o vešticama, dok je sa druge jednostavno izašao na teren i pronašao žive veštice. Sakupljanje podataka trajalo je dvadesetpet godina, da bi čitav poduvat bili krunisan objavljivanjem malog remek dela, knjige “Tajanstvene pojave u našem narodu”, 1941. u Beogradu. Već na samom početku knjige on iznosi pretpostavku, da je srednjevekovno verovanje da su veštice u sprezi sa đavolom te da se sastaju sa njim noću i bludniče, dobijajući za uzvrat moć da drugima čine zlo, proisteklo iz hrišćansko asketsko-sholastičkog pogleda na ženu, kao na niže i nečisto biće. Prema Kazimirovićevim izvorima, kod Hrvata, pod vešticom su podrazumevali žene koje su polno opštile sa đavolom, klale svoju rođenu decu, da bi kasnije njihova tela koristile za spravljanje raznih magija. Pored toga, verovalo se da su vršile pomore stoke i navlačile gradonosne oblake nad selima kojima su uništavale letinu. Govorilo se da se mažu nekakvom mašću da bi poletele, da baju lupajući u male kožne bubnjeve i dobro poznaju trave, ali od njih prave isključivo razne vrste otrova koje prodaju za novac. Kako se u periodu od 1360. do 1758., sprovelo više suđena vešticama u Hrvatskoj, sačuvana su priznanja nekih, iz kojih se izvodi sledeći zaključak, citiram:

“Vešci i veštice se sastaju u kolu; doleću sa svih strana oko đavola, na raskrscu, ispod vešala. Tu je uvek veliko veselje. Tu skaču i igraju, piju i goste se. Jedna veli da ju je u to kolo uveo pokojni muž, jer je on bio veštac. Druge se izgovaraju da su ih nagovorile druge veštice da pođu u naručje đavola. Kad neka prvi put stupi među veštice, druge je tuku živim zmijama...”

Najjači progon veštica u Hrvatskoj bio je u osamnaestom veku. Nerodne godine, grad i mraz uništavale su sav napor seljaka te su oni shodno tome trazili krivca. U Zagorskoj župi u periodu od 1742. do 1743., spaljeno je jedanaest žena. Ova suđenja, su zabranjena carskom naredbom 1758.

Ne vezano za Kazimirovića mi danas imamo nesto svežije podatke iz Hrvatske prikupljene iz oblasti grada Ivaneca i planine Medvednice. Po svemu sudeći ove dve zone slove, ako ne za veštičije centre okupljanja onda barem za centre jakog narodnog verovanja u njih. Podatke iz Ivaneca sakupili su Ivan Kuštelj i Cvjetko Šoštarić. Po tamošnjim verovanjima veštice ili coprnice su žene koje poseduju natprirodne moći i koje uz pomoć svojih magija, napitaka, uroka i sličnih stvari mogu nauditi ljudima i stoci, podići oluje te prouzrokovati suše i polave. Tamošnji narod ih opisuje kao žene sa dugim i savijenim kandzama koje nose rukavice kako bi ovo prikrije. Pripoveda se da su ćelave te nose perike, imaju velike noseve a zenice im stalno menjaju boju dok na stopalima nemaju prste. Mesto sastanka im je vrh planine Ivanščice.

U jednoj priči iz tog kraja, navodi se kako su tri žene obučene u svilenkastu odeću presrele rudara Jendraša koji se vraćao sa posla, uhvatile ga ruku zavrtele tri puta i odvele sa sobom. Skoro cele noći su ga vodale po Bistrici da bi na kraju došle do mesta koje se naziva Černih mlaka. Tamo je ugledao više žena veštica koje su umesto metli nosile bukove grane sa kojima su čistile pod. Ujutru su ga vratile živog i zdravog na mesto gde su ga i pokupile.

U drugoj priči iz tog kraja govori se o susretu jedne porodice za vešticom. Naime jednog dana ta se porodica zaputila u svoje rodno mesto i kako nisu imali prevoz od Ivaneca do Prigorca išli su pešice. Malo pre Prigorca seli su pokraj starog mlina na travu da se odmore. U tom trenutku njihov najmlađi sin je primetio kako u potoku neka žena u belom pere veš u koritu. Svi su se okrenuli da je pogledaju ali je ona tog časa nestala. Istog trenuka cela porodica je izgubila moć govora što je trajalo nekoliko minuta. Nakon toga ta ista žena se pojavila u potoku ali ovaj put obučena u crno. Po njihovom kazivanju to je bila veštica koja je prala svoje grehe u reci. Šta se jos događalo nisu se mogli setiti kao i drugi svedoci koji su viđali veštice. Inače kod nas se ova sposobnost veštica na jugu Srbije naziva “omaja” što će reći “omajale su ga” to jest zaludele, hipnotisale i sada se ničega ne seća.

Navedimo još jednu priču iz ovog kraja. Pripoveda se da su nekada Prigorščani odvodili stoku na Ivanščicu i tamo je ostavljali na ispašu po nekoliko dana. Dugo je to tako trajalo dok jednog dana krave nisu počele da nestaju. Covek po imenu Štief je jednog dana slučajno prošao pored Černih mlaka i tamo pronašao gomilu kostiju. Prica se da su tu veštice prinosile zrtve i izvodile rituale. Takođe se kazuje da se jedna od krava vratila ali da je bila polu crna polu bela a govorilo se da je u nju ušao duh veštice. Kažu da je davala puno mleka ali je i ona opet nestala jednog dana i više se nije pojavila.

Iz područja Medvednice imamo više zanimljivih podataka. Prvi govori o suđenju 1699. izvesnoj ženi po imenu Kata Tinodi, koja je na mukama priznala kako su je veštice

(u obliku vihora) na raskrsnici kraj gradske bolnice, odnele na goru podno Medvednice i primile u družinu. Nakon dve godine zavetovala se đavolu na vernost.

U "Povijesti zagrebačkog kolegija jezuitskog reda", pisanog 1652, autor navodi podatak da je izvesna žena optužena i spaljena pod optužbom da je veštica u Rakitju te da je tom prilikom odala mnoge svoje družbenice sa kojima se nalazila na gozbi podno Medvednice i to u vreme čuvenog nevremena iz 1652 godine. Po svemu sudeći očigledno se verovalo da su baš veštice odgovorne za to nevreme.

Jaga Čestarka i Margareta Krznar 1704. su svedočile da im je njihova kapetanica Kavalerka, davala veštičiju mast za letenje te da su se nakon mazanja njome nalazili na gori Medvednici gde su pravile grad.

Što se tiče stanja u drugim nekadašnjim republikama po Kazimiroviću situacija u Sloveniji je bila slična onoj u Hrvatskoj. U Sloveniji se verovalo da se veštice sakupljaju noću na planinskim vrhovima mahom, do kojih dolaze leteći na svojim metlama. Veruje se da veštice na brezovim metlama odlaze na planine (Klerk, Slivnica, Grintavec, Rogaška) gde se okupljaju na leskovim stablima. Magije izvode nakon ponoći, na raskrsnicama ili unutar magijskog kruga. Takođe se pripoveda da igraju u "vrzinom" kolu. Poznate po tome da krađu mleko na magiski način i slično iz čega vidimo da su sasvim identične sa drugim predstavama veštica na Balkanu. Za sobom ostavljaju svetleći trag ai kada se okupe ta mesta se mogu videti iz daljine po zlatnoj ili plavičastoj svetlosti. Ove veštice se i fizički slično opoisuju kao i na celom prostoru Balkana.

Inače u Bosni veštice su od vjkada poistovećivane sa Mesecom i njegovim menama. Tako se tamo još uvek zadržao ritual koji žene izvode kada se na nebu pojavi mlad Mesec. Naime kada bi se na nebu mlađak žene bi u njega uprale prstom i izgovarale:

"Kao što ti rasteš i obnavljaš se na nebu Meseče tako podstakni i obnovi moje obličje." Ovo može biti veoma interesantno ako znamo da Ruske veštice-vedme, takođe veoma vezuju za Mesec. Naime one se tamo opisuju kao žene koje stare i podmlađuju su zajedno sa Mesecom. Njih uvek prati žuta mačka koja je takođe simbol Meseca. No vratimo se Kazimiroviću.

Ruska vedma

U Srbiji se sa vešticama i vešcima drugacije postupalo, odnosno nesto blaže, kaže Kazimirović. On navodi svedočanstvo Joakima Vujića, koji tvrdi da je prisustvovao otkopavanju tela jedne žene za koju se tvrdilo da je veštica, u okolini Novog Pazara, a da je probadanje leša vršio sam sveštenik. Sličnu stvar je navodio i Vuk Karadžić, početkom devetnaestog veka, tvrdeći da je izvesni hajduk Stojan, ubio jednu stariju ženu, optužujući je da je veštica i da mu je pojela dete. Za vreme vladavine Karađorđa (prva polovina devetnaestog veka) vršeno je takozvano "istraživanje veštica", odnosno potapanje sumnjivih osoba u vodu, jer se verovalo da veštica ne može da potone. Poznat je slučaj, da je izvesni vojvoda Antonije Pljakić (Karađorđev zet), u selu Nevadima ubio

jednu ženu za koju se govorilo da je veštica . Takođe je usred Knjaževca spalio, živu babu, pekući je između dve vatre, koje su zgrnuli na nju, nakon što je ona odbila da prizna da je veštica. Ovo smo već naveli kada smo govorili o Vukovoj definiciji veštice. Iz vreme vladavine Obrenovića (sredinom i drugom polovinom devetnaestog veka), poznato je nekoliko slučajeva progona veštica. Najpoznatiji je onaj iz 1841. godine kada je Crnu Baru zahvatio pomor dece. Na nagovor sveštenika Spasoja, narod je spalio babu Stamenu, jer je viđena kako baje. Kako kaže sam Kazimirović ovakvih primera ima još dosta.

Mislim da već sada možemo da zaključimo, da je ovakvo opisivanje veštica kod Srba, prouzrokovano mešanjem više stvari. Sa jedne strane to je pogrešno povezivanje žena i muškaraca, koji imaju sposobnost izlaska iz tela-odnosno ulaska u stanje transa, sa bestelešnim demonima, dok sa druge nailazimo na hrišćansko asketsko-sholastičko gledanje na ženu kao niže i nečisto biće, ma da nije loše ni priseliti se kakav je položaj žene u rodovsko-patrijarhalnoj zajednici, ali i verovanje da je svaki drugi vid duhovnost ili bavljen magijom, obožavanje đavola. Znači sve što nije crkveno učenje, a priori, je đavolsko. Ovakva razmišljanja nije bilo teško nametnuti neukom narodu u strogim patrijarhalnim zajednicama u kojima je žena već imala krajnje podređenu ulogu.

U svom daljem izlaganju, Kazimirović nastavlja da se bavi raznim nazivima za vešticu, kako u našoj tako i sada okolnim zemljama. Naziva ima mnogo, a neki od njih su mora, moria, brkna, štriga, malesnica, samodiva, coprnica i slično. Zbog složenosti ovih naziva, koji mahom predstavljaju kovanice, te shodno tome traže dodatna objašnjenja, zaobići ćemo ovaj deo i jednostavno reći da osnovni termin u nas, veštica, po Kazimiroviću vodi poreklo od slovenske reči “vdeti” koja označava znanje-veštinu. Sa ovim se slaže i dr.Čajkanović, koga smo već spominjali. Znači, ako su to osobe koje poseduju naročite veštine- sposobnosti, te mogu da izazovu kod ljudi dobro i zlo, normalno je da ih se svi plaše. Čitajući radove Ruskih etnografa, koji su proučavali Laponce na krajnjem severu evrope, on uočava niz podudarnosti sa našim vešticama i iz toga izvlači zaključak da je veštičarenje verovatno ostatak neke stare “ prvobitne vere” kako on kaže. Sa ovim se potpuno slažem i verujem da je šamanizam, kao poznati oblik religioznosti kod Laponaca naveo Kazimirovića na ovakav zaključak, iz razloga što naše domaće veštičarenje u suštini ima više šamanskih elemenata nego paganskih.

Da ne dužimo dalje, iznesimo neke od primera, koje je on naveo a tiču se stvarnih veštica, pronađenih po Srbiji toga doba. U prvom delu on predstavlja one čija je “specijalnost” bila pronalaženje kriminalaca (ubica, lopova...) uz pomoć bestelešnih demona, odnosno “nečistih sila u službi dobra” kako ih on naziva u knjizi. Ovde ćemo prikazati jedan takav ritual u potpunosti, onako kako ga je zabeležio dr.Kazimirović. No krenimo redom.

Kao prvi primer, on navodi izvesnu babu Lalonju, iz sela Urovice, čija je najveća veština bila upravo otkrivanje kriminalaca. Ona bi jednostavno učinila nešto-magijski i kriminalci su se sami predavali ili umirali ukoliko to ne urade. Sta je zapravo ona to radila svedoči sam Kazimirović čije su majka i tetka bile upletene u događaj koji sledi. Naime, 15. decembra, 1891 godine, Nikolu Marikića, starog dvanaest godina, bacio je u jamu “velika česma”, rođeni stic u nameri da se dokopa nasleđstva, jer je Nikola bio jedinac. Pošto se to tada nije znalo, Kazimirovićeva majka i tetka (kojoj je Nikola M. bio rod), zamolile su baba Lalonju, da nesto učini. Ona je pristala i prizvala “nečiste sile” koje su za uslugu tražile neku žrtvu. Kada su dale svoj pristanak, majka i tetka, baba je

završila ritual i svi su se vratili kuci. Pretpostavljam da su bili kraj neke veće vode, jer se u tom kraju istočne Srbije uvek obraćaju za pomoć velikom vodenjaku, kralju vodenih duhova, Tartoru, sto Kazimirović tada nije znao, pa ih je i sam nazivao “đavolima u službi dobra”. Kako su stigli kuci, na svoje zaprepašćenje, zatekli su svog vola mrtvog, koji je pre toga bio potpuno zdrav, a sam počinilac zločina se ubrzo predao, nudeći svoju pomoć u izvlačenju malog Nikole iz jame.

U ovaj slučaj, bila je umešana još jedna veštica, kako kaže Kazimirović, koja je takođe umela da izvodi prizivanje “nečistih sila” (ritual se naziva “skoće drači”), ali je njena specijalnost bila gledanje u bob, odnosno vidovitost. Zvala se Joana a bila je takođe iz sela Urovice. Kako kaže Kazimirović, koji ju je poznao četrdesetpet godina, odnosno do 1935. godine, kada je preminula, to je bila jedna izuzetno dobra i poštena žena. Njegove majka i tetka, otišle su do nje, ona je bacila bob i rekla da dete nije živo, ali nije ni sahranjeno te da mogu da idu kući jer je ubica pronađen.

Baba Joana Milijina, fotografija Kazimirović

Interesantno je da je bila čest gost u njihovoj kući, i to na pozive Kazimirovićevog oca, ako se zna da je on bio pavoslavni sveštenik visokog ranga. Bila je veoma popularna i omiljena kod naroda, a u starosti je prestala da vrši prizive duhova jer kako je sama tvrdila, ponestalo joj je nekadašnje smelosti. Govorila je da su mnoge žene koje su se ovim bavile, davno pomrle i da će vremenom potpuno nestati.

Kazimirović dalje navodi primer još jedne žene koja je izvodila ritual “skoće drači”, a koju je takođe lično poznao jer je bila baba njegovog prijatelja Radomira Radulovića, arhitekta iz Zaječara. Reč je Stanki Radulović, 1835-1921, koja je tvrdila da je ovu vestinu naučila od svoje tetke iz sela Valakonje kod Boljevca. Stanka je pokušala svoje znanje da prenese svojoj ćerki Mariji Dinulović, ali bezuspešno, jer je ova stalno bila preuzeta zemljoradničkim poslovima. Kazimirović se seća da joj je jednom prilikom rekla, da ako nije dobro naučila čini, bolje je da prestane sa učenjem, nego negde da pogreši. Autor je iz toga zaključio da je potrebno mnogo nerava i hrabrosti za izvođenje ovakvih rituala, jer ako se pogreši velka nesreća može da zadesi i samu vešticu, naročito ako stvari izmaknu kontroli. Tako se jednom desilo da samoj Stanki odjenom pocrkaju svi volovi jer je zaboravila da spomene čiji se vo prinosi na žrtvu.

Baba Stanka, fotografija Kazimirović

Sada ćemo prikazati u celini ritual “skoće drači”, onako kako izgleda i kako se primenjuje, verovatno stotinama godina u nazad ako ne i više. Način izvođenja ovog

rituala prenošen je isključivo usmenim putem. Prvi put je zapisan baš od strane Kazimirovića koji ga je zabeležio u svom rodnom kraju (istočna Srbija), onako kako ga je izvodila baba Stanka. Mislim da ne treba da naglasavam da je ovaj zapis danas od neprocenjive vrednosti. Ovaj tekst ćemo citirati doslovce ali uz oređena pojašnjavanja nekih delova, radi lakšeg razumevanja istog . Citiram:

“Baba Stanka bi u gluvo doba noći (kod Srba ali i drugih Balkanskih naroda to je vreme od 00-02 sata noću, ma da se može produžiti i do 05 časova ujutru, vremena kada se oglašavaju treći petlovi, što će reći poslednji put pre svitanja. Smatra se svetim vremenom jer se tada seku dva sveta-dve dimenzije, svet ljudi i svet natprirodnih bica), odlazila na Timok (reka u istocnoj Srbiji) i tamo bi magiju, pomoću necistih duhova izvodila gola-golcata...Ona bi sa sobom ponela zobnicu ”torbicu ispletenu od kozje dlake”, dugu devet santimetara. U torbicu je zatim stavljala devet zrna od ječma, devet zrna žita, devet svilenih končića od devet vrsta (misli klubeta) i jednu srebrnu paru.

Došavši na Timok (ili neke druge tekuće vode), ona nalazi nekakav prut, koji je u vodi (zato što je sam upao i pluta po površini), te za njega privezuje gore navedene stvari (ono što se nalazi u torbici). Idući putem tamo i nazad, ona ništa ne govori (sem ritualnih reči, koje nerazgovetno mrmlja). Potpuno naga, ona uzme prut od lešnjika (zaboravio je da spomene da ga je ponela od kuće) i sa njim razgrće vodu uzvodno-nizvodno. Zatim na vlaškom dijalektu kaže: “Dolazim sa prutom od lešnjika i dobrim konjem. Dolazim sa torbicom od kozje dlake u veličini od devet santimetara; u torbici devet zrna ječma,devet zrna žita,devet svilenih konaca od devet vrsta i jedna srebrna para. Prut je od lešnjika, a konj dobar, zauzdan uzdom srebrnom. Koliko kapi (vode) prsnulo toliko đavola krenulo, đavola i đavolica (ovde Kazimirović gresi u prevodu sa vlaskog dijalekta, jer u originalu to zvuci tartara i tartarica, a to su vođeni demoni, sluge velikog Tartora vođenjaka. Krenite k onome ko je pokrao (naprimer volove ili druge stvari) i naterajte ga da kaže kod vodenice ili u krčmi ili gde bude najviše ljudi. Jer ja vam dajem prut od lešnjika, dobrog konja zauzdanog uzdom srebrnim i devet koševa ječma da dobrog konja zobite, a vama dajem devet furuna hleba; za večeru jednu kokoš, za ručak ždrebe, za užinu jednog ovna (misli na životnje koje postoje a koje nudi kao žrtvu). Da idete preko devet međa. Dobro vas hranim; dobro da žurite i da me izvestite.

Posle ovoga čina veštica se vraća kući ne govoreći više ništa i ne osvrćući se...Ako posle ovoga ne uspe da pokrene ne čiste sile, onda ona to radi jos dva puta. Treći(poslednji) put ona uvek uspeva.”

Kako svedoči Kazimirović i njoj samoj su ukrali volove, jednom prilikom, a ona je iste noći uradila ovaj priziv, i to samo jednom, da bi se ubrzo pojavio izvesni Andreja Coković i priznao krađu. Zbog ovog dela završio je u zatvoru. Drugom prilikom, kada je ovo izvodila za drugu osobu, u san su joj dosla dva patuljka sa zobnicom koju je ona koristila u prizivu i odvela je u kuću nekog Nikole iz Zaječara.Videla je kako su mu, ova dva patuljka, dala da jede neočišćene svinjske noge, nakon čega mu je iz nosa i usta izbila krv. Ujutru kada se probudila, saznala je da je tom Nikoli, stvarno krenula krv iz nosa i usta te da je preminuo dva dana kasnije.

Da ovaj ritual ne mora uvek da izgleda isto i kreće se istim tokom, možemo videti iz jos jednog slučaja koji vezan za čuvenu Stanku. To se dogodilo u selu Vražogrcu, kada su jednom domaćinu ukradene pare iz kuće. Pozvana je baba Stanka. Ona je sa ostećenim

otisla noću ispod vodeničnog tocka, ponevši drvenu čuturu i voenički tučak. Potpuno naga ušla je u vodu i počela tučkom da lupa u čuturu. Domaćin je čuo kako nešto priča i viče. Ubrzo je počela da se se čuje velika buka, a zatim i pleskanje po vodi. Prišavši ugledao je masu crnih prilika kako prilaze veštici i primetio kako jedna koja je veća od dugih, razgovara sa njom. Ona izađe iz vode na trenutak i upita ga da li je spreman da da zrtvu, jer oni neće drugačije da obave posao. Posto je pristao ona se vrati kod njih i zakljuci dogovor. Ubrzo zatim onome na koga se sumnjalo da je izvršio krađu crkne vo iz cista mira i time mu načini velki materijalni gubitak.

Ritual “Skoaće drači”, crtež Staša

Svoje znanje baba Stanka prenela je Staniji iz sela Grljana. Poznat je i slučaj izvesne Stojne iz Zaječara koja je u toku priziva nesto pogrešno uradila i nakon toga mentalno obolela.

Ovde bih samo na trenutak zastao i ukratko objasnio koja se to bića pojavljuju kod ovog priziva. Nešto više o ovome pričaćemo u glavi o natprirodnim bićima. Za razliku od dr.Kazimirovića, ove veštice su tačno znale koga prizivaju. Radi se o vodenom duhu Tartoru koga još nazivaju i starac. Po kazivanju naroda sa istoka Srbije, on je gospodar svih voda i živi u staklenom dvoru na njihovom dnu. Po izgledu podseća na patuljka, sa tom razlikom što pored velike brade ima špicaste uši i noge nalik na kozje, dok mu se na sredini čela nalazi jedan ili dva roga. Ovakav izgled nije čudan ukoliko se zna da “patuljci” pripadaju donjem svetu, a voda, takođe simbolizuje podzemni svet. Govori se da ima 99 slugu, a da su mu glavni atribut bič i doboš. Smatra se veoma moćnim, ali i komunikativnim, lako se odaziva na prizive, a ako se naljuti jedino ga može umilostiviti Gorska majka. Za sada, recimo još, da je najviše podataka na jednom mestu o njemu skupio etnolog dr.S. Zečević i objavio u knjizi “Mitska bića Srpskih predanja”.

Vratimo se sada još malo Kazimirovićevom delu. On, u svom daljem izlaganju, govori o poznatim vešticama i vešcima koji su imali neke druge specijalnost, od kojih je najvažnija lečenje ljudi od epilepsije i duševnih poremećaja. Kako je sam Kazimirovićev otac patio od epilepsije, za pomoć se obratio Stanki Miljković, koja je prizivom vodenih duhova učinila da on do kraja svog života ne doživi više ni jedan napad. To se dogodilo 1886 godine. Možda je zbog toga njegov otac, iako visok pravoslavni sveštenik sa blagonaklonošću gledao na veštice, te u tom duhu i vaspitao svog sina kome možemo danas da zahvalimo na ovakvoj knjizi. Njemu je otac pričao da mu se u toku “lečenja” učinilo da vidi kako se iz njegovih grudi diže veliki crni orao i odleće. Tog trenutka je shvatio da je izlečen. Takođe mu je govorio da je baba Stanka pravila i amajlije od crva iz uginule zmije koje je davala bolesnima da nose. Slične metode lečenja upotrebljavane su i kod psihičkih oboljenja. Osnova ovakvih metoda, jeste verovanje da su uzroci ovih bolesti demoni koji su zaposeli obolelog, te ih treba protertati. Mi danas znamo da ovo nije tačno, ali je metoda svakako uspešna. Zato i ne čudi to što zapadni psihijatri počinju sve više da se osvrću na čuvena šamanska lečenja mentalno obolelih. Tokom ovakvih tretiranja otkriveno je da je lakše lečiti osobu ako njenoj bolesti damo neki izgled jer su psihička oboljenja i dan danas isuviše apstraktna u očima običnog čoveka. Suština ovakvih metoda je da se osoba dovede u stanje hipnotičkog sna, zatim joj se predoči da je

njena bolest nalik na crnog dvojnika u njenom telu, da ima težinu i gustinu. Kada tretirana osoba počne da oseća fizičko prisustvo tog dvojnika, ona se pušta da se plaši do izvesne granice i onda, u jednom trenutku, dvojnik se izvlači, zajedničkim snagama napolje i posmatra kako umire jer je ostao bez energije kojom ga je hranila dotična osoba. Ukoliko tretirana osoba ,doživi ovo iskustvo, emocionalno i fizički, ozdravljenje je pred vratima.

Sve ove sposobnosti koje su krasile veštice iz istočne Srbije nisu privukle toliku pažnju koliko njihova mogućnost padanja u kolektivni trans za vreme jedne svetkovine u kojoj su učestvovala. Epicentar ovih dešavanja bilo je selo Duboka, ali se ova pojava, verovatno brakovima, prenela i u okolna sela. Žene koje su učestvovala u ovim ritualima nazvane su “rusalje” ili padalice. Zbog svoje atraktivnosti, veličine i javnog izvođenja, ovaj ritual bio je predmet proučavanja i pisanja kako domaćih tako i stranih autora. Iz doba kada se ritual vršio u svom izvornom obliku, o njemu su pisali dr.Kazimirović, etnolozi M.Milićević, D.Gligorić, T.Djordjević i drugi. Znači, prva polovina dvadesetog veka. Evo o čemu se radi. Za vreme, sada hrišćanskog praznika “duhovi”, koji se poklapao i sa praznikom sela, narod se okupljao ispred dubočke pećine gde izvire dubočka reka. Pre okupljanja, vršeni su kolektivni obredi posvećeni mrtvima, a išlo se do “zapisa” svetog drveta (najčešće hrasta) gde su prinošene žrtve u hrani i piću. Inače, ovog svetog drveća ima u Srbiji na svakom koraku, a po pretpostavci predstavljalo je nekadašnjeg paganskog vrhovnog boga ili duha vegetacije. Nakon što se okupio oko pećine narod je počinjao da igra u “kolu”, uz zvuke zaglušujuće muzike. To je trajalo neko vreme dok pojedini igrači , najčešće žene, nisu počinjale da blede, drhte i uz prodoran krik, stopoštavaju na zemlju. To stanje je predstavljalo ulazak u trans. Na zemlji, ove osobe su se grčile, vrištale, pevale ili nešto pričale. Kako su same kazivale, u njih bi ulazili duhovi pokojnika i one su komunicirale sa njima ili su ih iz tela vadile vile i odnosile nekud. Iz transa, vraćali su ih ritualno na više načina. Nekada su ih prskali izvakanom artemizijom-pelinom , belim lukom i sirćetom, a kad kad su ih polivali vodom iz reke koja se prelivala preko sablje. Varijacije su bile mnogobrojne. Svo vreme dok je neka osoba u transu oko nje igraju tri svečano obučene devojke “kraljice”, tri momka sa sabljama “kraljevi” i gajdaš. Ovaj praznik je slavljen na čitavoj teritoriji Balkana, ali se ritualni trans zadržao samo na ovom području.

Rusalja u transu, stara fotografija

Kako se znalo da u ovaj trans mogu da uđu samo one devojke i žene, koje su ovaj dar nasledile od svoje porodice ili familije, etnolog dr.Dušan Bandić u svojoj knjizi “Carstvo zemaljsko i carstvo nebesko”, zaključuje da se ovde mogu uočiti predstave o naslednosti prava na veštičiji zanat čime ih dovodi u direktnu vezu sa vešticama, što one i jesu bile. M.Milićević precizno navodi da je vladalo verovanje kako je ova sposobnost, padanja u trans, preduslov ako neko želi da se bavi magijom. On u svojoj knjizi “Kneževina srbija” iz 1876, navodi primer babe Dokije, bivše rušalje, koja je padajući u trans kontaktirala natprirodna bića i uz njihovu pomoć vršila magijsko lečenje i druge magijske radnje. Pored ovoga, tokom trajanja ovih praznika, u Dubokoj i okolnim selima, se orgijalo tako

da su nauncnici našli vezu sa srodnim običajima u Bugarskoj, Rumuniji i oblastima Grčke, Tesaliji, Epiru i Trakiji. Postavljene su razne teorije o poreklu običaja. Neki ga dovode u vezu sa Dionizijevim svetkovinama, a neki sa kultom Majke Bogova. Međutim, po mom mišljenju, oni greše. Osnovni razlozi za moje ovakvo mišljenje je saznanje da religijski sistem verovanja u istočnoj Srbiji, kod Vlašskog ali i Srpskog stanovništva, održao u jedva izmenjenom obliku još od davnina. U prilog ovome, govori njihovo verovanje u primarna božanstva, a naročito u Gorsku Majku. Sasvim je normalno da ovaj sistem podseca na neki drugi, naročito iz susedstva, ali to a priori ne znači da je odatle i potekao. Ako pogledamo situaciju u Evropi još od doba paleolita, videćemo da se gotovo svuda poštuju Boginja plodnosti i prirode, kao i rogati Bog zaštitnik divljači i stoke, međutim to opet ne znači da je tadašnje stanovništvo bilo sklono velikim seobama. Šta reći za druge kontinente gde se razvijala slična religijska predstava o božanstvima. Uzroke ovoga pre treba tražiti u kolektivnom nesvesnom, nego negde drugde.

Verovatno ste primetili da sam se, u izlaganju, najviše zadržao na teritoriji istočne Srbije. Razlog ovome je nivo očuvanosti prvobitnog veštičijeg kulta. Mogu slobodno reći da se na ovoj teritoriji najmanje osetio uticaj hrišćanstva, što nije slučaj sa ostalim delovima Srbije, naročito onim gde žive isključivo Srbi. Crkvi je poslo za rukom da veže nacionalni identitet Srba za hrišćanstvo to jest pravoslavlje. Od presudnog značaja je bila i srednjevekovna reforma hrišćanstva, učinjena od strane Rastka Nemanjića(sadašnjeg sv.Save), tokom koje je čitav Srpski panteon sjedinio sa hrišćanstvom, odnosno sa svecima iz hrišćanske istorije. Danas, čitajući mitove koji se odnose na pojedine svece, mi savim jasno uviđamo da se radi o paganskim božanstvima ali su njihova imena davno zaboravljena. Nakon smrti sv.Save, paganski mitovi koji su se odnosili na vrhovno božanstvo Srba(verovatno Daboga-Velesa), preneseni su na njega. Tako da danas imamo priče kako je sv.Sava naucio Srbe da oru, kovače da kuju, žene da mese a čak im je darivao i vatru koju je ukrao od anatema. Takođe je proklinjao svakoga ko mu se usprotivio, sa sobom je vodio vukove, pokretao planine, gradove pretvarao u jezera, vodio oblake. Sve ovo svakako odudara od realnog života jednog sveca pa čak i mitova koji mogu biti vezani za njega.

Međutim, veštičija religija je i u ovim delovima Srbije preživela ali u nesto izmenjenijem obliku. Na primer, ako pogledamo jug Srbije, videćemo da se kod žena najviše poštuje sv.Petka, sv.Evdokija ili pak Bogorodica, do duše u nesto manjem obimu ali je zato veoma vezana za katoličko stanovništvo u drugim delovima Balkana. Sveta Petka je na sebe preuzela ulogu Velike Majke. To se jasno vidi iz niza rituala koji se izvode u njenu čast a gotovo da ni malo ne liče na hrišćanske. Recimo samo da se najviše priziva u pomoć kod nerotkinja, odnosno lečenja steriliteta ali i kod drugih vrsta oboljenja. Veštice iz drugih delova Srbije, Crne Gore I Hercegovine možda i nisu toliko poznate po kontroli duhova ali se svakako spominju kao sjajne isceliteljke, travarke, proročice i osobe koje štite selo od oluja i grada. U Srbiji ali i na čitavom Balkanu, postoji verovanje da olujne oblake donose demonska bica, te da ne bi uništili useve u pomoc najcesce priskacu vešci, ali i veštice izlazeći iz tela, metoda transa, i boreći se protiv njih.

Ovde moramo zastati na trenutak i objasniti malo preciznije ko je to veštica i po čemu se ona zapravo razlikuje od vračare ili bajalice naprimer. Kao što smo ranije napomenuli na teritoriji Balkana postoji više različitih naziva za osobe, bilo ženskog bilo muškog pola, koje se bave magijom. Kada govorimo o ženama, možemo reći da među njima

postoje osobe koje jednostavno praktikuju Srpsku ili šire Balkansku tradicionalnu magiju ali se one nazivaju imenima poput, vračare, bajalice, činilice i slično. Za razliku od njih veštice koriste ritualna oruđa poput štapa, metle, kazana, izlaze iz tela metodom transa ili kako je ranije zabeleženo veštičijih masti za letenje, koriste duhove prirode i druge natprirodne entitete, komuniciraju sa božanstvima, najčešće nekim aspektom Boginje i što je najbitnije prolaze inicijaciju. Ovih nekoliko parametara su nam potrebni da bi odvojili od veštica kako vračare tako i druge osobe koje se bave proricanjem, alternativnim metodama lečenja, magijom i sličnim im stvarima. Da zaključimo jednom za svagda ko je to veštica sa Balkana i damo definiciju iste.

Vešticom se naziva žena koja je putem rođenja, porodičnog nasleđa ili intervencijom “viših sila”, ma da često i sa nekoliko od navedenih parametara zajedno, prošla inicijaciju u veštičarenje, stičući pritom natprirodne sposobnosti, poput svojevolskog ulaska u stanje transa, mogućnosti komuniciranja sa onostranim bićima, vidovitosti, isceljivanja i slično. Sve veštice koriste sličnu metodologiju rada, rituali imaju skoro identičnu strukturu, koriste se slični rekviziti a razlike koje postoje među njima su čisto kulturološke, što će reći površinske prirode I uočljive su isključivo na empirijskom planu. Grupni rad nije obavezan ma da se u nekim krajevima veštice sastaju po dogovoru radi zajedničkog vršenja rituala.

Da slika bude još jasnija recimo da je vračara žena koja je svoje magijsko znanje stekla učenjem od strane neke druge vračare i da to znanje koristi u skladu sa svojim potrebama te potrebama okoline, ukoliko je afirmisana kao vračara, primenjujući njoj znanu metodologiju rada koja u sebi ne sadrži ritualni trans. Ona može doslovce kopirati vešticu korišćenjem veštičijih rekvizita poput štapa ili magijskog noža te pokušati da kontaktira natprirodna bića ali ukoliko nije prošla inicijaciju te ne poseduje odgovarajuće sposobnosti za to, ona se nikako ne može nazvati vešticom.

Što se tiče verovanja u Boginju, u ostalim delovima Srbije, Crne Gore, Hercegovine ona su sačuvana, doduše u nešto manjem obimu, bez spajanja sa sv.Petkom ili sv. Evdokijom, odnosno hrišćanskom religijom. Tako možemo susresti Boginju u svom prvobitnom obliku, kao Boginju polodnosti i zaštitnicu prirode, preciznije rečeno u svom svetlom aspektu kao Gorsku Majku ili mračnom to jest htonskom kao Babu ili Baba Jegu. U Rusiji, Baba Jaga, se smatra kraljicom svih veštica, a predstavljena je kako jaše na vepru ili kugli, dok oko nje, ostale veštice lete na metlama. Međutim, ona se u mnogo čemu razlikuje od nase Babe, što ćemo videti kasnije ma da to u osnovi ne mora da znači ništa jer po sredi može biti da je samo više demonizovana. Originalno ime, Velike Majke, Gorske Majke ili pak Babe, u Srbiji i ostalim krajevima kako se misli, nisu sačuvana, kako naučnici pretpostavljaju, iz straha i poštovanja prema tako snažnim nadprirodnim bićima. Međutim neka od tih imena mi ćemo objaviti u ovoj knjizi. Rogati Bog je mnogo gore prošao jer je u potpunosti poistovećen sa hrišćanskim đavolom. Da je situacija nekada bila drugačija, zaključujemo iz narodnog odnosa prema njemu. Naime negde se priča kako đavo nije tako crn kao što izgleda, da dosta pomaže ljudima, da i njemu treba zapaliti sveću, jer kada Bog ne pomaže(misli se hrišćanski), tada se treba obratiti njemu. Iz načina kako ga narod zove, odnosno mu tepa (Daba, hromi Daba ma da danas znamo, zahvaljujući Aleksandru Lomi da je Daba verovatno ime velikog vodenjaka), zaključujemo da je reč o Dabogu, kod Srba, poznatom gospodaru podzemnog sveta. O

svemu ovome ćemo vise govoriti u poglavlju o natprirodnim bićima i izneti neke možda drugačije zaključke.

Verovatno ste primetili da sam do sada veoma retko spominjao muške pandane veštica, odnosno vešce. Po etnolozima, podaci o njima nisu sačuvani iako sam termin jeste. Što se nas tiče, situacija ipak nije toliko beznadežna, već je krajnje jasna. Veštaca je uvek bilo manje nego veštica, a oni koji su to bili, veoma su se trudili da to ostane tajna. Mislim da ste, iz mog ranijeg izlaganja, mogli zaključiti, da je na teritoriji istočne Srbije bilo veštaca, doduše u manjem broju, a podaci o njima svakako postoje. Međutim, u ostalim delovima Srbije, Crne Gore i Hercegovine, ovaj naziv prosto nestaje ili barem tumačenje, ko je zapravo veštac. Ukoliko uzmemo iste parametre, koje smo primenili, kako bi jasno odredili koja je žena veštica a koja nesto drugo, videćemo da se situacija potpuno okreće u našu korist.

Tada sasvim jasno možemo videti da su nekada, ma da skorija istraživanja pokazuju da jos uvek postoje, postojali izvesni ljudi koji su se odlikovali nadljudskim sposobnostima i koji su posedovali određene veštine i znanja. Ovde govorimo o zmajevitim ljudima ili vetovitim ljudima, kako su već nazivani u zavisnosti iz kog kraja potiču. Ono sto je o njima u ranijem periodu otkriveno, skupio je, sintetizovao i objavio, poznati srpski etnolog Slobodan Zečević, u knjizi "Mitska bića srpskih predanja" 1981, u Beogradu. Evo sta on kaze. Citiram:

"U srpskom predanju bilo je veoma rašireno verovanje da postoje ljudi koji su u stanju da svoj kraj zaštite od nepogode i da odagnaju zle sile koje je donose. Suština verovanja sastojala se u ovome: kada bi se osetilo da se približava nepogoda, takav bi se čovek povukao negde u stranu ili bi zaspao gde ga je ta nepogoda zatekla. Njegova duša bi napustila telo i za vreme besvesnog stanja odlazila da se bori sa alom ili sa drugim predvodnicima nepogode. Pošto bi odagnao nepogodu, čovek bi se budio i vraćao svesti sav znoj i umoran od te borbe. Za vreme sna (transa) drugovi su usnuloga štitili na taj način sto bi kakvom oštricom mahali iznad usnulog tela da se u njega ne bi uvukao kakav zao duh. Pošto se verovalo da vetrovnjak može obezbediti zaštitu od nepogode, ljudi su voleli da ga imaju u svojoj sredini.

Ljudi ovih osobina su se u zapadnoj Srbiji nazivali vetrovnjacima, a u istočnoj zmajevitim. U dinarskim krajevima Bosne i Hercegovine, Crne Gore i Sandžaka nazivali su se zduhacima ili stuhama."

U svom daljem izlaganju Zečević navodi primere ljudi za koje se pričalo da su zmajeviti. Tako je izvesni Živko, čobanin iz sela Šljivovice, koji je živeo preko sto godina, pred oluju padao u trans i odlazio da se bori sa crnom pticom koja je predvodila oblake. Nakon borbe on bi se dugo odmarao, a šta se dešavalo u toku nje nije nikome pričao. Za jednog čoveka iz sela Ražana se govorilo da može da odvede oblake tačno iznad njive čoveka sa kojim nije u dobrim odnosima. Interesantan je primer, jednog čoveka iz sela Bogujevca za koga se pričalo da je uvek sa sobom nosio nož koji je zabadao iznad glave kad god bi izlazio iz tela. Jednom prilikom, dok je bio u vojsci, nije kod sebe imao nož, a oluja je već počinjala. On je legao izasao iz tela i nije se vratio. Iz ovog primera iznet je zaključak, da sečivo služi, ne samo kao odbrana da neki duh nebi zaposeo telo, već i u borbi, da vetrovnjak ne bi bio povređen. Identično vešticama i za pojedine zmajevite ljude, se verovalo da njihova duša po izlasku uzima formu životinje, naročito bika.

Interesantni su podaci iz Hercegovine, koje navodi Luka Grdić-Bjelokosić. On navodi verovanje da ukoliko se zduhać za vreme transa okrene onda duša ne može da nađe telo, jer duša izlazi kroz usta, te taj čovek umire. Identično verovanje vezano je i za veštice. Takođe navodi da im je najvažnije oružje metla sa gumna, koju ukoliko izgube u borbi ili im je neko otme, gube letinu svoga kraja ili jednostavno ginu. Od atributa su još imali štap od bora-luč (pinus silvestris) koji je nagoreo na obe strane ili je pak bio zašiljen, zatim vreteno, drveće i slično.

Na teritoriji Hrvatske, Slavonije, Istre i Slovenije, naročito u primorskim delovima, takođe postoji verovanje u ove ljude s tim što se oni tamo nazivaju Kresnicima ili Krsnicima. Za njih se veruje da su svoje sposobnosti dobili rođenjem (odabirom od strane viših sila) i da imaju moć da ulaze u transna stanja, bilo tokom sna bilo svojevolejno. U tim trenucima njihova duša izlazi na usta u obliku crne muve ili čega sličnog. Smatra se da su im osnovni neprijatelji vukodlaci a da borbe vode u vazduhu i na raskrsnicama. Takođe se smatralo da preleću more i bore se u Veneciji iznad trga sv. Marka. Tokom ovih borbi oni su mogli da promene svoj spoljni izgled u neku od životinja. To su na prvom mestu bik, jarac i konj. U borbama se najčešće koriste štapovi ali i rogovi životinja i druge stvari. Sve ovo važi i za Albanske stube kao i za Italijanske kako Benadante tako i Malandante, zle verzije Benadanta.

Još po nešto o ovim ljudima naveo je Kazimirović u već navedenoj knjizi. Između ostalog on navodi podatak da su svi zmajeviti ljudi bili vidoviti i sledstveno tome dobri proroci. U Srpskoj istoriji najpoznatiji su Mato Glušac i Miloš Tarabić.

Mato Glušac (1774-1870), je rođen u Hercegovini u Koritima. Kako se priča, bio je visok, mršav, sa raščupanom crnom kosom i velikim brkovima. Zna se da je sa sobom uvek nosio malu britvu sa kojom je urezivao simbole i nepoznata slova na svakom javoru (Acer platanoides) na koga je naišao a da je u ruci uvek držao tisov (Taxus baccata) štap, čiji je gornji deo podsećao na krst. Imao je malu torbicu u kojoj su se nalazile spravice za paljenje vatre, vosak, tamnjan, pamuk, ikona, lekovite trave i druge vračarije kako autor kaže. Oblačio se poput prošnjaka, živio je sam i uvek je lutao. Svi su ga voleli i poštovali pa čak i turci, pod čijom je okupacijom tada bio ovaj kraj. Njegova proricanja i lečenja bila su poznata u čitavom regionu. Govorilo se da je imao sposobnost da fizički nestane kada to poželi. Pričalo se da je lečio duševno poremećene tako što je komunicirao sa vladarima duhova, da je dva dana bio u transu ne bi li sa dna Crnog Mora ubrao neku travu za izlečenje nekog čoveka i slično. O njegovom životu i delu, sakupljene su mnoge price ali ih ovde nećemo navoditi jer bi to premašilo granice ovog dela.

Miloš Tarabić (1809-1854) i njegov sinovac Mitar Tarabić (1829-1899) i dan danas u Srbiji vaze kako za najveće proroke tako najpoznatije zmajevite ljude. Mislim da ne preterujem ako kažem da gotovo svaka kuća u Srbiji ima bar jedan primerak knjige "Kremansko proćanstvo", koja je nastala tako što je kazivanja Miloša i Mitra, beležio njihov kućni prijatelj i sveštenik Zarije. Interesantno je reći da Milošev sin nije imao nikakve natprirodne sposobnost. Za Miloša se pričalo da je glavni prorok iako su gotovo istovremeno davali skoro identične podatke. Nakon Miloševe smrti, Mitar je nastavio da prorokuje, ali je najveći broj informacija, po njegovoj ličnoj tvrdnji, dobijao od pokojnog strica koji mu se stalno ukazivao i to u budnom stanju. Nisu bili u dobrim odnosima sa kraljevskom porodicom, jer su joj predviđali loš kraj. Recimo samo da je Miloš predvideo kako će svet koristiti papirni novac, da će se pojaviti novac koji će se

presijavati kao riblja krljušt, zatim pojavljivanje oklopnog oružja-tenkova i niz drugih stvari. Kažu da je narod koji ga je slušao umirao od smeha na takve gluposti. Međutim Kremanska proročanstva se i danas koriste naročito u političke svrhe jer se zna koliko su prisutna u narodnom duhu te kakav uticaj mogu da imaju na šire narodne mase. Verujem da su i sama kazivanja prepravljana više puta u zavisnosti od političke situacije, tako da je prosto ne moguće utvrditi šta je istina i kako su ona u originalu izgledala.

Kasnije sprovedena istraživanja etnologa o ovoj vrsti ljudi, pokazala su da njihove glavne osobine nisu samo izlazak iz tela i proricanje, već i lečenje, bilo travama bilo magijom, zatim je utvrđeno da su se bavili narodnom ortopedijom, da su skidali negativnu magiju sa osoba koje su bile pod njom, te da su branili svoju zajednicu od raznih vrsta demona i drugih natprirodnih bića. Iz priča o nekima od njih, možemo da zaključimo da su sa pojedinim natprirodnim bićima bili u bliskom kontaktu i sarađivali. Pored toga govori se da su jači od običnih ljudi a bogami i pametniji.

Što se tiče njihove veze sa drevnim božanstvima, nju je veoma teško potvrditi. Veruje se da su oni odabrani od strane viših sila, ne govori se kojih, i da se već na rođenju može utvrditi ko će biti zmajevit. To se najčešće vidi po tome što je dete rođeno u košuljici ali može imati i neki beleg poput pramena dlaka na ramenima ili rukama, a na kraju može biti rođeno sa repom. Sve ovo se vezuje i za veštice, izuzev pramenova dlaka. Međutim, Luka Grdić-Bjelokosić tvrdi da je u mestu Popovo polje, sreo čoveka koji mu je ispričao da stuha može postati ko god hoće ukoliko izvede odgovarajući ritual. Citiram:

“Kada neko hoće da postane stuha, ne sme četrdeset dana da se umiva i moli Bogu. Nakon četrdeset dana treba da ode do neke ravnice, napravi oko sebe krug i u njega sedne. Nakon izvesnog vremena, pojaviće se đavo da ga pita hoće li u njegovu vojsku i u kakav oblik da ga pretvori. On mu kaže, a đavo mu učini po volji tako on postane stuha.”

Ne znam da li ovaj, krajnje uprošćen ritual, treba uzeti za ozbiljno, ali je sasvim moguće da je on ostatak nekog ozbiljnijeg rituala iz ranijih vremena. Ukoliko ga pažljivo razmotimo i povežemo sa onim sto već znamo, lako se može desiti da đavo postane rogati Bog-bog podzemnog sveta, koji je pod već spomenutim hrišćanskim uticajem poistovećen sa đavolom. Onda nailazimo na vešca, u magijskom krugu, koga inicira rogato božanstvo, dajući mu životinjski astralni oblik, koji on želi. Poznato je da neki šamani, tokom transa, uzimaju životinjski oblik svog duha zaštitnika, koga imaju od rođenja ili su ga dobili od nekih viših sila. Treba reći da narod zmajevite ljude nikada nije dovodio u vezu sa đavolom a crkva je na njih prećutno gledala. Možda je uzrok ovom fenomenu snažna patrijrhalna zajednica koja je blaze gledala na muškarce nego na žene. Spominjalo se, nekada, da zduhać posle smrti može da postane vukodlak ili vampir, a ako želi to da spreči, sve što treba da uradi jeste da se ispoveda svešteniku pred smrt. Većina naroda ovo smatra čistom glupošću.

Iz svega ovoga se jasno vidi da ulogu vešca u srpskom narodu igraju zmajeviti ljudi. Oni pout veštica zapadaju u stanje transa i izlaze iz tela, obavljajući razne zadatke .Od atributa imaju magijski nož, metlu sa gumna, štap i slično. I jedni i drugi leče pomoću bilja ili magijskih radnji, komuniciraju sa natprirodnim bićima i proriču. Naravno da postoje izvesne razlike ali one više podsećaju na podelu poslova po polu, u magijskom smislu, nego na nešto drugo.

Završićemo ovu glavu, dajući kratak osvrt na sadasnje stanje veštičarstva u Srbiji. Već na samom početku možemo videti da se u Srbiji, trenutno, nalaze dva veća pravca ako se uopšte tako mogu nazvati zbog broja pripadnika. Prvi je, po svemu sudeći, nastao oslanjajući se na zapadno veštičarstvo, crpeći svoje znanje, prvenstveno iz strane literature i kurseva retkih pojedinaca, koliko sam upoznat. Sam pravac je veoma “mlad” i obuhvata mahom mlade iz urbanih sredina. To bi pre svega bio onaj wicca-ski talas sa zapada koji kako otvaranjem naše zemlje prema zapadu tako i olakšanom komuniciranju preko interneta počinje da pronalazi svoje pristalice i ovde na Balkanu.

Pregledajući internet, naleteo sam na neke sajtove, koji se bave obnavljanjem stare slovenske religije i veštičarstva, no o tome sam čuo nešto još pre nekoliko godina. Pored toga primetio sam povećani broj foruma na kojima se diskutuje o gotovo svim magiskim i religijskim pravcima. Međutim sve ovo se radi polu tajno, ne zato što je zakonom zabranjeno, već zato što je klima u društvu nepovoljna, te se na ove osobe gleda kao na ludake ili “sataniste”, koji rečeno jezikom sociologa, mogu biti ako ništa drugo onda barem društveno sankcionisani.

Drugi pravac, obuhvata drevno veštičarstvo o kome smo pisali u prvom delu ove glave. Mislim da je sreća da se baba Joanina prognoza nije obistinila, da će veštice ubrzo nestati sa tla Srbije, te ih uz malo sreće možemo naći i dan danas, po gotovo čitavoj teritoriji. Ovo podjednako vazi i za vešce, doduše u manjem broju. Ono što ljudi treba da shvate jeste da od njih relno ne postoji nikakva društvena opasnost i da su one samo odjek naše daleke prošlosti koju makar u spisima treba sačuvati.

Njima predviđam potpuno nestajanje kroz nekoliko generacija jer kako je već sada evidentno taj “zanat” više nema ko da nastavi. Nove generacije su sve više urbane i iz unutrašnjosti migriraju ka većim centrima kao što je Beograd ili Novi Sad.

Da ove veštice stvarno postoje, shvatili su mnogi, kada je slučaj jedne starije gospođe dospeo u žižu javnosti 1998. godine. Radi se o izvesnoj Ljubinki Srdulović iz sela Metovnice, koja je slučajno uhvaćena okom komšinice dok je izvodila ritual. Od svoje zajednice bila je totalno izopštena i okrivljena jer je gola prizivala “đavole” na obližnjoj reci, a sa namerom da drugima učini zlo. Kako je jednoj ženi dosadilo da je maltretiraju tužila je sudu, sve one koje je smatrala odgovornima za novonastalu situaciju. Na sudu je izjavila da je samo vršila ritual, koji ju je njena majka naučila, koji se izvodi za praznik “poklade” 12. Avgusta, i koji ima za cilj teranje zla. Parnicu je dobila na osnovu uvrede prava svakog pojedinca da sprovodi svoje religiozne običaje i čuva tradiciju svojih predaka. Iscrpno o ovom slučaju piše Jasna Jojić Pavlovski u svojoj, moram reći, izuzetno kvalitetnoj knjizi “Čuda vlaske magije”, možda prvoj takvog tipa na ovim prostorima. U istoj knjizi ona navodi primere “rusalja”, žena koje padaju u trans, a o kojima smo već govorili u ovoj glavi u delu o vešticama. Međutim ona navodi sveže primere u potezu od 1997. do 1999. godine. Inače grupno vršenje ove “svečanosti” prekinuto je pre nekoliko decenija. Sada se pojavljuju informacije u javnosti kako će biti obnovljene jer ovih žena još uvek ima. Plasim se da je cilj obnove ove svetkovine namera da se od nje napravi turistička atrakcija.

Recimo još, da je najveći broj, ovih izvornih veštica, ostao na istoku Srbije, gde živi vlaško i srpsko stanovništvo, i na jugu Srbije gde živi isključivo srpsko stanovništvo. Ovi delovi predstavljaju ekonomski najnerazvijenije opštine u Srbiji, ali to ne znači da su ovi ljudi manje obrazovani ili pametni. Jednostavno rečeno, tamo nema velikih gradova,

fabrika, zagađanja...Na tom se prostoru i dalje prosežu zelene površine, ima velikih šuma, čistih planinskih izvora, jezera...Tamošnji ljudi žive u skladu sa prirodom osećajući duboko poštovanje prema njoj, poštovanje koje je preneto kulturnim nasleđem njihovih predaka. Savremena nauka danas po prvi put priznaje da ne zna tačnu starost, ovakvih religijskih verovanja. Ona svakako nisu samo Slovenskog porekla. Sve česce se govori o autohtonim starobalkanskim narodima (Ilirima, Tračanima, Peoncima, Romanima...), koji su udarili temelje staroj Srpskoj i šire gledano Balkanskoj religiji. Svi ti narodi nisu jednostavno nestali već su se asimilovali sa novopridošlim Slovenima. Predpostavlja se da se ona dalje nadograđivala pod uticajem religije susednih naroda. Kultova na ovim prostorima bilo je mnogo a to potvrđuju i arheološke iskopine. Spomenimo, kult Majke bogova-Kibele, kult Dionisa na istoku i jugu Srbije, zatim Mitre po celoj površini Balkana, Prijapa i Ajane na krajnjem jugu Balkana i jos mnogih drugih. Tradiciono Srpsko vešticarstvo, verovatno vuče korene još od starosedelaca sa ovih teritorija. Ono je manističko-animistickog karaktera, poštuje duhove prirode ali zna za Boginju i Boga. Ovo je najlakse uočiti kada se posmatraju Srpske legende i mitovi ali i mitska bića iz Srpskih predanja. Na kraju se postavilo pitanje, jesu li Srbi u potpunosti Sloveni ili samo jednim delom. Po mom skromnom mišljenju, ovo druga teorija je mnogo bliža istini. Mnogo je ovde naroda živelo, doseljavalo se, asimilovalo i nestajalo. Teško će se tome ući u trag. No to je jedna sasvim druga tema, koju ostavljamo na razmatranje stručnjacima.

INICIJACIJA

Inicijaciju kao pojavu, prvi je označio antropolog Van Gennep, 1909 godine. Sama reč inicijacija vodi poreklo od latinske reči “initiatio”, što znači uvesti, uputiti ili posvetiti. Do današnjih dana, ova pojava je dobro proučena, a njen model primenjen u tumačenju mnogih društvenih aktivnosti poput sklapanja braka, mature, rođenja, smrti... Drugačiji naziv za inicijaciju jeste ritual prelaza. Kod primitivnih naroda, inicijacije su označavale konkretne faze razvoja u životu pojedinca, u potezu od rođenja pa do smrti. Označavanje bitnih životnih etapa postoji i kod savremenog čoveka. Međutim, kod primitivnih ljudi, svaka inicijacija imala je još jedan, paralelni segment, koji je je inicijant dobijao u toku inicijacija. To je u većini slučajeva bilo saznanje o njegovoj ulozi u zajednici, njegovom mestu u univerzumu, otkrivani su mu mitovi njegovog plemena i uvođen je u misterije. Jednom rečju, otkrivane su mu tajne kako plemena tako i života koje do tog trenutka nije znao.

Svaka inicijacija, kod primitivnih naroda, sastojala se iz tri faze. Tokom prve faze, inicijant se povlačio iz zajednice na određeno vreme, koje je provodio onako kako je

zajednica to od njega očekivala. Nakon toga, usledila bi druga faza, odnosno bezvremeni period nakon čega bi usledila sam ritual, tokom kojeg bi inicijant prošao, u većini slučajeva, ritualnu smrt, pročišćenje i ponovno rođenje, ovaj put jedne posve nove osobe. Ta nova osoba može biti neko ko je jednostavno ušao u svet odraslih(pubertetske inicijacije) ili odrasla osoba koja je postala šaman, vrač ili jednostavno upućena individua u plemenske misterije(misterijske inicijacije). Treća faza je označavala povratak u zajednicu i prihvatanje “novorođenog” od strane iste, odnosno prihvatanje njegovog novog statusa.

Ne mora uvek inicijacija u sebi da sadrži ritualnu smrt. Ona može da predstavlja i ritual upućenja u određena učenja, odnosno odavanja i primanja određenih tajni, misterija, jednom rečju nekog tajnog znanja. Ovakvim činom, inicijant prelazi iz jedne faze u drugu, vršeći svojevrsnu duhovnu nadgradju. On se ovde ne rađa kao potpuno nova ličnost, već osoba koja je proširila svoju svest, znanje i umeće. No, ta osoba svakako nije više ona stara i pored toga što nije prošla ritualnu smrt. Ona opet ima novi status koji je prihvaćen od strane društvene zajednice ili makar manje grupacije ljudi koji su već prošli taj put.

Skoro sve svetske religije, sekte, kultovi, okultna društva, (javne, tajne i polutajne) lože, imaju barem neku vrstu inicijacije. Kod nekih, kroz nju se prolazi samo jednom u životu, dok se kod drugih ona vrši više puta i samim tim označava stepenovanje inicijanta. Da razjasnimo.

Na primer kod šamana, postoji samo jedna inicijacija koju inicijant prolazi u nameri da postane šaman. Nakon nje on postaje i ostaje šaman do kraja svog života. Ista je situacija u hrišćanstvu gde osoba samo jednom prolazi kroz “krštenje”, postaje hrišćanin, bez potrebe da prolazi ovaj ritual ponovo.

Za razliku od ovih, navedenih primera, neke religijske ili magiskog karaktera “organizacije” koriste u svojoj praksi više inicijacija a u zavisnost koliko stepenova njihov sistem u sebi sadrži. Tako da ukoliko postoji deset stepena, osoba će proći deset stepenova inicijacije. Ovo ne znači da se jedna te ista inicijacija vrši deset puta, već se u zavisnosti od nivoa znanja, spremnosti ili perioda čekanja, inicirana osoba uvodi u viši “nivo” te mu se otkrivaju nove tajne i umeća, koja je sada sposobna da primi, primeni ili je jednostavno doslo vreme za to. Takav sistem predstavlja stepenastu duhovnu nadgradnju o kojoj smo maločas govorili.

Slična situacija je, kako u današnjem tako i drevnom veštičarstvu. Najveći broj koveni poznaje trostepeni i jednostepeni sistem inicijacijacija. Izuzetak bi bilo Francusko veštičarenje koje praktikuje četvorostepeni sistem iniciranja. Obično, ako neko želi da se posveti veštičarenju te postane član nekog koveni, mora da sačeka oko godinu dana pre nego što bude iniciran u prvi stepen. Za to vreme, članovi koveni ga posmatraju i odlučuju da li je osoba adekvatna da bude inicirana u njihov koven, odnosno da li zadovoljava potrebne kriterijume. Da ne mistifikujemo dodatno recimo da se tokom tog perioda se mahom posmatraju nekoliko stvari. Prva je da li je ta osoba psihički zdrava, drugi da li je problematična i da li ima kriminalnu prošlost a treći da li se ona samo trenutno “zagrejala” za takvo što ili misli ozbiljno da se posveti veštičarenju. Tek onda na red dolaze poznate radnje koje se vezuju za ovaj period a odnose se na upućivanje te osobe u neke teorijske osnove koje će joj biti potrebne kako bi prošla prvi stepen inicijacije. Poslednji stadijum ovog perioda osoba uči sam ritual inicijacije kao i šta on treba da predstavlja. Predpostavljam da je današnje veštičarenje ovaj sistem uvođenja

neke osobe u misterije preuzelo od drugih zapado magijskih loža u kojima se ovaj period naziva periodom “iskušenja” a osoba koja ga prolazi “neofit”, što će reći iskušenik. Prvi stepen inicijacije, kod najvećeg broja koven posvećen je Boginji, te se inicijant uvodi u misterije Boginje. Ovaj stepen obično simbolise život, to jest primanje boginjine svete tajne, tajne stvaranja života ali i stvaranja uopšte. Do drugog stepena, u zavisnosti od koven do koven, treba da prođe period od oko godinu pa do tri godine dana. Drugi stepen obično simbolizuje smrt, odnosno uvođenje u misterije Boga, i tada inicijant najčešće prolazi ritualnu smrt, koju smo spominjali. On tu prima misteriju smrti i uskrsnuća, Sunca koje zalazi i ponovo se rađa. Nakon odgovarajućeg perioda, ukoliko je osoba spremna, vrši se treći stepen inicijacije, takozvani “veliki ritual”, koji predstavlja samu srž veštičijih misterija. Ovaj stepen je sekso-magijski i predstavlja sjedinjenje rogatog Boga i Boginje. No to je danas u većini slušajeva vikanski model iniciranja protiv koga su u svetu ustale tradicionalne veštice. U Velikoj Britaniji, na primer, po rečima Michael Howarda(uredniku “the Cauldron” magazina I piscu ezoterične literature), tamošnje tradicionalne veštice imaju samo jedan stepen iniciranja a njihov čitav sistem se umnogome razlikuje od vikanskog. Nešto opširnije o svetskom tradicionalnom veštičarstvu govorićemo u narednoj knjizi.

Boginja Meseca, slika

Što se tiče Srbije i Balkana uopšte, verovatno nikada nije bilo ovakvih organizovanih grupa u okviru kojih su sprovedene inicijacije. Veštice se jesu okupljale, kako fizički tako i astralno, za vreme određenih praznika, ali su to postajale ne svojom voljom već putem odabira od strane “viših sila”. Ovo isto važi i za vešce, tradicionalnog veštičarenja. Da se razumemo, svako ko je hteo, mogao je da nauci magijske radnje i da ih sprovodi, ali ta osoba nikada nije smatrana pravom vešticom, već osobom koja se bavi magijom-vračarom, bajalicom ili nečim sličnim. Što će reći, nije posedovala sve parametre koji bi je činili vešticom.

Po narodnom predanju, vešticom i vešcom, osoba postaje rođenjem u košuljici ili ako na svom telu ima određene anomalije, poput repa i pramena dlaka. Da ovo ipak nije istina pokazala su kako ranija tako i sadašnja terenska istraživanja. Veštice i vešci prolazili su razne vrste inicijacija, ali mahom mimo svoje namere, jer su njome rukovodile takozvane “više sile” ili u okviru svojih porodica kada je proces učenja i iniciranja vršen od strane neke starije osobe koja već pripada tom sistemu. Međutim čak i tada, čekao se signal “viših sila” bez kojih bi puka obuka davala slabe rezultate, kako se verovalo.

Sa druge strane, da je nekada možda postojao ritual inicijacije na fizičkom planu, govori nam priča iz Hercegovine koju navodi Luka Grdic-Bjelokosić, a koju smo u potpunosti dali u predhodnoj glavi, te nema potrebe da se vraćamo na nju. Interesantna je i priča, objavljena u glasniku zemaljskog muzeja, 1890. godine, na 416. strani. Ovu priču spominje P.Kemp u knjizi “Balkanski kultovi”, izdatoj 2000 godine u Beogradu. Ona govori o jednom čoveku koga su vile odvele u planinu, izlečile mu groznicu i inicirale u

svoj koven. Priča počinje iznenada, bez ikakvog uvoda i govori o osobi koju su jedne noći, dvanaest veštica i trinaesti muškarac žute brade, odveli u neku planinu koja je “visoka do oblaka”, gde su veštice i duhovi držali svoja okupljanja. Okupljeni su ga pozdravili kao vilinskog kralja, rečima ; “Nama drag, a koristan ljudima. Ti ćeš biti lekar i pomagač ljudima”. Naučili su ga kako da koristi lekovite trave i spravlja lekove. Međutim, zahtevali su od njega da svoje usluge narodu nikada ne naplaćuje više od jednog novčića. Sledeće noći predstavljen je drugoj grupi duhova, koja mu je podarila vrbov štap, učeći ga da ga koristi ako mu nekada ponestane lekovitog bilja. Sve što je trebao da uradi jeste da uzme malo pepela sa majčinog ognjista, stane iznad njega i dotakne ga tri puta. Sve vile bi tada doletele i donele mu ono što mu je potrebno. Uz put su ga naučili molitvi sv. Antonu, koja glasi:

“Anto santo velepanto. Anto sigo preporigo. Ante mange cerepange. Anto silo soparilo. Anto tale dividale. Anto lemi natilemi. Anto pana dilovana. Anto saki karasaki. Anto vanem ustiamem.”

Naravno, naučen je još mnogim stvarima. Treće noći, duhovi su se podelili u dve grupe, skinuli dete koje su doveli, do gole kože, terajući ga da prođe tri puta između ovih redova, dok su ga oni šibali vrbovim prućem u nameri da iz njega isteraju groznicu. Kada je lečenje završeno, inicijantu su dali mali štap kojim je trebalo da raspusti skup. On je zamahnuo na sve četiri strane sveta, a vešci i vile su se raspršili na sve strane da bi nanosili štetu ljudima, koju je inicirani popravljao. Nakon ovoga on je u postelji proveo naredne tri godine, iako je bio potpuno zdrav i nije jeo ni pio ništa od normalne hrane i pića, već je konzumirao samo ono što su mu noću donosili duhovi.

Ova priča je verovatno veoma stara i u njoj je tokom vekova doslo do mešanja mnogih detalja. Uzrok ovome je usmena tradicija, kojom se ovo kazivanje prenosilo. Svaki pripovedač je zaboravio nešto da kaže ili je pak po nešto dodao. Jasno se vidi da se veštice mešaju sa vilama, što je česta pojava na Balkanu, kako smo u više navrata rekli veštice su mešane sa raznim vrstama bestelesnih demona.. Zatim imamo učenje inicijanta molitvi sv. Antonu, hrišćanskom svecu što bas i nema neke logike, ali je verovatno taj deo pridodat kasnije, pod uticajem hrišćanstva. Ovakve “hrišćanske” molitve se mogu pronaći i danas u Srbiji kod tradicionalnog veštičarstva. Međutim, ako pažljivo pogledamo priču od početka, izvršimo dublju analizu te je uporedimo sa onim što već znamo, videćemo da ona u sebi možda krije ostatke nekadasnjeg rituala inicijacije, tradicionalnog veštičarstva.

Kao prvo, inicijant, odlazi u planinu u pratnji dvanaest veštica i jednog muškarca žute brade. Predpostavljam da se u planini nalazilo neko sveto mesto gde su vršene inicijacije. Naprimera, kod Srba ali i drugih Balkanskih naroda je postojao običaj da se idoli božanstava postavljaju na vrhovima planina ili brda. Takođe su u prirodi postojala određena “sveta mesta” pa čak i svete planine (Miroč, Romanija, Mosor, Perun, Radan...) .Što se tiče broja veštica i muške osobe, možemo sa velikom slobodom pretpostaviti da se radilo o nekoj vrsti koven. Ako uzmemo da je žutobradi veštac, njih je onda trinaest, a to je ujedno i najčešći broj osoba u koven. Na zapadu postoji tradicija da svaki koven sadrži unutar sebe dvanaest žena i jednog muškarca, čiji bi zadatak bio da na sebe preuzme ulogu Rogatog boga. Ovo nije obavezno, ali se ne preporučuje da svi pripadnici koven budu istog pola. Jednostavno rečeno, energiju Boginje reprezentuje žena a energiju Boga muškarac. Međutim u većini postojećih zapadnih koven, situacija

je dosta drugačija od ove idealne. Naime o samom broju članova se veoma malo vodi računa, neki su samo muški a drugi isključivo ženski.

U daljem toku priče, vidimo da izabrani prima inicijaciju tri dana, na različite načine, te biva obučavan da vrši različite radnje. Jedna od njih je kako da prizove duhove prirode koji će ga opskrbljivati potrebnim stvarima. Iz ovoga možemo zaključiti da je inicijacija trajala tri dana i da je nakon trećeg on sam imao čast da raspusti skup mahnuvsi štapom na sve četiri strane sveta. Poznato je da postoji niz tradicija koje ovako završavaju okupljanja ili raspuštaju duhove elementale, koji su prizvani tokom rituala. Sledi jos jedna interesantna stvar. Nakon treće večeri, inicijant potpuno zdrav, leže u postelju i ostaje u njoj tri godine. Ne jede i ne pije ništa drugo osim onoga što mu duhovi lično donesu. Ovo ostajanje u postelji možemo shvatiti u prenesenom značenju ili kao nekakvu šifrovanu poruku, ako znamo da se u nekim tradicijama na sledeci stepen inicijacije čeka tri godine. Što se tiče ovog dela sa hranom on jednostavno može označavati početak novog načina hranjenja koji je iniciranom propisan nakon inicijacije. Neki naprimer prelaye na vegeterijanski način hranjenja. Deo koji je govori o naplaćivanju usluga nema potrebe komentarisati, jer je tako na celom Balkanu. Kaže se da za zdravlje treba platiti, ali onoliko koliko se može. Zato se postavlja tarifa koju može svako da plati ili se ne naplaćuje, uslovno rečeno, jer svako ko dođe ostavlja po nesto, onoliko koliko može. Ovo naravno važi za “narodne lekare”, koji tako postupaju iz postovanja prema višim silama koje su im podarile bilo moć, bilo znanje.

Skoro sva narodna predanja iz centralne i zapadne Srbije, Bosne, Hercegovine i Crne Gore, govore o gotovo identičnom načinu primanja inicijacija. Naime, smatra se da nakon što “više sile” odaberu nekog čoveka da primi inicijaciju, on počinje da se ponasa drugačije od ostalih članova zajednice. Na prvom mestu se osamljuje, izbegava društvo drugih ljudi, često izlazi po noći i luta šumama, mrmlja nerazgovetno i na kraju dobija histerične napade u javnosti. Svima postaje jasno da su ga vile uzele pod svoje. Na kraju, on jedne noći prima inicijaciju od kraljice vila, koja se drugačije zove Gorska Majka (jedan aspekt Boginje), i biva naučen raznim stvarima. Veruje se da svaka vila vlada određenom veštinom, tako da ga neka uči bajalicama, neka magijskim i lekovitim travama, pa čak i nemuštim jezikom, jezikom biljaka i životinja. Na kraju svega ovoga, oni se hvataju u kolo, nagi, i igraju mahnito, pevajući. Ovo kolo se naziva “vrzino kolo”. Posle ovoga se, u njegovu čast, priređuju se orgije. Skoro identičan primer navodi i P.Kemp u svojoj knjizi “Balkanski kultovi”. Inače originalan naziv te knjige je “Healing rituals” i što je dodatno intresantno sama knjiga je nastala oko 1935 godine, iz čega možemo zaključiti da je vremenski gledano bila bliža nekadašnjim narodnim verovanjima.

Svako ko je malo bolje upoznat sa šamanskim inicijacijama, zaključice da je prvi deo ove priče skoro identican sa osobama koje se pripremaju za šamanski poziv, od Sibira pa do severne Amerike. Međutim drugi deo podseća na klasična veštičija okupljanja. To uopšte ne treba da zbunjuje, pošto je drevno veštičarenje na ovim prostorima proisteklo iz šamanizma, pa samim tim sadrzi u sebi neka od glavnih obeležja istog. Dovoljno je spomenuti “instituciju” zvanu ritualni trans, kojga svaka prava veštica ili veštac moraju da postignu u bilo koje doba dana ili noći.

Za razliku od ovih starih priča, sa teritorije istočne Srbije imamo sveža svedočenja koja je zabeležio etnolog Paun Es Durlić, a objavila Jasna Jojić Pavlovski u vec spomenutoj knjizi “Čuda vlaške magije”.

Gospođa Ruža iz sela Crnjaka, rođena 1907., ispričala je etnologu Paunu kako je postala to što jeste. Naime, jednog dana, kada ju je uhvatilo jako nevreme, ona je potražila zaklon, ispod krošnje velike oskоруše. Tada je videla svečano obučenog čoveka, koji je ispod oskоруše, postavio novi sto i klupe. Odjednom, gotovo niodkuda, stvorila se masa devoјaka, žena i baba. Kada su sve posedale, pojavila se žena koja je na glavi imala nekakvu ćubu. Ona je pokazivala razna bajanja i gatanja, dok su sve one ponavljale za njom.

Baka Ruža tvrdi da su je one od prvog dana naterale da uči zajedno sa njima. Priseća se da ju je majka stalno zaticala ispod navedene oskоруše u nekoј vrsti transa. Za razliku od Ruže ona ništa nije ni videla ni osetila, već je samo primetila da je trava oko stabla izgažena, kao da je tu bila masa ljudi. Ovo je trajalo oko tri nedelje, dok nije u potpunosti naučila sve što je trebalo. Za ovakvu vrstu transa, na istoku Srbije, kod vlašskog stanovništva, kazu da su tu i tu osobu uzeli “šojmane”, što će reći da su je duhovi uzeli pod svoje, dok se u drugim delovima zemlje gde živi mahom srpsko stanovništvo, kaže da su je vile uzele pod svoje, odnosno da je povilenila, kao što smo malo pre videli.

Kako tvrdi Ruža, u ovakvu njenu priču, malo je verovala njena porodica, dok se njenom očuhu nije dogodilo nešto slično. Jednog dana dok je skupljao seno, i njega su uzeli “šojmane”. Kako je bio protivnik toga, opirao im se pune tri godine. Za to vreme, potpuno je onemoćao i padao u trans neprekidno. Kada je na kraju popustio i pristao da se bavi magijom, sve je prestalo.

Na ovakva slična svedočenja, nailazio sam na jugu Srbije, u Leskovačkoј kotlini. Recimo da mi je jedna baba pričala, kako je kada je bila mala, imala čast da upozna čoveka obučenog u “svečano”. Njegova glavna specifičnost jeste da nosi veliki crni šešir i da je ogrnut plaštom. Iz razgovora sa nekim osobama sam saznao da u narodu postoji veoma interesantno verovanje da Bog nosi veliki šešir kako bi sakrio rogove.

Žena sa ćubom, o kojoj govori baka Ruža, je svakako Gorska Majka, što je verovatno svima jasno, tako da to ne moramo ponovo da objasnjavamo. Druge osobe na ovom skupu ispod oskоруše, pretpostavljam da su inicijanti, pridošli sa raznih strana kako bi bili obučeni.

Boginja prirode, slika Andreasa Charalambidesa

Jasna Jojić u već spomenutoј knjizi navodi još nekoliko primera, ovakvih inicijacija, koje su u sustini iste, iako se na prvi pogled razlikuju. Tako možemo naići na primer Janka Durlja, koga je inicirala žena u srpskoј narodnoј nošnji, a za koju on tvrdi da je sv. Petka. Zatim imamo primer Desanke Perić, kojoj su se u izuzetno realističnoј vrsti snova, kako ona kaže, pojavljivale tri devoјke, pod istim imenom Marija, te su je učile i vodile na razne astalne planove, ne bi li izučila zanat sa kojim bi bila u stanju da pomaže ljudima. Inače, veoma je interesantno, da se “pokloni”, koji se primaju nakon prvog stepena inicijacije, mahom odnose na znanje, a osoba stiče ili mogućnost lečenja ljudi i stoke ili jednostavno postaje vidovita te sposobna da proriče. Drugi stepen već zalazi u sferu ezoteričnog vešticarenja i o njemu nešto posebno nećemo govoriti u ovoj knjizi.

Moram priznati, da sam dugo mislio, kako kod nas postoji samo jednostepeni sistem inicijacija, da bi na kraju, spletom okolnosti upoznao više osoba koje su prosle više različitih inicijacija. Iz razgovora sa njima, veoma sam lako došao do pravih informacija i verovatno otkrio razloge, pogrešnog verovanja da kod nas postoji samo jednostepeni sistem iniciranja. Iskreno rečeno, na ovim prostorima može postojati više različitih sistema koji se u većoj ili manjoj meri podudaraju sa svetskim sistemima iniciranja ali kako oni do sada nisu indentifikovani zadržaćemo se na onome što imamo trenutno.

Osnovno poreklo ovog pogrešnog shvatanja proizilazi iz dve stvari. Prva, koja je uzrok svega, jeste činjenica da su veštice mahom bile žene sa sela koje u svom životu nisu ni čule za reč "inicijacija", a kamoli shvatale da su neku od njih prošle. One su oduvek bile svesne kako je sve počelo, odnosno, kako su postale to što jesu, ali su zato sva naknadna dešavanja tumačile kao sastavni deo te strane njihovog života te nisu pravile jasnu razliku između onoga što je na početku i onoga što je kasnije usledilo. Drugu stvar čine pogrešna pitanja, koja su postavljana od strane etnologa, metodom intervjua, a koja su se mahom odnosila na to kako je sve počelo, što će reći, kako je ta osoba postala to što je postala, da bi se zatim njihova pažnja fokusirala na same metode bajanja, gatanja, prikupljanja basmi i slično. Problem koji se ovde uočava, jeste propuštena prilika da se informant animira u željenom pravcu te da da potpune podatke za koje nije ni svestan da poseduje. Da bi se ova greška ispravila, potrebno je šire obrazovanje etnologa, u ovom slučaju, iz oblasti veštičarenja i sličnih sistema, kako starih tako i novih, sa područja čitavog sveta, a naročito iz onih zona, koje su na istom stadijumu razvitka kao i naše seoske zajednice u okviru kojih se sakuplja naučna građa. Tek tada, stvorila bi se mogućnost, da etnolog pravovremeno pripremi prava pitanja, koja će postaviti informantu, a samim tim i dobije potpune odgovore.

Da je ovakav stav opravdan, vidi se na primeru prepiske koju sam vodio sa jednom mladom devojkom iz Beograda, koja je po poreklu vladna i koja ispunjava sve parametre koji su potrebni da bi se neka osoba nazvala vešticom. Po onome što sam saznao, ona je svoje inicijacije primila od svoje pokojne babe, koja je za života važila za jednu od najvećih veštica sa istoka Srbije. Omiljene discipline kojima se bavila njena baba, bile su prorokovanje i pronalaženje lopova. Njena poslednja predviđanja, odnosila su se na njenu ćerku koja je imala problema sa održavanjem trudnoće. Naime, kada je zatrudnela, baba je rekla da će ovog puta sve da bude u redu i da će roditi ćerku. Kako je primila vest, o rođenju svoje unuke, tako je umrla. Ako mislite da unuka nije imala prilike da upozna svoju baku, varate se. Prve "noćne" posete, usledile su nakon što je M. napunila sedam godina. Intezitet ovih poseta se uvećavao, a unuka je prolazila inicijacije i bila učena mnogim stvarima.

Ono što je mene na samom početku našeg dopisivanja iznenadilo, jeste saznanje da sama M. A. nije ni bila svesna da je prošla inicijacije. Na moje objašnjenje šta se sve može podvesti pod inicijaciju i kako ona u ovom slučaju, kada se radi o Balkanskom veštičarenju, može da izgleda stigao mi je sledeći odgovor, čiji jedan deo u neizmenjenom obliku iznosim ovde:

"...Inače taj sam čin nikada nisam doživljavala kao inicijaciju, mada sada kad malo razmislim o tome, moglo bi da se smatra nekom vrstom inicijacije(i to, u stvari, u njenom najdoslovnijem smislu). Inicijacije koje sam prolazila sastojale su se od neke vrste testa. Nikada to nije bilo tako doslovno, ali uvek je predamnom bio zadatak koji je trebalo rešiti. Takvih situacija je bilo tri, i sve su bile propracene vrstom nagrada i prelaska dalje

uz babino pojanje nejasne sadržine. Po sistemu, učvrstiš jednu oblast, pa te uče sledeću. Svaki novi stepen donosio je potpuno nove stvari u učenju...Svaki put kad prođem stepen osim onoga što mi inače sledi baba mi dozvoli da postavim po jedno pitanje...”.

Mislim da je ovde stvar posve jasna i da ne zahteva neke posebne komentare i tumačenja. Jasno je da se radi o višestepenom sistemu inicija, čiji je specifičan i originalan oblik sasvim u duhu Balkanskog veštičarenja.

Kako se iz priloženog da videti sve ove inicijacije imaju neke zajedničke osobine. Prva je da su sve osobe, ne svojom voljom, izabrane od strane “viših sila”, koje ih iniciraju. Druga, zajednička osobina, predstavlja sam način inicijacije. Sve osobe su primile inicijaciju putem snova ili putem transa. Što se tiče transa, same osobe su retko svesne da su u transu, te često tvrde da su fizički bile prisutne na određenim mestima sa određenim “osobama”, ali svedočenja drugih ljudi koji su ih nalazili u tim trenucima, govore da su te osobe bile u stanjima nalik na epileptični napad, što nam govori da se radi o vrsti “šamanskog” transa, odnosno izlasku iz tela. Nakon istraživanja, vezanih za prvi način iniciranja, odnosno iniciranje u snovima, shvatio sam da to najverovatnije i nisu bili snovi, već ponovo astralni izlasci, samo što je to mnogo teže zaključiti, kada se izlazak iz tela dogodi iz stanja sna. Često se dešava, da osoba nakon povratka u telo, nastavlja san, pa kad se probudi ima utisak da je imala izuzetno čudne, intezivne snove u toku noći. Ovo je lako shvatiti ako se zna da se mahom radi o ljudima sa sela koji ne znaju ništa o vantelesnim iskustvima. Zbog toga sam sklon da pomislim kako u stvari postoji samo jedan vid iniciranja, iniciranje putem transa, međutim ipak ćemo ostaviti prostora i za ovu mogućnost.

Treća bitna stvar vezana za inicijacije sa područja Balkana jeste da ne postoji tradicija da jedna osoba inicira drugu, preciznije rečeno, živa ljudska osoba. Sve inicijacije primane su od strane nadprirodnih bića ili u najmanju ruku bestelesnih, ljuskog porekla. U najvećem broju, govori se o duhovima ili vilama. Ako pažljivo pratimo kazivanja, primetićemo da inicijaciju ipak vodi nadprirodno biće-predvodnik. To je rogati Bog Kraljica vila, Gorska Majka, Samovila, Muma Padura, Šumska Majka, sv.Petka ili sv.Evdokija. Sve su ovo oblici Velike Majke. Takođe se ponegde primećuje i prisustvo rogatog Boga, doduše u manjoj meri i to mahom u Jućnoj Srbiji, Crnoj Gori i Hercegovini. Pored ovoga, “duhovni vodiči” mogu biti i preminule osobe, koje su za života bile veštice ili vešci. Neka moja lična istraživanja ma da su to naslutili i etnolozi poput Bandića na primer, pokazala su da inicijacije i pored činjenice da su primljene od strane “viših sila” ipak imaju porodičnu pozadinu. To znači da su novoinicirane osobe u svojoj porodici imale barem još jednog člana, koji je prošao to isto. Najčešće je to bila baba, tetka, babina rođena sestra i slično. Posebno je interesantno to što znam više ljudi koji su prošli ove stvari i nakon toga saznali da nisu jedini te da se to slično izdešavalo njihovoj babi, rođenoj sestri od njihove babe, deda pa čak i tetki, majci ali i nekim muškim članovima porodice. Interesantno, zar ne? Po ovome naše tradicionalno veštičarstvo može da se ubroji u svetsku grupu porodičnog veštičarenja poznatog pod nazivom “Hereditary Witches”. Treba reći, da se ova struja kod nas verovatno prenosi po ženskoj liniji i da se prva događanja dešavaju u doba puberteta, što je logično ako se zna da je današnja parapsihologija usvojila stanovište da baš u to starosno doba dolazi do prvih spontanijih astralnih projekcija ili kako oni to kažu oobe-a.

Jos jedna interesantna stvar vezana za naše tradicionalne inicijacije, može biti izvučena kao njihova specifičnost. To je činjenica da ne postoje dve iste. Osnovna struktura je

zadovoljena i bez većih odstupanja, ali ono što se razlikuje jeste njihov izgled. Ovo nam govori da je njihov izgled produkt nesvesnog individue i kolektivnog nesvesnog, koji oblikuju njihovu vizuelnu formu, naravno pod uticajem kulturnog okruženja u kojima žive te osobe. Objasnimo to ovako. Mi naš svet koji nas okružuje, doživljavamo putem naših pet čula. Kada treba da opazimo neke suptilnije stvari, u pomoć nam dolazi naše nesvesno, koje je povezano sa kolektivnim nesvesnim, te preko našeg ega, oblikuje “informaciju” u nama saznoj formi. Na primer, ako naiđemo na elementarno(ne elementarno) biće, uzmimo elementa zemlje, mi njega ne vidimo jer je ono pre svega skup energetskih frekvencija, entitet koji obitava u paralelnoj dimenziji sa nama, i sledstveno tome nema fizičke karakteristike. Tada naš um na osnovu dostupnih informacija sklapa odgovarajuću “hologramsku” sliku i pomaže nam da ga vidimo kao patuljka-gnoma. Zato će dvoje ljudi koji posmatraju istog elementa, dati drugačiji opis kape, čizma ili brade, ali će u osnovi obe videti patuljka. Takva je situacija i kod ovih vrsta inicijacija. Inicijacije u svojoj osnovi označavaju otvaranje novih energetskih kanala kod inicijanta, podižu njegovo celokupno bice na naredni stupanj i pružaju mu mogućnost da pređe na viši nivo primanja i tumačenja energetskih frekvencija koje apsorbuje poput antene. U šali možemo reći da on menja radio stanicu, koju je do sada slusao, ali da bi to postigao bio mu je potreban, jači slusni aparat, pod nazivom, jače energetsko telo, novi radio aparat-inicijacija, dok je izgled radio aparata dala dizajnerska firma pod nazivom nesvesno- kolektivno nesvesno.

Zbog svega ovoga, smatram da su ove inicijacije drevnog veštičarstva izuzetno autentične. Da li se ovde radi o kolektivnom nesvesnom, astralnim “zapisima” ili pak realnim natprirodnim silama koje iniciraju teško je odgovoriti. Ono što je bitno jeste saznanje da nijedno znanje nije zaboravljeno niti izgubljeno. Izvor ovih informacija će uvek pronaći put da ga nanovo vrati u našu realnost. Današnje obrazovanje, pružiće nam nova tumačenja takvih sadržaja i omogućiti, ako ne čitavom čovečanstvu, onda barem individuama, da gaze mnogo sigurnije stazama duhovne evolucije.

SAMONICIJACIJA ILI INICIJACIJA

Kada uzmemo da posmatramo, ovakav nespecifičan, oblik primanja inicijacija, sa razlogom nam se može nametnuti pitanje, kako neka osoba može da se inicira u ovaj sistem i na koji način, ukoliko to želi da učini, a sama nije izabrana od strane takozvanih “viših sila”. Na osnovu onoga što tvrde različiti autori mi možemo zaključiti sledeće.

Do inicijacije može doći na dva načina, i o njima ćemo govoriti nešto kasnije, ali pre nego što dođemo do toga moramo spomenuti neke osnovne uslove koje ta osoba mora da ispuni, ukoliko želi da se inicira.

Kako u ovom sistemu postoji samo astralni vid iniciranja, prvi i osnovni uslov koji neka osoba mora da zadovolji jeste da može da napušta telo po svojoj volji. Bez toga nije

moгуće sprovesti u delo ritual prelaza. Kako ovladati ovom veštinom govorićemo opširnije u narednoj glavi.

Druga, bitna stvar, koju osoba mora da prođe jeste da pripremi svoje telo za primanje inicijacije. Pod ovim se podrazumeva psihička i energetska priprema.

Psihička se sprovodi u vidu čišćenja osobe od kompleksa, frustracija, nesigurnosti... Ovo se spovodi u ritualnoj formi ili uz pomoć hipnoze, u zavisnosti od želje same osobe. Ceo proces podseća na šamanističko tretiranje obolelih koje su počeli da koriste kako psihoanalitičari tako i psihijatri. Ritualna forma u sebi podrazumeva vađenje na površinu, iz nesvesnog u svesni deo ličnosti, “demon”-kompleksa, frustracija i slično te njihovo proterivanje iz tretirane osobe uz pomoć raznih vrsta bilja, energetski obrađene vode i drugih stvari u zavisnosti od potrebe. Narodni model je nekada podrazumevao nešto poput povlačenja iz društva, preispitivanje svojih ranijih dela te odbacivanje načina života koji je vođen do tada.

Pod pojmom energetska priprema, podrazumevamo jačanje energetskog tela individue, širenje akupunktornih kanala, probijanje barijera i uspostavljanje ujednačenog rada energetskih centara.

Nekada davno u tradicionalnom veštičarenju, nije se znalo za ove termine ali je ipak postojala neka vrsta energetske pripreme. Ona u sebi nije nosila koplekovane istočnjačke vežbe, već se sastojala u povlačenju date osobe iz javnog života i podrazumevala odlazak u prirodu, na mestima gde su izuzetno jaka podzemna ili nadzemna zračenja. Duži boravak na njima bio je sam po sebi dovoljan. Energija je strujala u velikim količinama, čistila kanale i stimulisala čitavo energetsko telo zajedno sa njegovim centrima. Nešto nalik na energetsko tuširanje. Ovaj postupak je svakako predstavljao i neku vrstu energetskog punjenja. Možda postavljate pitanje zašto je sve ovo potrebno? Zamislite da svojim kolima želite da krenete na put od nekoliko hiljada kilometara. Sasvim je normalno da ta kola moraju biti u stanju da podnesu toliki put. Vi ih odvozite kod majstora da pogleda da li su potpuno ispravna, da zameni ulje ili neki deo i na kraju vi morate da ih napunite gorivom. Isto je i sa telom. Nije loše spomenuti da inicijaciju može proći samo potpuno fizički i psihički zdrava osoba.

Pored svega ovoga potrebno je povećati fond znanja te osobe, jednostavno rečeno uputiti je u ono što je očekuje i objasniti sa čime i kime ima posla. Takođe je dobro da se upozna sa okultizmom i mitologijama uopšte.

Zatim je potrebno da ta osoba ovlada sobom, što će reći da bude u stanju da podigne nivo svoje koncentracije i vizuelizacije, bez kojih nikada neće moći uraditi masu stvari. Potrebno je što više da boravi u prirodi i da pokuša da oseti sve te vibracije koje se nalaze u njoj. Ovo može ličiti na krnje ne potrebnu stvar ali je ipak bitno. Pitajte neku osobu koja se nekim slučajem obrela noću u šumi, kakva su joj iskustva i kako se osećala. Takođe možete pitati planinara kako se oseća kada se popne na vrh planine. Teško da će to moći opisati rečima.

Na kraju, osoba mora da odluči da li to stvarno želi da uradi zbog svojih ličnih uverenja i stila života ili jednostavno želi da za kratko vreme stekne moć, šta god ta moć podrazumevala. Ukoliko je ovo drugo u pitanju, ja vam garantujem da “više sile” neće dozvoliti inicijaciju, jer one sve to znaju, a uz put i iskušavaju. To se da videti iz mnogih intervjua koje sam vodio sa osobama koje su prošle ovu “narodnu” inicijaciju.

Ceo ovaj proces obično traje od nekoliko meseci do godinu dana u zavisnosti od same osobe koja se spema da se inicira. Najčešće je najteže naučiti svojevoljno padanje u

stanje transa i to oduzima najviše vremena. To je samo slučaj kod osoba koje su same pozelele da se iniciraju. Kod onih koje su odabrale “više sile” samoinicijativno, ritualni trans je u direktnoj zavisnosti od volje spomenutih sila i samim tim predstavlja najmanji problem.

Kako smo sve ovo objasnili, mislim da je vreme da kažemo kako izvršiti samu inicijaciju. Ona se može sprovesti u delo na dva načina. Prvi je da vas već inicirana osoba povede na inicijaciju a druga da sami pokrenete ovaj proces i isprovocirate “više sile”, da vas iniciraju. To bi bila neka vrsta samoinicijacije. U prvom slučaju inicirana osoba nikako ne vrši samu inicijaciju već ima “zaštitničku” ulogu, odnosno uliva poverenje i mir dok ne prođe proces. Lično sam upoznat sa jednim slučajem da je jedan baba povela na inicijaciju svojemu unuku.

Postavlja se pitanje šta učiniti ako pored sebe nemate osobu koja može da vas povede na put iniciranja? U tom slučaju, pribegava se jednom obliku samoinicijacije. Osoba koja želi da dođe do toga mora predhodno da završi pripreme o kojima smo malopre govorili, barem ono što je moguće da uradi sama, jer bez suočavanja sa samom sobom, spremanja energetskog tela i sticanja sposobnosti napuštanja fizičkog (ma da se može ići i preko snova, naročito lucidnih), ova operacija je u napred osuđena na propast.

Nakon pripremnog perioda, sledi mnogo teži zadatak, za neke možda i ne, a to je stupanje u kontakt sa “višim silama” i provociranje istih da vas iniciraju. Ovo može zvučati neostvarivo ali podaci iz života govore sasvim drugačije. Na Balkanu su neki ljudi primili inicijaciju, samo zato što su prespavali jednu noć na određenom mestu. Da objasnimo ovo malo bolje.

Nije bitno u kom delu sveta se nalazite, vaši preci ili starosedeooci, sigurno su poznavali određena “sveta mesta”. Za njih su vezane mnoge priče i legende. Sva ta mesta su posvećena natprirodnim bićima ili božanstvima. Na vama je da otkrijete o kojima se tu zapravo radi i da pokušate da stupite u kontakt sa njima. Znači morate da napustite udobnost stana ili kuće i odete malo u prirodu. Naravno, idite na ona mesta koja mogu biti u vezi sa Boginjom, rogatim Bogom, šumskim i planinskim bićima, vodenim vladarima. Raspitajte se za bitne datume budite tada tamo, učestvujte u svetkovinama. Na kraju se vratite sami na to mesto i pokušajte da ga osetite. Zatvorite oči, izpraznite um i pokušajte da uspostavite komunikaciju šaljući svoje misli i emocije svuda oko sebe. Smisli te odgovarajuću rečenicu koja se rimuje i ponavljajte je ne prekidno. Naprimera “Velika/ veliki.....pojavi se predamnom, kao što se ja pojavljujem pred tobom”. Naravno, ovo ponavljamo u sebi, zatvorenih očiju, trudeći se da nam ni jedna druga misao ne uđe u glavu. Ako želite možete i da uradite neki ritual koji će po vama dati još veću šansu za uspehom. Na kraju pokušajte da prespavate na tom mestu. Obratite pažnju na snove i ko vam dolazi u njih. Ukoliko vam ne uspe iz prvog puta, to ne znači ništa, ponovite opet. Verujte mi da svakom uspe, samo je pitanje koliko vam je vremena potrebno, da do toga dođete. Na kraju, kada uspostavite kontakt, treba samo da se opustite i prepustite, bićete vođeni u potpunosti i smireni saznanjem da posedujete mentore kakve retko ko ima.

Posto smo ovim zaokružili temu inicijacija, pokušaćemo da u sledećoj glavi na najjednostavniji mogući način objasnimo ritualni trans i damo precizne savete kako da najlakše uđete i izađete iz njega, bez opasnosti po vase psihicko i fizicko zdravlje.

RITUALNI TRANS

Vreme je da kažemo nešto više o ritualnom transu, osnovnoj sposobnosti drevnih veštica. Po definiciji eminentnog svetskog anropologa Elijadea, trans predstavlja arhaičnu tehniku ekstaze. Skoro je nesumnjivo da je ritualni trans drevnih veštica identičan transu šamana sa celog područja planete, pa se opravdano postavlja pitanje, otkud on tu? Odgovor je krajnje jednostavan ako znamo da je jedan od prvobitnih oblika religioznosti šamanizam i da je nekada još od najranijih vremena postojao gotovo na svim prostorima gde je obitavala ljudska rasa.

Iz toga zaključujemo da je identična situacija bila i na teritoriji Evrope u staro doba. U svom ranom dobu šamanizam poznaje samo duhove prirode ali ne i bogove. Onoga trenutka, kada na scenu stupaju Velika Majka i rogati Bog-lovac, izlazi se iz šamanizma i stupa na tle osnovnih temelja drevnog veštičarenja. Zbog toga ja zastupam tezu da je veštičarenje nadgradnja šamanizma, a ne njegov surogat, kako tvrde neki.

U narednim vekovima, kako je napredovala ljudska religioznost, napredovale su i tehnike napuštanja fizičkog tela. Prve tehnike dosta su nalikovale onim iz šamanizma ali su se kasnije razvile i u svoju upotrebu uključile razna pomagala poput veštičijih masti za letenje, bajalica-mantri, duhova prirode, ritualnih predmeta i slično.

Note melodije ubeležene od strane Ane Matović uz koje su rusalje padale u trans.

Padanje u trans uz pomoć igre-kola, predstavljalo je nadgranju prvobitnog šamanskog ulaska u stanje transa uz lupnjavu bubnjeva-klampanje i mahnite igre koja je trajala satima. Šamani su pored plesa u takvo stanje zapadali i uz pomoć raznih vrsta biljaka, međutim sa velikom sigurnošću možemo reći da su veštice ovakva znanja usavršile.

Treba podvući jednu bitnu razliku kada govorimo o upotrebi bilja, između šamana i veštica. Šamani su često, ne u svim slučajevima naravno, koristili bilje čije supstance izazivaju halucinacije koje su teške za svesnu kontrolu i što je još bitnije, na taj način nisu išli nigde, već su jednostavno halucinirali. Kod šamana bilje se mahom konzumiralo oralno, usmrkavanjem ili se pusilo. Neke od najkorišćenijih biljaka u ove svrhe su:

- Ajahuska (*Banisteriopsis...*), Kolorini (*Erythrina americana*), Muhara (*Amanita muscaria*), Pejote (*Lophophora williamsii*), Gvatiljo (*Ipomoea fuchsoides*)...

Za razliku od šamana, veštice su mnogo manje koristile bilje koje proizvodi halucinacije, pa čak i onda kada je korišćeno nikada nije uzimano pojedinačno, već u mešavini sa drugim biljkama, od kojih je barem jedna služila da spreči neželjene efekte,

poput halucinacija ili respiratorne paralize. Takođe možemo reći da su veštice veoma retko uzimale bilje oralnim putem, a koliko ja znam na teritoriji Srbije i okolnih zemalja nikada. Gotovo su u legendu usle veštičije masti za letenje koje su poznate ne samo na teritoriji Evrope već i u SAD-u. Mislim da je funkcija ovih masti poznata svima koji su barem malo informisani o veštičarenju. One su imale za cilj da veštici pomognu da napusti svoje telo a ne da fizički leti, kako se ranije smatralo. Dosta je gluposti izrečeno na kontu njihovog sastava, od toga da su spravljane od sala nekrštenog deteta, tela ploda koji je veštica dobila sa đavolom, kože koja je ostala nakon obrezivanja pa sve do podataka da u sebi sadrže neke ljudske organe ili krv. Istina je potpuno drugačija.

Na teritoriji Balkana, mast se uzimala mahom od crne svinje, i u tome je skrivena simbolika. Zna se da baba Jaga jaše crnu svinju, da je svinja simbol podzemnog sveta, a postoje i naznake, kod nekih etnologa, da je svinja bila Srpska totemska životinja.

Potom su u tu mast stavljane određene biljke koje su imale za cilj da vešticu dovedu u stanje transa. U skoro svim analiziranim mastima (analize su vršene u Evropi a sačuvani su i neki recepti) nalazila se konoplja (*cannabis sativa*), kao najvažniji sastojak. U znatno manjim količinama, stavljala se bunika (*Hyoscyamus niger*), jedic (*Aconitum...*), kukuta (*Conium maculatum*), čaure maka (*Papaver somniferum*), ruta (*Ruta graveolens*), tatula (*Datura...*), velebilje (*Atropa beladonna*)...

Zatim se dodavalo bilje koje je imalo simboličnu funkciju, poput bosiljka (*Ocimum basilicum*), ruzmarina (*Rosmarinus officinalis*), ili pak semenki kukuruza, ječma, žita, suncokreta...

Pored ovoga mast je u sebi mogla da sadrži još neke dodatke životinjskog porekla, poput sastruganog roga od jelena, ovna, krila slepog miša ili pak kožu žabe krastače.

Naravno svaka veštica je dodavala još po nešto svoje, na primer vlas kose, nokat, svoju krv (menstrualnu ili iz posekotine, ne tuđu) i slično.

Ovako spremljena mast, koristila se veoma retko i samo u posebnim prilikama. Veštica ju je nanosila na svoje nago telo utrljavanjem, naročito ispod pazuha i unutrašnje strane butina, a potom bi legala pored ognjišta, gde je temperatura bila najveća, što je ubrazavalo proces absorpcije i ulaska u krvotok te samu cirkulaciju, da bi na kraju astralno izletela kroz dimnjak. Ovo izletanje kroz dimnjak nije mit već realan pravac kretanja. Veštice sa Balkana, namerno su koristile ovaj pravac kretanja jer se verovalo da je dimnjak sedište ili prolaz ka duhovima predaka i drugim natprirodnim bićima. Zato su mnoge kuće koje nisu želele da imaju ovakve "goste", stavljale glogovo trnje u dimnjak jer se verovalo da se sva natprirodna bića, pa i veštice, plaše gloga.

Treba jos spomenuti, da je vestica nakon sto se namazala masću i legla kraj ognjišta, nakon nekog vremena počinjala da zamišlja željeno mesto i neprekidno izgovara određenu mantru, tipa "ni o trn ni o grm već o pometno gumno", pomažući sebi da zapadne u stanje transa. Ova metoda je veoma dobra jer povećava koncentraciju, blokira nepotrebne misli i olakšava deprivaciju čula koja je prekopotrebna da bi se zapalo u transno stanje.

Veštica na metli, slika

Svo ovo bilje koje se nalazilo u masti, imalo je za cilj da dovede vešticu u stanje hipnotickog sna, ukoči telo i mišiće, dovede do blage opijenosti i opuštenosti, prouzrokuje nestabilnost astralnog tela i dozvoli istoj, da svojom voljom, vizuelizacijom i koncentracijom proizvede željeni učinak. U staro doba kada nisu postojali televizori i slični uređaji, kada je vladala ne pismenost a jedina zabava bila slušanje priča starih kraj ognjišta, maštanje, zamišljanje ili drugačije rečeno vizuelizacija nisu predstavljale nikakav problem. Halucinacije su bile krajnje nepoželjne, kao i bilo koji drugi efekti koji su ometali veštičino rasuđivanje i koncentraciju. Zato su se ove masti pravile izuzetno pažljivo i sa ogromnim poznavanjem prirode bilja. Zbog toga savetujem, da niko na svoju ruku ne pokušava da izađe iz tela posredstvom masti koju je sam načinio. Skoro sam na jednom sajtu pronašao recept za spravljanje veštičije masti za letenje i moram priznati, bio sam zgranut. Na njemu se nalazilo trinaest biljaka od kojih je svaka bila otrovnija od predhodne. Da se izrazim slikovito, ta mast bi ubila i konja a o čoveku i da ne govorimo. Shvatite, uloga masti je samo da pomogne opuštanju, a ne da izazove astralnu projekciju. Ukoliko ne posedujete dobru koncentraciju i vizuelizaciju, ništa vam neće pomoći. Neke od ovih masti sa naših prostora su svojevremeno bile podvrgnute hemijskoj analizi u Zagrebu koja je pokazala da su se one najčešće sastojale iz svinjske masti, konoplje i pepela od izgorelog drveta, verovatno pepela sa ognjista. Koliko sam upoznat te analize su vršene pre drugog svetskog rata kada hemija nije bila baš napredna i sasvim je moguće da bi sa danšnjom tehnologijom pronašli još što šta. Ove podatke navodi i P.Kemp, koja se svojevremeno bavila područjem Balkana.

Koliko god pričali o ovome, moja saznanja govore da su izlasci iz tela na teritoriji Balkana u prošlim vremenima, pomoću veštičijih masti za letenje, bili veoma retki. Kako se smatralo da su veštice i vešci, bili izabrani od strane “viših sila” a svoje sposobnosti i znanje primili inicijacijom ili rođenjem, bilo je sasvim normalno i očekivano da oni ovu sposobnost stiču u tim trenucima. Veoma retko, pomoću kola se padalo u trans, i to mahom na teritoriji istočne Srbije, kada su kolektivne svetkovine bile u pitanju.

Tokom istraživanja etnologa, pokazalo se da sve ove osobe koje koriste tehnike izlaska iz tela u svojoj praksi, bez razlike, raspoznaju dve vrste ritualnog transa. Prva vrsta podrazumeva, stanje tokom koga je osoba svesna stvari koje se dešavaju oko nje, dok druga uključuje potpuni transa, u kome osoba ne oseća nikakav kontakt sa svojim telom i okolinom. Oba ova stanja smatraju se podjednako vrednim, te se zaključuje da i jedno i drugo stanje mogu biti iskorišćeni za obavljanje istih “poslova”, bez razlike.

Mnogima će ovaj prvi način transa izgledati kao obično maštarenje, ali u osnovi to ne mora da bude tako. Možda nam najbolje objašnjenje ovakvog shvatanja, pruža savremena hipnoza. Svi hipnotizeri smatraju da postoje nekoliko nivoa hipnotickog transa, jedino se ne slazu oko broja nivoa istih. Neki tvrde da ih ima tri, neki pet a drugi pak dolaze do cifre od devet nivoa. Realno gledano, to nije ni bitno, naročito kod tako osetljivih stvari gde je teško postaviti jasne granice. Suština glasi, nivoi hipnotickog transa postoje. Na primer, uzmimo da ih ima tri, i da su oni ekvivalentni moždanim talasima. Po toj logici beta talasi bi označavali svesno stanje, alfa talasi potpunu opuštenost i ulazak u prvi nivo transa, nalik na maštanje, teta talasi neki dublji nivo ovog “maštanja”, mada po meni baš oni predstavljaju prvu vrstu transa jer je to vreme kada osoba ništa ne zamišlja a slike idu same poput sna, dok se svesnost zadržava, i na kraju delta talasi, najdublje stanje hipnotickog transa, ekvivalentno dubokom snu, kada

osoba nije svesna nikakvih dešavanja oko sebe, što nas dovodi do zaključka da ovaj nivo može da predstavlja drugu vrstu transa drevnih veštica.

Da bi nam stvari postale još jasnije, daćemo sledeći primer. Zamislimo da ste poželeti da izdete iz tela. Smestili ste se udobno i opustili. Ako želite da “izadjete”, morate da započnete proces vizuelizacije, koji će vas na kraju izvesti iz tela. Neka pretpostavimo da zamišljate kako letite kroz oblake. Ukoliko uspete da održite koncentraciju, kroz nekoliko minuta ućićete u alfa stanje. Biće vam prijatno, ali ste i dalje svesni svoje okoline i svog tela. Ako nastavite sa ovom vizuelizacijom, ne ometano, kroz deset-petnaest minuta ulazite u teta zonu i primećujete da manje “osećate” svoju okolinu. Do ovog nivoa dolaze gotovo svi. Međutim, ako i dalje uspevate da održite koncentraciju, kroz trideset-četrdeset minuta moždani talasi se menjaju i vi zapadate u delta stanje. Sada bukvalno letite kroz oblake, svesni da vam je telo daleko. Znači do transa je došlo već na početku a jedino što se menjalo jeste vaše osećanje prostora i fizičkog tela. Znači problem su bila čula koje je trebalo “izključiti”. Zato ne treba praviti kvalitativne razlike izmedju prve i druge vrste transa, kod drevnih veštica jer one same to ne čine.

Postići sve ovo, nije naračito teško, ali videti pravu “sliku” jeste. Naš um, kod bilo kog nivoa transa, može da se poigra s nama i dozvoli našem egu da se umeša. Pošto mi jesmo u stanju nalik na san, imamo iste mogućnosti kao i u snu, to jest možemo menjati datu “realnost” i sami projektovati slike, koje nesvesno pretpostavljamo da ćemo videti. Da bi smo izbegli ovo potrebno je da budemo potpuno nepristrasni i da nam um bude skoncentrisan u potpunosti, ne dozvoljavajući drugim mislima da prodru u trenutku kada se krećemo ka našem odredištu. To ume da bude veoma teško, ali shvatite to kao neku sportsku disciplinu, koju trenirate svakodnevno ne bi li postigli svoj maksimum.

Mnogi od vas, koji žele da se više informišu o ovoj temi, mogu pronaći masu knjiga od različitih autora, i shvatiti da se oni u svojim izlaganjima razilaze oko mnogih pitanja. To ne treba da vas zbuni. Stvarno je teško utvrditi apsolutnu istinu oko ovog fenomena. Prva stvar oko koje postoje podele mišljenja, jeste kako uopste nazvati ovaj fenomen. Neki ga nazivaju starim okultnim imenom “astralna projekcija”, drugi pak koriste antropoloski termin “trans”, a moderna parapsihologija OOB(out of body experience). Takođe postoje mnogobrojne rasprave o različitim vrstama projektovanja, nivoima transa i izgledu astralnog tela. Da li se vide čakre(po Indijskom verovanju energetski centri preko kojih telo apsorbuje i otpušta energiju) ili ne, da li postoji “pupčana vrpca” (srebrna nit koja povezuje fizičko i astralno telo) ili ne, i tako dalje. Sve je ovo u suštini nebitno, jer ako pogledamo ono oko čega se svi slazu, dolazimo do zaključka da projekcija postoji i da je realna, a to je ono što je nama važno. Nakon dužeg praktikovanja, verovatno će te i vi sami izneti neke zaključke te izkristalisati svoj pogled na ovu pojavu.

Ukoliko sintetizujemo mišljenja mnogih autora i pažljivo pročitamo kazivanja praktikanata, možemo napraviti podelu koja se odnosi na neke od vrsta projekcija koje osobe mogu doživeti. Zbog nedostatka boljih termina koji bi opisali dato stanje koristimo već postojeće a oni su sledeći :

- 1.Mentalna projekcija
- 2.Astralna projekcija
- 3.Etericna projekcija

Pod mentalnom, podrazumevamo onu vrstu projektovanja, koja se vrši iz stanja “lucidnog sna” ili pak budnog stanja, te kada osoba potpuno svesno krstari po svojim unutrašnjim planovima ne izlazeći van tela. To je nešto nalik na ulazak u neki simbol ili tarot kartu.

Astralna projekcija bi po toj logici predstavljala stvarni izlazak iz tela, te boravak u paralelnoj dimenziji ili nekom od drugih svetova, srednjem, gornjem ili donjem. Tokom ove projekcije osoba može da leti, prolazi kroz zidove ali i proverava njenu verodostojnost, posmatrajući ko je u susednoj prostoriji, koliko ima sati, i slično.

Eterična projekcija, predstavlja izmeštanje čitavog energetskog tela čoveka. Ona ima težinu i gustinu. U trenucima takvog projektovanja osoba ne može da leti i prolazi kroz zidove, mada joj je omogućeno pomeranje lakših predmeta, posmatranje svojih energetskih kanala i čakri, pa čak može postati vidljiva za druge posmatrace. Interesantno je da tokom nje možete svojom voljom, promeniti svoj izgled, kako tehnikom buđenja energetskih centara tako i manipulacijom sadržaja nesvesnog, senke i slično. Sama eterična projekcija je veoma zahtevna i opasna po vaše fizičko telo. Svaka povreda ili energetski disbalans nastao iz raznoraznih razloga, prenosi se na vase fizičko telo i može proizvesti razne vrste oboljenja. Realno gledano, eterična projekcija, nema neku veliku vrednost, jer vam je kretanje ograničeno a sve što možete da uradite pomoću nje možete i putem astralne koja je mnogo bezbednija.

Ovim izlaganjem, načeli smo još jednu temu, oko koje se ne bih zadržavao mnogo, a koja glasi, koliko “tela” ima jedna osoba. Ovde takođe postoje mnoge polemike, te ćemo pokušati da krajnje uprostimo stvari i damo neke odgovore u kratkim crtama koji bi trebalo da predstavljaju ono oko čega se većina autora ove tematike slaže.

Recimo prvo da svaki čovek poseduje fizičko telo, koje je materijalno. Zatim nešto manje gustine sledi eterično, koje se sastoji od akumpukturnih kanala, energetskih centara i.t.d. Posle njega ide astralno telo koje je još ređe, takođe energetske prirode, s tim što ono u sustini predstavlja “sjaj” eteričnog tela, nesto poput aure. Na kraju prepoznavamo mentalno telo ili um. Neko tvrdi da je ono u suštini duša i da nije materijalno. Da zaključimo, kada projektujete mentalno telo vi projektujete samo um, kada se projektujete astralno, izlaze i um i deo energetskog tela-astralno telo, na kraju pri projekciji eteričnog tela iznosite sa sobom um, astralno i kompletno energetsko telo. Kod ove poslednje projekcije, vase fizičko telo pada u komu, te je zato je ova vrsta projektovanja dodatno opasna. Pojedini autori tvrde da se ljudsko energetsko telo sastoji iz niza razlicitih omotaca, čiji broj varira, od autora do autora, ali to nije tema ovog dela pa ćemo je preskočiti.

Iskustva mnogih, govore da stvari uvek treba pojednostavniti i koristiti ih onako, kako je nama najlakše i najprijatnije. Zbog ovoga ja toplo preporučujem ovaj stari model, sa dva nivoa transa, koja sam, nadam se, dovoljno dobro objasnio. Znači suština je da se radi o istoj “pojavi”, a jedina razlika se sastoji u percepciji spoljnog okruženja.

Verovatno će oni, koji su manje upoznati sa tematikom veštičarenja, postaviti pitanje zasto veštice izlaze iz tela i kuda one to idu. Prvo što se mora razjasniti jeste poimanje astralne ravni u drevnom veštičarenju. Astralni svet, na gotovo čitavoj teritoriji centralnog Balkana se deli na gornji, srednji i donji svet. Kako ne bi dodatno komplikovali stvari i iznosili mišljenja drugih autora, te tumačili astralni svet preko

formule tetragramatona ili etira, zadržaćemo se na ovoj “narodnoj” tački gledista, koja ipak zadovoljava i današnje kriterijume. Astral ćemo shvatiti kao okean enrgije, koji prožima sve. Predpostavićemo da je on različite gustine, da su mu gornji delovi ređi a donji gušći te samim tim bliži našem materijalnom svetu. Njegove stanovnike neko posmatra kao realna bića, a neko kao utisnute produkte naših misli. Mi možemo reći da su oba stanovista tačna jer se radi o energetskim frekfencijama kojima naš ego daje vizuelnu formu. Kako su nastale te frekfencije, to ne znamo. Neko tvrdi da su ih stvorili ljudi, a neko bogovi. Bilo kako bilo, one postoje a neke od njih imaju svoju vlastitu svest što ih čini bićima, doduše ne materijalnim ili materijalnim ali mnogo ređeg sastava. Savremena prapsihologija je uspela svojim osetljivim instrumentima da detektuje neka od tih bića pa čak i da ih snimi. Neka od tih bića su stanovnici ovih svetova koje smo malo pre pomenuli, pa pogledajmo onda malo bolje kako to oni izgledaju.

Gornji svet, može se slobodno reći, nikada nije preterano zanimao Balkanske veštice, tako da su bleđi podaci o njegovim stanovnicima za koje se sumanja da uopšte postoje ili preciznije rečeno da su realni entiteti u pitanu. Neki okultisti ovaj svet posmatraju kao dom arhetipskih formi i ljudskih misaonih tvorevina.

Srednji svet, predstavlja duplikat našeg sveta, sa tom razlikom što kada se nalazite u njemu vi možete videti i druge stanovnike naše ravni u koje spadaju, duhovi pokojnika, duhovi prirode, demoni, božanstva i drugi entiteti slične prirode, koji se nalaze na raznim nivoima evolucione lestvice. Znači izleteti u “ovaj svet”, mahom su služili vešticama da stupe u kontakt sa ovim bićima, ali i da se same sastanu, van očiju javnosti, u unapred dogovoreno vreme i na već dogovorenom mestu. Ovo je ujedno bio i najposećeniji svet. Neki autori tvrde da su stanovnici ovog sveta utisnute mitske kreature, nastale posredstvom narodnih verovanja, koje astral pamti i reprodukuje poput filmske trake. Ovo nas vraća na staru dilemu tipa, da li su bogovi stvorili ljude ili ljudi bogove? U suštini to je nebitno, a ono što je važno jeste da se svi slažu da oni postoje i da većina njih poseduje svoju vlastitu svest, što će reci da nisu samo puki hologrami. Dok ne saznamo kako je sve počelo, poročiće još mnogo vremena.

Donji svet, po vešticama predstavlja još jedno prebivaliste Velike Majke i rogatog Boga, odnosno njihovih aspekata, Velike majke kao majke zemlje, usnule vegetacije-Boginje smrti i rogatog Boga kao boga mrtvih, za razliku od njihovih aspekata iz srednjeg sveta, ali i dom patuljaka, mudrih zmija, demona, duhova čuvara blaga i rudnih bogatstava I naravno pokojnika. Naime podzemni svet se kod gotovo svih naroda smatrao prebivalištem umrlih. On je jednom rečju prenastanjen svakakvim bićima i božanstvima a u njemu sve vrvi od života. On se ni u kom slučaju ne može dovesti u vezu sa hrišćanskim paklom. Narod taj svet nikada nije zamišljao kao neko mračno i opasno mesto već kao neku vrstu lepog krajolika koga obasjava neko drugo Sunce, Sunce iz podzemnog sveta. O svim ovim bićima govorićemo nesto kasnije u glavi posvećenoj njima. Treba još reći da se pod pojmom podzemnog sveta, podrazumevaju pećine, jame, te napustena rudarska okna ali i sve vrste voda, reka, jezera, bara, močvara i slično.

Sva tri sveta, predstavljaju pre svega, tri pravca kretanja. Svaki od njih nudi nam neke nove sadržaje, a za koji od njih ćemo se odlučiti zavisi, kako od naših ličnih afiniteta tako i od konkretnih stvari koje želimo da uradimo. Ja po nekom ne pisanom pravilu, svakom preporučujem da svoja iskustva započne ispitivanjem gornjeg sveta, te da se u

njemu zadrži neko vreme, dok ne savlada osnovne tehnike zaštite, kretanja bez upotebe mišića i projektovanja svoje volje na okolinu. Neka on bude neka vrsta poligona za vežbu. Tek nakon što je sve ovo savladano, može se preći na izlaske u “srednji svet”, gde su susreti sa realnim bićima, mnogo verovatniji. Neka od njih mogu biti neprijateljski raspoložena, što ne treba da vas u samom startu odbije, a neka krajnje dobronamerna. Nakon što steknete više iskustava, naročito u interakciji sa entitetima, možete krenuti u “podzemni svet”, koji će svakako bujati od života a samim tim i ponuditi najviše kvalitetnih sadržaja.

Pre nego što predjemo na praktičan deo, objasnićemo malo više pojmove koje smo malopre pomenuli. Prvi je zaštita. O njoj treba razmišljati i pre nego što se izađe iz tela. Gotovo na čitavoj planeti, unutar raznih vrsta magijskih sistema, kroz vekove, osnovno sredstvo zaštite predstavlja magijski krug. Postoje razni načini kreiranja magijskog kruga ali su svakako najpoznatije metode ucrtavanja i “otvaranja” istog na ritualni način. Mi ovde nećemo govoriti o njima, jer se oni ne tiču Balkanskog tradicionalnog veštičarenja. Balkansko veštičarenje poznaje, mnoge vrste zaštitnih krugova, kao što ćemo videti nešto kasnije, ali se obezbeđivanje tela prilikom izlaska iz njega, vrši u suštini na svega dva načina.

Najosnovniji način je postavljanja sečiva iznad glave, ukoliko izlazak vršite sami i bez prisustva neke druge osobe. Ako je neko prisutan, onda je on obično zadužen da mlatare bilo nožem, bilo kosom, tik iznad vašeg tela. Međutim, kako je Balkansko veštičarenje, po svojoj prilici više individualna stvar, tako se stvara potreba da veštica ili veštac sami sebi obezbede zaštitno sredstvo. To sredstvo može biti bilo koji nož ili britva, koji po nekom pravilu treba da imaju crne korice. Najbolje je ako se radi o “kusturi”, posebno pripremljenom i posvećenom magijskom nožu (ceo opis ovog procesa daćemo kasnije). Neke veštice, pre nego li izađu iz tela, urežu u zemlji magijski krug, svojim nožem, unutar koga legnu, da bi nakon toga, postavile nož pored sebe. Ukoliko rade u kući, one oštricom noža, naprave krug u vazduhu, oko kreveta i potom ga poloze pokraj sebe sa oštricom prema gore. Moram da priznam, da sam imao prilike da gledam jednog vešca, kako magijski krug oko sebe ispisuje sekirom, da bi potom napustio telo stojeći u njegovom centru. Scena je bila fascinantna. Telo mu se treslo a oči su se jednostavno ugasile. Tako je bilo sve do njegovog povratka nakon desetak minuta. Osnovna ideja ovakve zaštite jeste da vase telo bude bezbedno dok vi niste u njemu, od strane raznih vrsta radoznalih, zatim neprijateljski raspoloženih entiteta i na kraju onih koji bi ovaj trenutak ne moći fizičkog tela iskoristili da uđu u njega ili ga čak povrede. Po nekim mojim licnim saznanjima postoje veštice koje u svrhu zaštite koriste nesto nalik na familijare iz zapadnog veštičarstva. To su entiteti nalik na životinje koje one ostavljaju kraj sebe, kako bi im štitili telo dok su one van njega. Pored ovih metoda zaštite, koriste se i razne vrste amajlija, koje se nose u trenutku napuštanja tela.

Nakon što ste se obezbedili i napustili telo, prva stvar sa kojom ćete se susresti jeste otežano kretanje. Razlog ovome je činjenica da vi više niste u svom fizičkom telu i da sledstveno tome ne možete koristiti mišiće kako bi ostvarili pokrete. Ovaj problem se otklanja veoma brzo jer jedino što treba uraditi jeste navići se da svojim pokretima upravljate posredstvom svojih misli, odnosno voljom. Znači dovoljno je poželeti, na primer, da se izdignete u vis, i vi će te se podići. Ako želite da pomerite ruku, moraćete to da zaželite i ona će se pomeriti u željenom pravcu. Shvatite vi ste kao dete koje uči da hoda. Nakon nekog vremena, pokrete će te činiti potpuno nesvesno, kao što to radite

dok ste u fizičkom telu, setite se da ste i hodanje nekada učili. Već ovim postupcima, mi uvežbavamo, jednu veoma ozbiljnu veštinu, koju smo malo pre spomenuli pod nazivom “projekcija volje na okolinu”.

Kako je astralna ravan jedna, po svemu sudeći, prazna filmska traka, unutar koje su utisnute ljudske misli, pre svega, sasvim je jasno da i mi ovo saznanje možemo iskoristiti u našu korist. Znači, kada se nađemo u ovom sveprožimajućem moru energije, snagom naše volje, ali i vlastitom energijom mi možemo menjati trenutnu “realnost” našeg okruženja. Ovo će biti presudno, ukoliko poželimo da izvedemo neki ritual ili se pak odbranimo od napada neprijateljski raspoloženog entiteta.

To je drugi nivo zaštite ili preciznije rečeno samoodbrana. Evo kako se to radi. Prvo na šta treba da obratimo pažnju kada susretnemo neki entitet, jeste da li je on prijateljski raspoložen. Ako mislite da će te to zaključiti samo iz posmatranja istog, varate se. Po nekom ne pisanom pravilu oni koji hoće da naude obično izgledaju nplepše ili najnevinije. Ono što trebate da uradite jeste da ih testirate pomocu nekog, vama dragog, simbola zaštite. Znači neko može u vazduhu da iscrta krst, neko pentagram, labris, triskelon, svastiku ili šta god on smatra dovoljno dobrim. Kako to činite svojom voljom, on će se utisnuti u astral i ono što ste nacrtali pokretima rukom, pojaviće se u vazduhu lebdeci poput neonske reklame. Ukoliko entitet ne pobegne ili ne nestane, možete stupiti u interakciju sa njime. Međutim, ako dođe do borbe, najverovatnije ćete se kao početnik uplašiti i u deliću sekunde vratiti u telo, potpuno nesvesno. Kasnije vi mozete odgovoriti kontranapadom tako što ćete napadača gađati vatrenim ili električnim kuglama, gorućim pentagramima ili jednostavno snopovima energije. Ovo ćete činiti svojom voljom. Šta god poželite, dovoljno jako i čisto, stvoriće se. Ne zaboravite da vi i u astralu, možete napraviti krug oko sebe, sferu ili pak kocku od ogledala unutar koje će te biti bezbedni. Uz malo vežbe i volje, sve će vam ovo biti veoma lako. Realno gledano, napadi u astralu su veoma retki i kao po nekom pravilu jedino čega se treba pribojavati jesu drugi ljudi koje možete sresti. Ako ne želite da ulazite u bilo kakve konflikte jednostavno pomislite na svoje telo i bićete u njemu.

Za kraj, recimo još da se ne teba previše opušitati i ostajati predugo u astralnoj ravni. Za početak neka to bude po svega nekoliko minuta. Vremenom povećavajte period ali se trudite da ne premašite dvadesetak minuta. Ukoliko se zaboravite osećaćete se iscrpljeno, bezvoljno i imaćete sasvim vidljiv manjak energije.

METODE ULASKA U TRANSNO STANJE

Da bi ste izašli iz tela, mora te da postignete nekoliko stvari. Prva stvar, koju često navode svi autori, jeste makar delimična deprivacija čula. Znači potrebno je da se zvučno izolujete, zatvorite oči, obučete udobnu odeću, ne zvaćete ništa, ne dodirujete ništa, nađete najudobniji položaj na nekom ležaju ili fotelji lagano podignete

koncentraciju, potpuno se umirite i na kraju počnete da se opuštate. Nije loše spomenuti da se ne treba prejesti ili napiti, neposredno pre pokušaja ulaska u astral. Neki ljudi olakšavaju sebi ove pripreme, tako što popiju tabletu za smirenje ili čašu blažeg alkoholnog pića. Sve preko ovoga je preterano.

Kada ste ovo postigli, krećete da opuštate svaki deo vašeg tela, oslobađate se mišićne napetosti ili preciznije rečeno, osećaja da posedujete fizičko telo. Preporučujem vam da opuštanje krenete od glave pa lagano prema stopalima. Možete se potpomoći ritmičnim disanjem ili jednostavno dugim udisajem i dugim izdisajem. Takođe možete na početku nekoliko puta stegnuti sve mišiće na svom telu istovremeno, a potom početi da ih opuštate. Nije loše da ovaj proces propratite vizuelizacijom. Zamisli te kako je vaše telo šuplje iznutra i kako ga ispunjava neki tečan metal. Zatim osetite i zamisli te kako on curi iz vaše glave, vrata, grudi leđa, nogu i na kraju stopala. Osetite kako vaše telo postaje sve lakše i lakše.

Nakon ovoga prelazimo na drugu stvar a to je vizuelizacija koja direktno utiče da izđete iz tela. Pre nego što to uradite, vi morate da umirite vaš mozak i sprečite upadanje suvišnih misli. Ovo može da bude veoma teško, ali vremenom i istrajnim treningom, njihov broj se vidljivo smanjuje. Kada ste to rešili prelazite na vizuelizaciju vašeg puta “napolje”. Mnogi koriste, zamisljanje tunela kroz koji prolaze, cevi koja ih usisava, vrata koja otvaraju i iskaču kroz njih, ali vam ja preporučujem tehniku pomuću koje možete ući u najdublje stanje transa. Da bi ste u opste usli u stanje transa potrebno je da vas mozak stupi u takozvano alfa stanje te da se vaši srčani otkucaji spuste na minimum šezdeset otkucaja u minuti.

Izlazak iz tela, slika

Ukoliko ste uradili sve potrebne pripreme, počnite da zamišljate kako lebdite između oblaka. Sebe ne smete da posmatrate sa strane, već morate da zamislite kako direktno gledate kroz svoje oči. Kako i ovo ume da bude teško u početku, uvešćemo “pomagača”. Dovoljno je da ispred sebe zamislite neku neobičnu i veliku pticu. Posmatajte je od pozadi i pratite njen let. To će vam, dovoljno skrenuti misli sa sebe, a dodatna koncentracija koju ova ptica zahteva, sprečiće neprekidno upadanje ne potrebnih misli. Dozvolite ptici da leti, gore dole, levo desno, a vi je pratite i ne ispuštajte je iz vida. Ako vam ovo pođe za rukom, kroz nekih desetak minuta, možete ući u prvi nivo transa, nastavite li, sledi drugi pa treći i na kraju četvrti nivo. Po mom iskustvu, kod većine ljudi on nastupa nakon četrdesetak minuta. Ova tehnika spada u kategoriju “direktnog ulaza u astral”, znači iz budnog stanja. Ako odbacimo direktne tehnike koje u sebe uključuju korišćenje bilja, a u današnje vreme i raznih medikamenata, ostaje nam još jedna vrsta direktnog ulaska u astral, uz pomoć autohipnotičkog sna. Možda ona na prvi pogled liči datu tehniku ali ja smatram da su razlike veoma evidentne. Evo jedne takve tehnike.

Najlakši način da ovladate autohipnozom jeste da odete kod hipnotizera na nekoliko seansi i dozvolite mu da vas “programira”. Njemu treba lepo objasniti šta od njega očekujete i naložiti mu da u tu svrhu sastavi prigodan tekst sa kojim će vas uvesti u stanje

hipnoze i izprogramirati. Savetujem vam da u tekstu stoji rečunica: “ dok vaše telo spava, vaš um je potpuno budan”. Uvodi u hipnozu treba da teče na sledeći način : Uvek kada kažete, jedan... vaše telo će početi da se opušta; uvek kada kažete dva... oduzeće vam se ruke, noge, trup...srce počinje da usporava svoj rad i vi tonete u san ...ali vas um ostaje budan. I sve tako, naprimer, do broja pet. Na kraju, potrebno je da vam da sugestiju da zaboravite ovaj tekst a upamtite samo brojeve koje ste čuli, ali i da vam da šta da kažete u sebi da bi ste izašli iz stanja autohipnoze. Ovo je potrebno ponoviti nekoliko puta da bi dalo dobre rezultate. Nakon ovoga vi jednostavno odete kući, legnete, opustite se nekoliko minuta i u sebi počnete istovremeno da izgovarate i vizuelizirate brojeve od jedan do pet. Kada stignete do poslednjeg broja, shvatićete da nemate kontrolu nad telom, ali ste zato potpuno svesni svega oko sebe. Pored ovoga moguće je da direktno uđete u stanje sna, ali ovaj put potpuno svesno i nađete se u situaciji identicnoj lucidnim snovima. Iz takvog stanja je izuzetno lako preći u astral. Dovoljno je da svojom voljom to poželite, zamislite nešto zgodno i jednostavno izletite. To mogu biti vrata kroz koja će te se zaleteti, planina sa koje će te skočiti ili nešto drugo za šta se odlučite . Postoje knjige o autohipnozi koje vas vode kako da sami sebe, korak po korak, uvedete u ovo stanje. Ja vam te primere neću navoditi, jer po meni ne daju zadovoljavajuće rezultate, međutim ako vas interesuje sigurno će te veoma lako pronaci neku knjigu ove tematike u knjizari.

Pored direktnih metoda, izlaska u astral, postoje i indirektne metode koje su dosta popularne jer zahtevaju manje truda ali imaju tu manu što ne možemo da ih koristimo onog trenutka kada to poželimo. Jedna od takvih je metoda kontrolisanog sna. Sva mudrost kod nje je da se osvestimo u toku sna i postanemo svesni da sanjamo. Ukoliko ne posedujemo ovakvu osobinu, odnosno ukoliko nam nije urođena, potrebno je nekoliko dana testirati realnost. Na primer, što više puta dnevno, osvrnemo se oko sebe, dodirenemo stvari i kažemo sebi, “ja sam sada budan, ovo je realnost”. Nakon izvesnog vremena, najčešće nekoliko dana, mi prenosimo ovu, novostečenu naviku u san i u tom trenutku, kada uradimo testiranje te izgovorimo tekst, postajemo svesni da “pejzaž” oko nas nije realan i da mi u stvari sanjamo. Pošto se naše telo u tom trenutku nalazi u stanju sna (smanjeni srčani otkucaji, čula odsečena od materijalnog sveta), situacija je idealna za postupak izlaska iz tela. Dovoljno je da skočite kroz zid, zaletite se u drvo ili jednostavno pozelite jako da izađete i vi ste van. Ova metoda uspeva gotovo svima. Sklon sam da verujem, da jedino energetski slabe osobe ne mogu ovom ili gore navedenim metodama da izađu iz tela. Uzrok ovome mogu biti bolest, stres ili neki drugi faktori, koje ipak možemo otkloniti raznim metodama, bilo odlaskom kod lekara bilo nekim vežbama energetskog punjenja.

Navešćemo ovde još jednu metodu, direktnog ulaska u astral, koja se tiče bas veštica. To je metoda leta uz pomoć duha pomagača ili magijskog predmeta. Ovako postupaju iskusnije veštice, jer je ovakvim činom mnogo olakšan sam ulazak u astral. Osnovan razlog, olakšavanja ulaska, sastoji se u tome, što su ti duhovi realna astralna bića koja su već u astralu ili realni magijski predmeti koji su takođe astralni sa jedne strane, dok su sa druge napunjeni specifičnim energijama. Duhove pomagace veštica najčešće dobija na poklon od strane viših astralnih bića ili ih sama odabira-označava, ukoliko ih je srela ranije na nekom od svojih putovanja. Takođe može sama da ih prizove po želji i stavi u

službu. Verovatno ste već videli negde ili pročitali da su drevne veštice viđane kako lete jašući svinju, jarca, mačku, psa ili nekog demona. Pod pojmom “demon” podrazumevamo antropolosku kategoriju nizih natprirodnih bića bez primesa hrišćanskog tumačenja istih.

Let na sabat, slika

Slična je situacija i kada govorimo o magiskim predmetima. Oni su takođe astralni i često dobijeni na poklon nakon inicijacija ili komunikacija sa višim bićima. Samim tim oni imaju veću vrednost i obično poseduju još neku magijsku osobinu koja se koristi u astralu. To su mahom metla, račvasti štap, komad drveta, kazan i slično. Ruska Baba Jaga, prikazivana je kako jaši svinju, ali i leti u kazanu ili pak na kugli. Kada imate nešto poput ovoga, sve što vam je potrebno jeste da uradite pripreme, onako kako smo ih dali na početku, a zatim u takvom stanju prizovete svog duha pomagača, uzjašite ga i on će vas bukvalno “izčupati iz tela”. Isti postupak se primenjuje kada se pomažemo magijskim predmetima. Tehnike koje smo naveli ovde, imaju jednu zajedničku osobinu, a to je da vremenom daju sve bolje rezultate. Znači sve zavisi od vas samih. Što više radite, višećete imati rezultata. Period koji vam je potreban za pripreme će se smanjivati a brzina kojom će te izlaziti iz tela će rasti.

Na kraju, opišimo još jednu metodu, doduše u originalu metodu mentalne projekcije, koja se danas veoma često koristi u svrhu astralnog projektovanja. Reč je o takozvanom “radu na stazi” koga mahom koriste kabalisti tokom svojih “putovanja” po stazama drveta života. U nešto izmenjenijoj formi ta metoda bi mogla izgledati ovako...

Pre nego što se opustite i pripremite za izlazak iz tela, uzmete i na diktafonu ili bilo kom mediju za snimanje zvuka, izdiktirajte već unapred pripremljeni tekst koji će vam govoriti kuda da idete i šta da činite. Tekst koji budete slišali treba da propratite vizuelizacijom. Sebe ne smete da posmatrate sa strane a svaki dodir, miris i ukus treba da osetite što realističnije.

Na primer; hodaš kozjom stazom dok ti vetar bije u lice. Vidiš drveće svuda oko sebe i oblake na nebu. Čuješ svoje korake, disanje...pogledaj u stopala...pogledaj u šake...opipaj koru drveta i oseti je...nastavi da hodaš...Vidiš kuću u daljini...idi do nje...pogledaj u oblake...pogledaj u šake...oseti miris trave...oseti vetar na licu. Došao si do kuće...otvori vrata i pogledaj sliku na zidu...potrči i skoči u nju...

Sam tekst treba da traje od dvadeset do četrdeset minuta. Gledanje u šake ili stopala ima za funkciju da vas održava u potrebnoj koncentraciji kako se ne biste izgubili i počeli sebe da zamišljate sa strane. Veliko finale je skok u sliku ili nešto slično. To je trenutak kada treba da dođe do odvajanja od tela. Ova tehnika može da se radi i u paru sa nekim, s tim što će jedna osoba čitati tekst a druga “hodati po stazi”.

VEŠTIČIJI ALATI-ATRIBUTI

Ovde ćemo spomenuti neke od najbitnijih alata drevnih veštica sa prostora centralnog Balkana. Namerno koristim termin “centralni Balkan” zato što najveći broj podataka koje navodimo ovde, vode poreklo, prevashodno od strane pisanih i usmenih izvora, vezanih za veštice i vešce sa prostora Srbije, Crne Gore, jednog dela Bosne, Hercegovine i Hrvatske. Potrebno je reći da na ovim prostorima, veštičiji alati nisu svuda bili isti, već su se razlikovali od jednog kraja zemlje do drugog. Takođe je i svaka veštica posedovala svoje lične alate koje je sama pravila u zavisnosti od potrebe ili po nalogu viših sila. Ovakvi su se alati razlikovali od veštice do vštice. Svaka veštica je, pored fizičkih, posedovala i astralne alate koje je sticala na nekima od svojih putovanja.

Da ne bi mnogo dužili priču, mi ćemo se ovde osvrnuti samo na “univerzalne” alate, znači one koje su posedovale skoro sve veštice sa ovih prostora. Potrebno je naglasiti jednu razliku koja se odnosi na tretiranje i pripremanje ovih alata, a uočava se između zapadnoevropskog veštičarenja, naročito novijeg datuma, i starobalkanskog tradicionalnog veštičarenja.

Osnovna razlika se ogleda u tome, što u većini slučajeva, kod Balkanske “škole”, ne postoji ritualno posvećivanje predmeta. To su većinom predmeti koji su ranije obavljali neku značajnu funkciju, te su zbog toga uzeti i stavljeni u službu veštice-vešca, ili su to takozvani “nevini” predmeti, koji su novi i nikada ranije nisu korišćeni, te se nakon svoje prve magijske upotrebe stavljaju u stranu i koriste samo ritualne svrhe. Treću grupu bi činili predmeti dobijeni na veoma specifičan i ne svakidašnji način, poput biča o kome ćemo govoriti, koji su se nakon takovog postupanja stavljali u funkciju. Načini dobijanja ovih predmeta skrivaju u sebi veliku simboliku i svoje uporište pronalaze u narodnim pripovetkama i mitovima. Tek četvrtu grupu čine alati koji se na neki način posvećuju, međutim ovakvo tretiranje predmeta predstavljalo je pravu retkost i mahom se odnosilo na praksu veštica iz ruralnih delova Balkana.

KAZAN I VERIGE:

Kao što smo ranije govorili, samo ognjište kod Srba, ali i drugih naroda centralnog Balkana spada u najsvetiji ritualni prostor. Svi stari narodni običaji, vezani za život ukućana, obavljani su kraj ognjišta. Pokraj njega su sklapani dogovori, pričani mitovi i kraj njega se zaklinjalo. Najveći broj ritualnih obreda i magiskih radnji vršeno je baš tu, na ognjištu. Kako su veštice sastavni deo naroda, bilo je normalno da ono i njima takođe predstavlja “sveti prostor”. Zašto je to tako? Da bi smo objasnili svetost, ovog prostora, moraćemo prvo da objasnimo iz cega se ognjište sastoji.

Ognjište, fotografija

Kao prvo, u oči nam pada, ozidana rupa unutar koje se nalazila vatra. Vatra sama po sebi predstavlja izuzetno složen simbol, pa ćemo tumačenje istog, dati samo u kratkim crtama. Vatra je, kako se pretpostavlja, kod Srba ranije predstavljala živo biće. Ona je po predanjima ukradena od anagama, mitskih bića, demonskih karakteristika. Krađu je po priči izveo lično sv.Sava, zapalivši svoj štap, a videvši da ga anateme jure, vatru je sakrio u kamenu, da bi se kasnije vratio po nju i preneo je ljudima. Iz ovoga se jasno vidi da je mit mnogo stariji, i da je sv.Sava na sebe verovatno preuzeo ulogu nekog starog Srpskog božanstva. Vatra je imala i zastitnu ulogu, a naročito se cenila “živa vatra”, koja se dobijala trljanjem drvo o drvo. Smatralo se da ona tera zlo i bolesti. Njeno “vađenje”, kako se to nazivalo, predstavljalo je veliki i komplikovani ritual u kome je učestvovala cela zajednica. Vatru su mogli da vade samo blizanci (rođeni istog dana) ili pak nevine osobe, najčešće deca. Ritual se vršio noću, pre nego što sunce izađe. Vatra se dobijala nekom arhaičnom metodom naćesšem trnjem drvo o drvo. U ovom slučaju to su bili hrast I leska. Na taj način dobijena vatra se delila i svako je odnosio deo nje da potpali svoje ognjište. Ono se nikada nije gasilo sem u izuzetnim prilikama. Pošto se vatra smatrala svetom, mesto na kome je ona gorela takođe je bilo sveto. Pored toga smatralo se da na ognjistu žive duše predaka što je dodatno činilo ovaj prostor izuzetnim.

Iznad vatre se nalazio kazan. U njemu se spremala hrana za čitavu obitelj, pa je on predstavljao simbol plodnosti. Drevne veštice su u njemu spremale svoje magije, ubacivale bilje, topile olovo, gasile ugljevlja. U najvećem broju slučajeva, to nije bio onaj isti kazan iz koga su hranile porodicu, ali desavalo se da on to i bude, iz razloga što je tada bio veoma skup, a visak novca nije postojao. Ovo ne treba bukvalno shvatiti. Mnoge su veštice uzimale prvu posudu koja im se nalazila pri ruci i koristile je. Šta će se koristiti određivala je ekonomska moć.

Verige, lanac o koji je visio kazan, smatran je izuzetno svetim iz jednog bitnog razloga. Ovaj razlog je opet sakriven u mitu. Naime po narodnom predanju, nekada su postojale verige koje su visile sa neba i imale funkciju da se ljudi zaklinju na njima. Ukoliko bi neko nesto slagao, one bi se povlačile na nebo otkrivajući krivaca. Jednom se dogodilo da je kum lažov hteo da se zakune na njima, ali su one tada popucale i od onda se više niko ne zaklinje na njima. Ova priča nam otkriva da su verige ranije smatrane vezom između bogova i ljudi. Da one povezuju dva sveta. Zato i ne čudi što su se na njima prinosele žrtve bogovima. Čak i danas negde postoji običaj da se glava crnog petla,

zaklanog na kućnom pragu, veša o verige. Negde se stavljalo od sve stoke koja je u posedu po nešto, poput dlake ili pera. Takođe su se vezuivale koncem da bi se vukovima vezala usta, odnosno da ne bi klali stoku. Zbog ovoga etnolozi zaključuju da one predstavljaju vezu sa htonskim božanstvom, koje rukovodi vucima. Otuda i crni petao. Crna boja je uz zelenu, boja podzemnog sveta. Verige su u stvari veza sa rogatim Bogom ili bar jednim njegovim aspektom. Zbog toga su se mnoge magijske radnje izvodile i jos uvek izvode uz njihovu pomoć. Na njih se prenosi bolest i uništava, pomoću njih se teraju oblaci, na njima se ostavljaju žrtve i molbe Bogu. Veoma se pazi da neko kradom ne ostavi trn na njima, jer se veruje bi se ukućani tada posvađali. Zato su Balkanskim vešticama verige mnogo bitnije od samog kazana, jer predstavljaju direktnu vezu sa božanstvima i drugim svetom.

Ognjište kao sveti ritualni prostor sadrži u sebi jos jednu bitnu stvar, koja je u direktnoj vezi sa vešticama. To je dimnjak. Iako sam ranije već govorio o njemu, nije loše da u kratkim crtama ponovimo neke stvari. Kao prvo, za njega je vezno verovanje kako u njemu žive i kroz njega prolaze razne vrste demoni. Kroz njega veštica prima u posetu one koje je pozvala ali i sama prolazi kroz njega, jašući na svojoj metli, nekoj životinji ili vratilu od razboja. Kao drugo, sam dimnjak je smatran vezom izmedju dva sveta, sveta ljudi i sveta duhova. Možda ovo vodi poreklo od toga što njegov nastavak u neku ruku predstavljaju verige. U svakom slučaju sve tri stvari, koje čine ognjiste, predstavljaju ritualni prostor veštica, ali ne i jedini. O drugima ćemo govoriti kasnije, u narednoj glavi.

METLA

Metla je svakako jedan od najpoznatijih atributa veštica. Tako je oduvek bilo na teritoriji Evrope a samim tim i na teritoriji Balkana. Smatralo se da metla vešticama predstavlja osnovno oruđe za let, dok u nešto manjoj meri, umesto nje, veštice jaše na vratilu od razboja, predmetu koji po svom obliku podseća na konja. Međutim, astralni let nije bio jedina funkcija metle. Da bi smo ovo bolje razumeli moramo prvo videti od kuda vešticama metla.

Veštice i u nešto većoj meri vešci, koristili su više vrsta metli. U prvu vrstu spadaju astralne metle koje su dobijene na poklon od strane viših sila. Njihova posebnost se sastoji u činjenici da one nisu fizičke i da su korišćene u znatno manjoj meri.

Brezove metle, fotografije

Drugu vrstu čine metle koje su spravljane od biljke koja se na ovim prostorima naziva “poljska metla” (*xeranthemum annuum*), a koja je brana na ritualan način, 7. jula. U današnje vreme, posredstvom hrišćanstva, ovaj nekada paganski praznik, prenesen je na sv. Jovana-Ivana, koga negde narod i dan danas naziva “metlar”. Zbog ovog podatka, može se prepostaviti da je metla, nekada kao magijski atribut bila posvećena nekom

muškom božanstvu, čije su osobine prenete na sv. Jovana tokom hristijanizacije. Sam ritual izvođen je u trenutku izlaska Sunca. U polja su izlazile starije žene, potpuno nage, obavezno raspuštenih kosa i brale poljske metle. Ove metle su vezivane koncem a potom sušene na Suncu dok ne požute. Nakon što su propisno osušene bile su spremne za upotrebu. Ovako ubrane metle se nisu koristile u domaćinstvu, već mahom za zaštitu i teranje zlih sila. Postoji običaj da se u uspravnom položaju ostavljaju kraj vrata ili se okače iznad njih, ne bi li na taj način sprečili svako zlo da uđe u kuću. Metla sama po sebi ima magijske moći i ne posvećuje se dodatno. Pazi se da se njome ne udari malo dete, jer po narodnom verovanju ono će prestati da raste, zatim devojka ili mladić, jer se neće venčati i tako dalje. Međutim, njome se maše iznad porodilje da bi se ova lakše porodila, zatim se isteruje bolest i prizivaju vile. Stara metla se nikada ne unosi u novu kuću, niti se baca u vatru. Ispod bolesnog se polaže metla, kako bi ozdravio, a majka malo dete pokriva istom da ga ne bi napali demoni dok je samo i još mnogo, mnogo toga.

Treća vrsta metli, korišćena najviše od strane veštaca jeste metla sa gumna. Već ranije smo spominjali tekst Luke G. Bjelokosića, u kome on navodi da je osnovno oružje veštaca-zduhaća, metla sa gumna. Oni je koriste u međusobnoj borbi i ni na koji način je ne smeju izgubiti, jer bi tim činom izgubili borbu, verovatno i život, dok bi njihov neprijatelj, po običaju veštac iz susednog kraja odnoseći metlu porženih, odneo i “plodnost” celokupnog kraja. Zašto ova metla predstavlja simbol plodnosti, nije tesko zaključiti. To je metla sa gumna, mesta na kome se vrši žito, a potom mete tom istom metlom. Takva metla korišćena je samo za tu svrhu i zbog toga ona poseduje magijske moci, celokupnu “plodnost” zajednice, koju u svojim rukama sme da drži i koristi samo onaj koji je izabran od strane “viših sila”.

Pored ovih metli, među Srpskim vešticama, na posebne načine, korišćene su jos dve vrste. To su klasične metle od brezovog granja kojima mlade devojke mlataraju po vazduhu prizivajući vile kako bi se posestrimile sa njima i metle od hrasta, odnosno hrastovog granja, koje su koristile stare veštice u trenucima posvećivanja mladih veštica. O ovim “hrastovim” metlama, na moju veliku zalost, gotovo i da nema podataka. Jedini izvor informacija, predstavljaju zapisi Vuka Karadžića.

Na kraju, ostaje da nešto kažemo i o običnoj metli, kupljenoj na pijaci ili ubranoj u polju bez nekog posebnog rituala, koja se mahom koristila u domaćinstvu. U znatno manjoj meri, čak je i ona u sebi nosila određenu simboliku te je rado korišćena od strane naroda kao zaštita od zla. Međutim, za veštice i vešce ovakva metla je bila bezvredna i oni do svojih dolazili na već pomenute načine.

Metla među vešticama sa prostora Balkana, gotovo od uvek predstavlja i znak statusa. Nisu sve metle, podjednako moćne i ne poseduju sve iste osobine. Svaka veštica, je mogla da koristi samo svoju metlu, a ako bi ona bila ukradena ili je pokušala da je koristi druga osoba, gotovo trenutno bi izgubila svoja magična svojstva, kako se verovalo. Ovakvo pravilo važilo je za sve magijske alate. Kao što smo videli, metle se razlikuju po sastavu i mestu odakle potiču. Mnoge veštice su imale svoj individualni način spravljanja metli. Neke su instukcije dobijale od viših sila, dok se kod drugih “recept” prenosio porodično, s kolena na koleno. Metle dobijene u astralu nisu imale fizičko telo, ali su zato fizičke metle imale svoje astralno telo. Kod astralnog leta ono je imalo presudnu ulogu. Jednostavnim zamišljanjem da jaši svoju metlu, veštica bi uzimala ovo energetsko-magisko telo iste i izletala kroz dimnjak. Da spomenemo zašto baš kroz dimnjak. Ovakav način kretanja je imao simbolicne, ali i krajnje pragmatične razloge. Pošto smo o

simboličnim govorili malo pre, spomenućemo samo pragmatične. Prvi razlog se sastojao iz toga što su veštice u stanju izlaska iz tela, često bile u najdubljoj fazi transa, znači da je njihova projekcija bila na nivou eterične, što će reci guste, materijalne i vidljive, te nije bilo zgodno da izlaze kroz prozor ili vrata, jer su mogle biti viđene. Drugi razlog se sastojao u tome što im je iz zbog gore spomenutog bio potreban makar mali otvor da bi izasle van, jer kako sam ranije objasnio, ne može se u toku “guste” projekcije prolaziti kroz zidove. Kako je eterično telo teško odvojiti od zemlje, bio im je potreban prevoz, a to je bila metla. Zato metle treba shvatiti veoma ozbiljno.

Pored svoje osnovne funkcije metla je mogla biti korićena i poput magijskog štapa u raznim vrstama rituala. Njome se kad kad opisivao krug ili se čistila njegova unutrašnjost. Kao uspravna predstavljala je simbol moći. Sa njome su se terale sve negativne sile ali i uništavale. Dovoljno je bilo da je zli demoni vide pa da ne smeju da pridju. Jednom rečju, moć veštičije metle je velika te ona predstavlja jedan od najsvetijuh ritualnih predmeta kako starobalkanskog veštičarstva tako i svetskog. Kako je bilo nekada tako je i danas.

NOŽ- KUSTURA, KOSTURA

Magijski nož je još jedan od dobro poznatih “ritualnih predmeta” u starobalkanskom veštičarenju. Tokom raznih vrsta rituala korišćene su za iste stvari tri vrste noževa. U prvu grupu spadaju oni noževi koji se svakodnevno koriste u domaćinstvu. Drugu grupu čine kupljeni noževi, koji se koriste samo u ovu svrhu i treću, najbitniju, čine oni pravi veštičiji noževi. Oni predstavljaju jedan od retkih primera, da se pojedini ritualni predmeti posvećuju.

Pravljenje magijskog noža zahtevalo je zadovoljavanje određenih zakonitosti, koje su se primenjivale vekovima. Kao prvo drška od noža je obavezno morala biti crna ili je nije ni bilo kao kod veštica sa teritorije Crne Gore. U istočnoj Srbiji ovaj nož se nazivao kustura, a u Crnoj Gori i Hercegovini kostura. Najpreporučljivije je bilo da se za dršku iskoristi desni rog crnog ovna. Ovo ne čudi ni malo ako se zna da je glava crnog ovna smatrana za jednu od najjačih zaštita od zlih sila. To se isto odnosilo i na bilo koju drugu vrstu rogova, pa bili oni i od bube jelenka. Sečivo nije moralo da bude određenog oblika, ali se zato preporučivalo da ga iskuje kovač baš za ovu svrhu. Kovači su imali posebnu ulogu u starom verovanju zato što su povezivani sa htonskim silama. Predpostavljalo se da su oni čuvari tajni podzemnog sveta i kao takvi u direktnoj vezi za Bogom istog. Kasnije je pripisano kovačima da su čarobnjaci pod pokroviteljstvom đavola iz čega možemo zaključiti da se verovatno radilo o rogatom Bogu podzemnog sveta. Takođe se smatralo da imaju vlast nad mnogim demonima. Zbog toga se i dan danas, pojedini kovači prihvataju izvesnih magiskih radnji kao što je ritualno kovanje amajlija, pojasa za nerotkinje i sličnog.

Zbog ovakvog shvatanja bilo je dobro da kovač iskuje sečivo magijskog noža. On to nije činio na običan način. Ritualno kovanje se odvijalo u noći punog Meseca, nakon ponoći, znaci u doba kada se preklapaju svet ljudi i svet “natprirodnih bića”, a kovanje je vršio nag, dok pritom nije smeo da izgovori ni jednu jedinu reč. Ponekad su ovaj posao

obavljala devet kovača kao kod pravljenja drugih magijskih predmeta, naravno svi su bili goli, a izgovaranje bilo koje reči bilo je strogo zabranjeno. Tokom ove operacije ženama je bio zabranjen pristup, kako kod kovača tako i u bližoj okolini. Ovakva izrada sečiva u većini slučajeva bila je retka, pa su veštice mahom pribegavale kupovini noževa(nevini predmet), kojima su vadile sečiva i stavljale u rog.

Nakon što bi veštica spremila desni rog od crnog ovna i dobila sečivo, sklopila bi isti i čekala pravo vreme za posvećivanje. To pravo vreme je praznik u današnjem dobu posvećen hrišćanskom svecu, svetom Vratolomi. Na taj dan čekalo se da padne noć i da se na nebu pojavi Mesec, koji se u tom trenutku nalazio u fazi opadanja, odnosno “jedenja Meseca” kako to narod naziva.

Veštice, ali i druge žene iz naroda koje žele da imaju ovakav nož, izlaze napolje, potapaju nož u tepsiju sa vodom, hvataju mesečev odraz u njoj i izgovaraju sledeći tekst tri puta:

“Kao što tebi, božja svetlonošo [zenski rod] (misli se na mesec), ne mogu nista učiniti nebeski đavoli i ale, tako da ne može nikakva bolestina učiniti onom nad kojim se prinese ovaj nož.

Usili je meseče!(narodni naziv za engiju je sila)

Ojačaj je meseče!

Osveti je meseče!” (misli se posveti)

Ovo se mora izgovoriti tri puta dok je Mesec na nebu. Nakon ovog ščna, žene se prekrste tri puta, zatim izvade nož iz tepsije i narednog dana ga nose u nedrima, čitav dan. Tek prekosutra, on se vadi i stavlja za pojas, da bi se potom koristio čitav život. Ovako posvećen nož ne sme da promeni vlasnika, niti neko drugi može da ga dodirne, jer tog trenutka on gubi svoje magijske moći. Znači on je tabuisan za druge, potencionalne korisnike.

Ovde se vidi da je ovaj prastari ritual pretrpeo neke izmene pod uticajem hrišćanstva, ali je njegova osnovna struktura ostala ista. Takođe možete da primetite da je ovaj tekst mahom koncentrisan u pravcu teranja bolesti ali on može imati više varijacija i mogu se uneti izmene po potrebi.

Osnovna stvar kod ovog rituala jeste hvatanje mesecevog odraza tokom pomračenja. Razlog je što se tada vidi njegova borba nad silama koje žele da ga “pojedu” i njegova pobjeda nad njima. U trenutcima te borbe Mesec je najjači i dokazuje kako njemu niko ništa ne može. To je pravo vreme za hvatanje njegove siline. Same reci sa kraja teksta govore mnogo. Meseče napuni nož energijom, ojačaj ga i posveti. Iz ovoga se jasno vidi da nož pripada mesecu-boginji, te se kroz njega oslobađaju akumulirane sile tokom ovog rituala.

Sam gest, da se žene prekrste tri puta nakon ovog rituala, pridodat je verovatno kasnije pod uticajem hrišćanstva te za nas ovde nije naročito zanimljiv ali držanje noža u nedrima čitav dan, jeste. On zapravo predstavlja povezivanje boginjinih energija sa energijama vlasnice noža. Gole grudi su svakako simbol plodnosti, ali i realno mesto izviranja najplemenitih ženskih energija. Tim činom uspostavlja se doživotna veza ovih dvaju energija, koje će se kasnije ispoljavati kroz upotrebu noža.

Ovako dobijeni noževi nikada se nisu koristili u kućnoj upotrebi ili za sečenje nekih stvari. Pored svoje osnovne svrhe u ritualima, korišćeni su i kao sredstvo za zaštitu tokom astralnog leta, kako od strane ženske tako i od muške populacije(ma da su kod njih to

mahom bili ne posvećeni noževi koji su magiska svojstva dobijali zbog crnih korica ili korica od rogova neke svete životinje), a sa namerom da neki demon ne može da zauzme telo osobe dok ova nije u njemu. Takodje su postavljani, sa sečivom na gore, na pragovima, prozorima ili kraj kreveta, sa namerom da sprece zle demone da uđu u kucu ili napadnu nekog ukućana dok ovaj spava. Nošeni su i poput amajlija za zaštitu od svakog zla. Kako će on biti korišćen, odlučivala je svaka veštica zasebno. Istina je da su korišćeni na različite načine u zavisnosti od područja sa koga veštice potiču i kojoj tradiciji pripadaju.

TEPSIJA

Tepsija je široka i plitka posuda koju su koristile gotovo sve Balkanske veštice. Ova posuda nije bila ritualno posvećivana, koliko ja znam, a korišćena je mahom za posvećivanje i divinaciju, dok u nešto manjoj meri, kao pomoćno sredstvo tokom izvođenja magijskih rituala. Pošto smo primer posvećivanja dali malopre prećićemo odmah na divinaciju.

Osnovna funkcija tepsije u divinaciji, bila je nesto nalik na “magijsko ogledalo” ili kristalnu kuglu u zapadnom veštičarenju. Postupak korišćenja iste bio je krajnje jednostavan. Najčešće se iznosila po noći, napolje, da bi se potom u njenom uglu hvatao odraz Meseca. Naravno u tepsiju je predhodno sipana “ nenačeta voda”, voda koja nije korišćena ni za šta drugo tokom dana. Nakon toga, veštica koja je koristila tepsiju, zauzimala bi odgovarajući ugao gledanja, trudeći se pri tome da ugleda potpuno glatku površinu koja je sjajila ali da ne vidi Mesec u njoj. Nakon kraćeg perioda gledanja ili bolje rečeno zurenja, počinjale su da se ukazuju željene slike. Kasnije, kada su se pojavile fotografije, one su stavljane u tepsiju tokom ovakvog gledanja, kako bi se ono što se pojavljivalo odnosilo na tu osobu. Naravno, nije to nužno morala biti fotografija. Stavljane su i druge lične stvari te osobe ili pak dlaka, nokat, pluvacka, sperma i slično. Ove stvari koje reprezentuju datu osobu, u narodu se nazivaju belezi.

Tepsija je mogla biti korišćena i svrhu lečenja neke osobe, tako što bi se nakon hvatanja mesečevog odraza i stavljanja nečeg ličnog u vodu, osobe koja se želi izlečiti, dodavalo lekovito bilje kojim se tretira ta bolest uz prigodnu bajalicu. To naravno nije uvek moralo biti bilje. Pored njega koristilo se kamenje, delovi životinja, zub, kandža, pero ili pak neki drugi simbolični predmeti. Pored mesečeve energije, u tepsiju je hvatana i zvezdana energija, koja se nekada u narodu nazivala “vedrina”. Često su se ostavljale biljke potopljene u vodi, napolju, preko noći, kako bi se napinile ovom astralnom energijom. Tepsija se koristila i za druge oblike magijskih radnji, ali veoma retko. Ipak je njena osnovna funkcija bilo proricanje.

Treba dodati jos jednu stvar. Tepsija se uvek ispunjavala vodom, ali to u većini slucajeva nije bila obična voda. Za tu svrhu se mahom koristila “nenačeta” ili “živa voda”, kako se ona već naziva u Srbiji. To je voda koja se nalazi u bunaru I koju niko nije koristio pre toga, u prvom slucaju ili u prirodi i izvire iz zemlje ili stene, u drugom slucaju. To je voda koja ne miruje, kreće se a na svom putu nije prosla kroz vodovodne cevi-naročito metal. Mnoga mesta na kojima izvire voda smatrana su svetim, a takodje se

pripoveda da se oko mnogih prirodnih izvora okupljaju vile ili drugi “duhovi prirode”. Pojedini izvori su čak posvećeni Boginji (danas nju mahom predstavlja sv.Petka), te voda sa ovakvih mesta ima dodatnu vrednost.

ŠTAP

Magijski štapovi pripadaju grupi veštičijih alata koji se ne posvećuju na ritualan način, ali se zbog toga veoma vodi računa odakle potiču kao i na koj način se došlo do njih. Kod većine centralnobalkanskih naroda podela magijskih štapova po vrsti i načinu upotrebe je ista.

Štapovi od tisovine i crnog gloga, mahom su se koristili za zaštitu i proterivanje zlih demona.

Štap od dreva je korišćen u ritualima lečenja. Poznato je da su se ranije deca šibala ovim štapovima kako bi iz njih proterali bolest jer se smatralo da bolest predstavljaju zle sile koje su ušle u osobu. Ukoliko nije bilo dreva, kao zamena za njega služili su štapovi od vrbovog granja, ma da su se oni mahom koristili u vidu tankih prutića kojima je terana groznica.

Bilo koji štap ako se u njega ili na njega stavi, koža koju je zmija odbacila (zmijski svlak), postaje magijski i donosi veliku materijalnu korist. Zmija je simbol zemlje-materije, a u narodu se verovalo da su one čuvari zakopanog blaga.

Štap kojim je rastavljena žaba od zmijske u trenutku kada je zmija pokušala da je proguta, koristi se kao pomoć kod raznih vrsta životnih situacija koje se teško ili sporo odvijaju. Na primer u narodu je korišćen, kada se krava teško telila. Udaralo se njime po vazduhu i govorilo, “kao sto se žaba odvoji od zmijske, odvoj se i ti tele od krave”.

Za jedan od najjačih magijskih štapova, smatrao se štap kojim je pre 6. maja, verovatno je originalni datum 1. maj, ali je on pomeren kako bi se povezao sa sv.Đorđem, ubijena zmija, čime je snaga ove životinje u trenutku kada je ona usmrćena u usponu, prenet na štap. Razlog ovome je staro verovanje da je zmija, između ostalog, predstavnik duhova vegetacije, čija snaga počinje da narasta sa proleća.

Narod je verovao da najbolji štap, veliki i crne boje, ima sam đavo i da onaj ko mu ukrade isti, postaje veliki čarobnjak. Takođe se smatralo da veštice uvek imaju ili crni ili crveni štap. To, naravno, nije tačno.

Verovatno jedan od najuniverzalnijih štapova, a ujedno i najvrednijih, barem za veštice, smatran je štap načinjen od drveta leske. Kod Balkanskih naroda leska se smatra svetim drvetom. Iz nje se vadila živa vatra, pomoću nje su lečile mnoge bolesti I njome se branilo od zlih sila. Srpski etnolozi doveli su je u vezu sa starim paganskim božanstvom slovena Perunom, odnosno njegovom sestrom, jer je baš pod tim nazivom poznata u narodu.

Za magijski štap se uvek odabira jednogodišnja leska koja još nije rađala. Veštica ili veštac brali su je nagi, noću posle 24h, bez izgovorene ijedne reči. Sečenje je moralo da se obavi u jednom potezu, kako se biljka ne bi mučila i pri tom izgubila svoja magijska svojstva. Na teritoriji istočne Srbije, veštice su najčešće koristile baš štap od leske da njime prizovu Tartora ili njemu slične vodene duhove, te upravljaju atmosferskim pojavama.

Veći su druge strane, narocito oni sa juga i jugozapada Balkana, bili poznati po svojim štapovima od bora, komadima luci, koji su obavezno morali biti nagoreli sa obe strane. Po predanjima oni su ove štapove mahom koristili za međusobne borbe. Bor spada u veoma poznato “senovito drvo”(sen na Slovenskom znači duša), kako se u Balkanskim narodima kaže za drvo koje ima osobite moći.

Spomenimo za kraj još štap od hrasta. Hrast predstavlja verovatno najsvetije drvo u srpskom narodu. On sam predstavlja kako Boga tako i njegov hram. Štap od ovog drveta je veoma retka pojava, možda baš iz poštovanja prema ovom drvetu ili pak činjenici da su gotovo svi stari hrastovi tabuisani. Međutim, za Božić odseca se grana hrasta i ona se uveče spaljuje. Ovim činom se spaljuje telo umrlog Boga da bi on ponovo uskrso kao mlad.

Štap je takođe mogao biti i “astralan”, bez fizičkog tela i kao takav porinut u fizički štap od odgovarajućeg drveta. Zduhaći sigurno nisu nosili sa sobom fizičke štapove od bora, komade nagorele luči, kada su kretali u astralne borbe. Situacija sa ovim štapovima je veoma slična sa onom koju vezujemo za astralne metle. Oni su najčešće bili pokloni koje je veštica dobijala u toku transa.

BİÇ

Bič se takođe po nekom ne pisanom pravilu ne posvećuje, ali da bi važio za magijsku alatku, potrebno je do njega doći na poseban ritualan način, koji u većini slučajeva može biti izuzetno komplikovan.

Kao prvo, potrebno je naći seme konoplje (*cannabis sativa*), jer se magijski bič pravi samo od njenog stabla. Potom se u prirodi, ako je moguće u proleće, pronađe zmija, koja se ubije a glava joj se odseče srebrnom parom. Nakon toga, seme konoplje se stavlja u odsečenu zmijsku glavu i zatrpava u zemlju. Posle nekog vremena iz te glave niče stablo konoplje. Ono se bere, prerađuje i na kraju od njega se plete-upreda bič, koji će se kasnije koristiti samo u magijske svrhe.

Ovako spravljen bič korišćen je za zadobijanje materijalne koristi, jer koga ošinu njime, lako će doći do novca. Ovim bičom se isteruju i proteruju negativne sile, ali i gone oblaci, pogotovo ako su gradonosni.

Možda će nekome ovaj način dolaska do magijskog biča izgledati surovo ali tako se to radilo vekovima naprostoru Balkana. Konoplja je oduvek smatrana izuzetno svetom biljkom, a to možemo zaključiti iz tabua koji su vezani za nju. O zmiji gotovo ne treba ni govoriti, jer je njen kult u ovim krajevima poznat i o njemu se ne može pisati malo, tako da ga ovde još uvek nećemo doticati. Srebrna para je simbol materijalnog bogatstva i posvećena je mesecu. Zmija je takođe i lunarni simbol. Osnovna ideja je bila da biljka raste hraneći se zmijskim sokovima. Bič napravljen od te biljke više nije bič, već sama zmija te kao takav preuzima sve moći koje arhetip zmije ima u narodu. Sveta stabljika konoplja služi kao telo materijalizacije zmijskog duha i njegove moći.

KANAP-KONAC

Kod balkanskih veštica veoma retko se koristio kanap, ali je za razliku od njega konac bio u obaveznoj upotrebi kod svih veštica.

Po pravilu koristile su se sve vrste konca, jedino se vodilo računa koje su boje. Od boja koristile su se bela, crvena, crna i dosta redje zuta.

Beli konac se koristio isključivo u ritualima lečenja. Posto bi se spremio zavežljaj sa potrebnim stvarima za obolelog, veštica bi isti obmotavala belim koncem, naprimer tri puta i vezala bi tri čvora, govoreći pritom prigodnu bajalicu. Sa svakim čvorem, ona bi vezivala svoju basmu i ostavljala je da ne ometano deluje. Zavežljaj se obično sastojao iz komada belog platna, neke lične stvari te osobe ili nekoliko dlaka, biljke kojom se tretira data bolest i slično. Ponekad se samo pramen dlaka sa glave vezivao belim koncem i dok su vezivani čvorovi, ponavljana je bajalica.

Crveni konac je u neku ruku korišćen za gotovo sve životne situacije. Najviše se koristio u ljubavnoj magiji, za “vezivanje” parova, zatim za materijalne dobitke ali i zaštitu od svakog zla. Način izvođenja rituala je gotovo identican sa predhodnim, znači dok su se vezivali čvorovi izgovarana je bajalica, koja je ponavljana za svaki čvor ponaosob.

Crni konac je korišćen isključivo za bacanje crne magije, a sama metodologija rada bila je ista sa predhodnim. Poznato je da se crni konac koristi kod Vlašskog “vezivanja”, čime se jasno stavlja do znanja da se ovaj oblik ljubavne magije smatra crnim.

SEKIRA

Mislim da je gotovo nemoguće na teritoriji Sumadije, pronaci vešticu, vračaru ili bajalicu koja među svojim alatima nema sekiru. Za razliku od drugih ritualnih predmeta, magijska sekira ima siroku ulogu i među običnim narodom, odnosno osobama koje se direktno ne bave magijom. Sekira zasigurno ima sva obeležja jednog fetiša, a u prilog ovoj tvrdnji ide i činjenica da se sa ovom konstatacijom slazu i mnogi etnolozi.

Kao i sva druga sečiva, tako je i sekira igrala pre svega odbrambenu ulogu. Njome su se terali zli demoni, branilo se od crne magije, presecalo put zlim silama, rasturali gradonosni oblaci i na kraju pomoću nje se gatalo.

Osnovni oblik sečiva narodne sekire, crtež

Poseban kuriozitet, činla je amajlija napravljena u obliku sekire, koju su roditelji davali novorođenčadi kako bi ih zaštitili od zlih sila i bolesti. Ova mala sekira se kovala na ritualan način, a u njenoj izradi su učestvovali i otac i majka. Sekira je kovana noć uoči petka, od potkovice uginulog konja. Ovo je jedino ritualno kovanje u kome su učestvovali muška i ženska osoba zajedno. Sam postupak izvodili su goli, pazeći pri tom da ne izgovore ni jednu reč, kako to tradicija nalaže.

Za kraj nije loše spomenuti mišljenje etnologa dr. Veselina Čajkanovića, koji tvrdi da je sekira nekada bila jedan od osnovnih atributa starog paganskog božanstva podzemnog sveta Daboga i da otuda ona ima ulog fetiša u Srpskom narodu. Kao dokaz ovoj tvrdnji on navodi narodni običaj vezan za Božić, da se sekira ostavlja ispod slame koja je rasuta po podu. Nešto više o ovome prazniku govori ćemo kasnije u knjizi.

OGLEDALO

Verovatno najbolju studiju o magijskom ogledalu u nas uradio je profesor Dušan Bandić i objavio u knjizi "Carstvo zemaljsko i carstvo nebesko". To je jedan kratak prikaz koji sublimira sve do tada napisano na ovu temu, pri čemu se nije libio da izvede određene zaključke.

Da je ogledalo od vjkada u našem narodu imalo magijsku ulogu, možemo zaključiti ako samo letimicno pogledamo narodnu lirsku i epsku poeziju. Iz nje se sasvim jasno vidi da je ono pre svega služilo za proricanje sudbine i to obično onoga ko u njega gleda.

U prilog ovome govori i ritual iz Bosne koji su vršile neudate devojke. Ritual se izvodio u gluvo doba noći, tako što bi devojka predhodno očistila pod prostorije unakrsno a sakupljeno smeće postavila na sredinu sobe. Na ovu gomilu, ona bi položila ogledalo i upalila četiri voštance. Nakon toga bi se primirila i netremice zurila u ogledalo dok se ne pojavi lik muškarca za koga će se udati.

Slično ovome, negde na Đurdjevdan, negde na Vidovdan, vršen je ritual uz pomoć ogledala, sa tom razlikom što se ono ostavljalo ispod jastuka kako bi pomoglo devojci da u toku noći usni svog suđenika.

Kazimirović u svom delu, o kome smo već govorili, navodi veoma interesantan primer upotrebe magiskog ogledala sa područja istočne Srbije. Naime on pripoveda o devojkama koje su preduzimale opsežne pripreme vezane za ritual koji će izvesti. Između ostalog navodi da su postile petkom i vezle tkaninu koju su kasnije koristile kao ritualni rekvizit. Sam postupak se vršio noću, u vreme mladog meseca, u prirodi na taj način, što bi udavača sa sobom povelu muško dete mlađe od dvanaest godina ili žensko, koje još nije dobilo prvu menstruaciju. Nakon što bi mu zavezala unapred pripremljenu tkaninu oko vrata, davala mu je ogledalo u ruke. Dete bi netrmice zurilo u ogledalo i pričalo udavači šta vidi.

Iz svega ovoga iznetog, nije tesko zaključiti, da je ogledalo imalo široku primenu kako u narodu tako i kod veštica. Jedan ritual vezan baš za njih, daćemo nešto kasnije u glavi o divinaciji. Sva ova ogledala nikada nisu bila ritualno posvećivana, što će reći da su se koristila najobičnija ogledala uzeta iz kuće. Ne treba zaboraviti da i tepsija sa vodom predstavlja jedan vid ogledala. Čak sta više, u vreme kada je ogledalo bilo retkost korišćene su druge glatke površine, koje su bile u stanju da reflektuju odraz. Negde je i do današnjih dana ostalo u upotrebi proricanje uz pomoc rastopljenog masla ili meda u tepsiji.

MANJE POZNATI ALATI VEŠTICA

Zvono- Kako se metalno zvono pojavilo zajedno sa hrišćanskim crkvama, nećemo se obazirati na njega, već ćemo samo spomenuti “klepetušu”, drvenu napravu koja je imala sličnu ulogu kakvu su igrala zvona u zapadnoj magiji. Klepetušina uloga, bila je dvojaka. Njome su prizivana bozanstva i njome se čistio “prostor” od zlih sila i demona. Naravno u narodu je imala nešto širu ulogu, koja se mahom svodila na “pozivanje” stanovništva, da se okupi na zborna mesta ili pak digne na uzbunu zbog dolaska neprijatelja.

Torba-Sve veštice su od vjkada imale torbu u kojoj su nosile sa sobom svoje magijsko oruđe, nebili ga upotrljavale van svoje kuće kada zato postoji razlog. Poznato je da su veštice iz istocne Srbije koristile torbu od kozje dlake i to dugu devet jedinica neke mere. U drugim krajevima je mahom korišćena torba pletena od ovčje vune ali nekog posebnog vezanog za nju nije bilo. Ne preterujem ako kažem da današnje veštice mahom koriste torbe kupljene u prodavnicama koje koriste i onda kada idu u kupovinu. Istočna Srbija je izuzetak jer nju mahom nastanjuje Vlaško stanovništvo, ma da se i tamo situacija sa godinama menja.

Srp- Ovaj alat se mahom uzimao sa žitnih polja i to nakon žetve. Tada se smatralo da je napunjen energijom žita, koje je bilo posečeno njime. Korišćen je za proricanje, na taj način što je bacan prema Suncu a potom se posmatrao položaj u kome je pao. Takođe je korišćen za odbranu od zlih sila i demona, na način na koji su korišćena i druga sečiva.

Bubanj- Po Kazimiroviću, hrvatske veštice su koristile bubanj da bi ušle u stanje transa. Međutim o ranijem korišćenju ovog predmeta malo se zna a ja ga nisam pronasao gotovo nigde te nećemo dalje dužiti priču o njemu kako nebi ušli na područje špekulacija.

STRUKTURA I VRSTE RITUALA

Kada govorimo o magijskim ritualima sa prostora Balkana, uočićemo da ih veoma teško možemo nazvati tim imenom, pogotovo ako ih upoređujemo sa onima iz zapadne

ceremonijalne magije. Međutim, kada pogledamo iz bliza, samu strukturu, uvidećemo da je posve moguće izvući neke paralele.

Verovatno osnovnu razliku, čine nekoliko stvari. To su pre svega ritualni trans, ma da nije obavezan u svim slučajevima, manja zahtevnost, krajnja jednostavnost i na kraju ležernost tokom izvođenja istih.

Ako krenemo od početka, videćemo da ne postoje neke opsežne pripreme, kako materijalne tako i psihičke, sem u vanrednim situacijama, kada je potrebno pribaviti neki predmet, biljku ili pak sveće.

Otvaranje kruga, zazivanje božanstava ili elementala, u ritualnoj formi, te zahtevanje njihove prisutnosti tokom izvođenja rituala, takođe je nepoznato, izuzev u nekoliko retkih slučajeva. Božanstva i duhovi prirode prizivani su samo onda kada se od njih nešto direktno zahtevalo. Magijski krug je dobro poznat na Balkanu i obilno korišćen mada se tokom velikog broja rituala nije koristio, a veštica se zadovoljavala isključivo ličnom zaštitom-amajlijom, koju je posedovala i nosila sa sobom. Tek kada bi se osetila ugroženom pristupala bi stvaranju kruga i proterivanju.

Ritualni su uvek izgledali krajnje jednostavno. Ispred veštice se nalazilo nekoliko potrebnih stvari, oltar je bilo ognjiste ili u kasnijim vremenima običan kuhinjski sto na kome nije bilo pentakla, pehara, mača i sličnih magijskih alati.

Dok je vršila ritual veštica bi ponavljala prigodnu bajalicu, koncentrisala se, zamisljala i lagano upadala u stanje transa koji joj je omogućavao da oslobodi svoje psihičke moći. Kod iskusnih osoba, za ulazak i izlazak iz transnog stanja, bilo je potrebno svega nekoliko minuta. Ležernost koju sam spomenuo, odnosi se pre svega na to da tokom rada nije postojala neka velika ozbiljnost i mističnost. Ona je to što je, to svi znaju iz njenog okruženja, posmatraju je više kao osobu koja ima neke mogućnosti da učini nešto, tako da joj nikada nije bio potreban "cirkus" koji su sa sobom doneli silni medijski "beli magovi". Ukoliko bi vršila ritual za neku osobu, drevna veštica bi neprekidno prekidala isti i razgovarala sa njom o svakodnevnom temama. Samo u onom trenutku kada se "baca" čin, odnosno ulazi u trans, ona bi začutala. Ako mislite da je to umanjivalo njihovu delotvornost, varate se. Fenomen ove efikasnosti, ispitivale su grupe naučnika, satavljene mahom od etnologa i psihijata, naročito u oblastima istočne Srbije.

Pored ove, da kazemo ležerne, verzije rituala postoji i druga, koja se izvodi sa velikom ozbiljnošću, uz ritualnu nagost, na određenom mestu i u određeno doba dana. To su mahom rituali u kojim se prizivaju božanstva ili pak veliki i mali duhovi prirode. No krenimo redom.

RITUALNI PROSTOR

Pod pojmom ritualni prostor, podrazumevamo sva ona mesta na kojima se u najvećoj meri vršila ritualna praksa. Izuzetaka je svakako bilo, ali u suštini ova mesta, koja ćemo navesti ovde, predstavljala su osnovnu vrstu prostora, unutar kojih se delovalo u gotovo svim sistemima starobalkanskog veštičarenja.

Ognjište je najzastupljenije mesto gde se sprovodila ritualna praksa. Zašto je to tako, pružili smo odgovor u predhodnoj glavi. Kako su savremene kuće i stanovi, izbacili iz

upotrebe ognjište, kao zamena za njega koristi se prostor oko peći, odnosno kuhinja ili trpezarija.

Sveta mesta, kao ritualan prostor, dolaze odmah iza ognjišta ili u današnje vreme iza kuhinje. Ona su u nesto manjoj meri upotrebljavana iz razloga što su rituali koji su vršeni u njima izvođeni redje, jer se najčešće radilo o svetkovinama ili prizivima božanstava, duhova prirode i sličnih im bića, koja su uznemiravana samo onda kada su ozbiljni problemi bili u pitanju.

Ova sveta mesta nalazila su se u prirodi i to su najčešće bili gajevi (šumarci), jezera, određeni delovi reka, izvori ili konkretni delovi neke planine. Da bi smo ovo bolje shvatili, moramo predhodno da objasnimo jednu stvar. Naime, u starobalkanskom veštičarenju, nije postojalo uopšteno shvatanje o božanstvima, vilama, patuljcima i drugim sličnim bićima, kao o duhovnim i elementarnim pojavama, koja su prisutna svuda i uvek. Ona su posmatrana kao realna bića. Božanstvo jeste sveprisutno, ali ako hoćeš da ga kontaktiras, ti moraš da odeš na sveto mesto gde ono živi. Isto je i sa vilama. Ako hoćeš da prizoveš, na primer, vodene vile, ti to ne možeš da uradiš u svojoj kući već moraš da odeš na određeno mesto na reci, izvoru ili jezeru gde se one okupljaju i tada pokušaš da ih kontaktiras. Patuljci su se nalazili po pećinama ili napuštenim rudnicima. Mesta na kojima je narod video ova bića više puta, proglašavana su svetim i ona su postajala kulturna. Dijapazon entiteta koji su obitavali na svetim mestima bio je ogroman. To su sem božanstava, vila i patuljaka bili zmajevi, ale, čuvari neke relikvije, duhovi životinja, tajanstvene sile kojima se nije znalo ime i slično.

Za sveta mesta su se uzimali još i zapis (veliki hrast koji ima urezan krst na sebi-nekadašnja zamena za hram), piramidalno naređano kamenje (potice iz krajeva gde nema velikog drveća) i raskrsnica. Raskrsnica je mesto gde se ukrštaju putevi. Predpostavlja se da se na tim mestima ukrštaju i svetovi. Verovatno je da su nekada raskrsnice služile kao groblja za sahranjivanje ljudi ali i životinja. Veliki broj rituala se vrši na njima i dan danas. Običaj je da se odeća obolelog ili umrlog baci na raskrsnicu, kao i kamen ili para na kojima je preneti bolest neke osobe. Takođe se veruje da na njima borave demoni u najširem smislu te reči, naročito iza ponoći.

Pored ovih ritualnih prostora postojao je još jedan o kojem se malo pričalo, možda iz straha od osude, a to je groblje. Izvođenje rituala na grobljima izuzetno je često iako je ta praksa okarakterisana kao najcrnija moguća. Ovakvom stavu naroda kumovala je crkva, čiji su iznenađeni popovi, zicali nage žene u sred noći, na grobljima, kako nešto bajati. Možete zamisliti kakve su se priče posle toga pričale. Međutim, situacija je posve drugačija. Vršjenje rituala na groblju, najčešće nema nikakve veze sa crnom magijom već su u pitanju duše umrlih predaka koje se mole za konkretnu pomoć. Noć je po logici stvari izabrana za najbolji period vršenja tih rituala jer se tada preklapaju svet mrtvih i svet živih. Pomoć se najčešće tražila od nablizih rođaka i to onih koji su skoro preminuli. Tada su se odnosili i darovi njima koji su se sastojali iz neke hrane ili pića koju je pokojnik naročito voleo. Ovaj oblik magije je veoma povezan sa kultom mrtvih koji je kod Srba i Vlaha naročito razvijen.

Pored svetih mesta, za vršenje određenih rituala korišćena su i takozvana "nečista mesta". To su mesta za koja se u narodu smatralo da su stecišta raznih vrsta demona. Neka od njih su presahli bunari, napuštene vodenice, ćuprije, mostovi, đubrišta, stara grobljišta i slično. Lično sam imao prilike da obiđem dva ovakva mesta. Mogu slobodno reći da sam bio fasciniran. Jedno se nalazilo u prirodi i bilo je potpuno neprohodno i

mrtvo. Kao da je to mesto zadesila neka prirodna katastrofa. Po mojoj proceni, to mesto, od nekih dvadesetak ari, je izvor izuzetno jakog geopatogenog zračenja, što je dovelo do toga da sva flora na tom području izumre. Mogu zamisliti šta se desavalo ljudima koji su se duže zadržali na ovom mestu i kako su se nakon toga osećali. Zato nije nikakvo čudo što je ovo mesto dospelo na takav glas i postalo tabuisano od strane zajednice.

Astralnu ravan ne bih izdvajao kao zaseban ritualni prostor, iako je dosta korišćena, iz razloga, što je boravak u njoj prvenstveno bio iniciran željom da se što jednostavnije i bezbednije stigne do svetog mesta, kao i da se što lakse ugledaju njegovi “stanovnici”. To što su oni mogli biti viđeni i van astralne ravni, nije nista čudno, jer neki ljudi jednostavno imaju “osetljiviji” vid (poput onih koji vide aure) ili je jednostavno energija tog mesta u određenim trenucima tako gusta da njegovi stanovnici postaju vidljivi za svačije oko. Tako astralna ravan predstavlja samo ravan kroz koju se prolazi na određeni način da bi se stiglo do nama sada poznatog ritualnog prostora- svetog mesta.

DOBA DANA

Postavlja se pitanje koje najbolje vreme, odnosno doba dana, za vršenje određenih ritualnih radnji, bacanja čini ili prizivanja raznih kategorija entiteta. Kada malo šire bacimo pogled na ovu problematiku, videćemo da je to je pre svega zavisilo od situacije do situacije, odnosno od onoga šta se radi te šta se želi postići.

Verovatno je najveći broj rituala vršen u “nijedno doba” ili “gluvo doba noći” kako narod naziva ovo vreme. To je faktički period od posle ponoći pa do oglašavanja “tréeg petla”. Da razjasnimo.

U mnogim narodnim pričama, govori se kako se demoni, duhovi, vampiri i slična im bića, orjentišu kada da izađu i kada da se sakriju te vrata u svoja staništa, po pesmi petlova. Ovo pravilo može da važi i za onu kategoriju “mitskih” veštica, odnosno ženskih demona koji su mešani sa vešticama ljudskog roda, ali ne nužno. Prvi put petlovi su oni koji se oglašavaju između dvanaest i jedan noću, čime daju do znanja da je počelo “gluvo doba noći”, drugi put oko tri, a treći put pre nego što će Sunce da izađe. Znači kada se oglase treći put, sva natprirodna bića se vraćaju u svoja prirodna stanista kako ih sunce ne bi ubilo.

Gluvo doba noći smatrano je periodom kada se preklapaju svet ljudi i svet natprirodnih bića. Sledstveno tome mnogi rituali vršeni su baš u ovo vreme jer je vešticama tada bilo najlakše da stupe u kontakt sa njima, kako se smatralo. Znači to je bilo vreme za zazivanje Tartora, kao što smo videli u drugoj glavi, zatim Gorske Majke, vila, duhova prirode i sličnih entiteta.

Drugi, svakodnevni rituali, vršeni su u bilo koje doba dana. To su mahom bili rituali za ozdravljenje, plodnost, novac i slično.

Postojali su i određeni rituali koji su posebno zahtevali, određeno doba dana, poseban dan u nedelji ili neku meteorološku, astronomsku pojavu. To su opet bili gluvo doba noći, vreme kada Sunce izlazi (branje metli), kada pada kiša (plodnost), jedenje Meseca (posvecivanje magijskog noža) i slično. No ovo je bilo dosta retko. Znači najveći broj rituala vršen je po danu ili nekoliko trenutaka iza ponoći.

ĆUTANJE

Sve vrste magijskih tekstova izgovaraju se na dva načina. Bajalica se izgovara u sebi, odnosno ćuteci, dok se basma mrmlja, polutiho i nerazgovetno do te granice da ni ona osoba koja se u tom trenutku nalazi u blizini veštice, ne može da razume šta ona priča.

Najvažniji i najbitniji rituali se se oduvek radili ćutke. Ovo je važno i za narodne rituale. Ćuteci se igra “vrzino kolo”, izrađuju amajlije koje se koriste tokom čitavog života, prizivaju duhovi prirode, štrika čumina košulja i još mnogo toga.

Zasto bas ćutke? Pa zbog toga što je u tim trenucima ljudski govor nepotreban i besmislen. Zato što su to mahom rituali u kojima se komunicira sa “drugom stranom” i natprirodnim bićima, koji nisu u svetu ljudi tako da ona pravila komunikacije koja važe za ovaj svet više nisu pogodna. Sa višim silama se komunicira putem ritualnih radnji, gestova ili kada su u pitanju konkretni entiteti telepatski, jer oni ne govore i jednostavno nisu fizičkog sastava, te nemaju glasne žice. Ćutanje je još i znak poštovanja koje veštica oseća prema ovim silama.

Među ljudima koji se bave okultizmom postoji teorija da se sve vrste rituala mogu vršiti na četiri načina. Prvi način, ujedno i najjednostavniji, je onaj kad osoba koja ga vrši fizički radi određene kretnje, pokrete, a tekst govori na glas. Drugi način, podrazumeva da osoba vrši kretanje, ali tekst izgovara u sebi. Treći način obuhvata fizičko mirovanje i ćutanje, odnosno izgovaranje teksta u sebi, dok se čitav ritual vrši uz pomoć vizuelizacije na mentalnom planu. Poslednji, četvrti nivo predstavlja vršenje rituala u astralu, znači van tela, na svetim mestima ili u astralnim hramovima, koje data osoba sama podize. Ovaj četvrti nivo se smatra najvišim koje jedna osoba može da postigne i on se može smatrati ravnopravnim sa magijskim gestovima, odnosno jednostavnim i kratkim pokretima, pomoću kojih se priziva neko biće. Krenuvši od prvog nivoa prema narednim, mi svaki put skraćujemo liniju komunikacije sa nasim individualnim nesvesnim i na kraju kolektivnim nesvesnim te je samim tim efikasnost veća, a postizanje cilja brže.

Recimo još da kada tekst izgovaramo u sebi, on dobija neko drugo značenje za nas same dok se nivo koncentracije podiže, ne bi li odgovorio ovim nesvakidasnjim zahtevima, jer su govor i glasne žice, kao sredstvo komunikacije, ono našta je naš um naucio i nastala smo mi navikli.

NAGOST

U starobalkanskom veštičarenju nikada nisu postojale neke posebne odore u kojima su vršeni rituali. Sa velikom sigurnošću možemo tvrditi da je ritualnu odeću predstavljalo ili nago telo ili svakodnevna odeća.

Kod klasičnih i svakodnevnih, možemo slobodno reći manje važnih, rituala veštica nije vodila računa o tome šta ima na sebi. Kako iza nje nije stajala neka religijska institucija, sa utvrđenom hijerarhijom, nije morala, niti je imala, interesovanja da se oblači drugačije od drugih ljudi. Drugim rečima, iznad nje su bile samo više sile, koje nisu bile zainteresovane za ove trivijalnosti.

Međutim kada su se radili važniji rituali, odnosno stupalo u kontakt sa višim silama, bilo da su to bila božanstva, vile ili neka druga bića, bilo je poželjno biti nag, ili bolje rečeno, obavezno. Žasto?

Odbacivanjem odeće sa sebe, čovek se vraća u svoje prvobitno stanje. Ono može biti trenutak rođenja, ali i nagost prvobitnog čoveka, koji je lutao zemljom bez odeće, živio prirodno i nesputano, bez tajni i skrivanja, naročito pred višim silama. Ovim činom, osoba se pročišćuje, zatim ograđuje od svakodnevnog života, pokazuje višim silama da nista ne krije i postaje prijemčivija za spoljne uticaje.

Znači kao što smo već otkrili, ritualna golotinja se koristila mahom kada je uspostavljana veza sa natprirodnim bicima. Naprimer, prizivanje Tartora je obavezno vršeno bez odeće, čak i kada su tom činu prisustvovali drugi ljudi. Najsvetije amajlije su pravljene uz obaveznu golotinu od po nekoliko ljudi. Na primer, košulju koja leči sve bolesti šiju čuteći devet golih baba, devet golih kovača kuju amajliju za zaštitu, jedan go muskarac čeka ispod leske da joj opadne cvet ne bi li sebi sačinio amajliju i slično. Pored ovih primera, treba navesti i igranje "vrzinog kola", u kome je učestvovala čitava zajednica i naravno svaki igrač je morao butu go.

Kod svih ovih rituala, pored golotinje, bila je obavezna i ćutnja kao što ćemo kasnije videti, kada budemo navodili primere ovih rituala.

MAGIJSKI KRUG

Uloga magijskog kruga u Balkanskom veštičarenju, ne razlikuje se mnogo od one koju on ima u zapadnom. Osnovna funkcija magijskog kruga bila je da zaštititi, one ili onoga, koji se nalaze unutar njega od zlih sila, demoni, duhova i drugih natprirodnih bića. Ova bića mogu pokušati da naude osobi iz čista mira, kada se ona ne nada ili u trenucima kada ih osoba svesno priziva. U oba ova slučaja bilo je potrebno napraviti magijski krug.

Kod Balkanskih naroda, krug se nikada nije otvarao ritualno. Sam postupak nije bio bitan koliko simbolika kruga. On je mogao nastati na više načina.

- a. Kađenjem (konopljom, žalfijom, tamnjanom...)
- b. Ograđivanjem (kamenjem, peskom, drvima...)
- c. Pravljenjem venca od savitljivog bilja (vrbe, breze...)
- d. Bojom (farbanjem površine zemlje krečom, farbom, katranom...)
- e. Veženjem(po tekstilu, koži...)
- f. Kanapom(obično se uzme beli ili crveni kanap koji se sveže i rasproste po zemlji u obliku kruga)
- g. Rovanjem(zabije se magijski nož ili neki drugi ritualni predmet u zemlju i njime se opiše krug)
- h. Spajanjem početka i kraja veriga ili nekog drugog lanca(tada se može upotrebiti katanac i zaključavanje kao dodatna magijska radnja koja simboliše bezbednost)
- i. Kretanjem (hodanjem u krug oko mesta na kome će biti izvršen ritual)...

Ovo su ipak samo neki od načina, teško ih je prebrojati sve, jer su primenjivane različite metode u zavisnosti od situacije do situacije i naravno od tradicije iz tog područja. Nekada je kombinovano više metoda.

Pošto se nije vodilo računa kako se otvara, akcenat se stavlja na sastav, odnosno predmete, odakle potiču, od kojih je krug sastavljen. Tako je kamenje trebalo da bude bele boje i poreklom sa potoka, brašno koje se koristi treba da bude prvo mleveno nakon žetve, a koje je samleveno u vodenici, na vodeničnom kamenu, zatim od nedogorelih sveća sa groblja, dok se brazda pravi ili srpom sa kojim se ženjelo, magijskim nožem ili pak delom pluga za oranje.

Krug se veoma retko pravio od soli iz razloga što je ona nekada bila veoma skupa. Nakon spravljanja kruga, nisu prizivani nikakvi čuvari, već se odmah pristupalo željenoj radnji, jer se smatralo da viša bića koja se dozivaju nemaju neke skrivene namere, te nisu zainteresovana da povrede onoga sa kojim stupaju u kontakt. Krug je tu bio za svaki slučaj, a kao što sam ranije spomenuo, čak se i veoma retko upotrebljavao u svakodnevnim prilikama, izuzev kada se veštica osećala ugroženom, iz nekog razloga što nije bivalo često.

KOLO

Kolo je narodna igra, u kojoj svi učesnici stoje jedan do drugoga, držeći se za ruke ili u retkim prilikama za pojas, ramena ili sta zgodno, čineći tako zatvoren ili poluotvoren krug. Ono je pre svega imalo zabavan karakter i narod ga je upražnjavao na raznim vrstama proslava, skupovima, tokom praznika i sličnih dešavanja...

Meutim, postojalo je više vrsta, kako načina igranja tako i funkcija koje je jedno kolo moglo da ima. U samoj osnovi reč "kolo" je poreklom slovenska i u bukvalnom prevodu znači krug-obruč. Igranje u krugu je od najstarijih vremena označavalo posebnu vrstu rituala, kojom su se obeležavale sve vrste bitnih datuma, a u nameri da zajednici obezbedi napredak, dobar rod useva, zdravlje i slično.

Kolo se skoro uvek igralo u pravcu smera kretanja skazaljke na satu, sem kada je igrano u čast pokojnicima. Tada je smer bio suprotan skazaljki na satu, znači s desna u levo, čime se pokušavalo stupiti u kontakt sa mrtvima i obezbediti njihovu naklonost.

Posebnu vrstu kola, činilo je magijsko "vrzino kolo". Ovaj termin se danas u Srbiji upotrebljava kao fraza kada se želi reći da je nešto isuviše zapetljano, zamršeno te mu se ne nadzire kraj. Vrzino kolo je ono kolo koje igraju, veštice, vile i druga natprirodna bića. Smatralo se da obični ljudi mogu da ga igraju samo u izuzetnim situacijama, kada se veliko zlo nadvije nad celokupnu zajednicu.

Jedan ovakav sličaj je zabeležio Svetislav Prvanović i objavio u delu "Naše stare praznoverice i obicaji", 1961. u Zaječaru, međutim kako nisam uspeo da dodjem do te knjige, daću ovde kraću verziju događa na koju sam naišao u "Srpskom mitološkom rečniku".

Sam događaj se odigrao u selu Veliki Izvor, 1908. godine, dok je direktni povod bila strašna suša koja je zadesila ovaj kraj, a koju je opet, po verovanju meštana, izazvao

boravak zmaja u njihovom kraju. Naime, smatralo se da njihovo selo noću pohodi zmaj koji održava ljubavne satanke sa nekima od žena te da zbog njegovog leta oblaci ne mogu da se sastave iznad sela, zbog čega ne može da dođe do padavina. Kako je ovakvo stanje potrajalo, neki od meštana su predložili da se odigra vrzino kolo kojim će se proterati zmaj, jer je za tako moćno biće potrebno uraditi jedan od najmoćnijih rituala. Svi su se složili.

Ritual se odigrao noću između 21. i 22. jula, znači u “gluvo doba noći”. Negde oko pedesetak meštana se okupilo na groblju i zapalilo veliku vatru. Izabran je vođa procesije, takozvani “car”, i on je prvi skinuo svu odeću sa sebe dok su ga drugi sledili. Zatim su se uhvatili za ruke i zaigrali oko vatre. Ova mahnita igra je trajala dok ljudi nisu potpuno iznemogli, a neki od njih počeli da upadaju u stanje transa (moj zključak), jer je to upravo suština vrzinog kola. Dok su igrali niko nije smeo da priča, a ako je imao nešto da saopšti pokazivao bi mimikom ili mumljanjem. Kada je utvrđeno da je dovoljno, ljudi su potrčali kroz selo lupajući u zvonca, klepetuše, posuđe... Pošto su tako obišli celo selo, krenuli su da gone zmaja prema groblju odnosno velikoj vatri. Kada su doterali zmaja, fiktivno, do vatre, uhvatili su se ponovo za ruke i zaigrali još jednom oko iste. To je trajalo dok “car” nije saopštio da je dovoljno.

Iz ovoga se vidi da je u potpunosti zadovoljena struktura najsvetijih veštičijih rituala. Znači sam ritual se odigravao u gluvo doba noći, govor je bio zabranjen, akteri su bili goli, igrali su kružno oko vatre, simbola pročišćenja i proterivanja (možda se radilo i o živoj vatri dobijenoj iz leskovog ili hrastovog drveta, ali nije zapisano), pored toga sve se odigravalo na groblju-svetom mestu, što znači da su tražili pomoć pokojnika i drugih natprirodnih bića a u komunikaciju sa njima mogli su stupiti iz stanja transa, do koga su dosli dugom i iscrpljujućom igrom.

Još neki ovakvi slučajevi zabeleženi su od strane Prvanovića, 1935. i 1946., a kako je sam napomenuo naziv ovog rituala bio je “mugajale”.

Kao što vidimo i običan narod je po potrebi igrao vrzino kolo. Međutim ono veštičije imalo je određen niz pravila koja su morala da se poštuju. Većinu tih pravila smo već videli u predhodnom primeru, a koja se tiču doba dana, golotinje, čutanja i slično. Treba dodati da su veštice mahom koristile svoj lični prostor za okupljanje, a to su po predanju bila napuštena gumna, gde su igrale vrzino kolo dok je broj učesnika morao biti strogo ograničen na dvanaest. Zasto baš dvanaest, pitali su se mnogi? Osnovna greška iz koje su proistekli loši zaključci je ta što se ovde radilo o broju trinaest, a ne broju dvanaest. Dvanaest je veštica, a trinesti je rogati Bog koji dolazi, koji se priziva. Setite se one price o dvanaest veštica i trinaestom bradatim muškarcu. Uvek je tu prisutan još neko, onaj koga veštice čekaju, prizivaju ili onaj koga obučavaju.

Još jednu izuzetno interesantnu priču na ovu temu, dao nam je Vuk.S.Karadžić, a ja sam je prvi put video u “Srpskom mitoloskom rečniku”, odakle i citiram ovaj odlomak:

“Vuk Karadžić kaže da dvanaest učenika, kada izuče dvanaestškola, odu na vrzino kolo da sasvim dovše učenje i polože zakletvu.

Za vreme čitanja neke posebne knjige na vrzinom kolu, jedan od dvanaest đaka nestane, “odnesu ga demoni ili vile”. Oni koji ostanu, ne mogu saznati koji je od njih nestao. Posle ovoga, ti učenici se nazivaju grabancijaši, “i idu sa demonima i sa vilama, i vode oblake u vreme grmljavine i lada.”

Ovo je višestruko interesantna priča iako ima negativnih prizvuka. Ukoliko odbacimo negativni deo, ostaje nam priča koja nas vodi do interesantnih saznanja. Kao

prvo, ona je možda još jedan od retkih podataka koji govore da je nekada ipak postojala takozvana “knjiga senki” na ovim prostorima, jer je po slobodnoj pretpostavci, ona mogla biti čitana na gumnu. Ovde se podrazumeva da je vrzino kolo gumno, odnosno mesto okupljanja. Zatim vidimo da i pored toga što je njih dvanestorica, viša sila koja dolazi predstavlja broj trinaest. To što se ovde govori u množini ne mora biti tačno jer se ipak radi o prepričavanju priče koju je neko čuo. Na kraju vidimo da oni kasnije nastavljaju da se “druže” sa demonima i vilama iz čega možemo zaključiti da se radilo o vešcima, a sam čin priziva i polaganja zakletve moglo je da predstavlja neku vrstu inicijacije.

Dodajmo još da je vrzino kolo osnovno kolo gotovo svih natprirodnih bića ili bića sa natprirodnim sposobnostima. Ono je osnovni “ritual” vila, demoni, duhova, dok ljudi kada žele da urade nešto što daleko prevazilazi njihove mogućnosti, zajedničkim snagama formiraju što veće vrzino kolo ne bi li dosli u dodir sa silama od kojih su ga naučili.

Vrzino kolo se drugačije naziva vilino kolo. O ovome svedoče mnogi toponimi, širom nekadašnje Jugoslavije, koji obeležavaju mesta na kojima su po predanjima nekada vile igrale svoje kolo. Ta imena su mahom dobijala mesta na kojima su se nalazili krugovi ili polukrugovi ugažene trave, naročito na planinama, u šumama ili kraj izvora. Nekada su ova imena davali i svedoci koji su po noćima punog Meseca krišom posmatrali ovo mahnito kolo nagih vila.

OSVRTANJE

Recimo za kraj, da su svi veći i bitniji rituali, kao što ćete videti, bili završavani odlaskom sa mesta, na kome je vršen ritual, bez osvrtnja. Bacanje pogleda preko ramena ili pak okretanje u pravcu mesta, na kome se do malo pre odvijala neka ritualna radnja, na prostoru Balkana od vajkada je strogo zabranjeno. Razlog ovome je trojak.

Kao prvo, iza svega stoji verovanje da se osvrtnjem ne prekida nit između onostranog i ovostranog, što će reći da nakon završetka radnji, ritual i dalje traje. Ovim činom, ugrozava se bezbednost individue, jer sva natprirodna bića koja su “prizvana” u ovu ravan, ostaju u njoj i prate onoga ko je ritual vršio. Naglo okretanje, po završetku ritualnih radnji, te brzo napuštanje tog mesta, predstavljaju svojevrsnu “pozorišnu zavesu”, koja se spusta i označava kraj predstave. Koliko je ovo bitno, mislim da ne moram da ponavljam. Ove teme smo se dotakli u prvoj glavi, kada smo govorili o nužnosti jasnog označavanja početka i kraja neke ritualne radnje, kako bi se barijera između svesnog i nesvesnog dela ličnosti ponovo vratila u normalu jer je na početku bila privremeno ako ne uklonjena onda barem oslabljena.

Druga stvar, podjednako bitna, leži u verovanju da se tim načinom, osvrtnjem, stvari koje su postignute ritualom mogu vratiti u predhodno stanje, odnosno u vreme pre nego što je ritual izvršen. Ovo se prevashodno odnosi na rituale, tokom kojih se skida bolest ili bačena magija. Znači ako se osoba, sa koje je skinuta bolest osvrne, bolest će se ponovo “uhvatiti” za nju, kako se kaže u narodu.

Na kraju, treću stvar predstavlja verovanje koje se mahom odnosi na osobe koje se u suštini ne bave magijom, znači nisu veštice ili vešci, te im je strogo zabranjeno da

ugledaju bića iz “drugog sveta”, koja prizvana od strane njih dolaze na to mesto. Tako naprimer, devojčica koja odnosi “vuku večeru” za Božić, beži neosvrćući se sa raskrsnice, kako ne bi ugledala bića iz podzemnog sveta koja su došla da prihvate ovu žrtvu. Isto je i sa muškom osobom koja pravi amajliju od leske nakon čega beži sa mesta radnje bez osvrtnja, kako nebi ugledala bića koja su tokom tog rituala okupila. O ovim primerima, govorićemo kasnije. Sve ovo u mnogome može podsetiti na mit o Orfeju i Euridiki, koji se oglušio o zabranu okretanja, i time zauvek izgubio Euridiku.

MAGIJA I RITUALI

U starobalkanskom veštičarenju ne postoji podela na crnu i belu magiju. Ovi termini su kasnije pridodati sa pojavom osoba koje su za sebe tvrdile da su beli magovi a njihovi konkurenti u poslu crni, te je to mahom bila borba za tržište. Hrišćanska crkva, posmatrajuci čitavu stvar iz svoga ugla, tvrdila je da je svaka magija crna i da je sve to delo đavola. One prave veštice i vešci, nisu se mnogo obazirali na ove tvrdnje i nastavljali su da praktikuju svoju veštinu koju su dobili posredstvom viših sila i porodičnim nasleđem.

Magija nikada nije bila crna ni bela, već su ljudi koji su je koristili bili jednostavno rečeno ljudi, ni dobri ni zli. Šta će ko da radi, odlučuje sam i sam snosi posledice. Međutim, postoji veliki broj samoukih koji se ovom veštinom koriste zarad svojih sebičnih interesa i to je realnost. Kako sa jedne strane postoji magija za izlečenje bolesnog, tako sa druge imamo magiju koja ima za cilj da se osoba razboli. Znači negativni rituali postoje, ali oni nisu jedan smislen sistem koji se može nazvati crnom magijom, već odluka retkih pojedinaca, da posegnu za ovim sredstvima i ritualima, koji se sporadicno mogu naći u gotovo svim sistemima. Odlučiti šta je crno, a šta belo, veoma je teško, ako se ima u vidu da se u različitim društvenim zajednicama različite stvari doživljavaju moralnim odnosno nemoralnim. Pitanje morala je jedna beskonačna tema koja kao takva prevazilazi granice ovoga dela. Do zaključka treba doći sama osoba koja odluči da krene ovom stazom. Veštičarenje nije religijski sistem te zbog toga ono ne propisuje moralne norme ponašanja kao što je slučaj sa religijama. Zapadni sistemi su sastavili neke kodekse ponašanja ali oni ipak nisu poreklom iz ranijih vremena. Postoji stara latinska poslovice koja u grubom prevodu glasi, “Šta je dozvoljeno Jupiteru, nije dozvoljeno volu”. Ona na jedan grub način pokazuje da ipak nisu svi jednaki.

Neki smatraju da je uticanje na bilo kog čoveka mimo njegove volje crnomagijaštvo. A šta ako otac deluje na sina da ostavi drogu? Je li je on crni mag? Šta ako jedna grupa ljudi pokušava da likvidira nekog vladara koji se sprema da pobije pola čovečanstva? Čine li oni dobro ili zlo? Sve je ovo diskutabilno i rasprava može teći u nedogled, mnogo ljudi će imati sasvim različite stavove po ovom pitanju te baš zbog toga treba ostaviti ovo pitanje samim individuama da ga rešavaju u skladu sa svojim moralom i etikom. Oni koji su duhovno uznapredovali znaće odgovore koji se tiču njih samih, ali ne i drugih. Svako odgovara za ono što radi najpre samom sebi, a verovali ili ne to

može biti najstroži sud na koji se može naići. Sećam se da je Jung jednom prilikom rekao da ukoliko relativno psihički zdrav čovek ubije neku osobu, on nastavlja sebe da osuđuje celog zivota te da mu zbog toga zatvor i nije potreban. Najveću kaznu zadaje on sam sebi. Okultno gledano sve što uradimo, ugrađuje se u naše jastvo a mi ili napredujemo ili nazadujemo na duhovnoj lestvici. Jedan deo današnjeg zapadnog veštičarenja je u sebe inkorporiralo indijsku filozofiju karme dok su neki drugi delovi sami sastavili svoje etičke norme pa i čitave sisteme verovanja koji govore o ljudskoj duši i njenom putu nakon smrti u neke od dobrih ili pak loših svetova. Ovo može na prvi pogled podsetiti na hrišćansku priču o raju i paklu ali u osnovi ona se dosta razlikuje i mi je ovde nećemo interpretirati kako nam nebi oduzela dosta vremena.

No da završimo sa ovim i krenemo dalje. Pošto smo utvrdili da u starobalkanskom veštičarenju ne postoji podela na belu i crnu magiju, odnosno na magiju po opredeljenju, videćemo da u neku ruku, narod koristi drugu vrstu podele, podelu po funkciji, odnosno onome čemu služi ta “magija”, što će reći ritual. Tako imamo ljubavnu magiju, agrarnu magiju, odbrambenu magiju, magiju za izlečenje, za bogatstvo, kriminalističku magiju i još mnogo toga.

Sada ćemo dati neke od ovih rituala u svom pravom obliku. Treba jos reći da većinu ovih rituala koriste i obični ljudi iz seoskih zajednica, sem veštica, ali pošto im je uspešnost istih manja, obično se obrate nekoj veštici za pomoć ili ženi-muškarcu, koji se bave ovim zanatom ali nisu veštice, jer ne ispunjavaju date parametre, koje smo ranije pominjali. Znači neki od ovih rituala su opšti i pripadaju korpusu narodne magije.

Poreklo ovih rituala je dvojako. Jedan broj njih prenošen je načešće usmenim putem, nešto ređe pisanim, sa kolena na koleno vekovima. Drugu grupu čine rituali koje je sastavila sama veštica, ali pod uticajem snova ili astralnih projekcija tokom kojih je dobila uputstva od strane viših sila ili duhova pokojnika. Često se javlja da neka davno preminula veštica kontaktira veštice iz određenog kraja zemlje i prenosi im rituale putem snova ili u ono vreme kada su te osobe u stanju transa.

Ritualni za ozdravljenje

Ritualni za ozdravljenje, sadrže u sebi niz ritualnih radnji, bajalica ili basmi te upotrebu bilja i drugih predmeta i objekata iz prirode pomoću kojih će se, kako se veruje, pomoći oboleloj osobi da ozdravi. Sveto bilje(ono koje leči i ima magijska svojstva) ovde spominjemo samo sporadično kao sastavni deo rituala dok ćemo nešto više o njemu govoriti u glavi posvećenoj bilju. Ovi rituali su se najčešće radili kada opada Mesec, da bi opadala i bolest, uveče kada zalazi Sunce, da bi i bolesti zašle, odnosno nestale zajedno sa Suncem, zatim pored vode da bi ih voda odnela i slično. Inače, osnovni dan za vršenje gotovo svih vrsta rituala, od vjkada bio je utorak, a tek posle njega u obzir su dolazili neki drugi dani.

Ukoliko je neka ozbiljna bolest “uhvatila” čoveka, sa mogućim smrtonosnim ishodom, koriste se najradikalnije metode za koje se smatra da predstavljaju nuzno zlo. To su tehnike prenosa bolesti na drugi živi entitet jer se smatra da je bolest isuviše jaka

da bi se uništila tako lako standardnim metodama. Bolest se najčešće prenosi na drvo ili u krajnjem slučaju na životinju. Postoje i ekstemi koji pokušavaju da bolest prenesu na drugu osobu, ali se ovo smatra izuzetno nemoralnim i ne potrebnim činom, te su retki su slučajevi da se to pokušava. No narod se ipak pazi od ovakvih stvari, naročito u ruralnim sredinama izbegavajući da uzme nešto što je pronašao na raskrsnici a to nešto je načešće neka novčanica veće vrednosti za koju se sumnja da je na nju prenešena nečija bolest

Evo kako se to radi. Jedan od načina je da se uzme lična garderoba obolelog i da se njome obuče mlado stablo nekog drveta, čime ono postaje duplikat ove osobe. Zatim se vizuelizacijom tokom prigodne basme izvrši prenos bolesti sa čoveka na drvo. Tekst se obično sastoji iz rime, ma da nije obavezno, koju svako može sam da sastavi u zavisnosti od situacije. Naprimer:

“ Ko što mesec preko neba pređe neka bolest N.N. na drvo pređe” ili “Ko što vetar nosi oblake bele neka moja basma prenese bolest N.N. na drvo kraj jele”.

Dok ovo radi veštica vizuelizira, kako bolest u vidu crnog oblaka izlazi iz bolesnika i ulazi u drvo. Basma se obično izgovara tri puta, ali u ekstremnim situacijam poželjan je broj devet. Znači ili tri ili devet, ni više ni manje, to je strogo pravilo. Narednih dana ukoliko drvo počne da se suši i propada imamo razloga za radost jer to znači da je “operacija” uspela.

Sličan je postupak i sa životinjom. Obično se uzme deo sa “tela” obolelog u vidu njegovog nokta, dlake, krvi ili nečeg sličnog, da bi se to potom pomesalo sa životinskom hranom i dalo životinji da pojede. Dok to traje, vizuelizira se prelazak bolesti na životinju i izgovara odgovarajuća basma. Ukoliko životinja ugi ne ili se razboli imamo znak da će oboleli ozdraviti. Možda ovo izgleda izuzetno surovo, ali zamislite da vam je to jedini način da spasete voljenu osobu, šta biste uradili? Nekoj ženi sa sela nikada nije bio problem da “žrtvuje” neku kokošku ili svinju koja bi i ovako završila na stolu.

Kada se radi o bolestima koje nisu smrtonosne obično se pribegava drugačijim metodama. Na primer, u većini slučajeva možete iskoristiti opadajući mesec na taj način što spremite tepsiju, ulijete u nju žive vode, stavite fotografiju obolelog ili nešto drugo ali lično te osobe (beleg), a zatim izadjete napolje i uhvatite mesecev odraz, ne bi li povezali mesecevu energiju sa energijom obolelog. Nakon toga, pocinjete da stavljate odgovarajuću biljku u vodu, govoreći tri ili devet puta basmu koju ste sastavili za ovu priliku. Naprimer: “O meseče što na nebu sijaš, pomoz mi i ovoj travi, da izlečimo N.N, od bolesti koja ga je zadesila. Kako opadaš tako bolest nek nestaje, kako trava u vodu pada tako zdravlje neka raste. Izleči ga Meseče, izleči ga travo, izleči ga vodo, oteraj je nože”. Na kraju veštica treba da tri ili devet puta, “preseče vodu” svojim magijskim nožem i prospe je na zemlju, raskrsnicu ili u vodu, koja nastavlja da radi ono što je do sada radio Mesec. Inače, u vodu potapamo odgovarajuću biljku koja leči datu bolest ili se koristi kao amajlija protiv svih bolesti. To možete naći u bilo kojoj knjizi o lekovitom bilju pa i ovde u glavi o magijskim biljkama.

3. Jedan od načina magijskog lečenja može biti i prenošenje bolesti na kamenje. U ovu svrhu, koristi se belo kamenje koje se nalazi u čistim potocima i rekama. Uzme se tri ili devet belutaka i donese kući. Sačeka se noć, odnosno gluvo doba noći a sam ritual se

vrši u onim danima kada mesec krene da se osipa. Obolela osoba se postavlja u ležeći položaj, da bi se potom na obolela mesta položilo kamenje. Za svaki kamen ponaosob, izgovara se basma. Znači ako imamo tri kamena, izgovaramo basmu tri puta, a ako devet, istu ponavljamo devet puta. Dok izgovaramo basmu, kamen koji postavljamo na obolelo mesto vrtimo spiralno u smeru suprotnom od kretanja skazaljke na satu, znači s desna u levo, završavajući u centru spirale. Postavljanje kamena treba da se poklopi sa završavanjem basme. Basma treba da zvuči tako da se obraćamo kamenu kao živom biću ili sili koja može da usisa bolest na sebe. Na primer : “ Oj kamene silni, uzmi ovu bolest na sebe jer tebi ona ništa ne može, preuzmi je usisaj je, okameni je!” Obratite pažnju na poslednju reč u basmi. Ona označava da je bolest prenešena, ali i okamenjena, znači zatvorena i zarobljena, te kao takva ne može da pređe na vešticu koja vrši ovaj ritual i koja drži ovo kamenje u svojim rukama. Nakon što je proces prenosa završen, kamenje se nosi na reku, odakle je uzeto, da bi se potom jedan po jedan bacao u vodu uz prigodnu basmu. Znači opet za svaki kamen ponaosob izgovaramo basmu. Ona treba da izgleda na sledeći način: “Oj vodo što nosiš kamenje, odnesi tako i bolest ovu, daleko daleko...da je niko ne vidi, niko ne nagazi, niko od nje oboli...dok mesec opada nek ona slabi, a kada ga nestane neka je nema...nosi je vodo...nosi nosi...”. Kamen više nije kamen već sama bolest, a voda je medijum koji je nosi dok ona sa opadanjem meseca ne izgubi svu snagu.

4. Možemo reći da se za klasičnu vrstu rituala izlečenja, uzimaju rituali koji se vrše uz pomoć tkanine i konca. Jedan od takvih je sledeći. Uzme se parče bele tkanine od prirodnih materijala (pamuk, lan ili šta slično), veličine jednog kvadratnog decimetra i rasproste ispred nas. Potom se na nju stave stvari za koje smatramo da su neophodne, ali i najpodesnije za ovaj ritual. Sve one se predhodno operu živom vodom kako bi se očistile i pripremile da prime nove uticaje. Pod ovim stvarima podrazumevam, fotografiju obolelog, pramen kose, nokat i slično, zatim biljku koja leči datu bolest ili se smatra amajlijom protiv svih vrsta bolesti, gorski kristal koji ima ulogu da pojača efekat, ili neki kamen, kod balkanskih naroda obično se uzima belutak iz potoka i slično. Nakon toga od ovoga napravimo vrećicu koju uvezujemo belim koncem. Pošto smo obavili gornji deo nekoliko puta počinjemo da zavezujemo čvorove. Uvek vezujemo tri ili devet čvora, za svaki izgovaramo ponaosob basmu, a dok to radimo vizualizujemo obolelog kako se oporavlja.

Basma treba da zvuči otprilike ovako:

“ Ne vezujem konac već vezujem tebe N.N. Vezujem te da se osećas bolje, vezujem te da ustaneš iz kreveta, vezujem te da ti se vrati snaga, vezujem te da potrčiš, da radiš , da se raduješ...vezujem te da ozdraviš!!!” Dok ovo radi, veštica zamišlja obolelog kako ustaje iz bolesničke postelje, kako je veseo i srećan, odnosno zdrav.

Nakon ovoga, vrećica za ozdravljenje se ili predaje obolelom ili se odnosi na neko sveto mesto gde se ostavlja. Najčešće se vrećica odnosi do nekog velikog stabla gde se ili privezuje za njegove grane ili zakopava u njegovom korenju.

Ritualni vezani za ljubav

Struktura ovih rituala u mnogome je slična sa ostalim vrstama rituala. Međutim kod ljubavne magije, kao i kod svake druge postavlja se pitanje moralnosti i opravdanosti. Moram ovde na samom početku da upozorim da se ovi rituali na teritoriji kako Srbije tako i šire na Balkanu, smatraju crnom magijom, te je sledstveno tome izuzetno teško pronaći pravu vešticu koja će za vas obaviti ovakve rituale. Mahom na to pristaju osobe koje nisu prave veštice, a činima, odnosno magijom se bave iz finansijskih razloga ili hobija. Naravno da nisu svi rituali koji se bave ljubavnom problematikom crni, ali oni u kojima se direktno utiče na neku osobu, njenu volju, smatraju se u krajnju ruku nemoralnim. Verovatno najpoznatiji ritual ljubavne magije je ritual “vezivanja”, poreklom iz istočne Srbije, čiji je učinak fascinant. Baš zbog toga, bio je predmet istraživanja kako etnologa tako i psihijatar. Već na samom početku čitanja toka ovog rituala, primetićete da se u njemu koristi crni konac, za koji sam ranije rekao da služi isključivo za crnomagijske rituale. Moram da priznam da sam se dugo razmišljao da li da objavim ovaj ritual ovde, međutim pošto se on ipak naširoko koristi, kao i drugi slični njemu, možda je bolje znati nego ne znati da on postoji, a samim tim i prepoznati njegovo delo i učiniti ono što je potrebno kako bi se oslobodili njegovih posledica. Pošto se ti rituali razlikuju od veštice do veštice ja ću ovde izneti osnovnu strukturu, koja je krajnje jednostavna i sastoji se iz svega nekoliko stvari.

1. Za ritual magijskog vezivanja potrebno je obezbediti fotografiju osobe koja se želi vezati, zatim njegova sperma ili njena menstrualna krv i jedna nit crnog konca. Sačeka se da padne noć i da osoba kojoj je namenjena ova magija zaspi, kako bi ona bila podložnija spoljašnjem uticaju koji se formira posredstvom ovog rituala.

Evo kako to izgleda. Sedne se naspram fotografije date osobe i umoči konac u spermu ili menstrualnu krv. Potom se netremice zagledate u fotografiju, ne skrećući pogled sa nje do kraja rituala. Konac koji držite u rukama, nakon nekog vremena, kada fotografija počne da “oživljava”, počinjete da vezujete u devet čvorova. Dok to radite izgovarate basmu samo jedanput ali pritom pazite da se završi tačno onog trenutka kada vežete deveti čvor. Basma treba da izgleda ovako:

“ Ja ne vezujem konac već vezujem N.N, vezujem mu glavu, vezujem mu ruke, vezujem mu noge...vezujem mu vene, vezujem srce, vezujem mu stomak...vezujem mu moć i snagu...sve sam mu svezala, svog sam ga svezala...da samo moj bude, da samo mene voli, da samo mene sluša.”

Ovaj se konac kasnije čuva, jer dok su čvorovi vezani i osoba se smatra zavezanom.

Skidanje ovakvih čini veštica obavezno obavlja na nekom odabranom svetom mestu, gde u prisustvu viših sila i uz njihovu pomoć obavlja ritual odvezivanja. To radi tako što nakon ponoći povede osobu na sveto mesto, skinu se gola i bez jedne reči izgovorene na glas prizove boginju-Šumsku Majku, jer se ona smatra “nadležnom” za ljubavnu magiju, da bi potom simbolički zavezala osobu i izgovarajući basmu sličnu predhodnoj ali sa suprotnim značenjem, razvezala istu. Tekst obično glasi:

“ Ne razvezujem konac već, razvezujem N.N, razvezujem mu glavu, razvezujem mu ruke, razvezujem mu noge...da mu se vrati moć, da mu se vrati snaga...razvezujem ga sada.” Sa poslednjim povlačenjem konca, treba završiti izgovaranje basme. Ukoliko se osoba oseća bolje, problem je rešen, međutim ukoliko nema napretka mora se pronaći onaj konac na kome su čvorovi, koji se prvo razveže a potom spali. Zbog snage bačene magije bilo je potrebno prizvati boginju, jer samo ona može pomoći, čak i onda kada dati čvorovi sa crnog konca nisu razvezani.

1. Ne moraju nužno svi ljubavni rituali biti “crni”. Postoji veliki broj onih koji su izuzetno lepi i romantichni. U takvu vrstu rituala spadaju oni kada veštica na jedan neutralan način pokušava da zadobije mušku pažnju, ne ciljajući pritom na neku određenu mušku osobu ili kada traži od boginje da joj podari sreću u ljubavi.

Prva vrsta rituala izgleda ovako. Veštica spremi komad crvenog platna, po mogućstvu od svile, nit crvenog konca, vlast svoje kose i nekoliko biljaka koje imaju za cilj da pomognu u ostvarivanju ovog rituala. Najčešće se od bilja koriste paprat Naval (aspidium filix mas), milogled (sanicula europaea), suncokret (helianthus annuus) i smilje (helichrysum arenarium), ali izbor može biti i drugačiji po želji veštice koja radi ritual. Izbor bilja u mnogome zavisi i od kraja zemlje iz koga potiče veštica jer ne rastu iste biljke na različitim prostorima.

Kada je spremila, sve što joj je potrebno, veštica rasprostire crveno platno ispred sebe, uzme u ruku vlast svoje kose i lagano počinje da mu pridodaje bilje govoreći: “ (svoje ime) dodajem sebi navalu da momci na mene navaljuju, milogled da me momci milo gledaju, dodajem suncokret da se okreću za mnom kao što se on okreće za suncem i dodajem smilje da mi vile moje sestre u ovome pomognu.” Inače smilje se smatra vilinskim cvećem i imaju pravo da ga nose samo neudate devojke, jer ono samo po sebi privlači momke a to ne dolikuje udatim ženama, kako kaže narod.

Nakon što je napravila buket od biljaka i kose, veštica uzima crveni konac, obmotava ga tri puta oko buketa i vezuje tri čvora govoreći: “Ne vezujem konac već sebe i bilje”.

Na kraju, spušta buket na tkaninu i od nje pravi vrećicu. Ova vrećica se odnosi na mesto gde se okupljaju vile i ostavlja ili se nosi sa sobom poput amajlije.

Treba na kraju dodati da su ove basme krajnje proizvoljne, te se razlikuju od veštice do veštice, ali im je zato suština ista. Neke od njih se prenose sa kolena na koleno, ali se ipak najveći broj smišlja na licu mesta u zavisnosti od potrebe do potrebe. Ja nisam uspeo da pronađem dve veštice sa istim basmama. Čitao sam razmišljanja nekih koji tvrde da one strašno vode računa da ne pogreše neku reč, ali se ja ne slažem sa njima jer se u praksi to pokazalo savim suprotno. Ja sam imam svoje basme i ne koristim tuđe. Ove što navodim ovde su ili moje ili predstavljaju osnovne strukture kako trebaju basme da izgledaju kod određenih rituala. Zato vi sami treba da sastavite svoje, pritom vodeći računa, da se što više rimuju, da budu kratke i precizne te da imaju direktne veze sa onim što tog trenutka radite. To je veoma jednostavno a može da bude i zabavno. Ako radite grupno, iznenadićete se šta sve vašim kolegama može da padne na pamet. Nisu svi vični u sastavljanju rima, a malo smeha nikada nije na odmet. U veštičarenju smeh predstavlja najsvetiju stvar, zato se opustite i smejte se što više, jer će uspeh biti veći, a pozitivna energija će ispuniti prostor.

2. Evo jednog tipičnog veštičjeg rituala koji se radi sa metlom i duhovima prirode. Sve što je potrebno spremi jeste metla, đubravnik i nešto što se nosi kao “ponuda”, a ima za cilj da privuče duhove prirode ili elementale, ako više volite tako da ih nazivate. Treba odmah reći da ovakve vrste rituala rade samo iskusne veštice koje su sigurne da imaju potpunu kontrolu nad onim što rade.

Pravo vreme za izvođenje ovakvih rituala je noć punog meseca jer se tada najviše okupljaju razne vrste vila, patuljaka i drugih sličnih bića koja u to vreme postaju vidljiva za oko veštica, naročito nakon ponoći. Veštica odlazi na sveto mesto, znači mesto gde očekuje da će ih videti, skida odeću sa sebe i postavlja ponudu koju je donela. Ova ponuda se obično sastoji od devet zrna kukuruza, devet zrna žita, šake soli i slično. Ukoliko je zrnavlje u pitanju bitno je da bude devet zrna. Nakon što je postavila ponudu počinje da priziva data bića, naravno u sebi, rečima: “ dođite da vidite šta sam vam donela...donela sam vam devet zrna kukuruza, devet zrna žita, šaku soli...dobro vas hranim...dobro me slušajte...”, nakon što je ponovila ovu basmu tri ili devet puta, uzima metlu i đubravnik te počinje da čisti ovaj prostor a bića koja su se okupila sakuplja u đubravnik. Kada oseti da je dovoljno, okreće se u pravcu mesta na kome obitava osoba kojoj je namenjen ritual, istresa sadržaj đubravnika u vazduh i nastavlja započetu basmu rečima : “ ...idite do N.N, ne dajte mu da jede, da spava, da radi...dok ne dođe do (ime ženske osobe), neka samo na nju misli, nek samo nju sanja...dobro vas hranim, dobro me slušajte”. Ovaj nastavak basme se izgovara samo jednom i to u trenutku kada se izbacuje sadržaj đubravnika. Naravno da postoje razne varijacije ovog rituala, a jedan njegov oblik je i prizivanje Tartora, koji sam dao u drugoj glavi, razlika bi bila samo u tekstu.

Kolika može da bude raznolikost ovih rituala govori i podatak da je jedna veštica sa istoka Srbije, spremljenu ljubavnu magiju, u vidu vrećice stavljala u lovačku pušku i ispaljivala u pravcu osobe kojoj je namenjena.

4. Jedan od tipičnih sada već popularnih rituala i u narodu je ljubavni ritual koji se izvodi za Đurđevdan. Inače u to doba prolećnih praznika izvodi se najveći broj ljubavnih rituala što je u potpunosti u skladu sa prirodom koja buja i obnavlja se.

Sam ritual se počinje da se vrši 5.maja u ponoć. Uzmemo se tri puta po devet zrna pasulja, stave u tepsiju nakon čega se u nju nalije vruća voda. Nakon što je odstojao neko vreme, pasulj se vadi iz vode i polaze na tri crvene krpice. Na svaku ide po devet zrna. Dok još nije umotano, zrnavlje se posoli tako što se sa tri prsta uzme tri puta so i stavi na svaku gomilu po jednom.

Nakon toga sledi umotavanje krpa. Dok se umotava, za svaki zavežljaj ponaosob se izgovara(u sebi ili mrmljanjem) sledeća basma:

“Ne zamotavam pasulj, već zamotavam N.N.-a”.

Zavežljaji se potom vezuju crvenim koncem ispod pojasa uz sledeću basmu, koja se opet ponavlja tri puta za svaki zavežljaj po jednom:

“ Ne zavezujem ovaj pasulja za mene već zavezujem N.N.-a, da njegova ljubav bubri za mnom kao što ovaj pasulj bubri za mojim pojasom”.

Posle ovoga, osoba prilazi ognjištu ili kakvoj drugoj vatri, odvezuje jedan po jedan zavežljaj i baca u vatru. Pre nego što ga baci, zavežljaj uzima u šake, hukne u njega i dok ga baca kaže”

“Iz mene huk, iz N.N-a muk. Kako ovaj pasulj puca tako da srce N.N.-a za mnom kuca”.

Ovo se ponavlja tri puta nakon čega je ritual završen.

Rituali za odbranu

Pod ovom vrstom rituala, podrazumevamo sve one koji imaju za funkciju zaštitu veštica ili osoba u čije ime ih ona vrši. Oni u sebi sadrže razne vrste odbrana, ali načine vraćanja bačene magije, njihovom pošiljaocu. Pored toga ovakva vrsta rituala sadrži i odbrambeni karakter od drugih natprirodnih bića poput zlih demona, vampira, duhova, entiteta i slično.

Veliki broj ovakvih rituala teško da možemo nazvati ritualima jer u sebi mogu da sadrže svega jednu ili dve radnje, ali ćemo ih ipak ovde spomenuti.

1. Kada neka veštica posumnja da je ugrožena, odnosno da joj neka druga veštica radi o glavi, stavi u lonče ili kazan vode, postavi je na vatru sačeka da provri. Nekoliko trenutaka pre nego što će voda da provri u nju se ubaci biljka Vratić, (tanacetum vulgare), kako samo ime kaže ona je tu da vrati, te se sačeka trenutak ključanja. Tog trenutka, lonče se uzima u ruke, odnosi do ulaznih vrata koja se otvaraju, i prosipa njegova sadržina preko praga uz reči: “ne praćam nego vraćam” ili ako hoćete originalni tekst, “ne praćam neg vraćam”. Ovo se izgovara na glas samo jednom. Ukoliko je u trenutku dodira sa tlom, ova smesa ispustila neki čudan zvuk, na primer poput petarde, to znači da je veštica bila u pravu i da je magija vraćena.
2. Ukoliko se smatra da je protivnik jak, te da je njegova crna magija izuzetno moćna, za pomoć se obraća boginji. Naime veštica u gluvo doba noći, odlazi na sveto mesto, gde obitava boginja, skida sa sebe odeću i u sebi izgovara priziv u obliku basme, poput ovoga: “Došla sam da se požalim na ono što mi je učinjeno...tebi koja možeš sve da sastaviš, sve da rastaviš...koja možeš sve da pošalješ i sve da skineš...skini sa mene ono što je meni poslato i vrati onome ko mi je poslao. Gde god bila neka je nađu, gde god pošla neka je prate, šta god meni namenila neka nju snađe”. Ovo se izgovara tri puta, a zatim oblači i čutke odlazi sa tog mesta bez osvrtnja iza sebe.
3. Postoji još jedan veoma interesantan ritual, koji ima bezbroj varijacija, ali se u svojoj osnovi sastoji iz sledećeg. Potrebno je načiniti lutku od pčelinjeg voska, krpa ili sašuneg lišća kukuruza. Nakon što je sačinjena lutka se namenjuje osobi za koju se smatra da vam radi o glavi tako što se jednostavno imenuje ili se u nju stavlja neka lična stvar te osobe za koju se sumnja da to čini. Nakon toga se uzima bundeva, odseca njen gornji deo i vadi semenje. Kada se bundeva očisti u nju se ulije voda i potopi lutka. Zatim u nju počinju da se dodaju predmeti i biljke koje imaju zaštitni ulogu, poput soli, paprike, belog luka, odoljena (valeriana officinalis)

i slično. Pošto je to ubačeno, veštica uzima svoj magijski nož, uranja sečivo u vodu, presecajući je u raznim pravcima izgovara basmu: “ sve što si mi poslala ja sam posolila, sve što si bacila ja sam zaljutila, od svega što si mi namenila, ja sam se odbranila...ništa mi nisi mogla, ništa mi ne možeš i nikada mi ništa nećeš moći!” Nakon ovoga tikva se zatvara i odnosi na neko hladnije mesto kako bi što duže trajala. Ovim činom, postajete zaštićeni od zle namere te osobe koja želi da vam naudi, a u isti mah vi nju ne povređujete. Naravno, ovo traje dok bundeva ne propadne.

4. Ona druga vrsta rituala zaštite koja se svodi na svega nekoliko postupaka izgleda ovako. Ako se sumnja da po noći u kuću dolazi vampir i hrani se energijom ukućana ili ih uznemirava na neki drugi način, potrebno je kuću okaditi mešavinom vlakana od konoplje(*cannabis sativa*) i stabljika sušene žalfije(*salvia officinalis*). Zaštita se može vršiti i postavljanjem glave crnog ovna iznad ulaznih vrata, ostavljanje uspravne metla, polaganjem magijskog noža pored kreveta ili ispod jastuka. Takođe se koriste i mnoge vrste bilja o kojima ćemo tek govoriti. Nešto drastičnije mere podrazumevaju postavljanje zaštitnog kruga oko cele kuće od glogovih(*crataegus oxyacantha*) grančica. Treba još spomenuti da se kod Balkanskih naroda vampir ne smatra fizičkim bićem već je on nešto poput duha koji se hrani energijom. Da je neko vampir, najlakše se vidi ako se izvrši otkopavanje njegovog groba, a u sanduku se pronade sveže telo koje nije počelo da se raspada čak i ako je prošlo dosta vremena od trenutka smrti. Znači fizičko telo ne ustaje iz groba ali njegovo eterično telo još uvek šeta i odžava se u životu, hraneći se energijom ljudi najčešće dok spavaju.

U ovakve, manje složene, rituale odbrane i zaštite, spada i nošenje posebnih vrsta amajlija do kojih se dolazi na razne načine.

6. Za kraj ovog dela o odbrambenim ritualima, postavice odbranu od najčuvenijeg rituala sa jajetom koje zle veštice i vračare koriste za usmrćivanje protivnika. Kako izgleda sam ritual nikada nisam saznao i nijedna žena koja mi je služila kao informant nije želela da kaže iz krajnje razumljivih razloga. Međutim kako se odbraniti od njega nije teško saznati. Ovaj ritual po svojoj prilici postoji u više različitih varijacija ali je zato po svemu sudeći struktura ista. Ono što treba znati jeste da se ovde jaje koristi u zle svrhe poput vudu lutkice. Ono je simbol života, uistinu je živo a osobine osobe kojoj se želi nauditi prenose se na njega čime ono postaje dotična osoba. Ovako “omađijano” jaje se po običaju sakriva ili zakopava u dvorištu žrtve te ukoliko ga neko slučajno pronade evo šta treba da uradi:

Uveče pre nego što krene na spavanje, osoba(mada je bolje da to radi “kvalifikovana” veštica ili vračara) koja je pronašla jaje, treba isto da stavi u posudu sa vodom a taj sud na vatru i sačeka da voda provri. Dok voda vri, tri puta kusturom treba preseći vodu i mrmljanjem izgovoriti sledeću basmu:

“Ne kuvam vodu, ne kuvam jaje, već zle duše, zle veštice, zle vračare, zle demone, sve neprijatelje moje...što na moj prag dolaze, kuću mi posećuju, zlo nam čine... dušmane moje, neprijatelje moje.”

Nakon izgovorene basme u vodu se sa tri prsta tri puta ubaci kuhinjska so. Tada se voda iz posude prospe preko praga uz sledeću basmu:

“skuvala sam sve svoje dušmane, sve one što mi o glavi rade, što mi crno misle i zlo mi šalju, što mi hoće ono što mi od Boga nije suđeno. Vodu sam dvorište bacila da nas čuva od svakog zla. Sve sam očistila, počistila uz slavnu moć svetih suđenica, za dobrobit svijuh nas. Neka tako bude”

Tada se veštica prekrsti tri puta i tri puta kaže amin, amin, amin

Nakon toga jaje se uvija u tkaninu od prirodnog platna(najčešće pamuk ili vuna) i zakopava u neki sud sa zemljom. To može biti šerpa, saksija ili što god slično. Sud se ostavlja ispred kuće a ujutru kada Sunce ogreje, jaje se iskopava i gleda. Traže se neki osobiti znaci njemu koji bi otkrili koja je osoba bacila zlu magiju na datu kuću. Po običaju se očekuju slova, incijali ili neki drugi simbol.

Na posletku jaje se odnosi na reku(nikako na neku stajaću vodu) i baca nizvodno uz reči:

“U stene u kamenje da ideš u moru da završiš u pesku da se rastopis, da večno brojiš a nikad izbrojiš.”Ovaj tekst je inače univerzalan i koristi se u gotovo svim ritualima skidanja, bilo bolesti, bilo zle magije, naročito na istoku i jugu Srbije.

Posle svega ovoga, mesto gde je jaje bačeno se napušta brzo bez osvrtnja a kuća se osveštava, to jest čisti bilo tamnjanom(noviji način) bilo žalfijom(stari originalni način). Pali se sveća, peče kolač nalik na slavski i organizuje žrtvena gozba. Neko postavlja sveža jaja u uglove centralne prostorije kuće.

Iz svega ovoga da se jasno videti da ovo nije običan ritual skidanja zle magije već nešto zahtevniji koji u pomoć zove demone sudbine “suđenice”. Ova natprirodna bića pripadaju korpusu natprirodnih bića iz stare narodne religije te pored činjenice da one ne pripadju hrišćanstvu iste naziva “svete suđenice”. Suđenice ili suđaje po narodnim verovanjima su natprirodna bića koja upravljaju sudbinom čoveka. Naročito su poštovane na teritoriji istočne i južne Srbije. Zamišljaju se kao tri devojke koje tek rođenom detetu određuju čitav život. Severnije se njima pridružuje i Usud, koji igra ulogu njihovog gospodara. Svako mešanje u ljuski život, smatralo se mešanjem u posao suđenica. Zato i ne čudi da se u ovom ritualu poziva na njih. Njima u čast se pali sveća, mesi kolač i na kraju organizuje gozba koja je u osnovi žrtvenog karaktera. Zbog toga zaključujemo da su hrišćanski elementi u ovaj stari ritual verovatno ušli nešto kasnije.

Ritualno pravljenje amajlija

Ovde ćemo spomenuti samo neke od mnogobrojnih načina pravljenja amajlija, jer je teško proniknuti u samu strukturu ovih rituala, pošto se svi veoma razlikuju jedan od drugog, a ima ih gotovo bezbroj. Neki od njih su veoma surovi, što I ne čudi ako se pretpostavi da su neki od njih veoma stari I nalikuju na “recepte” iz srednjevekovnih grimoara, međutim kako oni ipak postoje a neko ih verovatno i izvodi, nemamo nameru da ih krijemo od očiju javnosti te ćemo ih ovde prikazati onako kako oni tačno izgledaju. Preciznije rečeno, daćemo jedan takav ritual jer se razlike svode samo na vrste životinja koje se u njemu koriste.

1. Noću, negde oko jedanaest sati, veštica odlazi na raskršnicu, koja nije mnogo prometna, te u to vreme nema prolaznika, noseći sa sobom svoj kazan, oko devet litara vode, ogledalo i na kraju potpuno crnu mačku ili petla.

Nakon što je založila dovoljno jaku vatru, na nju stavlja kazan, a u njega uliva vodu i čeka da ona proključa. Skida sa sebe odeću i raspušta kosu ne govoreći ništa, kako jedna izgovorena reč ne bi pokvarila ceo ritual. Tačno u dvanaest sati i jedan minut ($12+1=13$) ona ubacuje u kazan potpuno živu crnu mačku ili crnog petla. Posle toga čeka da se meso životinje potpuno odvoji od kostiju, kuvanjem. Nakon svega, prosipa vodu, čeka da se kosti ohlade, stavlja ih na jednu gomilu, uzima ogledalo u ruke i počinje da prinosi kost po kost ustima. Svo vreme ona posmatra svoj lik u ogledalu a koskom dodiruje donju usnu. Potrebno je da to uradi sa svakom koskom ponaosob. U jednom trenutku, kada prinese baš tu kosku koju “traži”, njen odraz u ogledalu se izgubi. Tu kosku zadržava i čuva do kraja svog života, jer ona predstavlja jednu od njijačih amajlija koje postoje. Ovako dobijena amajlija služi za zaštitu, sreću, novac...jednom rečju sve. Nakon svega, veštica ćutke odlazi, pazеći da se ne osvrće za sobom.

2. Posebnu vrstu amajlija čine takozvane “životinjske” i “biljne” amajlije. Od životinjskih u njih se ubraja, orlova kandža, vučji zub, zub divljeg vepra, parče roga ovna, koze, bika, jelena, medveđa i vučja dlaka, koža koju je odbacila zmija i slično. Ove amajlije se ne posvećuju, niti se radi bilo kakav ritual jer se smatra da su one same po sebi dovoljno moćne.

Biljne amajlije se sastoje od delova bilja, stabla, lišća ili korena. To mogu biti biljke koje koristimo u svakodnevnoj upotrebi, poput belog luka i paprike, ali i one do kojih se teško dolazi jer rastu u malom broju i na nepristupačnim terenima. Za amajliju se najčešće uzima koren biljke koji po svom obliku podseća na ljudsku figuru, šaku, polni organ i drugo.

3. Pored ovih, gore navedenih, postoje i naširoko se koriste metalne amajlije. Njih pravi isključivo jedan ili devet kovača. Ritual se odvija noću, kada je pun mesec, nakon ponoći. Kovač je kuje go, u tišini bez pričanja bilo kakve basme. Ako se pravi više amajlija to onda rade devet golih kovača po istim pravilima. Pošto se veruje da on ili oni tada dolaze u kontakt sa rogatim bogom, sada gospodarom podzemnog sveta i zaštitnikom njuhovog zanata, zabranjeno je prisustvo žena. Ove amajlije obično imaju oblik, sunca, zmije, rogova, noža, sekire...

Znači ako hoćete, na primer, metalni pentagram, koji bi ste nosili oko vrata a da ne bude samo ukras, možete ga iskovati sami po ovim pravilima.

Po istim pravilima, devet golih baba, šiju čarobnu košulju, od jedne niti konca, počevši iza ponoći, bez ijedne izgovorene reči, a moraju je završiti pre nego što sunce počne da izlazi. Ovde je zabranjeno prisustvo muškaraca, jer one tada dolaze u dodir sa boginjom, njihovom zaštitnicom. Ovako načinjena košulja štiti od svih bolesti i nesreća. Ovo ne znači da muškarci ne dolaze u dodir sa boginjom ili žene sa rogatim bogom, to pravilo važi samo kod nekih rituala.

4. Posebnu vrstu amajlija čine one koje su sačinjene od pupčane vrpce ili košuljice-placente. One se smatraju izuzetno moćnim i svetim ali samo za onoga čija je pupčana vrpca ili placenta. Kao što sam ranije spominjao, kod Balkanskih naroda, postoji verovanje da se veštice i vešci rađaju u modroj ili krvavoj košuljici, srećni u belojoj, ubice u crvenoj i slično. Postoji pravilo da se košuljica sasuši i zalije pčelinjim voskom. Kasnije se ona daje detetu ili mu se ušiva u odeću, da bi ga štitila od svih nedaća.

Pupčana vrpca se takodje suši, zaliva voskom ali se mogu pridodati, crveni konac i biljke koje simbolišu zdravlje, prosperitet i zaštitu. Na kraju, neke žene dodaju još i pramen kose deteta, nakon prvog sisanja, koje je po Srpskoj tradiciji tačno godinu dana od rođenja. Ovako sačinjenu amajliju, čuva majka, a ne njen potomak, jer se smatra da majka može najbolje da zaštiti svoje dete.

5. Jedna od najpoznatijih biljnih amajlija sa Balkanskih prostora, vodi poreklo sa istoka Srbije i naziva se "jarba fjeruluj" ili u prevodu "gvozdena trava". Kompletan način pripremanja ove amajlije sakupio je tokom terenskih istraživanja u oblasti sela Porečka reka, etnolog Paun Es Durlić i objavio na sajtu muzeja u Majdampeku.

Kako on kaže, ovo je jedna od retkih amajlija koju su pravili i koristili isključivo muškarci, koji su morali biti časni i poštteni. Sam ritual pravljenja amajlije vršen je na Đurđevdan, dok su pripreme za isti kretale nekoliko dana ranije. Evo kako je to izgledalo.

Nekoliko dana pre praznika, osoba koja je želela da napravi amajliju za sebe, odlazila bi u šumu da pronade adekvatno stablo leske, ispod čije ce grane uhvatiti njen cvet. Nakon što je to učinio on potapa komad belog platna u pčelinji vosak a od komada drveta brekinje, sačinjava malu čauru sa poklopcem ili pampurom. Nakon toga, tu istu čauru potapa u vodu, donetu iz tri manastira i ostavlja da odstoji tri dana i tri noći. Pošto prođe ovaj period, čaura se vadi, suši i na kraju potapa u vosak. Ovim činom

završava se pripremni period, tokom koga se ova osoba uzdržavala od seksualnih odnosa.

Noć uoči Đurđevdana, obrijan, okupan i obučen u čistu odeću, on odlazi do stabla leske. Tamo skida odeću sa sebe, staje okrenut ka istoku, ispod odabrane grne, šireći uvošteno platno u rukama.

Kako se u tom kraju veruje da leska ima muški, crveni i ženski, roze cvet, on ostaje u tom položaju čekajući da nakon ponoći jedan od ove dve vrste cvetova padne u platno. Nakon što se to dogodi, platno se brzo sklapa i osoba se oblči, držeći ovaj zavežljaj u ruci, kako ne bi dodirnuo zemlju (tada može doći do uzemljavanja energije kako se u narodu veruje što bi doprinelo da cvet postane bezvredan). Nakon toga se prekrsti tri puta i kreće kući. Dok se vraća kući, cvet bi trebalo da se pretvori u figuru deteta, muškog ako je crvene boje ili ženskog ako je roze boje. Sa zavežljajem u ruci, muškarac ne ulazi u dom, već odlazi ispod nekog drveta, gde uz osvetljenje mesečine ili nekog drugog sredstva, proverava "pol" otpalog cveta. Ukoliko je u zavežljaju "žensko dete", figura se daje nekoj nerotkinji iz bliže ili dalje familije, a ukoliko je muška, stavlja se u čauru, koju će ovaj čovek nositi sa sobom čitavog života. Smatra se da čaura sama po sebi ima magične moći, ali se ipak u ekstremnim situacijama otvara i pruža u pravcu iz koga dolazi nevolja. Takođe se veruje da ova amajlija gubi moć, ukoliko se ne skida u toku seksualnog odnosa ili se nosi sa sobom u toku neke krađe ili sličnog prestupa. Ukradena ili pozajmljena, ova amajlija nema nikakvu moć.

Pred kraj života, nosilac ove amajlije, predaje istu, nekom mlađem članu obitelji, muškoga pola, na ritualan način. Običaj je da osoba izjavi kako će predati amajliju i kome u toku nekog prazničkog ručka. Tada se određuje, na koji praznik će biti izvršena primopredaja. Kada dođe taj dan, obojica muškaraca se sređuju, oblače čistu odeću i ranu ujutru, odlaze do unapred odabranog mesta, koje je u većini slučajeva, stablo leske ili izvor.

Prekrstivši se, stariji muškarac pruža mlađem komad voska da njime istrlja svoju desnu ruku u koju će primiti amajliju. Nakon toga on pruža komad uvoštenog platna na koga polaže amajliju uz prigodan tekst, koji obično govori o tome kako će ga ova amajlija čuvati od noža, puške i svake druge nesreće, ali da bi se to ispunilo on mora da bude pošten i čestit. Mlađi se na to zaklinje da će biti takav i potpisuje se prstom po platnu. Nakon ovoga mlađi uzima amajliju i oni odlaze kući na svečani ručak. U putu stariji mu priča šta sme, a šta ne sme da radi, kako je sve njemu amajlija pomogla i na kraju, kako je bitno ćutati o njoj i zašto. Veruje se da da će onoga ko priča o njoj zadesiti nevolja, a da će sama amajlija izgubiti svoje moći. Baš zbog ovog podatka, koji mi je poznat od ranije, smatram da je etnolog Paun Es Durlić, učinio pravi podvig, sakupivši ove podatke.

6. Za ovo područje, istočne Srbije, vezuje se jos jedna, bitna amajlija, koja se takođe pravi od leske. Sve vezano za ovu amajliju, takođe je sakupio i objavio, etnolog Paun Es Durlić na vec pomenutom sajtu.

Ova amajlija poznata je pod nešto drugačijim nazivom, "Aluna vojnjičaské" ili "vojnički lešnik" iako joj je funkcija gotovo identična. Za razliku od "gvozdene trave" koja se priprema na Đurđevdan, "vojnička trava" se priprema na Preobraženje. Po Durličevim kazivanjima, postoje tri načina pravljenja ove amajlije a osnovna razlika u

njima se satoji iz toga ko ih priprema. U osnovi, može je pripremati sama muška osoba koja namerava da je nosi (ovo je takođe samo muška amajlija), mogu mu je pripremiti majka ili supruga i na kraju može se obratiti za stučnu pomoć kod neke veštice da mu je ona načini. Prvi, od ova tri načina, smatra se najstarijim, najboljim i najoriginalnijim. Znači muškarac treba da je napravi sam u onom trenutku kada se za njom ukaže potreba. To je vreme kada ide u vojsku rat ili na neki put gde mu pretila direktna opasnost. Evo kako to izgleda.

Noć uoči Preobraženja, između ponoći i prvih petlova, okupan i obučen u čisto, on odlazi do već unapred pripremljene leske, skida odeću sa sebe, okreće se licem ka istoku a leski, odnosno odabranoj grani, leđima. Zabacujući ruke unazad, on rukama hvata granu i savija je, pokušavajući da jedan ili još bolje bokor od trolešnika, uhvati guzovima i ubere. Kada je to uradio, onako go, on nastavlja do prve paprati, pokušavajući guzovima da ubere jedan njen cvet. Nakon toga on se oblači i odlazi kući.

Sutradan, izjutra, seda na svoj prag odabira najbolji lešnik i silom, buši rupu u njemu te vadi jezgro napolje. Pošto je to završio u njega stavlja malo žive, tamnjana, mermera, deo plovkinog pera, parče livadske trave koja je ostala nepokošena nakon kosidbe, malo zlata, delić nokta vanbračnog deteta, koščicu ptice carice i na kraju onaj cvet paprati koji je ubrao guzovima.

Nakon toga, tu na pragu, on zalije lešnik voskom i nad njim izgovori tri puta sledeću basmu:

“Kako niko ne uhvati živu, kako kosa ne poseče travku, kako pero ne ukvasi voda,

kako rđa ne uhvati zlato, tako mene metak da ne hvata...neka ode u rascvetalu paprat...

kao što je mermer jak, kako ga ne probija metak i nož, tako da budem jak i ja.

Kako tamnjan goni svako zlo, tako nek se zlo i mene kloni.

Kako je kopile u sreći rođeno, tako i mene sreća nek prati. Da ostanem živ, čist i svet, kao zvezda na nebu, kao rosa na zemlji.”

Nakon ovoga, amajlija se obično ušivala u odeću, kapu ili pak nosila, uvijena u nešto, u džepu ili novčaniku.

Magijski rituali za sticanje novca

Kako sam naslov kaže, ovi kratki rituali, koje ćemo spomenuti ovde imaju za funkciju da osoba koja ih radi, dođe što lakše do novca. Odmah moram da skrenem pažnju čitaocima, da niko nikada nije očekivao da mu novac padne s neba ili se nosio mislju da samo treba da uradi odgovarajući ritual i da će mu novac sam doći. Zato su svi ovi rituali mahom imali za funkciju da pomognu datoj osobi da što bolje i sa što više sreće, sklopi posao, proda ili kupi nešto, bude u pravo vreme na pravom mestu i slično.

Pored toga što su gotovo svi ljudi vršili ovakve rituale, ipak su sumnjali u svoj uspeh i mogućnost da ih sprovedu u delo te su se za stučnu pomoć obraćali vešticama.

1. Najjednostavniji ritual, ako se tako može nazvati, je šibanje magijskim bičem. Koliko je sam ritual jednostavan, sve što treba jeste ošinuti čoveka ili životinju, toliko je teško načiniti sam bič. Kao što sam ranije govorio, a ne bih želeo da se ponavljam, to je bič od konoplje koja je izrasla iz odsčene srebrnom parom zmijske glave. Znači ako neko krene da zaključi neki posao treba ga ošinuti ovim bičem, ako nešto želimo da prodamo, treba da ošinemo taj predmet ili životinju, ovim bičem i tako dalje.
2. U ovu kategoriju, jednostavnih rituala, spadaju i rituali koji se rade kada je mlad mesec. Najjednostavniji je onaj u kome treba spremi šaku, najbolje srebrnog, a ukoliko je to nemoguće, bilo kog metalnog novca, zvecnuti njime nekoliko puta i na kraju pokazati mladom mesecu. Smatra se da dok god mesec raste, rašće i količina novca kod osobe koja je izvela ovaj ritual. U ranijim vremenima, moneta su bili srebrnjaci, kovanice od srebra, što je bilo idealno jer je srebro mesečev metal, međutim kasnije su zamenjene za metalni novac pa je on počeo da se koristi u ritualima. Jedino važno pravilo glasi da se ni po koju cenu ne koristi papirni novac, jer je on u magijskim ritualima bezvredan. Mislim da je ovakva situacija i u zapadnom veštičarenju.
3. U jednu od najpoznatijih veštičkih disciplina ubraja se kontrola duhova pomagača, bilo da se radi o takozvanim elementalima, familijarima ili nekim drugim entitetima. Takva je situacija i u Balkanskom veštičarenju te sledstveno tome nije ni čudo ukoliko se baš oni koriste u ritualima za sticanje novca.

Ovaj put je potrebno otići na mesto gde žive ona bića koja želimo da kontaktiramo. U ovom slučaju to su patuljci koji nastanjuju pećine, napuštene rudnike, velike jame i slično.

Veštica sa sobom nosi ponude u obliku soli, kvarca ili nekog drugog kamena, zatim žita i vode sa izvora. Pored toga nosi i jednu metalnu paru koju će kasnije uzeti nazad. Po noći odlazi na unapred odabrano mesto, skida odeću, postavlja ponudu na zgodno mesto i nešto iza ponoći počinje priziv basmom koju ne izgovara na glas. Ona obično glasi:

“Dodite mali moji, pridite mali moji...da vidite šta sam vam donela...so sam vam dala, žitom nahranila, vodom napojila...lepo vas čuvam...lepo me čujte...pomozite mi da imam onoga što vi najviše imate...zato vam ostavljam ovu srebrnu paru da je osilite, da se množi...da se uvek oko nje srebro sliva, da nikada ne bude sama, da dece puno ima, braće i sestara...učinite to a ja ću doći po nju i opet vas darivati...mali moji ..mili moji..”

Ova se basma izgovara tri puta, veštica se oblači i odlazi ne osvrćući se. Nakon tri dana ona se vraća na isto mesto, iza ponoći i ponovo postavlja iste ponude. Može ali ne mora, da izgovori prigodnu basmu u sebi. Ukoliko se odluči da izgovori basmu, ona treba da izleda ovako:

“Evo me opet mali moji, mili moji...došla sam da vas darujem i paru uzmem...hvala vam...što ste me poslušali i opet me slušajte a ja ću vas opet darivati...hvala vam mali moji, mili moji...vi brinite o meni a ja ću o vama.”

Nakon ovoga, veštica uzima paru oblači se i odlazi, ne osvrćući se. Ova para se kasnije stavlja u novčanik i ne vadi iz njega. Ona treba da privuče novac da se sliva u vaš novčanik preko nekih realnih izvora, ugovora ili poslova. Znači koristi se kao neka vrsta amajlije.

Prizivanje patuljaka ne mora da bude pravilo. Veštice neretko kontaktiraju gorsku majku u ovu svrhu dok se vešci pre odlučuju za druga moćna bića poput Srebrnog Cara, Troglava ili Tartora. Svi su oni, stanovnici podzemnog sveta, čuvari blaga i rude te shodno tome nastanjuju napuštene rudnike i pećine.

Svi ovi rituali podsećaju jedan na drugi, struktura im je ista te ih je lako sastaviti po potrebi. Nekih posebnih pravila, osim logike i osnovne strukture, nema i kao što sam ranije napomenuo zbog toga se razlikuju od veštice do veštice u sitnim detaljima.

Čarobni napici

Recimo za kraj još nešto o čarobnim napicima, koji su svakako spravljani od strane veštica na području Balkana. Ono po čemu se oni razlikuju od sličnih vrsta napitaka, poput sokova od voća i povrća, te čajeva, jeste njihov sastav i način pripreme. Što se tiče sastava, unutar sebe, oni najčešće sadrže razne vrste bilja koja imaju posebna magijska, a ne lekovita svojstva, mada ni ovo nije isključeno, zatim delove životinja, životinjsku krv, biljna ulja, masti, metale, kristale a ne retko i samu živu.

Priprema ovih napitaka je uvek praćena izvesnim ritualnim radnjama pa makar one bile svedene na puko prebajavanje napitka. No najčešće, vodi se računa o više stvari, koje mahom podrazumevaju vođenje računa o načinu dolaženja do sastavnih delova napitka, njihovog porekla i na kraju odabiru basme, koja će biti izgovorena u toku pripremanja istog ili pak na samom kraju, neposredno pošto je načinjen.

Iz ovoga možemo zaključiti, da se čarobni ili magijski napici ako tako želite, po svom načinu pripreme i sastavu, ne razlikuju mnogo od onih srednjevekovnih, poreklom iz zapadne Evrope.

Neki od ovih recepata su krajnje surovi i podrazumevaju žrtvovanje životinja. Tako se na primer u zejtin potapaju tek okoćeni miševi, da bi se takav napitak, nakon što je odstojao četrdeset dana, iskoristio u lečenju alkoholizma, na taj način što bi se osobi koja pati od ove bolesti, stavilo u piće nekoliko kapi ovog ulja.

Takođe je poznata i voda, kojom su umiveni slepi mačići (tek okoćeni), a koja se koristi na taj način, što se nekom licu, kradom sipa u piće, nakon čega on ne vidi sasvim očigledne stvari iz njegove okoline. Jedan on najcrnijih je napitak koji se spravlja od takozvane “mrtvačke vode”, odnosno vode u kojoj je okupana umrla osoba.

Kao što pretpostavljate, funkcija ovkvgog napitka je da se neko usmrti, odnosno da osobina umrle osobe (ovog puta smrt), prenese na živu.

Pored ovih napitaka, poznati su i oni koji se spravljaју da pomogli kod lečenja. Tako je opšte poznato da se lek protiv epilepsije spravlja od gavranove krvi ili pak sasušenih svračijih jezika koji se dodaju u neku tečnost i konzumiraju u vreme rastućeg meseca.

Pored ovoga poznato je da se od golubijeg srca spravlja lek za srce a da se napitak od žive koristi u tretiranju najtežih bolesti.

DIVINACIJA

Tehnike proricanja, na teritoriji Balkana, se ne razlikuju mnogo od tehnika koje postoje na čitavoj teritoriji sveta. Njih skoro svakodnevno koriste osobe koje ne moraju imati veze sa nekim religijskim sistemima, bilo ozbiljno, bilo iz čiste zabave. Kako će izgledati ove tehnike određuje pre svega samo kulturno okruženje. Na primer, ako se u vašoj zemlji pije čaj, prorićaće se po talogu od listića čaja, a ako se pije kafa, gledaćе se u talog od kafe. Narodi koji žive na obalama mora i okeana, rado će koristiti školjke ili nešto slično što proizilazi iz njihovih religijskih ili tradicionalnih uverenja.

Razlika koja se može zapaziti kod Balkanskih naroda, proizilazi iz činjenice, da svi koriste skoro iste tehnike, ali ne postižu svi iste rezultate. Ovde opet govorimo o kvalifikovanosti. Znači, drugačije je kada neka žena iz zabave gleda u šolju, a drugačije kada to radi neka veštica ili jednostavno rečeno vidovita osoba.

Za pravu vešticu se smatra da je sama po sebi vidovita jer je svoj talenat nasledila, zadobila rođenjem ili nakon primanja inicijacije. Ovo nije pravilo. Nisu sve veštice podjednako vidovite, a neke to uopšte nisu. Postoji tradicija da svaka od njih ima svoju specijalnost, te je normalno da se najviše očekuje od one kojoj je baš to glavni “talenat”.

Tehnike proricanja, kod veštica koje se bave ovom disciplinom, mogu biti veoma različite, jer sama veštica određuje tehniku koja joj najviše odgovara. To može biti neka koja se po tradiciji koristi u njenom narodu, ali i potpuno novostvorena, koju je sama načinila po svojim ličnim afinitetima ili instrukcijama koja je dobila od strane viših sila tokom ritualnog transa.

Znači, veštica je u samom startu vidovita, a tehnike koje koristi služe joj samo da se dodatno skoncentriše i bolje poveže ono što vidi. Na primer, kada obična osoba gleda u talog od kafe, ona posmatra figurice koje su oblikovale slivanjem taloga niz zidove okrenute šoljice te ih tumači jedan po jedan, onako kao je to naučila od neke osobe ili pogodne knjige. Za razliku od obične osobe, veštica posmatra ove iste figure, ali dok ih gleda ona istovremeno dobija slike u glavi te se često dešava da menja njihova tumačenja

u zavisnosti od potrebe. Opšti simboli kod nje dobijaju individualni karakter ukoliko to nametne situacija.

Treba reći da Balkanske veštice, koliko god koristile različite tehnike, nikada se u svojoj praksi nisu susrele sa kristalnom kuglom, tarot kartama ili astrologijom. Ukoliko pokušamo da napravimo podelu među tehnikama, koje su korišćene i koje se još uvek koriste, teško ćemo zahvatiti baš sve, zbog njihove raznovrsnosti i individualnosti, ali možemo bar u grubim crtama da damo opštu sliku.

Ako na ovaj način sagledamo stvari, dobijamo tri osnovna načina proricanja, a to su:

1. Direktni- gledanjem u fotografiju osobe kojoj se proriče ili držanjem u ruci nečeg "ličnog" te iste osobe.
2. Indirektni- gledanjem u kafeni talog, zrnavlje, košćice ili drvca, na primer.
3. Ritualni- uz pomoć rituala, kao što su gledanje u tepsiju, gašenjem ugljeva, rastakanjem olova I slično.

Direktno proricanje

Verovatno jedan od najrasprostranjenijih oblika proricanja. Ovaj postupak je, u suštini, izuzetno jednostavan, ali dobijanje rezultata predstavlja ponekad nepremostivu prepreku za početnika.

Sama metoda se sastoji iz postupka da osoba koja želi nešto više da sazna o svojoj budućnosti, ali i prošlosti, donosi veštici svoju fotografiju ili ako ona nije pri ruci daje nešto svoje lično, poput prstena sa ruke, sata, pramena kose i slično. Ovo nije pravilo kod svih veštica, jer je nekima dovoljno da samo posmatraju osobu ili razgovaraju sa njom, strpljivo čekajući da slike počnu da se pojavljuju. Međutim, ako osoba koja je došla kod veštice želi nešto više da sazna o nekoj drugoj osobi, ona mora sa sobom da ponese nešto lično od te osobe ili barem njenu fotografiju.

Ako se radi o fotografiji, na nju se polaže ruka ili se uzima i fiksira pogledom, neki naročit deo, a najčešće oči osobe koja se nalazi na njoj. Veštica, barem na početku svoje "karijere", tog trenutka, prestaje da priča, izbacuje sve misli iz glave i trudi se da ne razmišlja ni o čemu, takoreći-prazni mozak. Ukoliko uspe da zadrži ovo stanje barem tridesetak sekundi, poput fleševa počće da joj se pojavljuju slike u glavi koje će se ticati dotične osobe. Ovaj postupak može da se izvede otvorenih očiju ili nakon nekoliko minuta posmatranja fotografije, zatvorenih. Kada zatvorimo oči, potrebno je isprazniti mozak i potuditi se da ništa ne vizualizujemo, a slike će početi da se pojavljuju spontano.

Sa ličnim predmetima koji pripadaju osobi kojoj ili za koju gledamo, postupak je isti. Jedina razlika se sastoji u tome što sada taj predmet obavezno držimo u ruci, a da li ćemo to raditi zatvorenih ili otvorenih očiju zavisi od naših ličnih afiniteta. Suština se sastoji u tome da moramo na neko vreme isprazniti glavu, stopirati sve suvišne misli i slike koje se haotično pojavljuju i lagano dozvoliti željenim slikama da uđu u naš um. Ovo nije tako teško kao što može na samom početku izgledati. Potrebno je samo malo volje i treninga, a rezultati neće izostati. Ja lično verujem da svako može ovladati ovom metodom proricanja, u većoj ili manjoj meri, ukoliko bude bar malo uporan.

Pored ove dve najpoznatije metode direktnog gledanja, u ovu grupu možemo ubrojati i sledeću, manje poznatu, ali podjednako efikasnu. Njena osnovna specifičnost se sastoji u

tome, što veštica u trenutku proricanja, ostvaruje kontakt sa samo njoj poznatim i vrednim fetišom. Taj fetiš može biti prsten, štap, figurica, slika, kristal ili nešto slično. Kod ove metode, veštica dobija vizije samo onda kada "kontaktira" ovaj objekat. Kontaktiranje može biti različito i u najvećoj meri zavisi direktno od prirode objekta. Znači, ako je u pitanju komad kristala, veštica počinje da dobija vizije onog trenutka kada spusti ruku na njega. Sa figuricom, na primer boginje, može razgovarati, prsten dodirivati ili ga okretati oko prsta, te stavljati na neki za nju značajan prst. Na primer, na teritoriji istočne Srbije se smatra da je mali prst posvećen magiji, te da ima magijske moći. Sliku može posmatrati i gledati kako se menja i pokazuje ono što želi da vidi. Teško je pobrojati sve varijacije ove metode jer su one potpuno različite od veštice do veštice. Odabir ovakve metode može biti izuzetno dobar po samu vešticu jer ona tada u potpunosti kontroliše svoju sposobnost te ne može doći do neželjenih posledica, poput haotičnih i iznenadnih vizija u toku dana koje mogu da naruše psihičku stabilnost iste.

Indirektno proricanje

Kao što smo rekli, pod ovom vrstom proricanja, podrazumevamo grupu metoda u kojima veštica, posmatranjem oblika, figura, skupina i slično, dolazi do proročkih vizija i iznosi zaključke o njima. Ona može samostalno tumačiti simbole i broj, na primer, zrnevlja, te iznositi zaključke o njima na osnovu svog predhodnog "školovanja" koje je imala u okviru svoje tradicije, porodice ili obuke od strane neke starije veštice, bez dobijanja vizija, ukoliko to želi. Obe ove mogućnosti su cenjene podjednako, pa verovatno zbog toga veštice kombinuju obe metode, izvodeći iz njih jednu celinu. Evo kako to izgleda.

Tradicionalni način pijenja kafe, na prostoru Balkana, ne uvršćuje u sebe korišćenje aparata za filter i espresso kafu. Postupak kuvanja kafe je krajnje jednostavan. Kupi se pržena i mlevena kafa, nalik na filter kafu samo što je još sitnije mlevena, stavi se lonče sa vodom na šporet i sačeka se da voda provri. Količina vode u lončetu zavisi od toga koliko šoljica kafe želimo da skuvamo. Jedna šoljica kafe je otprilike jedan decilitar vode. Kada voda provri, sklonimo lonče sa šporeta i sipamo kafu u njega. Mera je jedna mala kašičica, puna iz vrha, na jedan decilitar vode, odnosno šoljicu kafe. Neko stavlja više, a neko manje u zavisnosti od ličg ukusa. Zatim to dobro promešamo i vratimo na šporet da ponovo provri. Nakon što je provrila, kafa se skida sa šporeta i sipa u šolje uz mešanje, da bi se svuda podjednako izlio talog od mlevene kafe. Ovako skuvana kafa se, po običaju, pije vruća, a ako se ima namera da se kasnije proriče po njenom talogu, u nju se ne sme dodavati šećer, šlag ili mleko. Kada je kafa popijena, na dnu šolje ostaje talog, a šolja se tada malo okreće u levo i desno kako bi isti postao pokretan i manje kompaktan. Šolja se potom naglo okreće i stavlja na tacnu ili papir, da se ocedi i prosuši. Treba sačekati negde oko desetak minuta, jer se za to vreme talog sliva niz zidove šoljice, praveći razne brazde, oblike i figure. Kada prođe odgovarajući vremenski period, šolja se okreće i gledanje može da počne. Ponegde postoji verovanje da kafa namenjena za gledanje treba da prenoći ispod jastuka osobe kojoj se gleda, naravno mislim na kesicu kupljene kafe.

Gledaju se oblici crne boje, nastali od taloga kafe, ali i beli koji se normalno nalaze između njih. Mogi biti još prisutni i braonkasti oblici nastali od sušenja same kafene tečnosti.

Pre nego što počne predskazivanje, utvrđuje se kojom je rukom osoba držala šoljicu kafe. Ako je desnom, onda je deo šolje počev od drške, pa ulevo sve do sredine, sadašnjost ili bliska budućnost, a od sredine daleka budućnost. Ukoliko je osoba pila kafu levom rukom, smer gledanja je drugačiji, znači kreće se udesno.

Ukoliko se osoba najviše interesuje za svog partnera tada polovina šolje na čijoj je strani drška pripada osobi koja je pila kafu, a druga polovina njenom partneru.

Samo dno šoljice, označava kuću, dom i porodicu osobe kojoj se gleda, dok zidovi predstavljaju njen "spoljni" društveni život.

Ukoliko se najviše taloga zadržalo na dnu, to se tumači da u porodici postoje izvesni problemi, a kakvi su oni, zaključuje se iz susednih figurica.

Ako je najviše taloga krenulo prema gore, vrhu šolje, kaže se da problemi napuštaju kuću i postaju deo prošlosti.

Ako se na dnu formiralo malo ispupčenje, poput kapljice, smatra se da će iznenada porodica ili osoba kojoj se gleda ostvariti značajan materijalni dobitak.

Ljudska figura, formirana do taloga, tumači se na različite načine u zavisnosti od toga na koga liči. Ona može predstavljati osobu kojoj gledamo u šolju, nekog rođaka, prijatelja ili nepoznatu osobu. Zato se ovakva figura obavezno opisuje osobi kojoj gledamo, da bi se videlo da li postoji osoba takvog izgleda u njenom životu.

Nakon što je to utvrđeno, posmatra se da li osoba dolazi ili odlazi. Ako je okrenuta ka dršci od šoljice, znači pravcu odakle smo počeli gledanje, taj neko dolazi, a ukoliko je okrenut leđima onda odlazi. Gde tačno, kazaće nam okolne figure.

Ukoliko uz tu osobu stoji duga svetla linija oivičena crnim, to znaci da će ta osoba krenuti na put, a koliki je taj put kazuje nam dužina te linije. Ako se proseže od dna do vrha zida šoljice, put je veoma dug i verovatno vodi u inostranstvo.

Vidimo li iznad figure nešto veliko poput kamena, znaćemo da tu osobu nešto brine ili je grize savest zbog nečeg što je uradila.

Ako je ljudska figura okrenuta ka brdu, tumačimo da se kreće ka uspehu, ali ako je okrenuta leđima, tumačimo da joj uspeh izostaje. Isto je i ako se figura penje uzbrdo ili silazi nizbrdo.

Figure ljudi možemo tumačiti i po položaju tela na sledeći način:

raširene ruke- sreća
pognuta glava- stidi se
savijena- moguća bolest
kleči- moliće nekoga za nešto
skače-radosna vest ili pobeda
rukama pokrivene oči- nešto ne želi da vidi
rukama pokrivene uši- nešto ne želi da čuje
rukama pokrivena usta- nešto ne želi da kaže nekome
naga se kreće ka nekome- seksualne pretenzije ka toj osobi
naga beži od nekoga- bežanje od neželjenog seksualnog kontakta...

Uz ljudske figure, često uočavamo i životinske, koje možemo tumačiti skupa sa ljudskim figurama ili posebno. Životinje tumačimo na sledeći način:

Medved- briga, problem
Lisica- lukavstvo
Magarac-neko želi da nas načini ili predstavi glupim
Zec- čućemo neku novost manjeg obima
Konj-veoma brzo dobijamo dobru vest
Pas- vernost
Mačka- lukavost, manipulisanje
Jelen- dobra muška osoba
Zmija- crna-zdravlje, mudrost, bela-opasnost, bolest, sklupcana-strplivost...
Ptica- brza vest ili poruka, crna ptica-dobra poruka, bela ptica-loša poruka...

Ukoliko ove životinje stoje uz ljudsku figuru, obično označavaju lične osobine te osobe ili ono što ona "donosi" sa sobom.

Pored ovoga tumače se figurice u obliku biljaka, predmeti, slova I brojevi. Evo nekih od tumačenja:

Pupoljak-nešto novo će se desiti
Cvet- nešto lepo vas očekuje
Drvo- naićićete na nešto snažno
Oružje- agresivnost, potreba za zaštitom, pretpećete bol...

Slova- označavaju početno slovo imena neke osobe, naročito ako stoje uz ljudsku figuru

Brojevi- za koliko dana ćete čuti neku vest, ili za koliko dana, nedelja, meseci i slično će se nešto odigrati.

Nakon što je gledanje završeno, šoljica se ne sme okretati ponovo, već se ostavlja u normalan položaj i kasnije pere. U novije vreme, ovoj disciplini su pridodate još neke stvari, poput gledanja da li će se želja ostvariti? To se radi tako što osoba kojoj se gleda u šolju, na kraju proricanja, zamišlja želju u sebi i istovremeno jednim od prstiju ruke kojom je pila kafu, izvrši pritisak na dno šolje, čime ostavlja kružni otisak, poput otiska prstiju, koji se tumači po istim pravilima koja sam gore naveo, jer se i u njemu ocrtaju neke od ovih figura. Možemo dodati samo tumačenje kruga koji gotovo obavezno nastaje ovim postupkom i čini svega dve stvari. Prva je pun krug, što znači ispunjenje zamišljene želje, dok druga, prekinuti krug, označava da se želja neće ispuniti.

Gledanje u zrnevlje, fotografija

Druga, verovatno mnogo starija metoda, indirektnog proricanja, a podjednako omiljena, naročito među pravim vešticama, je gledanje u zrnevlje. Koje će se zrnevlje koristiti, zavisilo je od dela zemlje i biljaka koje se na njoj gaje. Tako su se u ovu svrhu, najčešće koristila zrna kukuruza, pasulja, graška ili neke slične mahunarke.

Na gotovo čitavom prostoru nekadašnje Jugoslavije, kod proricanja pomoću zrnevlja, važno je jedno pravilo, a to je da broj zrnevlja koji se koristi u proricanju mora da bude četrdesetjedan. Otkuda baš ovaj broj teško je utvrditi jer je ovo jedan od najstarijih oblika proricanja na Balkanu.

Kada govorimo o samoj metodi, možemo reći da postoje dve osnovne tehnike, koje se najčešće primenjuju.

Prva je izuzetno komplikovana sa mnogo pravila te bi njeno predstavljanje zahtevalo posebnu knjigu i zato o njoj nećemo govoriti.

Druga, na prvi pogled jednostavnija, korišćena je više kod pravih veštica, jer nema oštra “pravila igre” ali baš zato zahteva makar minimalnu vidovitost.

Sam postupak je krajnje jednostavan. Četrdesetjedno zrno se uzme u šake koje se prinesu ustima, da bi se potom izgovorilo nešto nalik na basmu, čiji završetak treba da bude formulisan u obliku pitanja. Ona izgleda ovako:

“Četrdeset i jedno zrno, četrdeset i jedno braće i sestara, kao što znate da kliјate, kao što znate da rastete, da radate i ljude hranite, tako znate kada ce se N.N. oženiti(na primer).”

Zatim se ova zrna bace na neku ravnu površinu, poput stola, poslužavnika ili nečeg sličnog i posmatraju se. U suštini, najviše se gleda kako su se grupisala. Što više gomila od po tri ili četiri zrna, uvek znače dobar ishod. Mnogo samostalnih zrna, koja ne dodiruju susedna, označavaju negativnost, neispunjavanje želje. Isto važi i za grupice od po dva zrna. Treba gledati koje gomilice brojčano nadvladavaju. Ovo je najuopštenije posmatranje, ali veštica pridodaje i svoju ličnu dozu vidovitosti, kako bi povezala u prigodan kontekst ono što vidi. Još jednom, zrna kod ovakvog načina proricanja, predstavljaju samo kanal, koji pomaže vešticama da dopru do svojih vizija.

Na kraju da dodamo, da po mom ličnom mišljenju, zrna sama po sebi, verovatno predstavljaju duhove vegetacije, što se vidi iz teksta koji prati proces proricanja. Ovo ni malo ne čudi ukoliko se zna da je drevni čovek, prelaskom sa lova na uzgajanje bilja, bio opčinjen činjenicom da nešto tako malo, poput zrna, u sebi nosi moć klijanja, rađanja i stvaranja plodova koji prehranjuju zajednicu. Da su duhovi vegetacije bili veoma poštovani nekada, govori nam i masa narodnih običaja vezanih za setvu i žetvu.

Međutim, čitava stvar se može sagledati i drugačije ako znamo dve stvari. Prva se odnosi na činjenicu da je broj zrna u koja se gleda, u stvari četrdeset, a da četrdesetprvo predstavlja osobu kojoj se gleda. Druga stvar jeste teorija da su veštice nekada bile na više načina povezane sa bogumilima na ovim prostorima, te da su i sami bogumili bili optuživani za veštičarenje. Ono što je nama ovde posebno interesantno jeste bogumilski mit o postanku čoveka i lekovitom bilju. U svojoj uprošćenoj verziji on glasi otprilike ovako.

Pošto je Bog načino čoveka od zemlje, ostavio ga je da se suši na Suncu i otišao po životni duh, pomoću koga ce ga oživeti. Videvši ovo, đavo je iz zavisti na zemljanoj figuri, izbušio četrdeset i jednu rupu. Kada se Bog vratio i dunuo u Adamove nozdrve, duh je izašao napolje. Videvši ovo Bog je tada doneo četrdeset trava i zapušio četrdeset rupa dok je četrdeset i prvu ostavio otvorenom kako bi duša lagano izlazila kroz nju a čovek na kraju umro. Tada se Bog obratio čoveku i rekao mu, kako su ove trave dobre za lečenje i kako svaka leči neki deo tela.

Nešto slično ovome, čuo sam od jedne veštice sa juga Srbije, dok mi je davala neke recepte. Naime, ona je insistirala da broj neke biljke uvek bude četrdeset, inače se čovek neće izlečiti. Znači, ako se radilo o jednoj biljci, onda je bilo potrebno koristiti četrdeset listova te biljke ili četrdeset koščica, na primer. Na moju šalu i pitanje: “Šta ce biti ako sastavim trideset i devet?”, odgovorila je kratko :“Ništa, baš ništa”. Ista je situacija i sa gledanjem u zrnevlje.

Ritualno proricanje

Ovaj način proricanja, kao što samo ime kaže, sadrži u sebi, izvesnu ritualnu formu, koja se u većoj ili manjoj meri, primenjuje kod ovih metoda. Kako postoji veliki broj ovakvih tehnika, ovde ćemo predstaviti samo neke od njih i to one koje se direktno vezuju za veštice. Znači, govorićemo o veštičijim omiljenim ritualnim tehnikama proricanja.

Na prvom mestu je svakako gašenje ugljevlja. Ugljevlje su užareni komadi drveta, koji se mašicama, uzimaju iz vatre i stavljaju u činiju sa vodom, nakon čega se pomno prati njihovo ponašanje. No, krenimo do početka.

Za ovu svrhu, osoba koja proriče obezbeđuje sud, najčešće od pečene gline obojen u zeleno. Danas se međutim mahom koriste metalni sudovi, nevini, koji nikada ranije nije korišćeni, što znači da su kupljeni ili napravljeni samo za ovu namenu, te da se ubudće neće koristiti ni za šta drugo.

Nakon toga, u ovaj sud se sipa, najbolje izvorska ili bunarska voda, koju niko nije pio ili koristio u neku drugu svrhu, takozvana “nenačeta voda”.

Na kraju, u vodu se potapa neki sveti predmet, koji za vešticu ima posebno značenje. To je najčešće komad kvarca, ali može biti i neki drugi specifičan kamen ili kristal, koji potiče sa nekog neobičnog mesta iz prirode. Viđao sam da se stavljaju komadi kamenja crvene boje, pa čak i grumenje metala, verovatno poreklom iz nekog napuštenog rudnika. Pored ovoga, nekada se ubacuje i “beleg”, odnosno lična stvar osobe kojoj se gleda.

Posle ovoga, veštica počinje da meša vodu u činiji strukom bosiljka (*ocimum basilicum*) i preseca je tri puta kusturom, magijskim nožem o kome smo ranije govorili.

Dok ovo radi, ona u sebi ili nerazgovetnim mrmljanjem izgovara basmu koju je ranije pripremila, zato što se pitanja koja postavljaju osobe kojima se proriče razlikuju. To su mahom pitanja tipa, hoe li se neko udati, oženiti, da li će bolest ozdraviti, hoće li dobro proći neki posao i slično.

Basme u suštini nalikuju jedna na drugu, barem njihov prvi deo, koji se svodi u pozivanju sunca, meseca, zvezda, da pomognu kako bi se budućnost osobi kojoj se gleda što jasnije prikazala veštici. One zvuče otprilike ovako:

“O sunce što na nebu sijaš i sve znaš, o mesece što visko stojiš i sve vidiš...pomozite i meni da vidim, da znam, da kažem, N.N.-u šta ga čeka.”

Pripremljena basma se izgovara tri puta, nakon čega počinje da se baca u vodu užareno ugljevlje, koje neke veštice, na moje veliko čuđenje, vade iz vatre golim rukama, dok druge koriste mašice. Veštica uvek ubacuje tri, sedam ili devet komada ugljevlja u činiju i to mahom načinjenih od grana hrastovog drveta koje je ranije ubacila u vatru.

Ugljevlje se ubacuje u vodu, u centar posude, jedan po jedan, tako da svaki od njih označava posebno pitanje.

Kada užareni komad drveta dospe u vodu, istovremeno se prate nekoliko stvari. Prva je zvuk koji ispušta pri dodiru sa vodom, druga je da li pluta ili tone i treća ako pluta, da li se kreće istočno ili zapadno, odnosno južno ili severno.

Ukoliko ugljen dugo čiči to je znak da je to što se pita tačno, ali da bi se ostvarilo potrebno je dosta napora, ili ako se pitanje odnosi na neku osobu, na primer: da li me mrzi, to znači: da, veoma mnogo. Isto je i ukoliko je pitanje da li me ta osoba voli, to znači da puno. Bolesnik će ozdraviti, ali nakon dugog bolovanja I tako dalje.

Potpuno suprotno od ovoga, predstavlja kratak zvuk ili slabo cvrčanje, kao što je i logično.

Zatim, najgore što može da se dogodi jeste da ugljen potone. Sa druge strane, veoma je pozitivno ukoliko on pluta. Tada se posmatra njegov pravac kretanja i može se zaključiti da je dobro ukoliko se kreće ka istoku ili jugu, dok ne valja ukoliko pluta ka zapadu ili severu.

Nakon proricanja, ovo ugljevlje kao i voda koja je korišćena, smatraju se svetim, odnosno da imaju magijsku moć za onoga u čije ime je vršena ova radnja. Zbog toga, po završetku proricanja, bolesna osoba se umiva tom vodom, te joj se daje da pije, a oni za koje se utvrdi da je na njih bačena magija, umivaju se ovom vodom, piju je i garave se uljevljem koje je gašeno iz činije, pa čak i zadržavaju po neki da bi koristio kasnije kao neka vrsta amajlije.

Druga, skoro isto toliko popularna tehnika, je sipanje rastopljenog metala u vodu. U današnje vreme, naradije se koristi olovo, mada se nekada koristilo srebro, bakar, pa čak i zlato. Pripreme su skoro istovetne kao kod predhodne metode gašenja ugljevlja. Potrebno je spremiti "nevinu" činiju, nekorišćenu vodu, po mogućstvu sa izvora ili iz bunara koju niko nije upotrebljavao, neku vatrostalnu posudu, jaku vatru i metal koji se topi na što nižoj temperaturi.

Pošto je činija spremna, u nju se dodaje voda, gorski kristal ili nešto slično, zatim se meša strukom bosiljka, preseca kusturom tri puta, odozgor prema dole i sleva na desno, da bi se na kraju tri puta ponovila basma unapred pripremljena za ovu priliku, naravno u sebi. Pošto je i ona, nalik na basmu iz predhodne metode, nećemo je ponavljati.

Za svo ovo vreme, vatrostalna činija stoji na vatri i čeka se da se metal u njoj rastopi, odnosno postane tečan. Kada se ovo dogodi, veštica uzima činiju i pomalo u više navrata, sipa rastopljeni metal u činiju sa vodom. Ona to radi sporo, posmatrajući jedan po jedan, oblik koji se stvara ponovnim vraćanjem metala u čvrsto agregatno stanje. Ovi novostvoreni oblici, često podsećaju na oblačice na nebu. Ono što se tumači jeste njihov oblik, značenje tog oblika i njihova veza sa postavljenim pitanjem koje se tiče budućnosti. Oblici se tumače na isti način kao kod proricanja pomoću kafenog taloga, tako da mislim da nema potrebe da ponavljamo to još jednom.

Nakon završetka proricanja, obično se izdvaja jedan poseban komad metala, specifičnog oblika, koji se daje osobi, kojoj je proricano, da ga nosi sa sobom poput amajlije ili da ga drži negde u svom domu na nekom skrivenom mestu. Veoma je važno da niko drugi sem vlasnika ne dodiruje ovaj komad metala, a ponekad je poželjno sakriti ga i od tuđih pogleda.

Međutim, kako kod predhodne, tako i kod ove tehnike proricanja, postoje mnoge varijacije. U nameri da što bolje objasnimo kako to izgleda, priložićemo još jedan ovakav ritual, onako kako on stvarno izgleda kod jedne, još uvek žive veštrice koja je na žalost, u već poznim godinama.

Prvo što pada vam pada u oči, kada odete kod nje, jeste da izbegava bilo kakav fizički kontakt, odnosno ne zdravi se. Kako ona kaže, razlog ovome je njena lična osetljivost na energije drugih ljudi, do čije razmene dolazi naročito tokom fizičkog kontakta. Kada ste ušli, ona vas postavlja na stolicu koja se nalazi u centru sobe i preko vas prebacuje belu maramu. Staje iza vas, držeci iznad vaše glave činiju sa spremljenom vodom i počinje da izgovara basmu. Nakon nekog vremena, njena asistentkinja joj dodaje mali kazan sa

rastopljenim olovom i ona počinje da uliva olovo i dalje bajući. Izliva tri figurice i nakon toga ih pokazuje i tumači. One koje su negativne baca, a one koje su dobre pretapa kako bi ih koristila za sledećeg klijenta.

Ako osoba za koju se gleda nije fizički prisutna, posebno je obezbediti noviju fotografiju na kojoj se frontalno vidi cela figura. Preko te fotografije, ona prebacuje crvenu, neopšivenu krpicu, koja je manja od same slike i ono što je uistinu fascinantno jeste da se taj, krpom prekriveni deo, pojavljuje u posudi sa vodom, od zgusnutog olova, naravno.

Pored ove dve, pomalo slične tehnike, među vešticama, naročito sa prostora istočne Srbije, veoma rado i često korišćena je metoda ritualnog proricanja uz pomoć magijskog ogledala.

Ritual se vrši nešto iza ponoći, dok je na nebu vidljiv mlad mesec. Veštica izlazi iz kuće i odlazi bilo u dvorište, bilo na neko sveto mesto. Skida odeću sa sebe, neko vreme gleda u mlad mesec, da bi potom počela netremice da zuri u svoj odraz u ogledalu, koje drži u ruci, a koje je ponela sa sobom od kuće.

Dok to radi, počinje lagano da se njiše, levo desno, izgovarajući u sebi basmu za prizivanje Boginje. Basma se izgovara tri puta, bez nekih posebnih pravila oko sadržine teksta, zbog toga što se on menja u zavisnosti od situacije do situacije.

Nako nekoliko minuta i izgovorene basme, veštiči lik u ogledalu trebao bi da nestane da bi se nakon nekoliko trenutaka, crne pozadine, pojavio lik same Boginje.

Veštica joj se tada obrać imoli da joj pošlje viziju, odnosno prikaže u ogledalu neki događaj iz budućnosti, koji je posebno interesuje. Tada, treba da nestane Boginjin lik i pojavi se slika događanja, poput programa na televiziji.

Pravilo je da veštica ne zloupotrebljava ovu mogućnost, ne postavlja nevažna pitanja, a sam ritual koristi veoma retko i za posebne prilike, kako ne bi naljutila Boginju.

Pored ovih metoda, koje sam naveo u ovoj glavi, postoji još veliki broj drugačijih načina proricanja, bilo da se radi o direktnim, indirektnim ili ritualnim metodama. Iz ovog izlaganja, jasno se vidi da je teško postaviti granice između različitih metoda jer se one prepliću, u zavisnosti od lične volje osobe koja ih koristi. Tako neka veštica, može upotrebiti basmu i određene simbolične radnje pre proricanja uz pomoć zrnevlja, dok će druga jednostavno uzeti to isto zrnevlje u šake i prosuti ga po stolu. Zbog toga, jedna ista tehnika može spadati čas u ritualne, čas u indirektnu metodu.

No, kako mi nismo naučnici, a ova knjiga ne pretenduje da postane naučno delo, treba shvatiti da sam ove podele uveo samo iz tog razloga da bi izbegao konfuziju i istovremeno pružio što pregledniju sliku o tehnikama proricanja sa Balkana.

NATPRIRODNA BIĆA I SVETE ŽIVOTINJE

Kao što ste već primetili u ranijem izlaganju, nikako nismo mogli da izbegnemo pominjanje natprirodnih bića, pogotovo u delovima teksta kada smo govorili o inicijaciji i ritualima. Puko pominjanje i objašnjavanje njihove uloge, verovatno ne zadovoljava znatiželju mnogih, tako da ćemo se tom temom malo više pozabaviti u ovoj glavi.

Kako na ovim prostorima postoji velik broj natprirodnih bića u mitologijama Balkanskih naroda, potrudimo se da damo što precizniji opis samo onih koji imaju kakve takve veze sa starobalkanskim veštičarenjem, odnosno govorimo o onima sa kojima veštice stupaju u dodir.

Ovaj isti model, primenićemo i kada budemo govorili o svetim životinjama, kako ne bi previše skrenuli sa osnovne teme. Razlog ovome je veliki broj naroda i etničkih zajednica koje žive na prostoru Balkana, ali i ogromno kulturno nasleđe koje su za sobom ostavili starosedeooci i osvajači.

Boginja

Kod Balkanaskih veštica, ulogu Boginje, u najvećem broju slučajeva, na sebe preuzima Šumska Majka. Ona je ne samo najpoštovanije natprirodno biće, već svakako i najstarije na ovim prostorima. Interesantno je da nju podjednako poštuju svi narodi a verovanje u nju se naročito zadržalo kod Srba i Vlaha. Već iz ovog podatka da se zaključiti da ona pripada grupi najstarijih božanstava te da je zbog toga, takoreći “starosedelac” Balkana. Kada se malo bolje i preciznije, pogledaju verovanja vezana za nju, lako se uočava da ona maltene i nije božanstvo već jednostavno rečeno, veliki i moćan duh prirode, koji gospodari mnoštvom drugih, te “manjih” od nje same. Ovaj podatak, samo ide u prilog činjenici da je njeno poreklo veoma staro i da seže verovatno iz perioda kada ljudska svest jos nije poznavala božanstva u pravom smislu te reči.

U različitim delovima zemlje, ona se naziva različitim, ali ipak sličnim imenima. Tako su najpoznatija, Šumska Majka, Gorska Majka, Planinska Majka, Muma Paduri(sto u prevodu sa Vlašskog isto znači Šumska Majka) i slično. Iz pojedinih basmi, prvenstveno upućenih njoj, vidimo da se takođe naziva šumska Veštica ili Velika Veštica. Pored ovoga, ljudi je često dovode u vezu sa vilama, odnosno tvrde da je ona glavna vila, njihova kraljica ili carica.

Kako sami nazivi govore, njeno prebivalište je po pravilu neko mesto u prirodi. Smatra se da ona ne zalazi u sela i gradove, da ne voli gužvu i buku te se iz tog razliga njoj ide, ukoliko se želi ostvariti kontakt sa njom. Ona nije svuda prisutna za razliku od klasičnih božanstava, ali se ipak u prirodi lako nailazi na nju. Da bi se izbeglo lutanje i dugo traženje, veštice ali i obični ljudi, odlaze na takozvana "sveta mesta" jer se zna da se ona tamo često pojavljuje. Ova mesta baš zbog ove činjenice, dobijaju epitet "sveto" i smatraju se nekom vrstom njenog doma.

Šumska Majka se uvek pojavljuje noću, najčešće iza ponoći. Prikazuje se kao naga žena, srednjih godina, velikih grudi, crne, duge raspuštene kose, sa dugim noktima. Ponekad je obučena u prozirnu belu haljinu. Ima jak i prodoran vrisak kojim se služi kada želi nekoga da otera, ali istovremeno ume predivno da peva omamljujući svoje slušaoce poput sirena iz bajki. Smatra se da je prati topao vetrić prijatnog mirisa a da se drveće savija do zemlje, klanjajući joj se kada prolazi.

Kada ne želi da je vide, uzima ili oblik plasta sena ili se pojavljuje kao životinja. Broj životinja, čiji oblik preuzima strogo je ograničen. Tako se može prikazati kao ćurka, krava, keruša, kobilica, koza ili svinja. Ona je pre svega zaštitnica šuma i polja, divljih životinja, jednom rečju prirode, ali i zaštitnica trudnih žena, žena uopšte, kao i same plodnosti. Etnolozi po ovome je zaključuju da je veoma slična Artemidi i Dijani ma da ćemo mi sasvim jasno videti u narednoj knjizi da je ona najverovatnije ona prvobitna, Balkanska Hekata preko koje je prešla Slovenska Boginja najbližnjih karakteristika Morena-Mara.

Interesantno je, da se kod Vlašskog naroda, zadržalo verovanje u Dijanu, kod kojih je poznata po nešto izmenjenom imenu Đina ili Džina. Ovo su nešto mlađa verovanja, koja su dosla u ove krajeve zajedno sa Rimljanima, tako da sasvim lako možemo da pratimo nekoliko religijskih slojeva vezanih za Vlahe. Prvi, starobalkanski sloj, činili bi Muma Paduri i Tartor, drugi Đina i Lushafur-Lucifer dok bi treći bio mešavina Slovenskog paneona i Vizantiskog hrišćanstva. Interesantno je da se Vlaška magija u potpunosti podudara sa Slovenskom dok su njihovi religijski rituali vezani za Đinu i Lushafura. No vratimo se Šumskoj Majci.

To sto je ona zaštitnica žena, kao što smo napomenuli malo pre, svakako ne znači da ona ima nešto protiv muškog roda. Svog "učenika" takođe uzima u zaštitu, a govori se da je seksualno veoma pohotljiva, te često ima odnose sa pripadnicima muškog pola koje noću zatekne u šumi, vodenici, kolibi ili na nekom sličnom pustom mestu. To sto je ona zaštitnica žena, kao što smo napomenuli malo pre, svakako ne znači da ona ima nešto protiv muškog roda. Svog "učenika" takođe uzima u zaštitu, a govori se da je seksualno veoma pohotljiva, te često ima odnose sa pripadnicima muškog pola koje noću zatekne u šumi, vodenici, kolibi ili na nekom sličnom pustom mestu.

Ponegde se veruje, da se ona može pojaviti i u obliku ružne žene koja sa sobom nosi veliki magijski štap. Tada je treba izbegavati jer je lošeg raspoloženja i čini svakakva zla dela.

Interesantno je da preko Dunava u Rumuniji, Takođe postoje verovanja vezana za Muma Padurii (piše se sa dva "I"). Po tamošnjim izvorima on je originalno Dačansko božanstvo o kome govore nekoliko mitova od kojih je onaj koji opisuje njenu smenu sa fukcije najbitniji.

Naime, Rumunska Muma Padurii, je u staro doba bila zajedno sa zverima zaštitnica šume od strane njenih neprijatelja koje su mahom predstavljali ljudi. Kaže se da je štitila I ljude od divljih zveri ali je ubrzo toliko zamrzela ljudski rod da je počela da ubija svakog putnika namernika koji bi se pojavio u njenoj blizini. Za ovo je čula boginja Bendis i nardila da se sledeći muškarac koga ona ubije vrati u život te da se venča sa njom čak I ako ona to odbija da učini. Tako je i bilo. Prvi sledeći muškarac koga je ubila je oživljen I venčan sa njom. Vremenom on postaje poznat pod imenom Paduroiul, što opet znači “Šumnik”, to jest “onaj iz šume”. Pošto su ga bogovi zavoleli kao pravednog i mudrog zaštitnika šumskih prostranstava i divljih zveri, masom najrazličitijih magijskih poklona dižu ga u rang božanstva, to jest novog gospodara šume. Međutim čak i on je zadržao izvesnu dozu strogosti i nastavio da kažnjava nemilosrdne unišioce prirode, bilo da se radilo o ljudima, bilo o životinjama ili demonima. Na kraju, proglašen je gospodarom svih magičnih stvorenja i dobio status glasa bogova. Ovo je prevashodno značilo da svako ko želi da razgovara sa nekim božanstvom mora prvo da prizove njega, tako da je postao osnovno božanstvo svih onih koji se bave magijom. Njegove savete, po mitu, slušali su i najveći bogovi Dačanskog panteona. Sa Muma Paduri je dobio ćerku Fata Padurii. Ovaj mit izuzetno lepo ilistuje moguću inicijacijsku misteriju u kojoj se lepo vidi ritualna smrt ljudskog bića koji se voljom viših sila ponovo oživljava i izdiže u rang božanstva.

Ono što je sasvim očigledno jeste da se Rumunska Muma Padurii veoma razlikuje od Vlaške iako se isto nazivaju. To ne mora da predstavlja neki problem. Poznato je da su Vlaški i Rumunski jezik veoma slični a u oba slučaja njeno ime u prevodu znači Šumska Majka. Šumska Majka se kao takva pronalazi na gotovo čitavoj teritoriji Balkana i treba reći da je Vlaška ipak po funkciji najsljednija Srpskoj to jest Slovenskoj. Znači nije nužno da je to ona ista iz Dačanskog panteona, ma da ja prepostavljam da je ona i od njega starija jer više liči na šamanitičke velike duhove prirode. Dodatno je interesantno to što kod Vlaha ne postoji Paduroiul kao njen partner već je to Tartor, veliki vodenjak. Sa druge strane na teritoriji Srbije postoji Šumnik (na Rumunskom Paduroiul) o kome ćemo nešto više reći kasnije.

Tako smo došli do drugog najbitnijeg božanstva veštica sa prostora Balkana. Što se mene lično tiče, u pitanju je verovatno isto božanstvo, samo u svom drugom aspektu. Da Šumska Majka ima barem dva aspekta govori nam ovaj predhodni deo teksta gde se spominje da se ona može pojaviti kao stara i ružna žena, odnosno baba.

Baš tako se naziva ovo drugo božanstvo. Ono po svemu sudeći nema ime iz jednog bitnog razloga, a to je da se iz dubokog poštovanja ali straha, nikada nisu izgovarala niti zapisivala imena božanstava. Vremenom, ova imena su potpuno pala u zaborav tako da u današnje vreme imamo samo njihovu zamenu, odnosno njihove nazive-nadimke.

Baba, kao bitno božanstvo, ostala je zapamćena među Balkanskim narodima po mnogobrojnim nazivima za mesta, koja je teško i nabrojati. Neka od njih su, Babino Selo, Babetino, Babajić, Babica... Takođe su i mnoga mesta u prirodi nazvana po babi, kao naprimer Babin Zub, Babino Jezero, Babina Gora, Babino Polje, Babina Glava i slično. Ova mesta, najčešće spadaju u kategoriju “svetih mesta”, koja smo ranije spominjali.

Baba usuštini predstavlja, kolektivni duh ženskih predaka. Kako se to slikovito kaze ona je prva umrla žena koja je otišla u pozemni svet. Zato se smatra da ona boravi po

svim većim pećinama i jamama. Ona je opasna, ali i mudra starica, te čuvar drevnog znanja. Srećan je onaj koga ona izabere da podučava.

U mnogim bajkama, glavni junak odlazi kod nje kako bi dobio neki magijski predmet ili životinju, koja će mu pomoći da ostvari svoju misiju. Ona mu tada postavlja zagonetku i ukoliko odgovori tačno, dobijaju to što želi, a ukoliko ne, ona ga ubija ili pretvara u nešto, pa čak i zarobljava ostavljajući ga da rade kod nje kao njene sluiuge.

Znači doći do onoga što ona poseduje, a to je mahom znanje, nosi sa sobom veliku dozu rizika, kao što se i očekuje. Možemo reći da je ona u neku ruku slična Hekati.

Njena glavna životina je žaba, u Srpskom narodu poznata pod imenom Baburača, koja živi po jamama. Strogo je zabranjeno ubiti ovu žabu, jer se smatra da će onda osobi koja ju je ubila umreti majka. Znači ako ubijes žabu, ubio si majku. Ovim tabuom jasno se stavlja do znanja, da je žaba predstavnik ženskog kolektivnog duha predaka, odnosno Babe. Mislim da ne treba da naglasavam da se žaba smatra jednim od najbitnijih atributa veštica na gotovo čitavoj teritoriji Evrope. Zamišljala se kao starica u crnom, opasana keceljom sa brašnjavim rukama.

Kao što se vidi, Balkanska Baba se dosta razlikuje od Ruske Baba Jage, jer je mnogo manje negativna i zla, a jedino što je povezuje sa pomenutom Baba Jagom jeste činjenica da su obe babe. Međutim ako znamo da narod I veštice dugačije gledaju na Šumsku Majku, možemo prepostaviti da im se pogledi na Babu takođe razlikuju. Ona je ipak "predak" koji pomaže svojim pokoljenjima i ukoliko ona izabere nekoga da podučava, nema nikakve opasnosti jer je ta osoba prošla sve testove, a da nije ni znala. Ona samo kažnjava sebične i ohole, koji žele magijsko znanje zarad ostvarivanja nekih svojih ličnih želja i ciljeva. Onaj koga ona poduči, najčešće je obavezan da se oduži, pomažući svojoj zajednici ili cineći neko dobro delo, koje je ona namenila da ta osoba učini. Razlog davanja znanja, svakako, uvek postoji. Osoba koja primi ovo znanje, dobija njenu zastitu ali i kontrolu, odnosno, šta čini sa tim što zna. Ko je zapravo Baba i koga, odnosno koje božanstvo ona predstavlja teško je reći. U nas postoji mnogo ženskih demona I presonifikacija prirodnih pojava koje se nazivaju ovim imenom. Tako imamo Baba Jegu, Baba Rogu, Baba Rugu, Baba Martu, Baba Korizmu a u Bosni Divija Babu U Sloveniji Baba Pethru. Neki smatraju da je ona veoma staro božanstvo plodnosti poput majke bogova, koje može personifikovati i samu zemlju.

Baba Jaga, Vasnecov -slika

Da zaključimo. Po svim svedočenjima i intervjuima koji su nam na raspolaganju, sve veštice su inicirane i vodjene od strane Boginje u obliku mlade žene za koju kažu da je Šumska Majka, starije žene, babe za koju jedne tvrde da je sveta Petka, koju etnolozi povezuju sa Slovenskom Mokošom, a druge da je to je to samo loše raspoređena Šumska Majka ili Baba Jaga.

Maska Baba Pethre, 1938, fotografija

Dr. Joško Šavli, tvrdi da je Baba Pethra jedno od osnovnih, starih božanstva smrti regeneracije. On je dovodi u vezu sa ruskom Baba Jagom ali I Morenom-Marom, drevnom slovenskom boginjom smrti.

Jedna od osnovnih veštičijih slava je sv.Evdokija. Ona je isto prikazivana kao stara žena. U nas je teško pronaći neki pravi podatak koga ona zaista predstavlja ali u susednoj Rumuniji postoje dva mita u kojima se govori o njoj. Ona je tamo poznata pod imenom Dokija.

Nešto više o Evdokiji može se naći na tlu Rumunije. Naime tamo su za nju vezana dva mita u kojima se ona naziva Dokija, baba Dokija ili stara Dokija koja pre svega personifikuje mesec mart. Ona bi svoj prilici trebala da predstavlja ljudsko nestrpljenje u iščekivanju proleća.

Po prvom mitu baba Dokija ima sina Dragomira ili Dragobeta I snaju koju ne podnosi. Ona šalje snaju, krajem februara da joj iz šume donese bobice. Tada se Bog ukazuje devojci u vidu starca I pomaže joj da ispuni zadatak. Kada Dokija vidi bobice, pomisli da je proleće došlo I sa sinom I kozama odlazi u planinu. Na sebi nosi dvanaest jarećih koža ali kako počinje kiša ona ih skida te dolaskom mraza nestaje sa kozama. Njen sin se smrzava sa ledom u ustima jer je svo vreme svirao frulu.

Veoma interesantan mit sa čudnom simbolikom, naročito onom koja spominje dvanaest koža ali I ona koja govori da je ona nestala sa kozama I verovatno postala nešto drugo(babini jarci?).

U drugom mitu, ona je ćerka Decebala kralja Dačana. Nakon osvajanja od strane rimskog Trajana, Dokija beži na Karpate kako bi izbegla prisilnu udaju. Maskira se u čobanina ali opet skida kože I smrzava se sa svojim stadom. Ona se pretvara u potok a njene zivotinje u cveće.

Gledajući ovo nije teško uočiti da I kod nas postoji sličan mit o babinim kozlicima ili jarcima, babini ukovi I slično. Po mitu neka baba je isterala jariće u planinu oko blagovesti ali je dunuo hladan vetar sa severa I pao sneg. Baba se smrzla u sredini a jarići u krugu oko nje. Po Špiri Kulišiću, na osnovu analognog proučavanja sličnih mitova kod drugih naroda, baba može biti neko lunarno biće a jarići mogu predstavljati Mesečeve srpove, odnosno svetli I tamni Mesec. Kod mnogih naroda se pretvaranja svetlog Meseca u tamni predstavlja skamenjivanjem. Nama je ovo veoma bitno. Lunarna boginja zime I smrti kod Slovena bila je boginja Mara-Morena a baš to je ime je tajno ime Muma Padurii, Šumske Majke. Onda više I nije čudno zašto njen praznik (1.mart po starom kalendaru) slave baš one osobe koje se bave magijom. Interesantno je da se boginja punog Meseca kod Pikta(starosedeoce Engleske) zove Marian, Miriam, Mari I ona se poštuje u današnjoj takozvanoj vilinskoj tradiciji koju predstavlja Starhawk.

Na kraju postoje one koje su inicirale i učile tri istovetne boginje istovremeno, jedan takav primer navodi i Jasna Jojić Pavlovski u knjizi "Čuda Vlaške magije" koje dotična žena naziva tri Marije. Ovo trojstvo je opšte poznato na ovim prostorima. Tako su ovde svojevremeno poštovane Keltske Matere, Slovenskie Suđenice a slična božanstva možemo naći i kod Grka pod nazivom Mojre, Rimljana Parke, Germana Norne i tako dalje. Ono što je interesantno jeste odabir naziva "Tri Marije". Jedna od velikih tajni veštica jeste ime Šumske Majke. Ona se zove **Marija** ma da joj često tepaju **Mara**. Mislim da je ovo prvo objavljivanje njenog imena. Treba reći da pojavljivanje trojstva-

trostrukosti naročito kod htonskih božanstava nije ništa novo na šta je ukazivao I Čajkanović. Već iz toga da se sve tri devojke zovu istim imenom mi možemo zaključiti da je po sredi žensko trojstvo. Takva je u osnovi I Hekata, o kojoj opširno govorimo u drugoj knjizi.

Bog veštica-Rogati Bog

Kao kod većine Evropskih zemalja, tako i na teritoriji Balkanskih naroda, glavno muško božanstvo kod veštica, bio je Rogati Bog. I za njega kao i za Šumsku Majku, važi konstatacija, da on pre predstavlja velikog duha prirode, nego samo božanstvo, što takođe potvrđuje njegovu starost i arhaičnost.

Na prvi pogled može se učiniti da je njegovo ime sačuvano, jer ga narod naziva Lesnik, na jugu Srbije, međutim ako se krene severno, vidi se da ga nazivaju Šumnik. I jedno i drugo ime vode poreklo od reči “šuma” s tom razlikom što je “les” davno zaboravljena reč, inace Slovenskog porekla. Znači ime Lesnik označava nešto poput “biće iz šume” ili “onaj u šumi”.

Njegov opis do u tančina podseća na Grckog Pana ili Rimskog Silvana. Znači i on se predstavlja kao biće sa ljudskom gornjom polovinom tela, dok su mu noge i uši kozje. Obično ima bradu, na glavi rogove, a veoma je maljav po celom telu.

Kaze se da voli buku i galamu, da divno peva, svira i igra. On je zaštitnik stoke ali i divljih životinja. Često ga prate jeleni, vukovi, divlje svinje, medvedi i druge životinje. No ipak njegovo stado, prevashodno čine vukovi, čijim se on smatra gospodarem.

Za njega se tvrdi da se druži sa vilama, sa kojima neretko ima decu. Takođe voli i pastirice, koje ponekad odvodi u svoju kolibu čija je unutrašnjost prekrivena krznima divljih životinja. Kaže se da ima nezajažljiv seksualni apetit po čemu je veoma poznat, bilo da su u pitanju vile bilo devojke.

Smatra se da obitava u svim većim šumama te ga tamo i treba potražiti ukoliko se želi ostvariti kontakt sa njim. Za razliku od Šumske Majke on ima običaj da se pojavljuje i danju, mada da ne voli da bude opažen. Možemo slobodno reći da je on i bog lova, jer kontroliše odnose između divljih i domaćih životinja, može da otera lovca, ali i da mu podari lovinu. Svoje prisustvo, objavljuje jakom rikom, jer ipak je on najveća “zver” u šumi.

Koledarske maske iz Srbije, skroz desno pokladne maske iz Hrvatske -fotografije

Na jugu Srbije, u okolini grada Leskovca, za vreme zimskog solsticija do šezdesetih godina prošloga veka oržavane su svetkovine, nazvane koledarske, koje su predvodili trojica muškaraca. Dvojica su bila ogrnuta u ovče kože sa zvonima oko struka dok su u rukama držali drvenu sablju i drenov štap. Na glavama su nosili drvene maske sa rogovima te bradom i kosom od vune. Oni su se nazivali "Lesnici". Preostali mladić se preoblačio u žensko i išao sa njima dok su ga ova dvojica tobože seksualno napadali. Ovako "pripremljeni" obilazili su sva domaćinstva u selu. Cilj im je bio da donesu plodnost ovim porodicama kao i njihovoj stoci. Bili su dužni da u svakoj kući koju posete urade nešto korisno. Na primer ako zateknu domaćicu kako kuva ručak, oni će ga makar promešati varijačom, ukoliko zateknu domaćina kako nešto radi, oni će mu pomoći. Na kraju su izlazili iz kuće, dok ih porodica koju su posetili darivala raznim vrstama poklona pa čak i novcem. Svo ovo vreme oni su pevali koledarske pesme koje su se po pravilu završavale rečima " Mi iz kuće, Bog u kuću". Iz ovog teksta se jasno vidi da oni predstavljaju nekadašnjeg Boga plodnosti li barem njegovog predtavnika. Pošto se oni nazivaju lesnicima, zaključujemo da je taj bog Lesnik, što se takođe vidi iz njihovih ponašanja, seksualnih pretenzija, koje pre svega predstavljaju njihovu nameru da donesu plodnost u dom, ali i fizičkog izgleda, odnosno maski koje nose. Ukoliko napravimo komparaciju sa Rusijom videćemo da je taj Bog zapravo Veles.

Slovenački Korant-fotografije

Kod Slovenaca su učesnici maskiranih povorki nazivani Koranti. Naročito nam je interesantna maska desno koja predstavlja bika. Za Koranta se predpostavlja da je nekada predstavljao Boga zime i divljih životinja.

Ptuj, 1890-crtež

U Sloveniji je postojao običaj, da takozvani "orač", na slici sa rogovima, ide od domaćinstva do domaćinstva i da zaore po jednu brazdu kako bi doneo plodnost na njivama. Ovo je verovatno prastari ritual u kome rogati Bog, ralom(falusom) oploduje Boginju(zemlju), čime joj donosi plodnost, koju simboleše dolazak proleća u kome sve počinje nanovo da buja.

Na teritoriji istočne Srbije, naročito među Vlaškom stanovništvu, sačuvano je verovanje u rogatog Boga po imenu Tartor. Za razliku od Lesnika koji obitava u šumi, Tartor nastanjuje, sve veće reke, jezera i bare, što je i normalno jer ovo stanovništvo mahom živi na njihovim obalama i direktno zavisi od ulova koje im podari gospodar voda. Postovanje, "vodenog" rogatog Boga, zadržano je na teritoriji čitave nekadašnje

Jugoslavije, naročito u Srbiji, Vojvodini, Hrvatskoj i Makedoniji, jednom rečju svuda gde je ribolov činio osnovnu privrednu delatnost.

Po svom izgledu, ne razlikuje se mnogo od Lesnika, sem kada je visina u pitanju, jer se smatra da je visok oko jednog metra. Gornji deo tela je ljudski, ima bradu do kolena, veliki nos, kozje uši, jedan ili dva roga na glavi i nosi špicastu crvenu kapu. Donji deo tela je životinjski, odnosno ima kozje noge. U nekim delovima zemlje, tvrdi se da se pojavljuje go i da je izuzetno maljav dok u drugim, kako na sebi ima zeleno odelo i crvenu kapu.

Na teritoriji severoistočne Srbije, kaže se da ima devedesetdevet slugu, a da je on stoti, najstariji i najmoćniji. Živi na dnu voda u velikom staklenom ili kristalnom zamku. Sa sobom uvek nosi bič i zlatne lance sa kojima vezuje i davi neposlušne ljude, čije duše odvodi u svoj dvor kako bi mu služile. On kao i Lesnik ima veliki seksualni apetit, zbog koga veštice, kada ulaze nage u vodu, prekrivaju svoje genitalije da ga ne bi nepotrebno uzbudile. No, on se ipak dovija na različite načine, preuzimajući oblike lepih muškaraca, dolazi do željenog seksualnog odnosa. Ima moć da se pretvori u konja, kada želi da poseti kopno. Kad kad preuzima oblik malog deteta koje plače i tada ga treba izbegavati, jer mu namere nisu dobre. Svoje prisustvo oglašava dobošem koji takođe nosi sa sobom ili prskanjem i udaranjem po vodi.

Po vešticama, njega je izuzetno lako kontaktirati, naročito ako mu se prinese neka žrtva, bilo u hrani bilo u živini. Međutim ako se naljuti može da bude veoma nezgodan. Tada veštice prizivaju Šumsku Majku u pomoć, jer ga samo ona može umilostiviti. Razlog ovome je činjenica da je ona njegova ljubavnica, pre svega, a onda i prijateljica. Njih dvoje sačinjavaju drevni božanski par ili ako tako želite, par velikih duhova prirode.

Tartorovo ime, iz postovanja i straha, nikada se ne izgovara, već se jednostavno naziva "matori" ili "starac". Takav naziv je sačuvan i drugim delovima nekadašnje Jugoslavije.

Koliko je jako bilo poštovanje prema "starcu", govori i podatak da su žitelji grada Smedereva, za vreme pričesca u crkvi, zadržavali parče hostije u ustima, koje su kasnije odnosili na reku Dunav i darivali njemu.

Kao i Lesnik, i ovaj rogati Bog, teško može biti nazvan božanstvom jer je i on pre svega veliki duh prirode ili veliki vodeni duh, preciznije rečeno, koji potiče iz davnih vremena kada jos uvek na teritoriju Balkana nisu stupila na scenu božanstva iz raznih panteona. Kako dolaskom Slovena na ove prostore, Slovenska božanstva počinju da ulaze u svest naroda, nastaje jedna potpuno nova religijska predstava. Pored činjenice da su veštice postovale ova božanstva i slavile praznike koje se odnose na neke od njih, one ipak nisu ulazile u interakciju sa svima njima. To je radio paganski sveštenik-žrec ako ga je ovde uopšte i bilo. Kako se po meni taj oblik religioznosti dosta razlikuje od drevnog veštičarenja, koje je u osnovi blize šamanizmu, tako nećemo pominjati ova božanstva, jer bi to premašilo obim ovog dela sa jedne strane, dok bi nas sa druge, odvelo sa glavnog toka priče. Nesto više o Slovenskim božanstvima, govorićemo u glavi posvećenoj veštičijim praznicima.

Treba spomenuti jednu interesantnu pojavu, a to je da kod Srba postoji običaj da se podne naziva "rogato podne". Razlog ovome je verovanje da je to vreme takođe period tokom koga se pojavljuju natprirodna bica, doduše nešto drugačija od onih koja se javljaju noću, a da je njihov predvodnik neko rogato biće koje po opisu u potpunosti odgovara Lesniku. Tvrdi se da ga je veoma lako uočiti, tačno u dvanaest sati, ispod bilo kog većeg oraha. Ovo je posebno interesantno ako znamo da se orah kao drvo vezuje

naročito za veštice, dok je Sunce u svojoj punoj snazi u podne, vezivano za nekadasnjeg rogatog Boga, odnosno njegov svetli-suncani aspekt. Da ovo božanstvo može da bude i solarno vidimo iz božićnih običaja, čija sustina predstavlja rađanje mladog sunca odnosno Boga, koji izlazi iz podzemnog sveta i obznjanjuje nadolazak sve dužih i dužih sunčanih intervala.

Recimo još jednom, da je kod Vlaha zabeleženo verovanje u Lucifera, svetlonošu, koji je poistovećivan sa zvezdom Danicom, odnosno planetom Venerom. Njegov simbol je kamen belutak, koji se ušiva u odeću umrlome kako bi mu ovaj, osvetlio put u carstvo mrtvih. To je po vlasima jedna od osnovnih uloga koju igra Lucife, uloga psihopompa.

Nebi bilo loše reći nešto o Troglavu i Srebrnom Caru jer će nam ta saznanja pomoći da shvatimo završni deo ovga teksta.

Troglav, kako samo ime kaže, predstavlja božanstvo podzemnog sveta sa tri glave. Kako je on gospodar, podzemnog sveta, tako pod njegovu jurisdikciju, potpadaju svi rudnici, a samim tim srebro i zlato. Zbog ove činjenice, neki ga kontaktiraju, doduše ne tako često kao Srebrnog Cara, mada ima naznaka da se radi o istom božanstvu. O samom Troglavu nije sačuvano dosta podataka, ali o Srebrnom caru jeste, pa da vidimo ko je on.

Srebrnog Cara, drugačije nazivaju "podzemni duh", što nam odmah govori da ga možemo svrstati u kategoriju velikih duhova prirode i drevnih božanstava. Najviše su ga se pribojavali rudari koji su ga nazivali "rudarski car". Tvrdili su da on gospodari rudom te da ne dozvoljava da se neko nalazište eksploatiše u potpunosti, što će reci, ne sme se sve uzeti već se nešto mora i ostaviti.

Njegov izgled je višestruk. On originalno može biti predstavljen kao ljudska figura sa srebrnim telom ili kao starac sa srebrnom bradom. Medjutim kada se pojavljuje u nameri da bude vidljiv za ljudsko oko, on uzima druge oblike. To su prevashodno oblici dečaka, patuljka, rudara ili rudarskog nadzornik. Pripoveda se da ima magijski štap sačinjen od srebra ili leske. Smatra se da ga samo dobri ljudi ili rudari mogu videti dok ga opet svi mogu čuti. Kada govori to je dobro a kada lupa o zidove okna, treba bežati jer to znači da će se rudarska jama obrušiti.

On je gospodar patuljaka, koji nastanjuju podzemni svet i kopaju rudu za njega. Zato nije ni čudo, što ga neki kontaktiraju kada žele da izvedu ritual za sticanje novca. Tvrdi se da ponekad izlazi na površinu ali samo po noći jer mu Sunce smeta. Jenom rečju on je nešto poput velikog Goba, vladara gnoma, u zapadnom veštičarenju.

Za kraj ovog dela o vešticijem Bogu, recimo nešto o možda najvažnijoj figuri u Balkanskom veštičarenju. O njemu ne postoje podaci u etnološkoj literaturi izuzev možda kod Čajkanovića ali na osnovu podataka sa terena i iskustava nekolicine veštica te svedočenja jedne muške osobe koja nema dodira sa okultnim, došao sam do zaključka da je preko potrebno reći nešto o "njemu". To je misteriozni noćni posetilac, koga pre svega karakterise njegov spoljašnji izgled. Pojavljuje se ogrnut crnim plastom, koji seže do zemlje dok mu se na glavi nalazi crni šesir izuzetno velikog oboda, koji mu sakriva lice. Interesantno je da su se skoro svi složili oko njegove visine, koja po slobodnom proračunu iznosi oko dva-ipo metra. Ima običaj da se pojavljuje noću, nakon što izbije dvanaest sati. Ukoliko su u blizini bilo kakvi električni uređaji oni se kvare, to jest pregorevaju, dok se automobili i drugi motori gase. Njegovo prisustvo, izuzetno je teško podneti a sam osećaj "u vazduhu" nemoguće opisati. On se da susresti i na fizičkoj i na astralnoj ravni.

Ko je on zapravo nije teško je reći. Na osnovu danas prisutne literature možemo zaključiti da on najviše podseća na Daboga, gospodara podzemnog sveta, koga je etnolog Čjkanović, identifikovao kao osnovno božanstvo našeg naroda u starim vremenima. Čajkanovićev, odnosno narodni Dabog umnogome se razlikuje od Ruskog Dažboga koji pre svega personifikuje Sunce. Prvenstveno po tome što zauzima počasno mesto prvog umrlog pretka, koji je otišao u podzemni svet i zagospodario njime. Kao htonsko božanstvo, on ima plast, kapu, čarobni štap, sekiru, prate ga vukovi koji predstavljaju inkarnirane duše, upozoravaju petlovi i još mnogo toga. Kako se brdo u kome je živeo srebrni car, naziva Dajbog, zaključuje se da je sam srebrni car upravo on. Važio je za zaštitnika kovača, davalaca srebra i zlata. Negde su ga zvali i "Car na zemlji" koji proždire duše. Smatra se da je u danasnje vreme najviše njegovih osobina poprimio kako sv.Arhandel Mihailo(duševodnik) tako i sv.Sava koji je prikazivan kako vodi vukove sa sobom.

Čajkanović je ovo svoje stanovište izneo u jednom svog radu koji je 1994 godine uz još neke njegove spise objavljen u formi knjige kao zajednički poduhvat "Srpske književne zadruge", "Bigza", "Prosvete" i "Partenona", pod nazivom "O vrhovnom Bogu u staroj srpskoj religiji". To je samo jedna od pet knjiga koje bave narodnom religijom, mitologijom i folklorom a koje su sastavljene na osnovu Čajkanovićevih spisa. Treba znati da je period kada je on sakupljao i obrađivao podatke smešten u vreme pre drugog svetskog rata.

Na osnovu analize tada dostupnih mitova o sv.Savi, drugih svetaca, verovanja o đavolu, fetišima, epitetima, atributima i saskama o Dabogu, Trackom konjaniku, Trojanu i Crnom Bogu on je zaključio da je nekadašnje vrhovno božanstvo Srba bio Dabog.

Sve što piše Čajkanović stoji ali na osnovu danas raspoloživih podataka mi možemo reći da je samo pogrešio u imenu jer je iz epiteta kao što su "Bog koji daje", Daj Bog(daj Bože)-Dabog, zaključio da je to njegovo ime, odnosno naziv. Sve o čemu on govori, naročito navodeći božanstvo čiju je funkciju ili preciznije rečeno mitove na sebe preuzeo sv.Sava, odnosi se na Velesa. Taj naziv je jednostavno njegov nadimak koji se u toj formi očuvao kod nas. Čajkanovićeva greška može biti i to što ga je doveo u vezu sa Dabom, koji je ustvari vodenjak, možda i nekadašnji Dagon čiji je kult postojao u slivu Dunava. Takođe ga je mešao i sa Vijom. Aleksandar Loma je u svom tekstu "U potrazi za hromim Dabom" jasno pokazao da je Daba vodenjak ali je pogrešio u zaključku kada ga je indetifikovao sa Vijom. Daba je isto što i Vlaški Tartor a Dabog je isto što i Veles.

Veles, crtež

Veles je veoma staro i kompleksno Slovensko božanstvo za koje neki stručnjaci tvrde da sapada u red božanstava proto-indo-evropskog panteona. Originalni Veles je sa Slovenima još iz doba kada se nisu raselili i podelili u tri grupe. Po verovanjima on je gospodar zemlje, vode i podzemnog sveta. Predstavljan je kao starac duge brade, snažne građe, najčešće sa rogovima bika, nešto ređe ovna ili neke druge životinje. Na nekim predstavama je prikazan kako jaše medveda ili divlju svinju. U podzemnom svetu je mogao biti u obliku velike zmije ili zmaja. No njegov osnovni oblik i životinja jesu bik. On je bio narodno božanstvo, šamanističkog karaktera i kako stručnjaci kažu glavni

oponent Perunu sa kojim je bio u stalnom sukobu. O njihovoj borbi govori jedan od najvažnijih mitova slovenske mitologije.

Nakon što je u Rusiji u doba vladavine, Vladimira prvog u Kijevu su postavljene statue najbitnijih božanstava. Interesantno je da je njegova staua bila van hrama na brdu i postavljena kod pijace što govori da je držan podalje od ostalih bogova i da je prvenstveno bio narodno božanstvo. Izgleda da se tadašnje stanovništvo delilo na perunovce i velesovce, kako neki tvrde. Da li je on centralno božanstvo kod nas ili nije, nama ovde nije bitno ali je veoma važno reći da je on svakako ključno muško božanstvo slovenske struje veštičarenja. Stručnjaci smatraju da je on onaj čiji su svi rituali šamanističke prirode u koje se ubrajaju i kolede.

Na osnovu onoga što danas znamo mi sa velikom slobodom možemo reći da je on Šumnik odnosno Lesnik jer to je njegov zemaljski aspekt. U vodi ali i na kopnu on može biti bik ili čovek sa rogovima bika. Po podacima iz Rusije vidimo da su se koledarske svečanosti vršile u čast Velesu. Da su sva bajanja koja su vršena toga dana upućivana njemu te da je on zaštitnik magije i davalac magijskog znanja. Takođe znamo da kod Rusa Lesnik, takozvani Lesi, Leši ne predstavlja nikakvo božanstvo nalik Panu, već da je on običan duh iz šume kojih može biti i više. Takođe znamo da se u njihovu čast nisu proslavljale koledarske svečanosti. Naš Lesnik voli da svira i igra a Veles je bio i zaštitnik muzike i svirača.

Veles je je zaštitnik stoke, divljači, muzike, magije, zdravlja i lukavstva. Poznat je po darežljivosti i magiskim moćima. On je bio taj koji daje bilo magijsko znanje bilo novac, plodnost stoke ili nešto drugo. U borbu je išao u formi zmaja, zmije ili bika. Ovo ga veoma povezuje sa našim kako zmajevitim ljudima tako i zduhaćima koji su svoje astralne borbe vodili najčešće u formi bika. On je i veliki vodeni bik iz mnogih priča sa ovih prostora. Kako je on najveća zmija u podzemnom svetu, tako su ostale zmije smatrane dušama pokojnika i zato kod nas postoji veoma snažan kako kult zmije tako i kult mrtvih. Kako je on i veliki zmaj tako se u nas na zmaja gleda kao na pozitivnu zver koja može biti od velike pomoći.

Veles-slika F.

No na njega nikako ne možemo gledati kao na Pana ili Silvana jer je mnogo kompleksniji. Da bi se obuhvatile sve njegove funkcije iz grčkog panteona bi morali da uzmemo Pana, Hermesa, Hada i Tifona. Jedino božanstvo sa kojim se on može uporediti jeste Keltski Cernunnons koji poput njega ima kako šamanističko poreklo tako i više funkcija te samim tim i pravca delovanja. No ovo ne mora biti tačno u potpunosti. Po svojoj pojavnosti i funkcijama on se veoma lako može povezati Hermesom i Vodanom. Ako se setimo svedočenja veštica da se Bog pojavljuje u crnom sa šeširom na glavi, videćemo da se tako pojavljuju i Hermes i Vodan ali i da su im funkcije veoma slične te da im osnovna karakteristika ta da svi oni u osnovi šamanistička božanstva.. Njegova borba sa Perunom nije samo mitska predstava borbe prirodnih sila već i boj između starog i novog boga, između lunarnog i solarnog, između gospodara podzemnog sveta i gospodara neba. Na kraju recimo da je to borba između drevnog, narodnog, šamanističkog božanstva i novog paganskog boga, predstavljenog sveštenstvom. To je borba između magijskog i religijskog pogleda na svet. Zmajeviti ljudi svoje borbe najčešće vode u formi bika čime stavljaju do znanja da su Velesovci jer oni ulaskom u tu

formu stavljaju na sebe arhetip svoga Boga iz koga crpe svoju snagu. Takođe su osobe koje su vršile probadanje vampira bile ogrnute kožom bika.

Dolaskom hrišćanstva, kao rogato božanstvo, gospodar podzemnog sveta, velika zmija i zmaj, ovaj gospodar magije i demona, zaštitnik stoke, divljači, veselja i narodne medicine proglašen je za đavola.

Da zaključimo, **Veles** je osnovno muško božanstvo slovenskog veštičarenja a **Tartor** vlaškog. Potpunu analizu ovih božanstava daćemo u knjizi "Ezoterično veštičarstvo".

Vile

Vile uz Šumsku Majku i rogatog Boga, spadaju u najstarije duhove prirode sa prostora Balkana. One se ne izdvajaju kao zasebna grupa natprirodnih bića u odnosu na božanstva ili velike duhove prirode, već predstavljaju "niže" duhove koji su pod direktnom vlašću "viših", odnosno Šumske Majke, pre svega, a potom i Rogatog Boga.

Vile su po pravilu uvek ženskog pola, dok se vilenjacima nazivaju muškarci, pripadnici ljudskog roda, koji su od njih dobili natprirodne moći, zbog nekog dobrog dela ili nesebične pomoći koje su im pružili u određenim trenucima. Vile po izgledu, podsećaju na lepe mlade devojkice, izuzetno svetle puti, duge plave ili riđe kose. Pojavljuju se obučene u prozirno bele haljine ili su pak nage. Imaju krila i velike marame u kojima se nalazi njihova moć. Ako im neko oduzme ili ukrade ovu maramu, one postaju obična ženska bića. Njihova moć se nalazi i u njihovoj dugoj kosi, tako da ukoliko im neko odseče kosu takođe gube moć.

Bitna stvar, koja kvari njihov nadasve lep izgled, jesu kozje, magareće ili konjske noge, koje one vešto sakrivaju. Neki spominju da nemaju baš prijatan miris, ali im se to nikako ne sme prebaciti jer su veoma sujetne i umeju teško da kazne onoga ko ih povredi.

U suštini vile su izuzetno draga i pozitivna bića, vole da pevaju i igraju. Mogu mnogo da pomognu, ali ako se naljute i da odmognu. Sujeta je njihova osnovna mana. Kaže se da se ljute kada ih neko omete u nekom poslu ili ako ih vidi dok igraju u kolu ili se kupaju gole na mesečini. Po pravilu, one su najaktivnije noću u doba punog i mladog meseca.

Nekada se pojavljuju po danu, ali tada preuzimaju životinjske oblike labuda, zmije, sokola i drugih životinja. Takođe imaju običaj da jašu jelene, zečeve, ptice i druge divlje životinje.

Žive u prirodi na mestima posebne lepote. Često ih ima kraj izvora, vodopada, planinskih jezera. Zbog te činjenice, one dobijaju imena po mestima na kojima se pojavljuju. Tako imamo jezerske vile, rečne vile, izvorske vile, gorske vile, planinske vile i slično.

Po Srpskoj tradiciji, mnogi heroji, nastali su iz braka smrtnika i vile, što im je omogućilo da imaju natprirodne moći, te da se istaknu u mnogim bojama. Vile imaju veliki seksualni apetit pa često napadaju lepe muškarce koje sreću po šumama i planinama. Oni moraju da čuvaju tajnu o ovom odnosu ili će se vile strašno naljutiti i kazniti ih. Očigledno je da vilama neko brani upuštanje u ovakve odnose i predpostavlja se da je to Vilinska Kraljica ili drugačije rečeno Šumska Majka.

Po najstarijim verovanjima vile se rađaju iz rose ili neke posebne biljke. Shodno tome one same poseduju najveće znanje kako lečiti razne bolesti biljem. Takođe su poznate i po svojim proricanjima što je zabeležila stara narodna poezija.

Baš u ovoj staroj narodnoj poeziji sačuvana su imena poznatih vila. Mislim da ne postoji Srbin koji nije čuo za vilu Raviojlu. Druge su nešto manje poznate a njihova imena su: Angelina, Andresila, Anđelija, Đudja, Janja, Janjojka, Jovanka, Jelka, Jerina, Jerisavlja, Nadanojla i druga. Da napomenemo da se u narodim pesmama, Jerisavlja pominje kao predvodnica vila, odnosno njihova kraljica.

Treba spomenuti još jedan interesantan podatak, a to je da su vile uvek "mlečne", odnosno da mogu da podoje dete kada god to požele. Mleko iz njihovih grudi je čudotvorno i lekovito. Ukoliko podoje ljudsko dete njime, ono obavezno postaje veliki junak ili poznata ličnost, a uz to i stiče posebne magijske sposobnosti. Koje su ovo sposobnosti, zavisi od slučaja do slučaja. Voda u kojoj su se vile kupale ima slične osobine, zato se mnogi trude da dođu do nje.

Za kraj, da naglasim još jednu stvar, a to je činjenica da vile spadaju u grupu viših sila koje odlučuju koja će osoba biti inicirana. Kako su one usko povezane sa Šumskom Majkom, a i same poseduju magijske moći, nije ni čudo da dovode na svoja sastajalista svoje izabranike te ih podvrgavaju testovima i raznim oblicima inicijacija. Čak i kada Šumska majka odabere osobu i preuzme proces inicijacije na sebe, one su u većini slučajeva prisutne. Takođe, poput Boginje, nastavljaju da održavaju kontakte sa svojim štićenikom te ih on po potrebi može pozvati.

Na teritoriji Balkana postoji još jedna posebna podgrupa vodenih vila, a to su Rusalke. Ja ih lično ne svrstavam u vile, jer one ne predstavljaju duhove prirode, već duhove mladih, često nevinih devojaka koje su se nasilno udavile. Samim tim one su po svojoj prirodi zle, za razliku od pravih vila, te koliko mi je poznato, niko ni ne pokušava da kontaktira ova bića. Zato o njima nećemo posebno govoriti.

Patuljci

Za razliku od vila, o patuljcima postoje samo malobrojne informacije, koje su mahom sačuvane u narodnim pesmama, pričama i mitovima. Međutim, iako se o njima nigde eksplicitno ne govori sasvim je jasno da su oni prisutni u korpusu natprirodnih bića sa prostora Balkana. Veliki izvor informacija mogu nam pružiti narodne pripovetke u kojima se oni često pominju.

Patuljci su takođe duhovi prirode koji se vezuju za podzemni svet. Kako podzemni svet predstavljaju pećine, rudnici, jame ali i sve vrste voda, treba ih potražiti tamo. Kao što smo malo pre videli patuljci su svakako sluge Srebrnog Cara, koji se i sam ponekad pojavljuje kao patuljak s tom razlikom što je stariji i moćniji od drugih, odnosno svojih podanika. Tartorove sluge se opisuju kao patuljci i to u potpunosti nalik na one iz bajke o Snežani i sedam patuljaka s tom razlikom što imaju kozje noge, što je sasvim normalna pojava, vezana za sve duhove prirode, pa čak i vile kao što smo videli.

Po narodnom pripovedanju, patuljci koji nastanjuju vode, imaju običaj da posećuju kopno, pretvarajući se u žabe. Oni su izuzetno moćni i poseduju raznovrsne magijske veštine.

Pored toga što su dobronamerni i nisu agresivni, retko ko stupa u kontakt sa njima, jer su oni ipak samo sluge nekog božanstva. Samo u retkim situacijama prizivaju se patuljci, podzemnog sveta, sluge Srebrnog Cara, kada se želi ostvariti materijalna dobit. Oni mogu biti čuvari zakopanog blaga ili neke mudrosti. Takođe se veruje za njih da su izvršni kovači jer poznaju tajne spravljanja posebnih vrsta metala. Za ovakva verovanja, etnolozi smatraju, da su zaslužni Saski rudari, koji su ih doneli sa sobom, dolazeći na teritoriju Balkana. Ova tvrdnja je svakako diskutabilna, jer ako pogledamo narodna verovanja u onim delovima gde Saskih rudara nije bilo, videćemo da ona ne odstupaju mnogo od onih sa područja gde Sasa jeste bilo.

Pored ove dve grupe patuljaka, možemo reći da postoje još dve, koje su posebno povezane sa Balkanskim vešticama.

Prvu grupu čine biljni patuljci, koji se još nazivaju i duhovima prirode, što dovoljno govori samo po sebi. Reč je čudesnoj biljci zvanoj Raskovnik, čiji koren sam po sebi ima čudotvorne moći, a ukoliko se nađe primerak antropomorfnog oblika, on prestaje da bude biljka i postaje patuljak, odnosno biće prirode koje ima svest. Po nekim tvrdnjama, on se može naći noću jer se tada duh patuljka, njegov astralni dvojnik, čije je telo koren, šeta oko biljke, svetleći. Ukoliko se ovo biće opazi, na tom mestu se kopa, pronalazi se antropomorfni koren i odnosi sa sobom. Ovaj koren predstavlja telo patuljka bez koga on ne može, te se zato stavlja u službu onome ko ga ima. Cilj ove radnje je pre svega, zadobiti za sebe ovog patuljka, koji obično zna gde je skriveno blago, koje su biljke lekovite, a pored toga može bolje da vidi da li neka opasnost pretili veštici, kao i da je poslušna u vezi nekih konkretnih stvari kada zatreba. Više o ovoj biljci govorićemo u narednoj glavi.

Poslednju grupu čine takozvani kućni patuljci ili kako ih neki nazivaju kućni duhovi. Ovo često pominjanje termina "duh-duhovi", ide u prilog činjenici da se ovde pre svega radi o bićima koja nastanjuju astralnu ravan, odnosno astralni svet koji je duplikat ovog našeg u kome boravimo. Trenutak preklapanja je vreme iza ponoći kada ova bića postaju vidljiva za oko nekih posmatrača. No, vratimo se kućnim patuljcima. Verovatno ste svi imali doživljaj da vam neka stvar nestane iz kuće i da ma koliko je tražili ne možete da je nađete. Nakon određenog vremenskog perioda, ova stvar se pojavi tačno na mestu gde je ranije bila. Smatra se da su krivci za ovu pojavu kućni patuljci. No, njima niko ovo ne uzima za zlo jer se u neku ruku smatraju zaštitnicima kuće i ukućana. Znam neke osobe koje su dokazivale njihovo prisustvo, posipanjem brašna po podu i prizvanjem istih u cilju da prime poklone. Ovi pokloni bi se ostavljali i ujutru bi se gledalo da li po brašnu ima malih tragova stopa. Kao i raskovnik i ovaj kućni patuljak se smatra dobrim pomagačem kod mnogih magijskih radnji kao i svojevrsan "alarm" da nešto nije u redu. Postoje i druge vrste kućnih duhova, zaštitnika, ali se oni ne vezuju direktno za veštice, veštice ne ulaze u interakciju sa njima, pa ćemo njih preskočiti.

Zmajeви

Zmajevi spadaju u izuzetno interesantnu kategoriju bića na prostoru Balkana, naročito kod spskog i vlaškog stanovništva. Razlog ovome je njihov ne svakidašnji izgled i

činjenica da su oni u najvećem broju slučajeva dobri te pomažu i štite ljude ili ljusku zajednicu.

Na teritoriji Balkana postoje tri osnovne grupe zmajeva. Prvu čine zmajevi-meteori, koji se pojavljuju na nebu poput leteće vatre i mogu paliti sve oko sebe. Oni nisu zli, ali ako se zadrže predugo na jednom mestu prouzrokuju sušu. Tada ih treba oterati.

Drugu grupu čine zmajevi u obliku zmije, koji nalikuju zapadnoevropskim zmajevima i po svom izgledu liče na velike zmije sa krilima i nogama.

Treću, najinteresantniju grupu, čine ljudi-zmajevi. To su obično oni ljudi čije astralno telo u suštini i nije ljudsko, te kada ga napuste i krenu u astralni let vidi se kako oni stvarno izgledaju. Opisi ovih zmajeva se dosta razlikuju. Oni mogu biti velike krilate zmije, veliki orlovi ili pak ljudi divovskih dimenzija sa velikom maljavošću tela, dugom kosom i bradom. Da li neko pripada ovoj vrsti zmajeva može otkriti ukoliko se testira njegova snaga. Oni po pravilu imaju nadljudsku snagu i moći. Za mnoge narodne heroje se tvrdilo da su zmajevi. To se jasno vidi iz narodnih priča i pesama.

Druge vrste zmajeva, takođe mogu uzimati ljudski oblik i u tom obliku po noći posećivati žene. Za njih je takođe vezan mit da su veliki ljubavnici i da ih žene teško odbijaju. Deca iz ovakvih veza po pravilu uvek postaju ljudi-zmajevi, a samim tim i veliki junaci. Tvrdi se da ovakve odnose najčešće održavaju veštice sa zmajevima, mada oni često odabiraju i lepe mlade devojkje. Treba reći da postoje i ženski zmajevi koji za kontakte odabiraju muškarce. Kako kod žena tako i kod muškaraca, po iscrpljenosti i bledom licu, može se zaključiti da održavaju seksualne kontakte sa zmajem, jer je teško "pratiti" ritam života bića sa natprirodnim karakteristikama. Tako da ukoliko na nekoj teritoriji nastane suša obično se govori da se neki zmaj odomaćio kod veštice te se zbog njegovog zadržavanja događa suša. Tada se po običaju traži kuća te veštice, koja se u suštini ne dira, i vrši se proterivanje zmaja koje sam opisao kada sam govorio o vrzinom kolu.

Da dodamo za kraj da postoji verovanje da mnoge životinje u prirodi, ukoliko dostignu određenu starost mogu postati zmajevi. To se mahom govori za ribu šarana, zmiju, ćurku, gusku i slične im životinje.

Svete životinje

Jelen

Jelen je verovatno u starim vremenima bio jedna od najvažnijih svetih životinja, kako na teritoriju Balkana, tako i na teritoriji čitave Evrope. Na našu veliku žalost, malo je podataka sačuvano o njemu. Ono iz čega možemo da iznesemo zaključke je česta upotreba jelena kao motiva u narodnoj radinosti i umetnosti sa jedne strane dok sa druge imamo sačuvane narodne mitove, priče i bajke.

Na teritoriji Srbije u Jablanici na Petrovoj Gori, svake godine 12.jula održava se sabor koji predstavlja ostatak nekadašnjeg praznika Boga Jelena. Na samoj Petrovoj gori još

uvek postoji žrtvenik na kome su se ovom božanstvu prinosile krvne žrtve u stoci. Kako sam mit kaže te žrtve je dolazio da primi jelen sa zlatnim rogovima. Kako su ljudi jedne godine zaboravili da mu prinesu žrtvu on je naredio da žrtvuju njega samoga na oltaru. Kao uspmena na ovaj sveti događaj, meštani su trebali svake godine da na tom mestu, 12.jula, oltar poprskaju krvlju bika, koji je dovođen do ovog mesta okićen cvećem. Ovaj divni mit nam govori da je jelen, nekada davno verovatno predstavljao, božanstvo vegetacije i divljači. Baš na teritoriji Srbije, pronađen je spomenik na kome se nalazi boginja Dijana, kako kleči na leđima jelena koga obema rukama drži za rogove.

Predstave jelena, česte su na starim nadgrobnim spomenicima, što ide u prilog činjenici da je on sveta životinja. Takođe u koledarskim svečanostima, o kojima smo nešto ranije govorili, prisutna su lica koja nose maske sa jelenskim rogovima. Ove svečanosti se odigravaju o Božicu i ovoj godini.

Jelen je jedna od ključnih figura u priči o nastanku stabla brekinje (*sorbus torminalis*). Naime, kako priča kaže, jedna devojka je napasala stado jelena i kada je došla do reke, shvatila je da je ne može preći i tada joj je jedan jelen pritekao u pomoć, uhvatio je rogovima i prebacio preko. Na mestu gde je devojka pala izrasla je brekinja.

Zatim imamo priču, koja je poreklom iz Hrvatske o devojci koja oslobađa jelena iz klopke na magijski način, udarajući je tri puta štapom od jabukove grane, i tako dalje.

Na teritoriji istočne Srbije, mnoge veštice tvrde da im se na javi ukazivao jelen koji hoda uspravljeno ili da su vidjale mladića ogrnutog u jelensku kožu sa jelenskim rogovima na glavi. Prosto mi je fascinantno kako ove priče nisu zabeležene od strane etnologa. Ovo samo govori u prilog činjenici, da još mnoge stvari nisu ispitane do kraja.

Jelen na teritoriji Balkana igra višestruku ulogu. On je božanstvo iz šume, duh iz podzemnog sveta, duh vegetacije, ali i zaštitnik divljači i stoke. Iz ovoga zaključujemo da je on nekada mogao biti rogati Bog, koji se u većoj ili manjoj meri poštovao u određenim delovima zemlje. Slična je situacija i sa jarcem kao što ćemo videti.

Jarac

Već dugo u narodu postoji mišljenje da jarac glavna đavolova životinja pa čak u nekim slučajevima i sam đavo, jer kako se veruje to jedan od omiljenih pojavnih oblika već spomenutog đavola. Svakako da je ovo verovanje nastalo sa primanjem hrišćanstva i pod uticajem pravoslavne crkve.

Međutim da nije tako uvek bilo, govori nam čitav niz narodnih običaja. Crni jarac se klao kao žrtva prilikom zidanja nekog objekta. Poslednji požnjeveni snop žita se davao jarcu da počne da ga žvaće a potom mu se vadio iz usta i čuvao kao univerzalni lek. Torba od jarčeve ili kozje dlake bila je jedan od osnovnih rekvizita u upotrebi veštica, ali i drugih ljudi koji su želeli da se oprobaju u magiji.

Jarca su jašile mlade devojke, kako bi stoci obezbedile plodnost. Takođe se i jedan od muškaraca preoblačio u jarca jureći žene. Sve ove ritualne radnje vode poreklo iz kulta plodnosti.

Setimo se da kod koledarskih svetkovina jedan od mladića nosi masku lešnika, koja je napravljena od jarčeve kože i rogova.

Jarac je životinja koja istovremeno predstavlja demona podzemnog sveta, ali i plodnosti.

Takođe, ako se malo vratimo u nazad i obratimo pažnju na činjenicu da je baš Rogati Bog proglašen za đavola od strane hrišćanstva, onda možemo uzeti u obzir, da je jedna od njegovih životinja jarac ili sama slika rogatog Boga lično. Tome ide u prilog izgled Lesnika i Tartora koji po pravilu imaju kozje rogove, kozje uši i kozji donji deo tela.

Na jugozapadnom Balkanu, na teritoriji Crne Gore i Hercegovine, sačuvano je nekoliko mitova u kojima se spominje veliki jarac koji živi u pećini. Po predanju kada je ubijen, na tom mestu gde se to dogodilo potekla je reka Crnojević. Druga priča govori kako je ta ista reka nastala kada su jarcu odsekli uvo. Etnolozi su povezli ova predanja sa Ilirskim božanstvom izvora Bindu, čiji je oltar otkriven nedaleko od Bihaća. Na samom oltaru nalazi se jarčeva glava.

Postoji verovanje da veštice, vile i vidovite babe jaše na kozama. Da se sve one po potrebi pretvaraju u koze, sem vidovitih baba naravno. Veštice su često vidane kako se kreću u pratnji koza a nije ni čudno ukoliko im se neka obrati ljudskim glasom. Ovakve priče sam i sam slušao dosta puta. Možemo reći da je koza kod Balkanskih veštica nešto poput familijara kod zapadnih.

Zmija

Zmija je verovatno jedna od najpoštovanijih životinja kod naroda sa prostora bivše Jugoslavije. Teško je reći nešto o njoj, a ne zaboraviti nešto pomenuti. Kult zmije je takođe, jedan od najrasprostranjenijih kultova na prostoru Balkana. Kako je za neku dublju analizu ove svete životinje porebna barem jedna knjiga, ja ću pokušati da predložim samo najbitnije stvari vezane za nju.

Kao i svuda u svetu, tako i narodi sa ovih prostora imaju ambivalentan stav prema zmiji. Oni je poštuju, ali je se i plaše. Zmija je donosilac dobra ali i zla. Iz poštovanja obično joj se ime i ne pominje. Smatra se da ju je stvorio sam Đavo ili da je nastala od dlake koja je otpala sa konjskog repa i pala u vodu. Tvrdi se da svaka zmija ima noge ali ih krije. Izvlači ih samo noću i ako bi neko te noge video odmah bi umro. Takođe se smatra da zmije ne izgledaju onako kako ih mi vidimo već da su mnogo veće i da jedino konj i vo mogu da ih vide u njihovoj pravoj veličini.

Postoje dobre i loše zmije. Protiv loših čovek se bori prvo magijskim pa tek onda fizičkim sredstvima, dok dobre poštuje. Neke od loših su otporene na metke, mogu da hipnotišu žrtvu, udave je, otruju. One često predstavljaju, ništa drugo do zle demone podzemnog sveta, koji uzimaju na sebe izgled zmije kada žele da posete naš svet.

Od dobrih zmija na prvom mestu je zmija čuvarkuća koja je smeštena ispod kućnog praga ili u blizini kuće. Ona predstavlja duh predaka i čuva ukućane kako od fizičke tako i od magijske pretnje. Poznato je da su ljudi ranije kada su išli na njivu sa sobom nosili i

malu decu koju su ostavljali u hladovini ispod krošnje drveća. Govori se da su neke zmije dolazile i ostajale kraj ove dece ili bi se pak sklupčale na njihovim grudima, ne dozvoljavajući nikome da im pride dok se ne pojavi njihova majka, da bi tada mirno otišle.

Takođe se smatra dobrim kada se ugleda smuk u vinogradu ili na njivi, jer to znači da bilo kakva elementarna nepogoda neće zahvatiti tu površinu. Razlog ovome je verovanje da se smuk bori sa demonima elementarnih nepogoda i na taj način čuva teritoriju na kojoj je.

Mnoge zmije su čuvari različitih dobara, poput hrane, blaga, lekovitih trava i slično. Kaže se da zmija čuvar blaga ubije devet tragaca dok desetom dozvoljava da uzme blago. Pored ovoga veruje se da postoji zmijski car koji na glavi ima zlatnu krunu a u ustima zelenu grančicu. Ko se dokopa krune stiće uvid u mnoga magijska znanja, jezik životinja i bilja, nauči da raspoznaje lekovite trave i još mnogo toga. O ovome govore i mnoge narodne priče. Veruje se da samo zmije znaju jednu posebnu vrstu trave uz pomoć koje se može oživeti mrtav čovek.

Dobro je pomoći zmiji, jer ona tada postaje veran saveznik onoga koju je spasio iz neke nevolje i uči ga raznim stvarima, naročito lekovitom bilju.

Zmija je sama po sebi izuzetno moćna sveta životinja te se zbog ove činjenice mnoge amajlije i čarobni štapovi, prave baš od nje. Ranije sam govorio kako se spravlja magijski bič. Međutim nije to jedini ritual takve vrste. Na gotovo identičan način može se dobiti i moćna amjlija od belog luka. Potrebno je u usta zmijske glave, umesto konoplje staviti nekoliko čena belog luka i sačekati da on proklija. Kada se to dogodi uzima se jedno njegovo seme i nosi uzase. Tvrdi se da će vlasnik ovakve amajlije moći u svako vreme da vidi veštice i da će postati vidovit. Veštice može da prepozna i onaj koji nosi sa sobom glavu zmije koju je prvi put video od Nove Godine.

Smatra se da je dovoljno nacrtati zmiju pa da taj predmet na kome je crtež načinjen postane pun magijske energije. Naravno da to može biti izrezbarena, isklesana ili iskovana zmija, takođe.

Postoji posebna klasa veštaca, nešto ređe veštica, koji mogu da komuniciraju sa zmijama. Mnogi ljudi su bili svedoci ovakvim čudnim događanjima. Naime, veštac bi izabrao neku stenu na koju bi seo i umirio se na nekoliko trenutaka. Ubrzo bi, gotovo ni od kuda, krenule da nadolaze zmije i opkoljavaju ga. On bi im tada govorio gde da idu i one su ga slušale. Ovo nije mit već istina.

Veštice u spravljanju lekova i magijskih čini, često koriste osušene delove zmije. To su najčešće glava, jezik, srce i zmijski svlak. Bela ili albino zmija ima veliku vrednost, jer se smatra da ko god pojede njeno meso počinje da razume jezik životinja i bilja.

Da dodamo za kraj da se veruje da zmijski car živi hiljadu godina, da jezera nastanjuju šestokrile zmije koje pod krilima nose drago kamenje magijskih moći i da se dovoljno stara zmija može na kraju pretvoriti u zmaja.

Vuk

Vuk je kod najvećeg broja Balkanskih naroda demonska životinja. On može predstavljati duše predaka, demona podzemnog sveta i na kraju samo božanstvo

podzemnog sveta. Vuk se poštuje, a njegovo ime se ne sme izgovoriti na glas, naročito noću, nakon ponoći.

Kao i jarac i vuk se smatra đavolovom životinjom, a sam đavo njegovim tvorcem. Koliko je vuk moćan govori verovanje da ga se i sam đavo plaši. Tvrdi se da svaki vuk ima tri đavolove dlake između očiju.

Smatralo se da je jedini način da se neko obezbedi od vuka jeste da se okumi sa njime. Drugi su pak pribegavali prinošenju žrtava u hrani u ritualnoj formi iz čega se jasno vidi da je vuk nekada predstavljao božanstvo podzemnog sveta. Ritual se izvodio za vreme Božica, kada su ukućani od svih jela sa stola spremali “vukovu večeru”, ostavljajući ih na jednu tacnu, koju je po noći, najčešće dete, odnosilo na najbližu raskrsnicu i ostavljalo. Odlazilo bi sa tog mesta ne osvrćući se i ne govoreći ništa.

Delovi vučjeg tela, korišćeni su u spravljanju amajlija i bacanju magija naročito od strane veštica. Najčešće su se koristili, vučje oko, koza oko čeljusti, srce, dlaka, zubi, kandže, pa i cela lobanja.

Gavran

Nije toliko bitna životinja u narodnom predanju, ali ga veštice dosta koriste u spravljanju lekovitih napitaka i melema. Najčešće se koristi gavranova glava i krv. Inače on se smatra lošim glasnikom koji donosi vesti sa bojišta, najavljuje loše vreme i dugu zimu.

Žaba

Žaba je svakako sveta životinja, koja je posvećena božanstvu koje naš narod od milošte i iz poštovanja zove Baba. Žaba se ne sme ubiti jer onda umire majka osobi koja ju je ubila. Žaba predstavlja ženski kolektivni duh. Naročito se poštuje žaba koja obitava ispod kućnog praga i ona se smatra zaštitnikom kuće i ukućana.

Veštice je koriste kao živu amajliju, koja štiti od svega što je zlo. Od nje takođe spravljaju mnoge lekove, kojima se leče ljudi i stoka. Najpoštovanija je žaba Baburača o kojoj sam već govorio.

Zec

Zec je takođe sveta životinja koja se izjednačava sa mesecom na nebu. Za njega su vezani mnogi tabui a niz ritualnih radnji koje se tiču njega izvede se baš za Božić. Trudna žena ne sme ni da jede ni da vidi ubijenog zeca.

Kako narod tako i veštice, koriste mnoge delove zečjeg tela u spravljanju amajlija, lekova i raznih vrsta magija. Najčešće se koriste zečja krv, mast, koza, slezina, dlaka, kost, zub i šapa.

Konj

Konj je gotovo nezaobilazan, kada govorimo o svetim životinjama, jer je po svoj prilici usko povezan sa podzemnim svetom. Većina natprirodnih bića ili bića sa natprirodnim moćima pretvara se u konja. To važi i za veštice. Crni konj je korišćen u situacijama kada se otkriva blago ili kada se traži vampir. Pošto je crni konj, sam po sebi demon podzemnog sveta, podrazumeva se da nikada neće preći preko groba u kome je vampir.

Kornjača

Kornjača je jedna od životinja za koju se smatra da uvek zna gde se nalazi Raskovnik, jer je ona njen čuvar. Stilizovane predstave kornjače u narodnoj umetnosti imaju zaštitnu funkciju. Balkanske veštice, pri spravljanju lekova, često koriste kornjačinu krv, meso i jaja.

Mravi

Na teritoriji istočne Srbije, veštice imaju običaj da vrše rituale na mravinjacima. Smatra se da su mravi u direktnoj vezi sa donjim svetom, te se njima prenosi šta treba da urade.

Manje bitne životinje

Krtica-njena šapa se nosi kao amajlija.

Leptir-u više slučajeva se smatra da se veštica nakon izlaska iz tela pretvara u leptira.

Ovan- od desnog roga crnog ovna pravi se drška za kusturu-magijski nož.

Orao-njegove kandže i kljun su amajlije koje se koriste za zaštitu od zlih očiju i demona.

Petao- od njega se prave lekovi, on upozorava demone da se vrate u podzemni svet jer sunce izlazi.

Ćuran-perije crnog ćurana veštice koriste poput metle. On sam predstavlja demona podzemnog sveta i može se kada napuni određen broj godina pretvoriti u zmaja.

Medved-njegova šapa i kađa može biti amajlija. U nekim delovima Balkana postoje tragovi kulta medveda.

Divlji vepar-njegovi zubi se koriste kao amajlija za zaštitu od zlih demona.

Šišmis-on simbolizuje demone pozemnog sveta a delovi njegovog tela prosto su nezaobilazni u spravljanju amajlija i magija. Gotovo je u mit ušla upotreba krila šišmiša u ljubavnoj magiji.

SVETE, MAGIJSKE I LEKOVITE BILJKE

Sasvim je sigurno da u svetu ne postoji veštica koja nikada u svom životu nije koristila barem nekoliko vrsta svetih biljaka. Za sve veštice se od vjkada vezivalo verovanje da u prste poznaju razne vrste trava, kojima mogu da pomognu ili pak naude drugim ljudima. Takvo verovanje, rasprostranjeno je i na teritoriji Balkana. Ne možemo biti licemeri pa da kažemo kako to nije tačno.

Skoro svi svetski narodi u svojoj dugoj istoriji, imali su osobe koje su se razumele u lekovito bilje. To su bili drevni fitoterapeuti, preteče današnjih lekara koji su ostali zapamćeni u istoriji po svojim melemima i čajevima. No ipak, oni nisu bili usamljeni u toj svojoj funkciji i imali su konkurenciju od strane ljudi koji su se bavili nekim drugim disciplinama lečenja, kakve god one tada bile. Mislim da ne otkrivam ništa novo, ako kažem da su baš ovi narodni fitoterapeuti, rame uz rame sa isceliteljima i narodnim ortopedima, spasli mnoge živote, naročito u ono doba kada se zvanična “naučna” medicina, zasnivala na puštanju krvi i ispijanju žive.

Na teritoriji Balkana u stara vremena, bio je običaj da svako selo ima svog travara ili travarku. Oni su ovaj zanat učili od svojih roditelja, a njegove tajne ljubomorno čuvali u okviru porodice. Međutim, kako njihove recepture nisu uvek davale pozitivne rezultate, narod se okretao onima koji su se, sem upotrebe bilja, bavili i magijom. To su bile veštice. One su koristile lekovito i sveto bilje u svojim ritualima, koristeći pritom sva

sredstva koja im stoje na raspolaganju ne bi li pritom pomogle onima koji su došli da od njih zatraže pomoć. Narod ih se plašio, ali istovremeno i poštovao. Veštica nije imala pravo na grešku. Bila je progonjena i optuživana za mnogo manje stvari koje obično nisu ni imale veze sa realnošću. Možda i zbog ove činjenice, veštice su razvile nepogrešive metode lečenja koje su se održale i do današnjih dana, naročito na istoku i jugu Srbije. Prosto je fascinantno koliki je nivo poverenja u njih ako se zna da mnoge bolesti leče izuzetno otrovnim biljkama. Koliko znam do sada nije zabeležen ni jedan slučaj da je neki njihov "pacijent" imao bilo kakvih problema, što dovoljno govori o njihovom nivou poznavanja prirode bilja.

Veoma je teško na Balkanskim prostorima podvući jasnu crtu između svetog i lekovitog bilja. Za svaku biljku je vezano barem jedno verovanje i jedino po čemu se razlikuju jedne od drugih je činjenica da su neke "svetije" od ostalih. Svaka biljka koja je pomogla nekome i umanjila mu tegobe ili ga pak izlečila, postajala je sveta gotovo automatski, jer je takvu moć moglo da ima samo nešto natprirodno. Znači sve lekovite biljke, odnosno sve biljke koje su korišćene u lečenju pripadaju kategoriji svetih, dok sve svete biljke ne služe za lečenje. Ove koje ne služe za lečenje, korišćene su mahom kao amajlije ili magijski rekviziti u raznim vrstama rituala. Da ne bih napravio zbrku u vašim glavama, moram reći, još to, da su i lekovite biljke mogle biti korišćene kao amajlije ili magijski rekviziti u ritualima. Eto zašto je teško napraviti jasnu podelu i razdvojiti ove dve grupe bilja.

Najveći broj ovih biljka brao se na praznik posvećen bilju, koji se naziva "Biljni Petak". Ime je dobio po tome što je u pitanju petak koji pada pre šestog maja. Znači sam datum se menja od godine do godine. Biljke su brane ritualno, rano izjutra dok sunce ne izađe, jer se verovalo da postaju lekovite u četvrtak iza ponoći, a brali su ih svi meštani jednog kraja skupa. Devojke su se kitile vencima od poljskog cveća dok su brale bilje a svi zajedno su pevali i igrali. Bila je to proslava dolaska proleća i slavljenja probuđenih duhova vegetacije. Bilje se bralo u to vreme jer se smatralo da tada raste a samim tim poseduje, tokom tog perioda, perioda razvitka, najveću moć. Na istoku Srbije, ovaj praznik se nastavljao ispred pećine gde su se ložile velike vatre u čast demonima podzemnog sveta, odnosno duhovima vegetacije. Prikupljeno bilje se sušilo i koristilo tokom cele godine.

Pored ovakvog branja bilja, u Balkanskoj tradiciji, postoje i drugi datumi koji su važni za branje određene biljke, poput poljske metle na primer, o kojoj sam ranije govorio. Neke su se biljke brale ritualno dok se kod drugih vodilo računa u koje doba dana ili noći se beru. Nešto više o datumima vezanim za branje bilja, reći ćemo u jedanaestoj glavi.

Do informacija o biljkama veštice su dolazile na tri načina. Prvi je podrazumevao učenje i mentorstvo neke starije veštice, koja je opet deo svog znanja preuzela od neke pre nje i tako u nedogled.

Drugi način je bilo pažljivo praćenje bolesnih životinja koje su odlazile u šumu ili na livadu kako bi pasle neku određenu biljku koja će im pomoći da olakšaju njihove tegobe. Naravno da su to bile biljke koje nisu koristile u svojoj svakodnevnoj ishrani. Možda izgleda čudno, ali je ovakav način za mnoge ljude dugo predstavljao najsigurniji metod pomoću koga su dolazili do lekovitih biljaka.

Treći način predstavljaju dobijene informacije o bilju putem snova, vizija ili iz komunikacija sa natprirodnim bićima. Obično ovo znanje daruju Šumska Majka i vile. Nije neobično da veštica sanja neku životinju, koja joj u snu pokaže neku novu lekovitu

biljku i da joj savet kako da je koristi.. Zamislite sada da jedna veštica za svoga života sakupi informacije o bilju uz pomoć ova tri načina te da ih pred kraj istog preda nekoj mlađoj veštici, koja nastavi to isto da radi, da bi na kraju predala znanje sledećoj, i tako dalje. Nadam se da možete da pretpostavite koliki je fond ovog znanja. Meni je bilo potpuno neverovatno ono što sam saznao iz razgovora sa jednom starijom vešticom, a to je da ne postoji biljka za koju ona nije znala koja je, čemu služi, kako se koristi i kakve su priče vezane za nju. Bukvalno, na koju god sam uperio prst, automatski mi je davala odgovore.

Da spomenemo još da se kako u narodnoj medicini tako i u magiji, koriste svi delovi bilja, počevši od korena, stabla, lista pa sve do ploda i semena. Šta i kako će se upotrebljavati zavisi od niza činioca, kao što ćemo videti u daljem izlaganju.

Raskovnik

Levo “Anđeoski koren, u sredini “Gorska majka”, skroz desno “Raskovnik”-fotografije

Raskovnik (*Aspidotrium siler*, *Aspidotrium trilobum*) je verovatno jedna od najbitnijih biljaka u Balkanskom veštičarenju. Kako samo ime kaže ova biljka je predodređena da “raskiva” stvari. Između ostalog za njega se tvrdi, da može da otvori svaku bravu, pokida svaki lanac, pa čak i otkrije gde je zakopano blago u zemlji.

Međutim, ovo su samo neke njegove funkcije. Kaže se da on “raskiva” bačenu magiju na neku osobu, “otvara” nerotkinju, odnosno leči sterilitet, odbija bolesti kod ljudi i stoke, štiti od uroka, stvara zaštitu i još mnogo toga.

Najveću vrednost ima antropomorfni Raskovnik, odnosno onaj čiji koren podseća na ljudsko telo. Svaki Raskovnik je teško pronaći, a naročito antropomorfni. Priča se da je njegov čuvar kornjača te da je on uvek u njenoj blizini. Neki tvrde da ako se pronađu kornjačina jaja i ograde kamenjem, kornjača će se vratiti sa Raskovnikom u ustima, koji će rasturiti ogradu. Tada ga treba zgrabiti brzo ili će ga ona odmah pojesti nakon što sa njime završi posao. Slična priča, vezana je i za ježa, kome po svojoj prilici treba ogrditi mladunče i on će se pojaviti sa Raskovnikom da ih oslobodi. Neki su pokušavali da vučenjem lanca otkriju gde se Raskovnik nalazi. Naime vezivali su neku osobu ili životinju lancem i puštali da hoda livadama. Na mestu gde bi se lanci pokidali, pretpostavljalo se da se nalazi raskovnik. Mislim da nije velika tajna ako otkrijem da ovi postupci nisu davali željene rezultate.

Raskovnik je biljka kao i svaka druga, samo što nastanjuje nepristupačne krajeve i teško se otkriva. Koliko sam upoznat, na jugu Srbije su počeli da ga gaje jer postoji ogromna potražnja za njim.

Posebna verovanja i načini korišćenja vezani su za antropomorfni Raskovnik. Kao što sam u predhodnoj glavi rekao, kada smo govorili o patuljcima, koren Raskovnika u obliku ljudskog tela, prestaje da bude biljka i postaje duh prirode, mali čovek, patuljak i slično. Najlakše se otkriva noću iza ponoći, jer tada on napušta svoje biljno telo i u astralnom obliku boravi na zemlji. Neki tvrde da se tada vidi ili biće visine jedne stope ili tri plamena koja lebde u vazduhu. Naravno, to je pravi trenutak, kada treba otkopati

koren i tim činom staviti sebi u službu ovog duha prirode. Raskovnik je jednom rečju ono što je na zapadu mandragora, a na istoku žen-šen.

Interesantan je podatak da su hajduci imali običaj da vrše jednu neobičnu vrstu pirsinga. Naime oni su delove korena ušivali ipod kože na dlanu. Po narodu, oni su to radili da bi im se otvarala svaka vrata za čiju se kvaku uhvate, mada ja iskreno sumnjam da je to bio cilj ove operacije.

U svakom slučaju, raskovnik je vrlo tražena "roba". Sa njim se ne radi ništa posebno, već je sasvim dovoljno posedovati ga. Osoba ga može nositi sa sobom ili držati u kući. On će u oba slučaja obavljati svoju funkciju amajlije koja štiti svog vlasnika od raznih vrsta zla i bolesti. Antropomorfno često koriste veštice, praveći od njega neku vrstu uslužnog duha.

Mandragora

Mandragora, stari crtež

Mandragora (*mandragora officinarum*) verovatno predstavlja jednu od najpoznatijih magijskih biljaka na svetu. Njenu popularnost u zapadnoj Evropi, pratila je gotovo u stopu popularnost u Balkanskim zemljama. Neki autori iznose mišljenje da su Mandragoru u Balkanske krajeve doneli sa sobom jevrejski trgovci, koji su nastanjivali sva veća mesta, gotovo od pamtiveka. Međutim, ja se ne slažem sa ovom konstatacijom. Verujem da je ona oduvek rasla na ovim prostorima, sasvim sigurno na teritoriji južnog Balkana i u primorskim krajevima. Takođe ne vidim neki valjani razlog zašto ona ne bi rasla i u severnim delovima, ako znamo da je ima u Bugarskoj i Rumuniji.

Mandragora je stekla svoju veliku popularnost zbog mnogo čega ali je ipak najbitnija činjenica da i ona poput raskovnika može imati antropomorfni koren. Jevreji su na Balkanske narode preneli afodizijacku upotrebu mandragore i načine korišćenja u ljubavnoj magiji, dok su Balkanski narodi preneli svoja verovanja vezana za raskovnik na mandragoru. Predpostavljam da je tako došlo do spoja verovanja koji su danas prisutni na ovim prostorima. U prilog ovome govori i moj razgovor sa jednom starom i iskusnom vešticom, koja živi na jednoj planini u Srbiji, u kome me je ona savetovala da potražim mandragoru uz pomoć ježa ili kornjače na identičan način na koji se traži raskovnik.

Najveća vrednost mandragore, antropomorfni koren, predstavlja za veštice još jednu vrstu duha prirode koji se može staviti u službu. Mandragora sama po sebi može biti i amajlija, koja štiti od svagog zla, ali i zaštita od pušćanog zrna ili bilo kojeg drugog atakovanja na život njenog nosioca. Nije ni čudo da su je uzase uvek imala vojna i policijska lica koja su ovaj koren odvajala podosta novca.

Kako raskovnik tako i mandragoru, bilo je teško naći ili moći platiti. Zbog toga se pribegavalo biljkama koje su je mogle zameniti. Najpoznatije zamene za mandragoru na prostoru Balkana, bile su koren Ruse (*chelidonium majus*) i Velebilja (*atropa belladonna*).

Gorska Majka

Gorska Majka, crtež

Gorska Majka (*Lathraea Squamaria*), jarba Muma Paduri, je jedna od veoma poštovanih biljaka naročito na teritoriji južne, jugoistočne, istočne i severoistočne Srbije.

Kao što se vidi iz njenog imena, ova biljka je posvećena samoj Boginji, a kad kad predstavlja i Boginju u malom. Ponekad je prosto potrebno steći naklonost biljke da bi se stekla naklonost Boginje. Ova biljka se pre svega smatra ženskom biljkom i obično je samo žene koriste. Ona sama po sebi predstavlja amajliju uz pomoć koje osoba koja je nosi ima neprekidan kontakt sa Boginjom. Biljka je dužna da uradi tri stvari. Da zaštiti onoga koji je nosi od svih vrsta zla, zatim mu obezbedi dobru materijalnu situaciju i ako je nosilac žena, da sačuva njen plod ili ga pak podari nerotkinji.

Gorska majka je vešticama ne zamenjiva u ritualima, naročito kada treba lečiti ženu koja ne može da ima potomke. Jedan od poznatijih, ovakvih, rituala odvija se na sledeći način. Žena koja želi da zatrudni, mora neko vreme da se uzdržava od polnih odnosa, a potom sama pronađe i ubere ovu biljku. Biljka se traži pored vode jer obično raste u takvom okruženju. Žena mora sačekati da prođe ponoć, zatim skinuti odeću sa sebe i bez ijedne izgovorene reči pronaći biljku i ubrati je. Dok odlazi sa mesta na kome je ubrala biljku, ne sme se osvrnati za sobom ni govoriti. Ovako ubranu biljku ona odnosi veštici koja će izvršiti ritual sa njom. Ritual se sastoji iz pripremanja čaja od ove biljke i kađenja njome iznad žene koja je ovu biljku donela. Znači dok žena pije čaj, veštica kadi iznad njene glave izgovarajući pritom prigodnu basmu. Interesantno je da se baš ovom biljkom, na sličan način, leče i psihička oboljenja, bilo da su u pitanju muškarci bilo žene. Da dodamo na kraju, da se koristi cela biljka ili pak samo nadzemni deo.

Odoljen

Odoljen, fotografija

Odoljen (*valeriana officinalis*), bez imalo preterivanja, važi za najjaču biljnu amajliju protiv svih vrsta zlih demona uključujući i veštice u onom negativnom smislu te reči. Za njega su vezana razna verovanja, koja idu dotle da tvrde kako je njegova snaga toliko velika, te da ga je strasno teško kontrolisati bez biljke koja umanjuje njegovo dejstvo. Ta biljka se naziva Odumiljen ali do sada niko nije uspeo da utvrdi da li ona stvarno postoji.

Veruje se da odoljen štiti naročito mušku decu i da muško novorođenče ne bi preživelo ni dvadesetčetiri sata da mu majka ne ostavi koren ove biljke ispod jastuka, kraj kreveta ili pak gurne u pelene. Koren ove biljke ušivaju stoci, ali ga i odrasli ljudi rado nose, jer se veruje da štiti od zlih očiju. Smatra se da njegov koren treba držati u kući, kako bi se zaštitila čitava porodica.

Odoljen koriste i veštice, praveći od njega amajlije za zaštitu i zdravlje. Kada se radi o zaštiti, veštice obmotavaju crveni konac oko korena i vezujući tri čvora obično govore basmu koja treba da naredi odoljenu da čuva osobu kojoj je namenjena amajlija. Slično je i kada se radi o zdravlju, samo što se tada koristi beli konac.

Od odoljena se spravljaju čajevi i napici koji se smatraju univerzalnim lekom za sve bolesti. Ipak, akcenat se stavlja na nervna obljene, bolne menstruacije i srčane tegobe. Često se koristi u kombinaciji sa omanom (*inula helenium*) i rutom (*ruta graveolens*), tako što se potapa sa nekom od ovih biljaka u hladnu vodu i daje osobi da je pije. Znači ne kuva se i ne pravi se čaj, već se konzumira sama voda za koju se smatra da je poprimila moći ovih biljaka. Nije retko, da se ove tri biljke, potopljene skupa, ostave napolju da prenoće, kako bi pride upile u sebe zvezdanu energiju.

Oman

Oman (*inula helenium*) takođe spada u jake biljke, koje imaju veliku moć zaštite. Posle odoljena, koren omana spada u najkorišćenije amajlije protiv zlih očiju. On se poput odljena, spominje u mnogim narodnim pesmama, u kojima se veliča njegova moć zaštite.

Oman se bere, poput većine ovde spomenutih biljaka, na "biljni petak" pre šestog maja, s tom razlikom, što se pri njegovom branju mora izvršiti određeni ritual kako on ne bi izgubio deo svoje moći. Ritual izgleda ovako. Na biljni petak, rano izjutra ako ne i u toku noći, pronade se mesto na kome raste poveći oman. Pošto on ima veliki i debeo koren, potrebno ga je iskopati. Strogo je zbranjeno da se u tu svrhu koristi bilo kakav alat, već se mora pronaći komad zašiljenog kamena sa kojim se započinje razgrtanje zemlje oko korena, pazeći da se sam koren dodiruje što manje. Kada se ovo završi, kamen se baca što više u vis, a koren se vadi rukom, pazeći se pri tom da se isčupa u jednom potezu i to pre nego što kamen padne na zemlju.

Ovako ubran, koren omana se suši i kasnije uživa u garderobu ili koristi kao dodatak u spravljanju raznih vrsta amajlija. Da bi se zaštitila stoka daje joj se da jede koren omana zajedno sa solju. Usitnjen, osušen koren koristi se za kađenje, u nameri da se očisti prostor od zlih sila i demona. Njime se može kaditi kuća, ali i osobe za koje se sumnja im zli demoni na neki način rade o glavi.

Oman je inače veoma lekovit i često se koristi u fitoterapiji. Ipak, najčešće se upotrebljava kod plućnih bolesti na taj način što se od osušenog korena kuva čaj ili se svez korena renda u planinski med, med iz četinarskih šuma, i tako pripremljen konzumira dva puta dnevno, svaki dan, nekih trideset dana od prilike.

Bosiljak

Bosiljak (*ocimum basilicum*), je jedna od biljaka sa najširokom lepezom funkcija, među narodima sa prostora bivše Jugoslavije. Mislim da se samo o njemu može napisati cela knjiga jer je korišćen u gotovo svim prilikama, na svim mestima i od svih strana, makar

one bile u direktnom sukobu. Da pojasnim. Bosiljak je korišćen u svim ritualnim radnjama a koje su se ticale sprovođenja običaja, vezanih za rođenje, brak i smrt. Bosiljak rado koristi pravoslavna crkva, umaćući ga u svetu vodu i prskajući njime, ali ga takođe, veoma rado i često koriste veštice, vračare i gatare, koje ga smatraju nezaobilaznom biljkom u mnogim ritualima.

Bilo kako bilo, bosiljak se smatra izuzetno jakom zaštitom od zlih sila, raznih vrsta demona ali i štetocina koje mogu da nanesu štetu živinarnicima, torovima i stajama. Bosiljkom se kadi kada se želi nešto da sačuva od zla. Njegovim dimom, opisuje se u vazduhu magijski krug. Mnogi roditelji kite svoju decu bosiljkom, ali ga i sami nose kako bi se sačuvali od zla. On je svakako vrlo moćna amajlija. Pepeo koji ostaje od njegovog kađenja, koristi se za iscrtavanje simbola zaštite po telu dece i odraslih, najčešće na čelu.

Kada krenu da vrše prizvanje duhova prirode, bilo da je reč o Šumskoj Majci ili Tartoru, veštice sa istoka Srbije, obavezno sa sobom ponesu struk bosiljka i nekoliko čena belog luka, jer se nikada ne zna šta može krenuti po zlu.

Tokom spravljanja mnogih amajlija bosiljak se vezuje crvenim ili belim koncem za pramen kose osobe za koju se pravi amajlija. Njegove funkcije u ovim operacijama su mnogobrojne. On je tu da bi zaštitio, doneo zdravlje, sreću i prosperitet.

Veštica kada gasi ugljevlje, vodu u činiči preseca kusturom ili je meša bosiljkom a ako želi može i staviti malo bosiljka u nju.

Bosiljak se smatra i univerzalnim lekom kod magijskog lečenja bolesnih. To podrazumeva kađenje bolesne osobe, davanje vode u kojoj je prenoćio bosiljak ili pak pravljenje amajlije za ozdravljenje. Naročito se njime tretiraju nerotkinje jer se smatra da donosi plodnost.

Beli luk

Beli luk (*allium sativum*), takođe spada u red jakih zaštitnih biljaka. Za njega smatra da je izuzetno pouzdan kada se treba odbraniti od veštica i drugih zlih demona. Pored toga, osoba koja ga ne jede automatski biva optužena za bavljenje magijom iako to, naravno, nije tačno. Veštice veoma rado koriste beli luk kod mnogih magijskih radnji. Moram da posetim da se pod nazivom veštica, ovde podrazumeva zli ženski demon koji je u ranijim vremenima povezan sa vešticama pripadnicama ljudskog roda, o čemu sam pisao u drugoj glavi.

No kao što smo napomenuli veštice koriste beli luk na više načina. Već sam rekao da se on zajedno sa bosiljkom nosi sa sobom, kada se žele prizvati natprirodna bića i duhovi prirode.

Beli luk koji proklija iz zmijske glave, odsečene srebrnom parom ima posebnu moć i omogućava, onome koga nosi sa sobom, da vidi bića koja obični ljudi ne mogu. Jednom rečju astralna bića.

Na njega se prenose bolesti, koje se kasnije prebacuju na neko drvo ili bacaju što dalje od sebe, na primer u reku ili napušten bunar. Nekada se samo prinosi bolesnom mestu dok se izgovara basma. Takođe je deo mnogih amajlija koje se tiču zaštite i “teranja” bolesti.

Od njega se prave mnogi melemi i preparati koji se konzumiraju oralno. Odavno je narod shvatio njegovo snažno antibiotsko dejstvo, te ga je stavljao svuda gde je postojala šansa od infekcije, ali ga je i jeo kada je bolovao od raznih upalnih procesa u organizmu čiji su izazivači bile bakterije.

Ostale svete, magijske i lekovite biljke

Perunika (*iris germanica*), dovodi se u vezu sa božanstvom groma, jer se smatra da štiti od udara istog. Njen koren u obliku penisa sa testisima, koršćen je u ljubavnoj magiji i kao afrodizijak. Takođe su od njegovog soka, spravljeni napitci protiv neplodnosti.

Kantarion (*hypericum perforatum*), biljka nekada posvećena boginji, danas bogorodici, smatra se jakom zaštitnicom žena od zlih sila. Nosi je uza sebe i pije čaj od nje, žena koja sumnja da je neko bacio magiju na nju te ne može da ostane u drugom stanju.

Broć (*rubia tinctorum*), koristi se u magiji kada se ne želi da neko dođe kod nas. Smatra se da je ima veliku moć zaštite, naročito kada su u pitanju vampiri ili zli duhovi pokojnika. Dovoljno ga je okačiti o prozore i ulazna vrata, pa da oni ne mogu ući unutra.

Bršljan (*hedera helix*), koristi se kao zaštita od zlih demona, a veruje se da posebno štiti decu. Koristi se u ljubavnoj magiji i proricanju.

Apta (*sambucus ebulus*), je jedna od biljaka koju koriste učesnici rituala za prizivanje kiše. Smatra se da štiti od zmijskog ujeda, to jest da njegov miris tera zmije. Pali se u čast pokojnicima kojima godi njen dim.

Vid (*anagallis arvensis*), trava nekada posvećena slovenskom božanstvu Svetovidu, danas se koristi u ritualima vezanim za proricanje. Smatra se da je dovoljno držati ovu biljku ispod jastuka, saopštiti joj šta se želi saznati i da će se to prikazati u snovima .

Vratić (*tanacetum vulgare*), predstavlja izuzetno bitnu biljku kod Balkanskih vetica. On ima moć da stvari vrati u pređašnje stanje, ali i da odbije te vrati magijski napad. Može se nositi sa sobom, konzumirati u malim količinama ili se pak baciti u proključalu vodu koja se prosipa preko praga uz reči “ne praćam neg vraćam”. Naravno, misli se na bačenu magiju.

Detelina (*trifolium pratense*), kao i svuda u svetu smatra se donosiocem sreće, naročito ako ima četiri lista. Interesantno je da i za nju važi masa stvari koja je vezana za raskovnik. Naime veruje se da nju čuva kornjača i da se do nje dolazi na identičan način, tako što joj se ograde jaja. Potrebno je imati dve vrste deteline da bi se došlo do

skrivenog blaga. To su detelina sa četiri i dva lista. Ova sa dva pomaže da se podigne blago iz zemlje, koje se pronađe sa detelinom od četiri lista. Inače detelina pronađena uz pomoć kornjače, raskiva sve brave i donosi sreću u svim aspektima života.

Divlja ruža (*rosa canina*), pruža zaštitu od bolesti. Kroz rascepljen po sredini štap od divlje ruže provlače se bolesni, kako bi očistili svoju auru.

Žalfija (*salvia officinalis*), ili kadulja kako je drugačije zovu, predstavlja univerzalnu zaštitnu biljku, koja štiti od svih vrsta demona. Kao što se vidi iz njenog drugog naziva, njena prvenstvena uloga je oduvek, da se njome kadi, odnosno čisti ritualni i kućni prostor. Ovo je zadržano i do današnjih vremena iako se narod pavoslavne vere, peorjantisao na tamnjan.

Veoma se rado koristi u spavljanju amajlija, mada se tada često stavlja u kombinaciji sa drugim biljem, poput bosiljka i pelina.

Zanovet (*cytissus capitatus*), se smatra jakom zaštitom od neprijateljski raspoloženih entiteta i korisiti se mahom na zapadu Balkana i primorskim krajevima.

Zdravac (*geranium macrorrhizum*), je jedna od najbitnijih magijskih biljaka, koja se koristi u ritualima za ozdravljenje ili teranja bolesti uopšte. Od njega se prave amajlije, kupa se u vodi u kojoj je potopljen i piju se čajeви sparavljeni od njega. Osušeni koren zdravca, predstavlja sam po sebi jaku amajliju, koja ima za cilj sprečavanje bolesti da pridu osobi koja je nosi.

Njime se kiti bolesno drveće da bi ozdravilo, stavlja se u seme koje treba da se posadi kako bi nikla zdrava i jaka biljka i na kraju, on se stavlja u hranu da se ne bi pokvarila.

Imela (*viscum album*), parazitska biljka koja najčešće raste na hrastu, smatra se veoma svetom. Međutim, ako se pronađe na leski, što je veoma retko, ona dobija dodatne moći. Postoje narodna verovanja da na ovoj imeli raste zlatna jabuka koju čuva bela zmija. Ukoliko se ubere ova jabuka i skuva u vodi, koja se potom popije, osoba koja to uradi moćiće da prepozna svaku lekovitu biljku bez problema. Postoje još mnoga slična verovanja, koja u sebe uključuju zmiju, čuvara nečega, koja obitava pod leskom na kojoj je imela. Zajedničko svim ovim pričama jeste da se tu nalaze ili skriveno blago ili skrivena znanja.

Imela se inače vezuje i za veštice. Kaže se da neke veštice, svoje metle prave baš od imele, pa otuda i drugi naziv za imelu, “veštičija metla”.

Jasenak (*dictamnus albus*), izuzetno sveta i čudesna biljka. Smatra se vilinom biljkom pre svega. Pored njega se vrši ritual sklapanja saveza ili bratimljenja sa vilama, kada se želi izlečiti neka osoba. Razlog ovome je verovanje da su vile najbolji poznavaoци alternativnih metoda lečenja i svih vrsta bolesti a kako za svaku bolest postoji trava koja je leči, ko će bolje znati te trave nego vile koje i same proističu iz prirode.

Najveći broj ovakvih rituala, odigravao se u Srbiji, pedesetak kilometara nizvodno od Beograda, u okolini starog grada Smedereva. Samo mesto zbivanja, nazivalo se Jasenak,

a ime je dobilo baš po ovoj biljci, koja je u ovoj oblasti rasla u ogromnom broju. Vest o čudesnim izlečenjima, brzo je preplavila celo Balkansko poluostrvo, tako da su počeli da dolaze ljudi iz udaljenih predela i vrše rituale kojima su ih učili meštani.

Sve se ovo odvijalo na sledeći način, početkom maja. Kako je guzva bila velika, a ritual se vršio noću, ljudi su dolazili rano izjutra i ostavljali peškir, ispod izabranog jasenka, kako bi rezervisali mesto za uveče.

Po noći, oni bi se vraćali i dovodili bolesnu osobu. Ona se polagala na peškir, tako da joj je glava bila uz samo stablo biljke. Zatim su oko stabla ostavljali sud sa medom, pogaču, času vode i času vina, da bi potom upalili jednu sveću od pčelinjeg voska, voštanicu. Bolesniku se davalo da uzme od svega po malo dok se resto ostavljalo vilama. Ova žrtva se naziva “večera vili”. Na kraju bi se pobratimili, bolesnik i osoba koja ga je dovela, te bi onaj koga je trebalo lečiti, legao i zaspao ispod “svog” jasenka.

Mogle su se dogoditi tri stvari. Prva je da se bolesnom u snu javi vila i saopšti mu šta treba da radi kako bi se izlečio, druga da se ujutru ugleda oštećeno stablo, što je znak da će bolesnik ozdraviti sam od sebe i treća, da se nakon buđenja kopa oko jasenka ne bi li se pronaslo nešto neobično što je vila ostavila i što bi se dalo bolesniku da popije ili pojede.

Nakon ovoga ljudi su odlazili sa ovoga mesta ostavljajući peškire i posuđe jer se verovalo da se ne smeju dirati. Ovih jasenaka više nema, a na tom mestu se danas nalazi crkva.

Karanfil (*dianthus caryophyllus*), zajedno sa bosiljkom čini amajliju koja štiti od svih vrsta zlih sila.

Kukurek (*helleborus odorus*), spada u red moćnih amajlija, naročito njegov koren. Stavlja se u kotao kako bi pojačao dejstvo magje koja se spravlja. Za njega važi jedno sveto pravilo, a to je da se ne sme uzimati u ruke i unositi u kuću pre maja.

Mrazovnik (*colchicum autumnale*), na jugozapadnom Balkanu, važi za biljku iz koje se rađaju vile.

Ren (*cochlearia armoracia*), je biljka čiji se koren smatra pouzdanom zaštitom protiv zlih ženskih entiteta, koje su kod Srba poznate pod nazivom “more”.

Rogoz (*typha latifolia*), je biljka izuzetne magijske snage. Od nje se prave kanapi uz pomoć kojih se hvataju zli entiteti. Smatra se da nijedan loš entitet, bio on vampir ili vukodlak, ne može raskinuti ovaj kanap. Inače kod Srba i vukodlak se smatra pre eteričnim nego fizičkim entitetom.

Ruža (*rosa gallica*), je veoma bitna biljka koja se koristi u ritualima vezanim za zdravlje i prenošenje bolesti.

Ako neko želi da ima lepu kožu, treba svako jutro da se umiva vodom u koju su potopljene ružine latice. Na crvenu ruzu se prenosi bolest žutica tako što se na njenu stabljiku privezuje žuti konac i tri puta bez glasa, ponovi u sebi, “menjam žutilo za crvenilo”.

Ruzmarin (*rosmarinus officinalis*), je pre svega zaštitna biljka, čiji se nadzemni deo koristi kao zaštita od zlih očiju i zlih demona.

Ruta (*ruta graveolens*), spada takođe u zaštitne biljke i njen nadzemni deo korišćen je kao amajlija protiv zlih demona.

Selen (*ligusticum levisticum*), je pre svega ženska biljka koja se mahom koristi u ljubavnoj magiji. Devojke ga nose sa sobom ili se kupaju u vodi u kojoj je potopljen selen, kako bi na magijski način privukle pažnju muškaraca.

Smilje (*helichrysum arenarium*), je takođe žensko bilje, ali se smatra i vilinskim. Služi kao ženska zaštita od zlih sila, ali i amajlija koja treba da donese ljubav ukoliko se nosi sa sobom.

Crni luk (*allium cera*), se smatra zaštitom od zlih sila.

Česljika (*dipsacus silvester*), je zaštita od vampira. Obično se stavlja na vrata i prozore, kako ovi ne bi mogli ući unutra.

Čičak (*arcatium lappa*), je biljka koja se koristi u ljubavnoj magiji u ritualima koji imaju za cilj spajanje parova.

Čubar (*satureia hortensis*), ima dvostruku ulogu. Zajedno sa bosiljkom služi za zaštitu od zlih sila, dok ga sa druge strane koriste često u ritualima koji se tiču zdravlja.

Čuvarkuća (*sempervivum tectorum*), je biljka čija je osnovna uloga da sačuva kuću i porodicu koja živi u njoj od svake nesreće. Zato je, onaj koji je nema, sadi na svom krovu. Smatra se da čuva dom i od lopova. Ponekad ga daju deci da ga nose sa sobom, kao amajliju, kako se ne bi razboljevala.

Tajne biljke Balkanskih veštica

Biljke o kojima smo do sada govorili, korišćene su od strane veštica, bilo da se radi o njihovoj ritualnoj upotrebi, bilo u spravljanju raznih vrsta amajlija. Međutim, ove iste biljke, koristio je i običan narod, u istu svrhu, kako je najbolje znao i umeo.

Za razliku od ovih, takoreći opstepoznatih biljaka, veštice su u svojoj praksi, koristile i biljke o kojima se nije pričalo, a čija su magijska svojstva ljubomorno čuvala. Ovo ne znači da baš niko nije znao za njih i da ih neko nije sporadično koristio, ali ipak ti slučajevi su bili usamljeni i javljali su se retko.

Veoma je teško pronaći i identifikovati ovo bilje. Dodatnu otežavajuću okolnost, predstavljaju imena tog bilja, jer ona teško da su šire narodna, a sami nazivi su im sastavljeni od vrste funkcija koje obavljaju. No ipak, ako je za utehu to je samo mali broj, pošto smo veći deo njih uspjeli da identifikujemo. Pa da vidimo koje su to biljke.

Velebilje, fotografija

Velebilje (*atropa belladonna*), spada u red biljaka koje su koristile Balkanske veštice na mnogo načina. Kako je ona, veoma otrovna, narod je zazirao od nje, a svaki način primene iste, zahtevao je veliki stepen znanja, znanja koje su posedovale isključivo veštice.

Verovatno je opšte poznato, da je ova biljka bila jedna od mnogih koje su ulazile u sastav veštičijih masti za letenje. Zatim, njen se koren, istucan pomoću belog kamena, davao bolesnima, naravno u izuzetno malim količinama, kako bi izazvao povraćanje, proliv, znojenje i druge reakcije, koje su se smatrale dobrim za čišćenje organizma. Pored ovoga, veštice su koristile ovu biljku kako bi izazvale pobačaj kod žena koje nisu želele da rode. Zbog ovoga su dodatno dolazile na loš glas jer se takvo što smatralo smrtnom grehom u tradicionalističkim hrišćanskim zajednicama.

Pored svega ovoga, koren velebilja korišćen je kao zamena za koren mandragore. Tako je nošen kao amjlija, bilo ljubavna bilo zaštitna, a sam koren, ukoliko je podsećao po izgledu na ljudsko telo, mogao je biti upotrebljen kao jedna vrsta vudu lutkica. Od ove biljke veštice su koristile najviše koren a potom cvetove i seme.

Bunika, fotografija

Bunika (*hyoscyamus niger*) je još jedna biljka za koju se zna da je ulazila u sastav veštičijih masti za letenje. Korišćena je za spravljanje lekovitih melema u lečenju kod bolesti zuba, odnosno zubobolje i očiju.

Tatula, fotografija

Tatula (*datura stramonium*), pored ovih dveju navedenih još jedna otrovna biljka koja je ulazila u sastav veštičijih masti i melema. Međutim njeno stablo u prirodi predstavljalo je jednu vrstu svetog drveta od koga se očekivalo da aktivira magiju koja je namenjena nekome. To se radilo na sledeći način.

Nakon što je veštica uspela da dođe u posed nekog ličnog predmeta ili dela garderobe, osobe nad kojom je zeleda da izvrši magijski uticaj, ona bi odlazila do stabla tatule i bacala taj predmet na nju govoreći tri puta unapred pripremljenu basmu koja je zvučala otprilike ovako: "Kada tebi plod pukne, nek N.N-u svane, da dočeka dobre dane, koliko semena izleti toliko ka njemu radosti da poleti."

Zavrata (*lolium temulentum*), drugačije nazvana luda trava, je jedna od veoma opasnih i otrovnih biljaka, koje su veštice koristile u negativnu svrhu. Kada se želelo nekome nauditi od njenog sasušenog stabla spravljan je prah, koji se ubacivao u piće ili hranu osobi kojoj se želelo da postane privremeno neuračunljiva. Veće doze mogle su dovesti do smrti te se ova biljka ipak koristila veoma oprezno.

Alske trave (*gramina draconis*), koristile su veštice u lečenju mnogih bolesti ali samo kao amajlije ili neophodan materijal pri izvođenju rituala. Smatra se da one rastu samo na svetim mestima i kako samo ime kaže posvećene su natprirodnom biću Ali, koja po svom izgledu podseća na zmijolikog zmaja ogromnih razmera. Veruje se da onaj koji ne zna čemu služi ova biljka te u koju se svrhu korist, ne sme je brati jer će biti kaznjen od strane viših sila. Iz ovoga zaključujemo da je ona rezervisana isključivo za veštice.

Bejturan (*artemisia annua*), za veštice izuzetno sveta biljka. Male metlice, napravljene od njenog stabla, koriste se za ritualno čišćenje prostora i nečistih predmeta.

Pelin (*artemisia absinthium*), je korišćen za mnoge stvari. Ova biljka je smatrana izuzetno jakom amajlijom i možda jedinim sretstvom u odbrani od loše nastrojenih vila. Od njega su se pravili napici, čajevi, melemi i ulja. Smatra se da voda u kojoj prenoći pelin ima pročišćujuću funkciju tako da se ona rado koristi za umivanje. Njime su se rusalje vraćale iz transa a koristio se i kao zaštita od rusalki-vila.

Kafa (*coffea arabica*), je dosla na Balkan veoma davno i na tom prostoru se odomaćila veoma brzo. Pržena i samlevena korišćena je za gledanje i proricanje budućnosti, kao što sam i opisao u sedmoj glavi.

Pored ovoga, korišćena je kod ritualnog lečenja psihičkih bolesti na taj način što se mlevena kafa zajedno sa šećerom stavljala na parče plavog papira, koji bi se potom zapalio a dimom koji je nastajao kadio bi se bolesnik dok bi se izgovarala prigodna basma.

Para od skuvane kafe smatrala se dobrom u ritualima koji su imali za cilj da ženi obezbede plodnost.

Na kraju crno zrnevlje kafe, vezuje se za crne demone i koristi u svrhu prizivanja istih.

Jedić (*aconitum napellus*), kukuta (*conium maculatum*), čemerika (*veratrum album*) uz čaure maka (*papaver somniferum*) i pečurku muharu (*amanita muscaria*) predstavljaju još neke biljke koje su gotovo obavezno ulazile u sastav veštičijih masti za letenje.

Konoplja (*cannabis sativa*) je biljka koja je igrala veliku ulogu u Balkanskom veštičarenju. Njeni cvetovi i listovi, bili su takođe sastavni delovi veštičijih masti za letenje naročito u područjima centralnog Balkana. Od njenog stabla, koje je izniklo iz odsečene srebrnom parom zmijske glave, pravljen je magijski bič, koji se koristio čitavog života. Na mestu na kome će biti zasađena konoplja, zakopavana su jaja kao žrtva. Obično se zakopava tri jaja, a retko kada jedno. Njeno seme potpoljeno u vinu korišćeno je kao opijati.

Sporiš (*verbena officinarum*), se mahom koristio u lečenju teških psihičkih bolesti ili epilepsije. Od njega su spravljani napici ali se koristilo i kađenje njegovim dimom kako bi se proterali demoni bolesti.

Salep muški (*orhis mascula*) i salep ženski (*orhis morio*) su dve biljke iz roda orhideja. Koren muškog salepa, koji podseća na testise, korišćen je za spravljanje afrodizijačkih napitaka, dok se sasušeni koristio kao amjlija za mušku plodnost. Ženski salep, čiji je koren u obliku šake, nazvan je boginjina ruka i veoma često predstavlja omiljenu amajliju veštica čija je funkcija univerzalna.

Interesantno je da je za ovu biljku vezan mit, mit koji objašnjava njenu svetost i zašto je ona toliko moćna. Naime na istoku Srbije sam naišao na izvesnu baba J. koja mi je objasnila da je koren ženskog salepa ništa drugo do bogorodišina ruka. Kako priča kaže, nju su jednom prilikom uhvatili dušmani i mučili da bi joj na kraju odsekli ruku. Ona je otišla u šumu, iskopala koren salepa i stavila na mesto na kome je nekada bila njena šaka. On se "primio" i otada ona umesto jedne šake ima koren salepa. Otuda svaki salep predstavlja njenu ruku i zrači njenom moći.

Mislim da nije potrebno govoriti da se po hrišćanstvu ovako nešto nikada nije dogodilo bogorodici i da je po sredi eklatantan primer kako je paganska Boginja na sebe preuzela ulogu hrišćanske bogorodice.

Turčinjak (*papaver rhoeas*), je vrsta divljeg maka. Njegovi cvetovi mogu biti korišćeni u spravljanju opijata a neretko su bili upotrebljavani kao sastavni delovi veštičijih masti za letenje. Da pojasnim. Sve ove biljke koje sam nabrojao da su ulazile u sastav veštičijih masti, nisu ulazile skupa, već su se recepti razlikovali i sebi sadržavali svega dve do tri ove biljke.

Za turčinjak jos važi podatak da se smatra biljkom koja je u potpunosti posvećena elementu vatri te ga stoga, da kažemo zle veštice, koriste kada žele da na magijski način izazovu neku paljevinu.

Vilina kosa, fotografija

Vilina kosa (*cuscuta europaea*), kako samo ime kaže, smatra se opalom vilinom kosom. Biljka je izuzetno važna kod Balkanskih veštica zato im pruža neku vrstu oltara na kome mogu prizvati vile.

Ova biljka je ključna u lečenju bolesti, za koje se veruje da su odgovorne baš vile. Veštice nalažu obolelim osobama da kraj ove biljke, preko noći ostavljaju pogaču koju su umesile od brašna koje je prosejano na naopako okrenutom situ, malo meda ili sećera i deo svoje odece, koja treba da predstavlja samu osobu. Ukoliko je ujutru pogača načeta ili med pojeden, to znači da su vile primile žrtvu i da će bolesnik ozdraviti. Ako se ništa ne dogodi onda veštica nalaze bolesnom da izvodi ovaj ritual 39. dana za redom, a ako vile ne prihvate žrtvu ni tada, cetrdeseti dan sama veštica stupa na scenu, odlazeći sa bolesnom osobom na to mesto. Tada se izvršava sledeci ritual.

Veštica dolazi sa obolelom osobom po noći, i pre nego što Sunce izađe počinje da vrši ritual, na taj način, što prvo svojim magijskim nožem opise krug oko sebe i svog "klijenta". Nakon što je prizvala vile ona prska obolelog vodom u kojoj je potopljen pelin. Prskanje može da vrši ustima, rukom, ili strukom bosiljka koji je uvezan crvenim koncem. Ovim činom ona skida bolest, čisti telo i duh osobe koja stoji pored nje dok vile to samo posmatraju. Kada je bolesnik očišćen od bolesti, veštica mu daje znak da ode i on odlazi ne okrećući se za sobom, a sama bolest, koja je "spala" sa njega, ostaje unutar kruga i ne može da krene za njim. Veštica ostaje još neko vreme, posmatrajući vile i držeći ih na okupu kako i one ne bi mogle da krenu za ovom osobom. Kada Sunce izađe, vile odlaze i veštica može da krene kući.

Vilino sito, fotografija

Vilino sito (*carlina acaulis*), je jedna vrsta velikog cveta, koji raste tik iz zemlje a može da dostigne veličinu suncokreta, koji uspeva na većim visinama i voli suvo te krečnjačko zemljište. I ako mu lišće, koje se jedva vidi od samog cveta ima bodlje, ova biljka izgleda gotovo nestvarno i prelepo. Zamislite da odjednom na opustošenoj i Suncem sprženoj zemlji ugledate ogromne roze cvetove, zar ne bi bili zadivljeni?

Bilo kako bilo, veštice ovaj cvet koriste na nekoliko načina. Prvi je da se on nosi sa sobom kao amajlija koja ima zadatak da spreči duge osobe da o vama govore ružne stvari i raznose neistinite glasine. Drugi način podrazumeva držanje ovog cveta u kući kako bi ukućanima omogućio zaštitu od svih vrsta neprijateljskih napada od strane ljudi. I poslednji podrazumeva korišćenje ovog cveta kao oltara da bi se stupilo u kontakt sa vilama. Verovatno vile postaju zaštitnice porodice kod slučaja kada se cvet drži u kući.

Georgina (*dahlia alba*), je biljka od koje veštice spremaju napitak koji daju ženama, ukoliko žele da rode žensko dete. Samim tim ova biljka se svrstava u red ženskih biljaka i može se koristiti kao amajlija čiji je cilj da donese osobi koja je nosi prosperitet i plodnost u svim aspektima života.

Kostolom, fotografija

Kostolom (*narthecium ossifragum*) uz biljku vratolom, koju nisam uspeo da identifikujem, ulazi u klasu magijskog bilja koje se koristi isključivo u ritualne svrhe. Kako sami nazivi kazu ove biljke su korišćene mahom za loše stvari, kada se želi nekom nauditi ili ga dovesti na odgovarajuće mesto mimo njegove volje. U jednoj staroj narodnoj pesmi, govori se o babi koja u kazan stavlja obe ove biljke i priziva nekog momka basmom, te kako voda u kazanu počinje da vri, on mora dotrčati ma gde bio i stvoriti se ispred njenih vrata.

Margareta (*bellis perennis*), poznata pod veštičijim nazivom obrnika, je biljka čije je seme korišćeno za spravljanje posebne ogrlice, kroz koju se posmatrala osoba za koju se želelo da se “obrne” odnosno, okrene i zaljubi u onoga ko vrši ovo gledanje. Jednom recju korišćena je u ljubavnoj magiji.

Mračna trava, fotografija

Mračna trava (*abutilon avicennae*), u kombinaciji sa macinom travom (*marrubium vulgare*), kotrižnom (*sideritis*) i šustom (*gerinthe minor*), korišćena je u svrhu proterivanja “mraka”, demonu noći, koji je potpuno crn, providan i izgleda isto kao i tama iz koje dolazi. Etnolozi su pogresno zaključili da se radi o samoj noći za koju se veruje da je neka vrsta duha. To nije tačno ovo je sasvim posebno biće, recimo “duh noći” koje i nije naročito opasno ali ipak ume da preplasi ljude i decu.

Veštica proteruje ovo biće bacajući sasušene i izmrvljene trave na žar ili pak vodu u kojoj su kuvane ove trave, proliva na uzarena tri kamena, od kojih je jedan bele, jedan crvene a jedan crne boje. Obično se u tom trenutku izgovara neka prigodna basma koja ima za cilj da protera ovog duha.

Okoločep, fotografija

Okoločep (*centaurea calcitrapa*), je biljka koja se koristi mahom u delovima centralnog i jugozapadnog Balkana. Za biljku su vezne mnoge priče koje veličaju njenu moć. Veruje se da je ima svest poput raskovnika i da kada primeti da neko hoće da uzme njen koren, odnosno da ga ubere, ona počinje da beži. Zbog toga se ova biljka bere ritualno, na taj način što se ubrani koren brzo baca na metalnu tepsiju koja ima za cilj da onemogući njegov beg. Sama biljka se najviše koristi u ljubavnoj magiji. Sok isceden iz njenog korena se kristalizuje i izgleda poput prelepog komada minerala koji presijava u raznim

bojama. Tako dobijen “kristal”, može biti korišćen kao ljubavna amajlija. Takođe se kombinuje sa drugim biljem u ljubavnoj magiji.

Smrdljivac (pelargonim), se koristi isključivo u lovackoj magiji. Naime kada neki lovac duži vremenski period ne može da ulovi divljač, on se obraća veštici za pomoć. Ona istu ovu biljku u avanu, potopi je u vodu i ostavi napolju da prenoći. Narednog dana, u trenutku izlaska Sunca, ona počinje da pere lovčevu pušku ovom tečnošću i da je propušta kroz cevi tri puta, a dok to radi svaki put izgovara basmu koja u sebi treba da sadrži tekst u kome se se skida magla sa očiju lovca, zatim kako mu ruka postaje mirna, kako ga sreća prati i slično.

Strašnik, fotografija

Strava trava (glechoma hederaceum), strašnik (ceterach officinarum), i planinska zevalica (antirrhinum orontium) su samo neke od biljaka koje koriste veštice kako bi izlečile ljude od paničnih napada, bezrazloznog straha i šoka. Najveći broj starih, tradicijskih veštica koje ja poznajem, najradije koriste samo strašnik. Njega potapaju u vodu, koju ostavljaju da prenoći napolju kako bi ih uhvatila “vedrina”. Na moje pitanje šta je to vedrina, objasnile su mi da je to zvezdano nebo i sila koju ono šalje. Zaključio sam da posudu izlazu kosmičkoj energiji koju odašilju zvezde a da voda pomaže da se ta energija akumulira. Rano ujutru, kada Sunce izađe one osobu koja je dosla kod njih prskaju ovom vodom, umivaju i daju joj malo da je popije.

Na teritoriji Bosne, u oblasti Visokog, koji je poznat po magijskim ritualima nalik na one iz severoistočne Srbije, obavlja se nešto drugačiji ritual, na sledeći način. Stavi se lonac sa ne korišćenom vodom na vatru i u njega se potopi strava trava. Lonac se potom zatvori i sačeka se da voda proključa. Kada se to dogodi, on se prinosi bolesnome pokraj koga stoji metalni lavor. Skida se poklopac i lonac se okreće te stavlja u lavor. Ukoliko lonac uvuče svu prosutu vodu to je znak da će bolesnik brzo ozdraviti. Ova radnja se ponavlja tiput, da bi se na kraju, iznad lavora bolesnik oprao ovom vodom i dalo mu se malo da je popije. Tečnost, koja je ostala u lavoru se nakon toga, po mogućstvu noću, odnosila na raskrsnicu i prosipala tamo.

Na teritoriji Crne Gore, vršio se skoro identičan ritual, s tom razlikom što su posude koje su korišćene bile mnogo manje, te se sam bolesnik samo umivao ovom tečnošću, i uzimao po neki gutljaj, pre nego što je bila prosuta.

Rasčinič levo, Trava od namere desno

Rasčinič (*Lamium Galeobdolon*)

spada u biljke koje sam ipak uspeo da indetifikujem na zadovoljavajući naučni način. svom izgledu on podseća na neku vrstu male koprive, sa tom razlikom što ne žari, a po listovima ima bele pruge. Kako samo ime kaže ova biljka se koristi za skidanje čini-magije sa osobe za koju se sumnja da je pod njenim uticajem. Rasčinič se može koristiti tako što se potapa u ne korišćenu, po mogućstvu izvorsku vodu, i ostavlja da prenoći pod

zvezdanim nebom. Nakon toga se ta voda koristi za prskanje osobe koja se obratila za pomoć. Takođe se od njega može napraviti i magijsko ulje na taj način što se veća količina istog prelijeva suncokretovim uljem i ostavlja da odstoji četrdeset dana. Sasušen, može se upotrijebiti za kađenje oko tela osobe koja je žrtva bačene magije.

Rašćinik, fotografija

Trava od namere, je jedna od tajnih biljka veštica, koju nažalost, nisam uspeo da identifikujem a koja po svom izgledu podseća na lozicu niskog rasta sa polukružnim lepezastim listićima. Kako mi je rečeno, dovoljno je posedovati tu biljku ili je nositi sa sobom pa se ne moraju vrsti bilo kakvi rituali. Biljka to radi umesto svog vlasnika. Ona sama prepoznaje sve opasnosti i hitro pruža potreban odgovor, tako da ona može predstavljati i neku vrstu amajlije. Jednom rečju, sve što poželimo, naumimo ili nameravamo da uradimo, ona to uradi umesto nas. Ako je stvarno toliko moćna nije ni čudo što je ovako dugo ostala potpuna tajna za etnobotanikare.

Andeoski koren(*Angelica Silvestris*), je koren biljke koja se kod nas tako i zove u celini, a dobio sam ga na poklon od jedne veštice u želji da me čuva od svakog zla. Koren je narandžaste boje, koji po svom obliku podseća na osušenu papriku duž koje se nalaze vertikalni nabori.

Andeoski koren, fotografija

Sveto drveće

Ovde ćemo samo ukratko dati prikaz najbitnijeg i najpoštovanijeg drveća kod Balkanskih veštica i naroda uopšte, jer je veoma teško postaviti jasnu granicu između ova dva.

Određeno drveće se postovalo kao božanstvo, predstavljalo zamenu za idola ili čak paganski hram. Njegova svetost je odlučivala u koju će se svrhu koristiti i šta će se od njega praviti. Za mnoga su vezani razni tabui jer je bilo strogo zabranjeno seći ih ili spavati pod njihovom krošnjom. Pa da pogledamo kako je to izgledalo.

Bor (*pinus silvestris*), je u nekim delovima Balkana, izjednačavan sa bogom, te su se ljudi često zaklinjali u njega. Po svemu sudeći u njegovoj krošnji se okupljaju vile. Od njega se pravi luč, koju nagorelu sa obe strane koriste vešci kao oružje u svojim borbama.

Breza (*betula*), važi za izuzetno moćno drvo. Od njenog granja se prave metle koje mogu da uklone svako zlo, bilo da se preko njih preskače ili sa njima čisti prostor. Mlade devojke (veštice), mlatarajući sveže napravljenim metlama prizivaju vile kako bi se ove posetrimile sa njima i uzele ih u svoju zaštitu.

Brekinja (*sorbus torminalis*), takodje veoma važno i poštovano drvo, naročito od strane veštica. Nju je zabranjeno seći i uopšte dirati. Za njen postanak je vezan izuzetno lep mit koji govori o mladoj devojci koja je napasala krdo jelena. Kada je došla do velike reke, shvatila je da je ne može sama preći i u pomoć joj je pritekao jelen koji ju je svojim rogovima prebacio preko. Na mestu gde je ona pala nikla je brekinja. Mislim da je svima jasno da se ovde radi o nekoj šumskoj Boginji prirode koja napasa jelene. Verovatno i samo drvo brekinje, predstavlja ovo božanstvo.

Brest (*ulmus campestris*), je poznat kao omiljeno vilinsko drvo dok sa druge strane nikakvi zli demoni ne mogu ni da mu pridu. Iz njegovog stabla se vadi "živi oganj", a bolesni se provlače ispod njegovog korenja kako bi se "očistili" od bolesti. Na kraju veštica na njega prenosi stalnu pospanost od koje pate neki ljudi.

Bukva (*fagus silvatica*), jedno od drveća za koje se smatra da se na njegovim granama rađaju vile.

Smreka (*iuniperus communis*), spada u red zaštitnog drveća, za koje se smatra da štite od zlih duhova i vampira. Od nje se pravi i kolac za probadanje vampira. Metlicom od njenog granja se prska preminula osoba kako se nebi povampirila.

Vrba (*salix*), kao sveto drvo ima višestruku ulogu. Njenim granjem se šibaju ljudi i stoka kako bi porasli i ostali zdravi. Njenim granjem se kiti kuća, kako bi se zaštitila od udara groma. Nage žene se pre izlaska Sunca opasuju vrbovim granjem i ritualno kupaju na rekama, početkom maja.

Bolesni se kupaju u njenoj blizini, da bi na kraju o njeno granje ostavili deo svoje odeće i pobjegli neosvrćući se za sobom. Ona je posebno dobra u lečenju glavobolje i groznice. Bolesnik kod kuće ispeče glavicu luka i rano izjutra dođe kod vrbe. Protrese je tri puta i kaze, "ne otresam sa tebe rosicu, već sa sebe groznicu", da bi potom pod njenim stablom ostavio onu glavicu luka što je ranije pripremijo, okrenuo se i otišao izgovarajući reči, "kada ova glavica proključala tada mene groznica uhvatila".

Takođe postoji običaj, da veštica po noći, dovede bolesnu osobu ispod stabla vrbe i lično prenese bolest na nju rečima "kako se ti krivila, tako se N.N. ispravljao".

Glog (*crataegus*), je nisko drvo koje se na Balkanu smatra izuzetno svetim i jakim da pruži zaštitu od svih vrsta zlih sila. Od njega se pravi kolac kojim se ubijaju vampiri i

vukodlaci, njegov trn se zabija u mrtvaca kako se ovaj ne bi povampirio. Od njega se pravi magijski štap koji slizi za odbranu i proterivanje zlih sila.

Delove gloga, naročito granje i trnje, koriste veštice u svojim ritualima koji imaju za cilj da proteraju sve negativno, uključujući i bolesti.

Dren (*cornus mas*), je i danas, naročito u Srbiji izuzetno popularno drvo. On je predstavnik zdravlja, te se tako i postupa sa njime. Njegovo granje, lišće, pupoljci i bobice se uzimaju oralno kako bi osoba ostala zdrava. Parče drena se nosi kao amajlija koja obezbeđuje zdravlje. Od njega se pravi magijski štap koji se koristi u ritualima lečenja. Takođe služi i kao zaštita od vukodlaka i drugih demoni. Njegovim granjem se kiti kuća kako bi se sprečilo da nepoželjni demoni uđu u nju. Njegovim štapom se skida bačena magija sa osobe koja sumnja da je pod njenim dejstvom ili se pravi venac od njegovog granja, kroz koji se provlaci ta osoba. Prisutan je u ritualima plodnosti i prosperiteta. Njegovim granjem se loži "živi oganj" koji se kasnije raznosi po kućama. Jednom rečju izuzetno pozitivno drvo.

Zova (*sambucus nigra*), spada u klasu demonskog drveća, što će reći drveća na kome borave natprirodna bića, a koje je i samo ispunjeno magijskom snagom. Nju je zabranjeno seći jer na njenim granama i cvetovima gotovo uvek borave vile koje ne vide svi ljudi. Njome se kite dodole-mlade devjke koje učestvuju u ritualima za prizivanje kiše. Od njenog se stabla prave magične frule.

Klen (*acer campestre*), važi za jako drvo, čiji delovi mogu poslužiti kao amajlije koje imaju za cilj da spreče bilo kakav magijski uticaj koji se pokušava izvršiti na datu osobu. Kod njegovog stabla, veštice vrše rituale skidanja bolesti sa neke osobe koja im se obrati za pomoć.

Javor (*acer pseudoplatanus*), je drvo koje nekada moglo biti posvećeno nekom božanstvu. Njemu ljudi prinose žrtve i ostavljaju delovi odeće u nameri da im pomogne, bilo da se radi o bolesti bilo o nekim drugim problemima koji ih muče.

Jasen (*fraxinus excelsior*), se smatra vilinskim drvetom, na kome one često borave, dok mu nikakva zla sila nesme prići ni izbliza. Pomoću njega se skida magija koja je bačena na neku osobu.

Jela (*abies pectinata*), je drvo unutar koga žive gorske vile. Interesantna je činjenica koja se može naći u narodnoj poeziji i prozi, a koja prikazuje da su ljudi molili ispod jele ili jeli. Kome su te molitve bile upućene nije se saznalo ni do današnjeg dana.

Leska (*corylus avellana*) je jedno od najsvetijih drveća, pogotovo za veštice. Mislim da je svima poznato da se od leske pravi magijski štap, koji ima gotovo svaka veštica. Kod Balkanskih veštica, u davnim vremenima, zabeležene su priče da se leskinim štapom može ubiti i sam đavo, zatim da se tim istim štapom mogu pretvarati ljudi u druga bića, oživljavati mrtvi i na kraju da je najbolje njime utisnuti magijski krug u zemlju oko sebe kada se vrši prizivanje natprirodnih sila. Ranije smo govorili da veštica leskovim štapom lupa u vodu, kako bi prizvala velikog Tartora.

Leska se smatra drvetom mudrosti, znanja i pameti. Nekada su psihički obolele ljude, terali da naprave tri kruga oko leske, kako bi im ova pomogla da se izleče, dok su čak u školi bili njenim prutom kako bi im znanje ušlo u glavu.

Interesantno je da su se ljudi nekada radije ispovedali njoj nego sveštenicima. Ona je takođe drvo na kome rado borave vile, dok joj ni jedna zla sila ne sme prići. Smatra se da u nju grom nikada ne udara te je dobro sakriti se ispod nje ukoliko se neko zatekne u šumi kada naiđe oluja. O imeli koja raste na leski, kao i zmiji koja spava pod njom smo već govorili tako da se nekih vraćao na tu temu.

Lipa (*tilia*), je nekada bila izuzetno poštovana kao sveto drvo. Bilo ju je zabranjeno seći i koristiti za svakodnevne potrebe izuzev u situaciji kada se iz nje vadio “živi organj”.

Ona je po svemu sudeći nekada zamenjivala paganski hram a poznato je da su se i paganski idoli pravili od njenog stabla.

Orah (*juglans regia*), je kao ni jedno drugo drvo, drvo veštica, demoni i duhova iz podzemnog sveta. On je sveta biljka koju narod poštuje, ali je se i plaši. Njegovo široko granje smatra se omiljenim stecištem veštica. Na njemu se one sastaju i slave svoje praznike, kako narod pripoveda.

Pod njim je strogo zabranjeno zaspiti, jer je usnuo čovek ranjiv, a duša mu luta. Tada ga mogu preuzeti veštice ili druga bića te odvesti negde gde on ne želi. Slobodan sam da pretpostavim da je po sredi podzemni svet a da sam orah po sebi predstavlja svojevrsan portal koji vodi do njega. Otuda i nije čudo da se baš on vezuje za natprirodna bića. On je svakako centralno drvo kulta mrtvih ili ti kulta predaka, što opet govori u prilog ovoj teoriji, da je baš on put do podzemnog sveta, sveta za koga znamo da je u doba paganstva predstavljao prebivalište duša predaka.

Ipak se ljudi provlače kroz njegovo korenje koje štrči iz zemlje kako bi skinuli bolest sa sebe ili kako se ne bi ni razboleli. Takođe se ispod njegovog korena zakopava posteljica prvorodenog deteta, verovatno ženskog, kako bi sleće bilo muško.

Kao što smo već rekli, on se verovatno vezuje za rogatog velikog duha prirode, jer se pod njegovim krošnjama pojavljuje u podne. Na kraju, po podacima dr. Čajkanovića ispod njegovih krošnji su muški magovi i vešci obavezno “spravljali” svoje magije. Njegovo lišće se stavljalo preko grobova, on sam se sadio na grobljima a njegovi plodovi-orasi, su u vreme Božića stavljeni po ćoškovima soba kao žrtva mrtvima.

Tisa (*taxus baccata*), među Balkanskim narodima uživa veliko poštovanje. Zajedno sa glogom vazi za najjače zaštitno drvo, drvo koje štiti od svih vrsta zlih sila. Od nje se spravljaju male drvene amajlice u obliku krstića ili obrnutog trougla koji se daju deci i

ljudima da ih nose sa sobom. Od nje se takođe pravi magijski štap koji služi za odbranu od zlih demona. Na njoj rado borave vile a njene se grančice stavljaju stoci na rogove, kako im bačena magija ne bi mogla nista.

Hrast (*quercus robur*), je najvažnije drvo, naročito Slovenskim narodima. On zauzima posebno kultno mesto jer je najverovatnije predstavljao samog paganskog boga čije je ime nažalost zaboravljeno ali se ipak pretpostavlja da je to Perun, Dabog ili Veles. Čak i danas po negde, sada crkveni sveštenik, predvodi stari ritual prinošenja žrtve u jelu i piću hrastu u koga je urezan krst, takozvanom zapisu.

Sveti hrast se nikada nije smeo poseći jer se verovalo da će se onome ko to učini desiti veliko zlo. Veruje se da se po noći kraj ovih hrastova pojavljuju životinski duhovi u obliku bika, psa, jarca, velikog zeca i slično, te da oni verovatno čuvaju ovo sveto drvo.

Hrastovo drvo se trlja zajedno sa lipovim drvetom kako bi se izvukao “živi oganj”. Metlom od hrastovog granja stara veštica posvećuje mlađu. Veštice rado koriste hrastovo drvo u ritualima gašenja ugljevlja i to tri, sedam ili devet komada koje stavljaju u vatru dok se ne užari.

Cer (*quercus cerris*), takođe može biti izabran za “zapis”, ukoliko je dovoljno veliki i star. Njegova grana se unosi u kuću za božić i on tada simbolizuje mladog boga-sunce, koji se ponovo rađa. Interesantno je da se unosi tek pošto padne mrak, što je srpske etnologue navelo na zaključak da je staro srpsko božanstvo, pre svega bilo božanstvo podzemnog sveta. Velik broj rituala u vreme božićnih praznika vezan je za badnjak, kako se naziva ovaj ritualno odsečeni komad cera, ali ih mi ipak ovde ne ćemo navoditi jer to prevazilazi granice ovog dela.

Sveto voće i povrće

Mislim da nikako ne možemo zaobići voće i povrće, za koje su vezana mnoga verovanja, mitovi i priče. Pored toga oni se svakodnevno koriste u mnogim ritualima. Mogu biti amajlije, ritualni predmeti ili ponudjene žrtve. Bilo kako bilo, treba znati da oni spadaju u podjednako vrednu kategoriju svetog bilja skupa sa travama i drvećem.

Dunja (*pirus cydonia*), se koristi mahom u ljubavnoj magiji. Njen list, premazan medom rado nose devojke kao amajliju koja treba da im obezbedi mušku naklonost.

Jabuka (*pirus malus*), predstavlja najbitniju svetu voćku na prostoru Balkana. Ona je pre svega simbol dobra, zdravlja, napretka, plodnosti i sreće. Smatra se da ima velike magične moći i da štiti od svakog zla.

U skoro svim ritualima, vezanim za zivot pojedinca, pojavljuje se jabuka koja treba da donese sreću, plodnost i napredak. Ona je takođe jedna od ključnih žrtvi, koja se prinosi bilo bogovima, bilo duhovima prirode.

U toku svadbe postoji običaj da se metalni novac zabada u jabuku, kako bi se obezbedilo da budući supružnici imaju dobru finansijsku situaciju. Koristi se u svim vrstama rituala koji treba da donesu boljitak u bilo kojoj oblasti života. Naročito se ceni crvena jabuka jer je ona simbol zdravlja. Samim tim i grane njenog stabla mogu biti svete i koristiti se u sličnim ritualima za obezbeđivanje prosperiteta.

Jagoda (*fragaria vesca*), je simbol pravde i naprednosti. Venčić sparavljen od jagodinog lišća koristi se u ljubavnoj magiji. Kroz njega gledate osobu za koju želite da se zaljubi u vas. Jagoda se još koristi kao žrtvena ponuda u ritualima kada se stupa u kontakt sa pokojnicima.

Kruška (*pirus communis*), je voće koga sadašnja verovanja vezuju za zle sile. Na njenom stablu se rado okupljaju veštice i demoni. Ispod nje je zabranjeno sedeti i spavati. Veštice se za svoje praznike okupljaju na krušci, a kako su veštice opasna bića po hrišćanskom verovanju, opasno je biti u njenoj blizini.

Međutim nije uvek ovako bilo. Etnolozi sasvim jasno razlikuju stara od novijih verovanja. Vidi se da je kruška nekada uzivala zvanje kultnog drveta. Njoj su se nekada prinosile žrtve u jelu i piću a ljudi su se molili ispod nje a ne u crkvi. Poznata je pripovetka u kojoj mlada devojkica oslobadja jelena iz klopke na magijski način tako što ga šiba sa tri grane kruške i tri grane jabuke, koje je dobila od svoje majke stare veštice. Za veštice kruška i jabuka imaju podjednaku vrednost.

Kupina (*rubus fruticosus*), je izuzetno bitna biljka u Balkanskom veštičarenju. Grm kupine se smatra sedištem, pre svega ženskih natprirodnih bića i božanstava. Takođe je jedno od mesta na kome vile vole da borave. Kroz njeno granje koje je sa obe strane uraslo u zemlju provlače se ljudi kako se ne bi razboleli. Sa njenim stablom rađena je jedna vrsta crne magije, na taj način što se uhvaćena žaba sekla na dva dela da bi se potom vezala na dve različite grane kupine. Kada bi prošao pored nje onaj kome se htelo nauditi, izgovaralo se “skupio se kao kupina, obesio kao žaba”. Inače koren od kupine se drži u kući kao amajlija koja porodici donosi prosperitet. Kupina se inače naziva đavoljim groždem, jer se veruje da je nju stvorio đavo, kako bi parirao bogu koji je stvorio grožđe.

Paprika (*capsicum annum*), ima izuzetno široku primenu kako u narodnoj tako i u veštičijoj magiji. Naročito je cenjena paprika crvene boje. Zajedno sa belim lukom, bosiljkom i nekim ličnim predmetom predstavlja jaku amajliju protiv svih vrsta zlih sila. Dimom od mlevene suve paprike se proteruju demoni. Njome se na ritualan način leče

mnoge bolesti. Tri semena paprike, zajedno sa tri zrna kukuruza i tri zrna pasulja, stavlja veštica osobi na stomak koju leči od grčeva.

Paprika se koristi i u ljubavnoj magiji koja se radi početkom maja. Devojka uzme parče zemlje na koje je zgazio momak koji joj se sviđa, stavi ga u maramu te doda još nečeg njegovog ličnog i jednu papriku. Taj zavežljaj kasnije odnese do ognjišta i zatrpa ga u žar. Dok posmatra kako zavežljaj gori ona ponavlja, "Kako ti goriš tako on da gori za mnom".

Spanać (*spinacia oleracea*), je biljka koja se mahom koristi za magijsko uspavljivanje. Sve što treba uraditi jeste sasušiti nekoliko listova spanaća, izdrobiti ih i njihovim dimom nakaditi osobu koja se želi uspavati. Ovo se može uraditi i iznad nečije slike.

Tikva (*cucurbita lagenaria*), ima široku primenu naročito u veštičarenju. Već smo opisali ranije kako se uz pomoć tikve rade odbrambeni rituali. Inace ona je i univerzalna amajlija protiv svih vrsta ženskih demona. Da bi to postala dovoljno je u nju zakucati gvozdeni ekser i obesiti je iznad peći da se tako osuši.

Pored ovoga u tikvu su se hvatali i svi zli demoni, na taj način što se tikva odsecala pri vrhu, kako bi se dobio poklopac koji se zatvarao u trenutku kada se oseti prisustvo neke zle sile. Smatra se da sama tikva uvlači demona unutra i kada se zatvori on tu mora ostati.

Šljiva (*prunus domestica*), je nekada verovatno spadala u klasu svetog drveća jer se od nje takođe seće badnjak i prinose joj se žrtve u jelu i piću. Pored ovoga ostao je i običaj da se preminuli sahranjuju među šljivinim drvećem. O šljivu se kače lični predmeti u nameri da se od nje dobje pomoć. Voda kojom je beba prvi put okupana prosipa s na šljivino stablo kao bi ova ostala zdrava i dobro napredovala.

Žitarice

Ne bi bilo loše da za kraj kažemo nesto o žitaricama, jer one svakako imaju svoju ulogu u Balkanskom veštičarenju. Za razliku od drugih biljaka njih ne bih ponaosob opisivao jer za to nema potrebe, pošto je njihova uloga u magiji sasvim slična. U šire narodnoj magiji među njima svakako ima razlike i možemo slobodno reći da kukuruz i žito predstavljaju biljke prema kojima se postupa sa najviše poštovanja i koje uživaju izvestan kult, dok su druge, poput raža, ječma i ovasa manje zastupljene.

U veštičarenju sve ove žitarice koriste se na nekoliko načina. Prvi i najrasprostranjeniji je upotreba ovih žitarica kao zrtvenih ponuda natprirodnim bićima. Drugi je ritualna upotreba kada se odredjeni broj zrna, obično je u pitanju neparan broj sa akcentom na tri i devet, koristi u raznim vrstama rituala, bilo da je reč o lečenju bilo o ljubavnoj ili nekoj

drugo magiji. Na kraju određeni broj zrna, se koristi u ritualnom proricanju i o tome smo govorili u poglavlju o divinaciji, kada smo opisivali metodu gledanja u zrnevlje. Takođe smo mogli videti, kako se žitarice nude na žrtvu Tartoru kada smo opisivali ritual “skoće drači”.

BROJEVI, BOJE, SIMBOLI...

Kao što sam na samom početku ovog dela rekao, drevne veštice nisu imale na raspolaganju tabele korespodencije, sveće u boji, imena planetarnih inteligencija i slične stvari. Međutim, to ne znači da one nisu koristile neke svoje, bilo lične bilo naučene šablone, čije je poreklo toliko staro da im se u prošlosti gubi skoro svaki trag. Ove narodne, “tabele korespodencija”, vodile su svoje poreklo, najverovatnije iz starih mitova, legendi, priča i pesama.

Preciznije rečeno, “pravila igre”, veštice su dobijale na tri načina. Prvi način je podrazumevao podučavanje od strane neke starije veštice, drugi uključivao intrevenciju viših sila, preko snova i astralnih projekcija, a treći kolektivno nasleđe naroda, odnosno tradiciju. Iz ovoga sledi da je svaka veštica imala na raspolaganju svoje lične “tablice”, koje su se u većoj ili manjoj meri mogle podudarati sa tuđim, a to je prevashodno zavisilo iz kog dela Balkana potiču veštice čije “tablice” upoređujemo. Moram da naglasim da reč “tablice”, namerno stavljam pod navodnike, jer one nikada nisu postojale u nekoj pisanoj formi, a same drevne veštice verovatno nisu bile svesne njihovog postojanja. Taj skup pravila prenošen je usmenim putem, a njegova verodostojnost i nužnost nikada nije kritički sagledavana od strane veštica. Na moja pitanja tipa “Zašto baš ta boja?” ili “Zašto baš toliko puta?”, odgovarale su kratko “Tako treba” i “Tako se valja”.

Ako dobro pogledamo knjigu unazad, videćemo da se iz svega iznešenog, mogu napraviti kakve takve tablice koje mogu dosta pomoći pri kreiranju tradicionalnog starobalkanskog vešticijeg rituala. Sve sto treba da znamo, jeste vreme kada se vrši određeni ritual, kakva je njegova struktura, šta koristimo unutar njega, koje trave, koje boje, koliko puta ponavljamo radnje i basme, kako treba da izgleda sam tekst basmi i na kraju kako ga završavamo. Iskreno se nadam da je sve to do sada razjašnjeno, a kao

dodatnu pomoć pri kreiranju istih daćemo na sledećim stranicama sa malo više objašnjenja koja se tiču brojeva, boja, simbola i simboličnih radnji i kretanja.

Brojevi

Kod starobalkanskog veštičarenja, brojevi su igrali i još uvek igraju, veoma bitnu ulogu, kako u ritualima, tako i u svakodnevnom životu. Svaki broj ima unapred određeno značenje i sam po sebi on predstavlja izvesnu magijsku silu, koja ima moć da utice na stvari oko sebe. Broj se može posmatrati kao znak napisan na papiru, tkanini, drvetu, kamenu ili nekim drugim predmetima i materijalima, ali i kao broj ponavljanja neke radnje, zatim tačan broj zrnevlja, grančica, ugljevlja koji se koriste u ritualu, i na kraju broj dana, meseci, godina koje su potrebne da prođu da bi se nešto dogodilo. Kod izvođenja grupnih rituala uvek se strogo vodi računa oko tačnog broja učesnika, dok se druge strane striktno pazi koliko će se krugova ili koraka napraviti tokom ritualnih kretanja.

Postoje dobri i loši brojevi. Za dobre brojeve se mahom uzimaju neparni, izuzev broja trinaest dok parni u većini slučajeva loši, sem kada se radi o broju dva. Parni brojevi obično predskazuju nesreću i nešto loše tako da se na Balkanu vodi računa da u buketu cveća koji se poklanja nekome bude neparan broj cvetova. Jedino je na groblje dozvoljeno nositi buket sa parnim brojem cvetova. Kolika je snaga brojeva, govori i činjenica da vam ni jedan čovek iz naroda neće reći tačan broj dece, ovaca, svinja ili nečeg sličnog, koji ima, jer veruje da mu tako možete nauditi i naneti nesreću. Sve što se radi na selu, vodi se računa da se radi sa neparnim brojevima, pa čak i sitnice u koje ulazi, koliko će pod kokošku staviti jaja, koliko će stabala zasaditi, gostiju pozvati i slično. Pogledajmo malo detaljnije neke od najbitnijih brojeva.

Jedan, je broj koji u samom veštičarenju ne igra neku značajnu ulogu. Retko se koja ritualna radnja vrši samo jednom. No, sa druge strane on ipak predstavlja jedinstvo, koje malo ko poseduje, te se često spominje u basmama koje se pozivaju na nebeska tela, jer jedan je mesec, jedno je sunce, jedna je Šumska Majka i drugo. Međutim, kada govorimo o ritualnom sečenju i čupanju bilja, te ubijanju svetih životinja, na primer zmije ili crnog petla, ovaj broj dobija, neki sasvim drugi smisao. Sve ove radnje moraju se obaviti iz jednog poteza, zamaha ili pokreta. Razlog ovome je mišljenje, kako to prvenstveno nije humano, a zatim i da se ponavljanjem ovih radnji muči, bilo biljka bilo životinja, te da na taj način gubi svoju magijsku snagu, odnosno energiju. Treba još reći da se najveći broj rituala vrši samo jednom, izuzev u posebnim prilikama, kao kod bolesti na primer, kada se mogu ponoviti do četrdeset puta.

Dva, predstavlja pre svega par, muško i žensko, a potom bliznace kojima su u gotovo svim svetskim kulturama pridodavana natprirodna svojstva. Što se tiče upotrebe broja dva u ritualima, on se ipak retko koristi u magiji izuzev kada govorimo o ljubavnoj, kada se prave dve figurice ili stavljaju dve biljke, jedna da simbolizuje žensko, a druga muško.

Pred ovoga, broj dva je prisutan i kod rituala čišćenja aure uz pomoć vatre, kada ljudi ili stoka prolaze između dve voštane sveće ili dva zapaljena stuba, od na primer leskovog drveta. Pored ovoga, detelina sa dva lista, može imati veliku vrednost, ukoliko se u zemlji pronade blago koje se jedino može izvaditi uz pomoć ove biljne amajlije.

Tri, je zasigurno najbitniji broj Balkanskog veštičarenja. Gotovo sve ritualne radnje se vrše najčešće tri, a nešto ređe devet puta. Po veštičijim pričama postoje tri sveta, gornji, srednji i podzemni. Nakon tri dana se mrtav čovek može povampiriti te se zato u grob ubacuju tri bela kamena kako bi se to sprečilo. Tri puta se izgovara basma i tri puta se obilazi u krug oko svetog drveta, kamena ili nečeg što predstavlja oltar. Veštica najčešće gasi tri ugljena, a nešto ređe sedam ili devet. Sa tri grančice nekog svetog drveta vrši se masa magijskih radnji i gestova. Na primer, sa tri kruškine i tri jabukove grane, devojka oslobađa zarobljenog jelena. Sa tri drenove ili tri zovine grane ispisuju se simboli po pogači koja se mesi za Božić. Zatim se tri puta otpija napitak koji je spremila veštica, bilo da se radi o vodi nad kojom je bajala, bilo o vodi u kojoj su gašeni ugljeni ili je potapana neka biljka. Ovom spisku nema kraja i možemo nabrajati do u nedogled. Jednom rečju da zaključimo da ako neku magijsku radnju ponovite tri puta, budite sigurni da niste pogrešili.

Četri, kao broj ponavljanja, koristi se samo u jednom slučaju i to kada se se zamahom magijskog štapa, odozdole prema gore, raspušta skup. Takođe se detelina od četiri lista koristi kao amajlija ili kao sredstvo da se pronade blago.

Pet, je broj koji se retko koristi u Balkanskoj magiji. U retkim slučajevima, veštica koristi pet zrnevlja kod ritualnog lečenja bolesnih osoba. Svako muško dete je u ranijim vremenima nosilo srebrnu mindušu pet godina, kao amajliju koja je trebalo da ga zaštiti od uroka. Između ostalog postoji i stara narodna priča koja govori o caru svih ljudi i životinja, koji je imao pet duša i koji je ubijan pet puta, te je pet puta umirao. Ovo može da bude neki stari mit koji je pogrešno prepoznat kao pripovetka.

Šest, se nikada ne koristi u veštičarenju. On je klasičan parni broj koji nema nikakvu vrednost za Balkanske veštice.

Sedam, sa druge strane predstavlja važan broj i može se koristiti u gotovo svim ritualima, ma da se veštice mahom opredeljuju za tri i devet, kao što sam već spomenuo. Veštica može gasiti sedam ugljevlja, koristiti sedam trava ili zrna u ritualima lečenja, spremiti sedam amajlija ili pak uzeti vodu sa sedam izvora koja kada se pomeša postaje snažno zaštitno sredstvo. Po staroj mitologiji, na koju se oslanjaju veštice, gornji svet se sastoji iz sedam slojeva. Jedan od magijskih alata koji se koristi u agrarnoj magiji je i motika koja nije korišćena sedam godina.

Osam, se poput šestice ne koristi u veštičijoj magiji, ni kao zapisani broj, ni kao broj ponavljanja neke radnje. On je klasičan paran broj, te stoga nema neku vrednost.

Devet, je još jedan, veoma bitan broj za Balkanske veštice. Kada je potrebno uraditi neki ritual koji mora da ima posebnu snagu tada se sve ritualne radnje ponavljaju devet, a ne tri puta. Najčešće se zavezuju tri magijska čvora, međutim kod zahtevnijih rituala koriste se devet, što važi i za basmu koja se u tim slučajevima ponavlja devet puta. Jedan od vrsta magijskog pročišćavanja vode je da se ona prelije preko devet belih kamena. U crnoj magiji se koristi ritual, kod koga se devet grančica uvezuju sa crnim koncem, na kome se zavežu devet čvorova. Od devet biljka se pravi magijski lek protiv svih bolesti i od devet različitih trava se spravlja ljubavna amajlija. Voda uzeta sa devet različitih izvora ima magijske moći poput vode koja je uzeta sa sedam. Takođe veštica može da gasi devet uljena i koristi devet zrna u ritualima lečenja. Poznato je da veštice koriste magijsku torbu koja je duga devet jedinica. Kod prinošenja žrtvenih ponuda, obično se nude devet zrna kukuruza, devet zrna ječma, dve zrna raži i slično. Devet je uz sedam i broj koji označava beskonačnost. Tako u mnogim basmama, kada se nešto proteruje, kaže se “Preko devet brda i devet gora, preko devet mora...”, ili se pak u istu svrhu koristi broj sedam i tada proizilazi tekst nalik na “Preko sedam mora i sedam gora...”. Da kažemo za kraj da postoji jedna priča u kojoj se javlja veštica koja ima devet različitih metli kao i da se po jednoj narodnoj verziji gornji svet sastoji iz devet slojeva.

Deset, je broj koji predstavlja kraj nečega. Na primer, po narodnom verovanju devetoro ljudi će ubiti zmaj koji čuva blago, ali će ga deseti dobiti. Broj deset može da predstavlja I božanstvo odnosno savršenstvo iliti savršeni par. On je jedinstvo koje proističe iz dve cifre: jedinice i nule, on je prvi dvocifreni broj a samim tim i početak nečeg drugog, često božanskog i neprirodnog. Broj deset predstavlja i završetak svake složene magijske operacije, on je broj ostvarivanja namere. Ovde dolazimo do jedne stvari koju etnolozi, na žalost, nisu mogli da uoče, a to je odnos između broja žrtava koje se prinose i ostvarivanja dela ili namere veštice.

Znači, ako kažemo da se prinosi devet zrna žita, treba znati da se ona prinose kako bi se pojavio onaj koji predstavlja broj deset. Isto tako u priči zmaj mora da ubije devetoro ljudi kako bi deseti pokupio nagradu. Čak i kada su ovi brojevi umnoženi situacija je ista. Setite se da Tartor ima devedesetdevet slugu, a da je on stoti. Devedesetdevet je isto što i devet a sto isto što i deset. Deset predstavlja onoga ili ono što dolazi posle, a slična je situacija i sa brojem dvanaest, odnosno trinaest.

Dvanaest, ispada veoma bitan broj u starobalkanskom veštičarenju, ali to nažalost nije tako. Osnovnu zabunu ovde uvode stari mitovi i priče u kojima se spominje dvanaest veštica, dvanaest vila, dvanaest labudica i tako dalje. Zatim smo mogli da vidimo priču o dvanaest učenika koji se okupljaju na gumnu kako bi verifikovali svoju inicijaciju. Svi ovi podaci mogu da dovedu do pogrešnog zaključka da su starobalkanska okupljanja

veštica uvek podrazumevala dvanaest učesnika, dok su zapadni koveni bili vezani za broj trinaest, što je u osnovi pogrešno. Odgovor leži baš u broju trinaest.

Trinaest, je broj koji su Balkanski etnolozi ubeležili kao negativan broj koga se obični i sujeverni ljudi plaše, dok se u samim običajima i ritualima gotovo i ne spominje. Međutim, to je velika greška. Ako pogledamo malo bolje priče i mitove, videćemo da se uvek spominje još neko. Na primer već sam govorio o dvanaest veštica i žutobradom, što dovodi do zaključka da ih je bilo skupa trinaest. Kod svakog sastanka veštica, bila je prisutna barem još jedna osoba pa makar se radilo i o božanskoj sili. Kada sam govorio o dvanaest učenika koji na gumnu potvrđuju svoju iniciranost prizivajući silu koja će ih odvesti nekuda, jasno se moglo videti da je ta sila prisutna ili da dolazi. Da uprostimo stvar. Na svim skupovima trinaestu osobu najčešće predstavlja muškarac, rogati Bog ili pak Boginja. Sam početak ovih okupljanja i rituala uopšte, sveden je na simboliku broja trinaest, jer svi oni počinju u “gluvo doba noći”, odnosno u vreme koje započinje minut iza ponoći, u dvanaest sati i jedan minut, odnosno $12+1=13$. Iz ovoga sledi zaključak da je trinaest broj drugog sveta, onostrane realnosti, ali i broj kako natprirodne eminencije na skupovima, tako i broj inicijanta.

Četrdeset, je takođe veoma bitan broj kada su u pitanju ritualne radnje i kult mrvih. Kao što smo ranije govorili četrdeset dana se ponavlja neki ritual kako bi urodio plodom. Veštica daje instrukcije obolemo šta da ponavlja tridesetdevet dana i ukoliko on ne uspe da ostvari cilj, četrdesetog dana se ona pojavljuje lično i završava započeti ritual.

Nakon smrti, četrdeset dana duša, odnosno eterično telo pokojnika ostaje na ovome svetu i tada ga je najlakše kontaktirati. Četrdeset dana je potrebno da prođe kako se bi se njegovo telo oslobodilo poslednje veze sa materijalnim svetom, eteričnim telom, koje ukoliko se ne hrani na neki alternativni način propada i duša koja nije materijalna napušta ovu dimenziju. Ukoliko pokojnik nastavi da se hrani, ovaj put energijom drugih ljudi, on postaje vampir i najverovatnije će veštica voditi operaciju njegovog uništenja.

Četrdesetjedan, je uvek broj, bilo koje vrste zrnavlja, koji se koriste kod indirektno metode proricanja, gledanja u zrnavlje. Ovaj broj ne podrazumeva broj zrna, već broj duhova vegetacije koji pomažu, kako bi se ovaj proces uspešno finalizovao. Kao što smo ranije rekli, broj duhova vegetacije je četrdeset, dok četrdeset i prvo zrno predstavlja osobu kojoj se gleda. Koliko je ovo tačno, govori i moje lično iskustvo kada mi je jedna stara veštica davala recept, kako da napravim neki lek. Rekla mi je da obratim pažnju na broj koščica šljiva koji koristim, odnosno da u flašu sa rakijom ubacim četrdeset koščica(rakija ima vrednost broja jedan, tako da skupa sa koščicama daje zbir četrdeset i jedan), promućkam i da ostavim da odstoji četrdeset dana. Na moje pitanje zašto baš četrdeset, dobio sam stari dobri odgovor, “Pa tako treba” i ako se sećate, na pitanje: a šta će biti ako stavim trideset i devet koščica, “Ništa, baš ništa”. Ipak, ovi odgovori nešto znače, a to je da se ovakve stvari ne dovode u pitanje. Mislim da možemo sa velikom sigurnošću izvesti zaključak da je broj duhova vegetacije četrdeset ili četrdeset i jedan. Za kraj setimo se bogumilskog mita o postanku čoveka, koji sam dao u glavi o divinaciji.

Četrdesetčetri, je veoma važan broj za vlaško stanovništvo koje živi na severoistoku Srbije, a direktno je povezan sa prizivanjem četrdesetčetri svetaca, za koje niko ne zna ko su, te su etnolozi izvukli zaljućak da se verovatno radi o natprirodnim bićima podzemnog sveta.

Ovaj ritual takođe predvodi veštica, a u ime onih koji su umrli ili stradali iznenada i daleko od svoje zajednice. Prvo što se radi jeste spravljanje rajske sveće od pčelinjeg voska, koju odabrana veštica pravi ručno, nakon što se ritualno okupala i obukla sva u belo. Ritual počinje nešto iza ponoći, ona mora da bude sama i ne sme da progovara ni jednu jedinu reč na glas. Od zagrejanog voska, ona izvlaci četrdesetčetri voštane niti, od kojih će napraviti složenu isprepletenu skulpturu, koju će zalepiti na ranije napravljen drveni krst, na kome će se nalaziti i ogledalo. Na kraju, ovaj majstorski ukrašeni krst, sadržiće četrdesetčetri stalka za četrdesetčetri sveća između kojih će se nalaziti ogledalo, koje ima funkciju vrata koja spajaju dva sveta. Sveća se mora završiti pre svitanja. Imao sam prilike da ovaj čitav postupak gledam na VHS kaseti.

Boje

Precizan odabir odgovarajućih boja predstavlja posebnu veštinu u starobalkanskom veštičarenju, bez koje bi bilo nemoguće obaviti veliki broj rituala, bez obzira o kojoj se vrsti radi. Boje su od pamtiveka predstavljale vizuelnu vrstu simbola čije se značenje podudaralo na gotovo čitavoj planeti da bi se u današnjem vremenu okarakterisale kao emitori energetskih vibracija čiji je učinak na ljudsko telo postao dokaziv sa napretkom tehničkih uređaja i paralelnim razvojem alternativne medicine. Danas možemo reći da boja ima dvostuko dejstvo na čoveka. Jedno je ono “medicinsko” kada talasi određene boje deluju na ljudsku auru i time dovode do fizioloških promena u ljudskom telu, a drugi je vizuelni momenat kada određena boja ulazi u ljudsko oko i stimuliše um kako bi u njemu stvorila niz asocijacija i proizvela željeni ili neželjeni rezultat. Nas trenutno interesuje ovo drugo dejstvo boje, dejstvo na ljudski um, mada se čak i u tom slučaju ne mogu potpuno isključiti i prva dejstva, jer jasne granice nisu nigde zacrtane, a pogotovo ne u magiji.

Razlozi za ovo su sledeći. Boja je uvek, pa makar to bilo i parče obojne tkanine, mali odašiljač određene energetske frekvencije koja može da pojača energiju onoga što smo stavili na tu tkaninu. Ta ista boja u umu veštice, koja vrši određeni ritual, otvara specifičan kanal koji će je dovesti u vezu sa posebnim sferama nesvesnog i prikačiti je na određeni energetski kanal čiji će ona biti provodnik. Znači, svaka boja će uvek delovati višestuko i pomoći osobi koja vrši ritual da on u što većoj meri uspe. Zbog toga je odabir boja izuzetno važan kako za veštice iz celog sveta tako i za njihove Balkanske koleginice.

Bela boja, kod Balkanskih naroda, dugo je bila boja žalosti, starosti i tuge. Bele marame su nosile starice i one žene kojima je neko preminuo. Međutim, ako uzmemo

malo preciznije da je analiziramo, doći ćemo do zaključka da je ona takođe boja podzemnog sveta ili barem jedna od boja kojima se ovaj svet označava. Vukodlaci i vampiri imaju običaj da se pojavljuju ogrnuti u beliom pokrovu-plaštu. Kod određenih svetkovina, naročito onih koje se odnose na kult mrtvih, životinje koje se prinosе na žrtvu treba da budu bele boje.

Međutim bela boja je i boja lečenja, čistote i nevinosti. Ona je boja dnevne svetlosti. Najveći broj rituala, čija je svrha lečenje, uključuje u sebe upotrebu bele ili crvene boje. Ranije je postojao običaj da se oboleli ogrne belim ogrtačem i ode na neku raskrsnicu u trenutku kada sunce počne da zalazi. Ideja je bila da sunce sa sobom odnese i bolest dok odlazi.

Kod gotovo svih amajlija koje se prave, a cilj im je da zaštite osobu od bolesti, koristio se ili beli konac ili belo platno. Koncem su se svezivale biljke, odeća, lični predmeti, a u belo platno su se uvijale pripremljene stvari. Takođe su se uz basmu, svezivali magijski čvorovi na belom platnu. Čitajući ovaj tekst, mogli ste da vidite, kako na više mesta spominjem upotrebu belog kamenja i belog luka, a naročito u onim situacijama kada se bolest prenosi na njih ili se preko belog kamenja preliva voda kako bi se pročistila. Bela boja je i boja pročišćavanja i uklanjanja svih vrsta nečistota pa bile one demoni bolesti ili zle sile uopšte rečeno. Bela se često koristi u kombinaciji sa crvenom.

Žuta boja kao i bela, posmatrana je na dva načina i smatra se da ona unutar sebe može da sadrži i dobro i zlo. Dobrim se smatra to što je ona boja sunca, sunčeve svetlosti, zlata, zrelog kukuruza, zrelog žita i slično. Kao takva ona simboliše napredak i prosperitet. Možemo je posmatrati i kao broj deset, odnosno uspešni završetak onoga što je započeto. U ovom slučaju ona je završetak onoga što je započela zelena boja, boja vegetacije, a rezultat su zreli žuti plodovi žitarica. Sa druge strane, to je boja mrtvaca, bolesne osobe, žutice i ilovače, zemlje u koju se sahranjuju pokojnici. Kada je to u pitanju, protiv nje se treba boriti belom i crvenom bojom skupa. Belom kao bojom pročišćenja, svetlosti i crvenom kao bojom zaštite i zdravlja.

Plava boja je boja muškosti, pre svega, a potom i boja daljine, beskonačnosti. To je boja mora, boja neba. Ona umiruje, ali i štiti od zlih namera svakoga ko nosi barem jedan deo odeće ove boje na sebi. U samim ritualima starobalkanskog veštičarenja ipak se veoma retko koristi jer je ta boja isuviše mirna i pasivna da bi zadovoljila dinamiku rituala.

Zelena, spada u red izuzetno važnih i pozitivnih boja. Ona je pre svega boja bujnosti, prirode i duhova vegetacije. Ja je toplo preporučujem u ritualima za prizivanje duhova prirode. Ona je i boja podzemnog sveta a sam tim i njegovih stanovnika. Kao boja zaštite i slavlja, koristi se u mnogim ritualima i svečanostima. Zelena grančica ruzmarina ili bosiljka u narodnim svečanostima imaju pre svega zaštitnu funkciju. Pored ovoga nju možemo posmatrati i kao boju plodnosti jer predstavlja prirodu koja rađa i buja. To je na kraju, boja Boginje prirode, znači šumske Majke, vila I drugih, svakako ne manje važnih, duhova prirode. To je boja Velike Majke, drevne boginje, naše planete zemlje.

Crvena je jedna od najvažnijih i svakako najkorišćenijih boja u starobalkanskom veštičarenju. Razlog ovome je višestruk. Kao prvo ona je boja zaštite, boja koja štiti i proteruje sve negativne sile, demone, uroke i zlu magiju koja je upućena ka nekoj osobi. Platno ili konac crvene boje koriste se za spravljanje odbrambenih amajlija i vršenje zaštitnih rituala. Crveno je i boja ljubavi, tako da se u ljubavnim vraćanjima obavezno koriste crveno platno, obično svila ili pamuk, zatim crveni konac, kako bi se njime svezale biljke, lutkice, pramenovi kose ili pak uvezali čvorici i na kraju crveno kamenje, jabuke, vino ili nesto slično, što može da predstavlja simbol ljubavi ili žrtvenu ponudu. Pored ovoga, crvena boja je boja zdravlja, rumenog lica i blagostanja te se zato u podjednako meri sa belom bojom koristi u ritualima za ozdravljenje ili u pravljenju amajlija koje imaju funkciju da zaštite osobu od svake bolesti. I kod ovih rituala najčešće se koriste crveno platno i crveni konac. Na kraju treba dodati da ona simboliše krv i borbenost. Ona je boja heroja i požrtvovanja. Nešto crvene boje se skoro u svim slučajevima prinosi na žrtvu tokom rituala. Danas se mahom to odnosi na vino, ali moram priznati da se veštice starog kova ne libe da zakolju i po neku kokošku u tu svrhu. Možda bi to čitaocu izgledalo veoma surovo, ali u suštini na Balkanu to je svakodnevna pojava. Ljudi sa sela ne kupuju živinu zapakovanu u samoposlugama, već je sami gaje i kolju po potrebi, tako da nekoj seoskoj veštici ne predstavlja veliki problem da po neku prinese na žrtvu pogotovo kada je nešto veoma bitno u pitanju.

Crna je veoma interesantna boja za starobalkanske veštice jer se smatra svetom i osnovnom magijskom bojom. Ovo ne znači da je ona negativna ili da se radi o nekom obliku crne magije kako se obično učini ljudima na prvi pogled, kada ugledaju crno obučenu osobu kako tokom izvođenja rituala koristi crne predmete. Ova boja mnogo kasnije počinje da prima ovakve epitete i to mahom preko zapada i crkve. Kao što sam rekao, nekada je bela boja imala ulogu nečeg mračnog i strasnog, jer je bila boja žalosti, tuge i smrti. Tek kasnije ona postaje predstavnik dnevne svetlosti i isceljenja. No, vratimo se crnoj boji.

Ona po svoj prilici, reprezentuje i simboliše magiju kao veštinu. To je boja mudrosti i tajanstvenosti, nečeg skrivenog i nečeg svetog, boja onostranog, drugoga sveta koji se po noći nakon dvanaest sati preseca sa našim, ona je kapija. Kako dan i svetlost pripadaju nama, tako noć i tama pripadaju natprirodnim bićima. Podzemni svet je crn i njegovi stanovnici su takođe crne boje, a po predanju u njemu sija crno sunce. Samim tim, sve što je crne boje, apriori nosi u sebi energiju drugoga sveta, sveta magije i ispoljava je kroz sebe.

Neki najvredniji veštičiji alati moraju biti crne boje, kao na primer, kustura, magijski nož, a neretko se viđa i štap od crnog gloga kao i metle. Ugljen koji se pravi, na primer, od hrasta ili leske, dobija dodatnu snagu nakon procesa sagorevanja, koje označava pročišćenje vatrom, i postavši crn nakon gašenja u specijalno pripremljenoj vodi on predstavlja magijski predmet izuzetne moći. Tu svoju moć on prenosi i na vodu kojom se kasnije zapaja i umiva osoba za čije je potrebe vršen ritual gašenja uljevlja. Sam po sebi ugljen od tog trenutka postaje neka vrsta zaštitne amajlije koja ima cilj da štiti svog nosioca od svih vrsta naudbi.

Crna boja je i boja zaštite u najširem smislu tog pojma. Svaki nož, koji ima crne korice a nije ritualno napravljen poput kusture, takođe može biti zaštitno sredstvo i stavljati se ispod jastuka, na prozore, pored kreveta i druga mesta, kako bi zaštitio ukućane od svih vrsta loših demona. Glava crnog ovna ili konja, postavljaju se iznad ulaznih vrata ili pak po njivama i dvorištima, kako bi zaštitile te prostore od zlih sila.

Međutim, nešto te snage i moći, teško da je moglo biti izbegnuto da se ne iskoristi u negativne magijske svrhe. Crno platno koje je pohabano i bačeno na đubrište, koristi se za spravljanje magijskih lutkica, koje predstavljaju osobe kojima se želi nauditi. Na kraju, na parčetu crnog konca vezuju se čvorovi uz basmu sa namerom da se naudi nekome.

Treba znati da kada se radi o žrvovanu životinja, žrtva crnog petla ili kokoške obično znači da se one prinose demonima podzemnog sveta koji su takođe crni. Amajlije načinjene od kostiju žrtvovane crne mačke, psa ili petla, spadaju u red najnajvrednijih predmeta, koje neka veštica može da poseduje.

Siva boja važi za boju mudrosti, starosti i iskustva. Tumačenje njenih osobina, najčešće se dovodi u vezu sa sedom kosom i bradom. Ona je takođe boja tajanstvenosti i uzdržanosti.

Ljubičasta je boja sreće, ljubavi, razdraganosti i mladalačkog poleta.

Riđa, iz nekog, meni neznanog razloga važi za boju svireposti, neosvojivosti i otpornosti. Poznato je da se u narodu veruje da mnoga nadprirodna bića imaju riđu kosu, uključujući vampire, vile i veštice u onom starom, vulgarnom smislu.

Nebeska tela

Ovde ćemo predstaviti nebeska tela, koja igraju važnu ulogu u starobalkanskom veštičarenju. Verovatno je svima jasno da ćemo mahom govoriti o onim najbitnijim a to su Sunce, Mesec, zvezde, i na kraju takozvana zvezda Danica, odnosno planeta Venera . Kako su za sve njih vezani mnogi običaji, verovanja i priče o njihovom postanku, mi ćemo se zadržati samo na njihovom opisnom delu i mestu koje zauzimaju u izvođenju rituala. Još nešto više, naročito o Suncu, reći ćemo u narednoj glavi, kada budemo govorili o bitnim datumima i praznicima.

Narodna predstava Sunca, crtež

Sunce, među Balkanskim narodima, uvek je predstavljeno kao biće muškog pola. Ono se naziva bratom, ujakom, Bogom ili Božjim okom. Uživa veliko poštovanje mada su tragovi njegovog kulta sačuvani samo u nekim narodnim svetkovinama. Nekada se verovalo da ono ima majku ali ne i oca. Njegove sestre su zvezde, među koje se ubraja i

planeta Venera za koju se nekada verovalo da je jedna od zvezdi. Ona mu je najbliža i sa njom ima najbolji odnos, a ona se po svoj prilici nekada smatrala i njegovom ženom. Kako je mesec kod Srba takođe muškog roda, smatran je sunčevim bratom ili stricem. On je svakako predstavljao ono što je od Sunca suprotno.

Sunce se svakako posmatralo kao božanstvo, te je bilo normalno da ono ima svoje potrebe, prijatelje i neprijatelje. Smatralo se da ono noću putuje kroz podzemni svet od zapada ka istoku a preko dana od istoka prema zapadu. Negde se verovalo da ono noću umire, a danju se rađa poput feniksa kao i da noć provede u okeanu da bi ujutru izronilo. Takođe se smatralo da se ono prevozi preko neba na nečemu bilo da su u pitanju kočije ili da jaši na konju. Njegovi najveći neprijatelji su ale, ogomna zmijolika stvorenja, vukodlaci pa u jednoj priči i gospodar podzemnog sveta, koji hoće da ga progutaju. Ti pokušaji se dešavaju u trenucima kada nastupa pomračenje sunca, odnosno narod je tumačio da je to uzrok pomračenja.

U vešticijima ritualima Sunce se često pozdravlja i spominje u basmama. Od njega se zahteva da bude svedok određene operacije, rastera ili odnese sa sobom nešto. Mnogi rituali su se obavljali u određeno doba dana i to baš zbog položaja sunca. Ukoliko je trebalo da Sunce nešto odnese sa sobom, ritual se vršio u trenutku njegovog zalaska, ako pak treba da bude svedok i ulije svoju energiju, ritual je vršen u podne kada je sunce u zenitu. Oni rituali koji su se vršili noću, završavali su se u trenutku izlaska sunca, jer je to bio najbezbedniji način da se otpozdrave opasna bića sa kojima je veštica čitave noći bila u kontaktu, jer se ona po prirodi stvari boje sunca i tada odlaze u svoj "svet".

Jedan izuzetno interesantan ritual vršen je u trenucima kada je nastupalo pomračenje Sunca. On je izgledao ovako. Pre nego što će nastupiti pomračenje, veštica bi iznosila sud u koji je ulivala nekorišćenu vodu. U taj sud ona je hvatala odraz pomračenog sunca. Tog trenutka ova voda bi postajala magijski naelektrisana, energijom crnoga sunca, a šta je jače od sile sunca i sile crne boje zajedno? Ovu vodu bi kasnije iskoristila da od nje i brašna umesi testo, od koga bi ispekla pogaču na suncu, tako što bi je razvukla tanko i postavila na već od Sunceve toplote, užarenu stenu. Ovako pripremljen hleb smatrao se lekom protiv svih bolesti i hranom koja daje ogromnu snagu.

Sunce se u umetnosti, narodnoj radinosti i magijskim ritualima moglo predstaviti i simbolima. Ti simboli su krug, spirala, mnogokraka zvezda, koncentrični krugovi, točak, rozeta, prsten, venac, kolo, suncokret, jabuka, orao ili soko, petao, konj ili vo, a u ljuskom liku kao mladić od zlata sa zlatnom jabukom ili jabukama u ruci. Zlatna i žuta boja su takođe simboli sunca.

Mesec je izuzetno važno nebesko telo u starobalkanskom veštičarenju, a po nekim merilima, njegova bitnost prevazilazi i samo sunce. Kada govorimo o mesecu moramo na samom početku da razdvojimo dve stvari. Kod većine Balkanskih naroda sa prostora bivše Jugoslavije, mesec je muškoga roda i tako mu se i obraća. On je po predanju Sunčev brat, muž zvezde Danice(Venere) i stari deda. Njemu se ljudi obraćaju sa poštovanjem i nazivaju ga otac ili ded. Smatra se izvorom dobra, sreće, radosti i veselja. On simboliše i daje zdravlje. U nekim krajevima ga čak svrstavaju u kategoriju mitskog praoca, te otuda potiču nazivi tipa otac i deda. Međutim kod Vlaha, naroda koji živi na severoistoku i istoku Srbije, mesec se naziva Luna i on je ženskog roda. Po vlaškom mitu nekada su živeli brat i sestra, koju je brat želeo da oblubi i time počinio incest. Ona je

izvršila samoubistvo bacivši se u vodu, a Bog, videvši šta se dogodilo, podiže ih na nebo i od brata načinjava sunce, a od sestre mesec. Ovaj mit u svojoj kompletnoj verziji zvuči mnogo složenije, ali mi ovde nemamo vremena da se bavimo njime posebno. Bilo kako bilo, mesec se kod Vlaha posmatra na identičan način kao i kod drugih balkanskih naroda i smatra se izvorom dobra, sreće i zdravlja.

Mesec je po svoj prilici najkorišćenije nebesko telo u veštičarenju. Od njega se traži da bude prisutan, da pomogne, posveti ili prenese svoje sile (energiju) na nešto ili nekoga. Kako se najveći broj rituala radio noću, bilo je sasvim normalno da se vodi računa o prisustvu meseca na nebu i njegovim menama. Najveći broj rituala vršen je u vreme mladog meseca, kako bi se snaga bačene magije uvećavala zajedno sa njegovom dok on raste. Vreme punog meseca bilo je predviđeno za svršavanje nekog postupka i to u jednom mahu. Znači, ritual se više nije ponavljao i nje pratio ritam opadanja meseca, jer se opadajući mesec izbegavao za bilo kakve radnje. Zaključujemo da su svi rituali vršeni u vreme mladog, to jest rastućeg meseca i u nešto manjoj meri punog. Pored ovoga postoje i specifični rituali koji se rade samo jednom ili nekoliko puta u životu a za njihovo izvođenje čekao se trenutak pomračenja meseca. Jedan takav ritual sam već prikazao kada sam govorio o posvećivanju magijskog noža kusture.

U takvim trenucima, mogli su se vršiti i obredi magijskog lečenja, skidanja “nabačene” magije ili nečeg sličnog, kod čega je mogla biti upotrebljena prastara matrica za basmu tipa, “ Kao što ti(mesec) pobeđuješ...I ponovo se pojavljuješ...tako i on(misli se na osobu)...neka pobedi...”.

Mesec se u likovnoj formi uvek predstavljao kao mlad, odnosno rastući, dok je njegov simbol u obliku životinjske forme, konj ili krava, što je posebno interesantno, ako se zna da je muškog roda. U narodnim zagonetkama, Mesec se naziva kravom, a veruje se da ga veštice, baš u tom obliku svlače sa neba na zemlju. Pored ovoga za sva mitološka bića, uključujući i božanstva, koja su prikazivana sa nekim fizičkim nedostatkom, tipa hromosti ili slepila, veruje se da su lunarnog tipa, jer ti nedostaci pre svega prikazuju mesec koji opada i ponovo raste.

U starim narodnim verovanjima, često se može naići na podatke iz kojih se zaključuje da zvezde u mnogome utiču na život pojedinca. Smatra se da za svakog živog čoveka, postoji jedna zvezda na nebu, koja ga prati u stopu i budno motri na sve njegove postupke. Noću dok ova osoba spava, ona pazi da mu se nešto loše ne dogodi. Direktno od te zvezde zavisi kakav će život taj čovek provesti i ukoliko je ona jaka-sjajna, on će biti zdrav, jak i sve će mu ići od ruke. Ako je ona pak slaba, kratko rečeno, loše mu se piše.

Združene zvezde na vedrom nebu, mogu predstavljati opasnu silu, koja po svoj prilici može povrediti pojedinca i staviti ga u stanje slično napadu groznice. Razlog ovome je silina zvezdane energije koju nepripremljen čovek može teško da podnese. Baš ovo je razlog zašto mnoge veštice ostavljaju vodu, bilje, amajlije i druge predmete, da prenoće napolju, kako bi apsorbovali ovu izuzetnu kosmičku energiju, ili kako to one kažu, da uhvate “vedrinu”.

Jedna od najpoznatijih zvezdi je zveda Danica. Za razliku od ranijih vremena, mi danas znamo da u pitanju planeta Venera. Smatrana je sestrom ili suprugom, meseca ili sunca pa čak i njihovom ćerkom, što je bio običaj da se veruje kada su druge zvezde u pitanju. Njena uloga u ritualima nije bila velika, sem u situacijama kada se od nje zahtevalo da posvedoči, potvrdi ili pomogne izvođenje rituala, odnosno sprovođenje u delo njegove namere. Međutim na istoku Srbije, među Vlaškim stanovništvom, ova zvezda je muškog roda i naziva se Lusafur od latinskog Lucifer i u bukvalnom prevodu znači isto što i kod latinskog prevoda, a to je svetlonoša-onaj koji donosi svetlost. Samim tim on se smatra izuzetno bitnim, jer se veruje da on lično donosi sunce i svetlost koja je neophodna za život svega na ovoj planeti. Kako ume da dovede svetlost, tako ume da odvede nekoga ili nešto, na neko mesto koje on želi. Njegov simbol je beli kamen-belutak, a ostaci korišćena Lusafura kod Vlaha jasno se vide u posmrtnim obredima, kada se preminulom prišiva beli kamen za odeću, kako bi ga ovaj(Lusafur), odveo u svet mrtvih, što znači da je on imao i ulogu psihopompa-vodiča duša u podzemni svet.

Metali I kristali

Sa velikom sigurnošću možemo reći da su u starobalkanskom veštičarenju sa magijskom namerom korišćena samo dva plemenita metala, a to su srebro i zlato. Da ne dođe do zabune, moram skrenuti pažnju da veštice rado koriste olovo i kalaj, ali samo iz razloga što je do njih bilo lakše doći, što su bili jeftiniji i što su se topili na nižim temperaturama, a to je bilo veoma važno naročito u ritualima rastakanja metala u vodu, o čemu sam govorio u poglavlju o divinaciji. Takođe je korišćena i živa, tečni metal, naročito kod spravljanja napitaka.

Zlato i srebro, predstavljali su ono što predstavljaju u celokupnom zapadnom okultizmu, a to je Sunce i Mesec. Ako je bila u mogućnosti, veštica bi tokom spravljanja raznih vrsta amajlija, magijskih zavežljaja i sličnog, veoma rado dodavala mali grumen zlata ili neki zlatni predmet. U istočnoj Srbiji u rekama ima zlata, tako da se na toj teritoriji ono često i dodavalo. Nije bilo neverovatno da se umesto zlata stavi i neki pozlaćeni ili zlatne boje, prigodni predmet. Suština korišćenja zlata i slične boje predmeta, ne leži u samoj prirodi metala već u njegovoj boji i činjenici šta ta boja simboliše. Kao što smo već napomenuli zlato predstavlja samo Sunce te sve što ono sadrži, sadrži i njegov metal, odnosno metali njegove boje. Samim tim, zlato je izvor svetlosti, vatre, pozitivne energije, zdravlja, plodnosti i napretka uopšte. Ono je tu da pojača dati ritual ali i da unese deo sunčeve energije i ostvari ono što sunce predstavlja.

Srebro je za razliku od sunca mesečev metal i kako nikada nije bilo nešto naročito skupo, veštice su ga koristile u većoj meri. Srebro je metal magije i veštica. Kako je ono

simbol mesečeve energije na zemlji, sva mesečeva svojstva prenesena su na njega, kao što je slučaj sa Suncem i zlatom. Komadi ili predmeti od srebra stavljeni su u magijske zavežljaje, kako bi ubrzali ostvarivanje magijske namere, ali i kako bi se u potpunosti povezali sa mesečevim energijama i pratili njegov rast na nebu, ovaj put u funkciji osnaživanja izvedenog rituala.

Od srebra su se kovale metalne amajlije na ritualan način. Mindjušu od srebra nosila su muška deca kao bi se zaštitila od uroka, svaki srebrni prsten je u isti mah i magijski, bez posebnog obrađivanja i posvećivanja. Pored toga što predstavlja zaštitu ovaj prsten i uvećava magijske moći onome koji ga nosi.

Živa je tečni metal koji nije zauzima neko naročito mesto u Balkanskom veštičarenju izuzev kada se govorilo o jednoj vrsti ritualnog lečenja. Naime živa je smatrana elementom pročišćenja ma šta da je u pitanju. Njome su se tretirale sve bolesti pa i one za koje se sumnjalo da su nanesene magijskim putem. Veštice i vešci, pripremali su neku vrstu napitka od žive koju je osoba u sebe unosila oralno. Ovakvu tehniku primenjivali su samo profesionalci jer je opšte poznato koliko je ovakav postupak rizičan. Koliko sam upoznat ova se metoda i dan danas koristi.

Gorski kristal je najšire korišćeni kristal na području Balkanskih zemalja. Razlog ovome je verovatno činjenica, da se do njega najlakše dolazi. Njegova osnovna funkcija, uvek je bila, da pojača snagu onoga što se radi. Komad ovog kristala, stavlja se u činiju sa vodom u kojoj će biti gašeno ugljevlje, zatim u amajlije i magijske zavežljaje. Ponekad su se umesto njega stavljali i drugi kristali, pa čak i kamenje neobičnih boja i oblika ali veštice nisu znale njihova imena. U svakom slučaju između njih nije bilo podele, te su svi korišćeni u istu svrhu, za pojačavanje magijskog rituala koji treba biti izveden.

Leva i desna strana

Prosto je fascinantno koliko su slična poimanja leve i desne strane, kako od strane zapadnog veštičarenja tako i od Balkanskog. Na samom početku možemo reći da se smatra da je desna strana aktivna, a leva pasivna, da je desna muška, a leva ženska, da se desna ispoljava ka spolja a leva ka unutra, i slično.

Pored ovoga se smatra da je desna solarna, a leva lunarna strana, da desna pripada Bogu, a leva djavolu i mračnim silama, što svakako nije sprečavalo kako narod tako i veštice da u mnogim slučajevima koriste baš levu stranu, jer ako čitamo “između redova”, shvatićemo da je to strana onostranog, sveta natprirodnih bića a samim tim i magije. U prilog ovoj činjenici ide i podatak da je leva strana, strana meseca te strana Boginje i svih natprirodnih bića.

Svi magijski rituali koji se vrše, a svojoj izvedbi uključuju natprirodna bića, treba da se obavljaju levom rukom. Postoji čak i protokol ritualnog oblačenja odeće, gde se prvo navlači levi rukav, leva nogavica, leva cipela i tako dalje.

Sve ritualne radnje iz kulta mrtvih, počevši od kađenja, preko kretanja, pa sve do igranja “mrtvačkog kola”, kola koje se igra u čast mrtvih, vrše se u levu stranu, jer je ona strana smrti, dok je desna strana života. Za mali prst leve ruke, u mnogim delovima zemlje, postoji verovanje da poseduje magijske moći. Te moći treba obnavljati, jednom godišnje s proleća, na sledeći način. Prvo što se mora uraditi jeste pronaći puža koji se kreće, što će reći da ima izvučene “rogove”. Zatim je potrebno dotaći jedan od “rogova” malim prstom leve ruke i u trenutku kada počne da ih uvlači izgovoriti “Ustu biće, moje biće jače”.

U desnu stranu se takođe vrši niz ritualnih radnji i to obično onih koje se obavljaju danju. No, ipak je ova strana više vezana za religiozne gestove čije poreklo treba tražiti u mešavini Slovenskog nasleđa i novopridošlog hrišćanstva, iz čijih učenja proizilaze predstave da anđeo sedi na desnom ramenu, a đavo levom. Da zbog toga, sve što se uzima u ruku, treba uzeti desnom, naročito kada je hrana, novac ili zdravlje u pitanju, kako bi se obezbedio napredak, jer će u svakom slučaju onda i anđeo pomoći. Kola koja se igraju na raznim svetkovinama, obavezno se kreću u desnu stranu, simbolišući time samo sunce, za koje se veruje da se vrti udesno. Takođe se uvek treba zdraviti desnom rukom, krstiti, mahati i slično.

Strane sveta

Kada govorimo o stranama sveta, moramo reći da se kod Balkanskog veštičarenja, kao i kod narodnih verovanja uopšte, najviše koriste istok i zapad. Jedino u slučaju raspuštanja održanog skupa sa natprirodnim bićima, od strane veštice ili vešca, vrši se gest zamahivanja štapom na sve četiri strane sveta, odozdo prema gore, čime se ona otpozdravljaju. Inače treba naglasiti da se ta bića ne pozivaju posebno, te da ne postoji njihova klasifikacija prema stranama sveta, kao kada su elementali u pitanju kod zapadnog veštičarenja.

Istok i zapad se posmatraju kao Kineski jin i jang. Istok je belo, zapad je crno, istok je plus, zapad je minus.

Skoro oduvek se smatralo da na istoku živi Bog dobra, a na zapadu Bog zla. Bog života, rađanja i napretka obitava na ovoj strani, dok je Bog mrtvih i podzemnog sveta duboko porinut u dubine u koje se sunce gubi, pred smiraj dana. Sunce koje se nanovo rađa, posmatrano je kao pobednik nad tamom i donosilac spasonosnog svetla bez koga bi život na zemlji bio nemoguć.

Kada govorimo o veštičarenju, ne možemo nekoj od ove dve strane da damo prednost. Obe su korišćene u istoj meri, a u direktnoj zavisnosti od toga kome se obraća. Ako se ritual vrši danju, sasvim je normalno da se oltar, ili bolje rečeno mesto, na kome se ova radnja obavlja, okrenu ka istoku. Međutim, ako se sve ovo odvija noću, normalno je da se se sve postavi prema zapadu, jer tada je na vlasti neki drugi Bog ili preciznije rečeno, neka druga božanstva i natprirodna bića.

Veštice su od vankada svo lekovito bilje brale u trenutku izlaska sunca, okrenute ka istoku odnosno njemu. Ovaj običaj je zadržan i kod ritualnog sečenja badnjaka, jer je u tom trenutku osoba koja ga seče okrenuta istoku, vodi računa da on padne prema istoku i na kraju odnosi, krećući se prema istoku. Badnjak je svakako otelotvorenje mladog Boga

koji se ponovo rađa nakon zime i simboliše njegovo uskrснуće na istočnoj strani sveta iz mračnih dubina tame. Zbog ovoga nije ni čudo što se toliko vodi računa da se svi rituali skupa, vezani na Božić, vrše baš prema istočnoj strani.

Sa druge strane gledano, u pravcu zapada se proteruju sve negativnosti. Veštica, bolesti koje je skinula sa nekog čoveka, baca prema zapadu. Izvorska voda, koju veštice koriste u raznim vrstama rituala, obično se uzima sa zapadne strane, jer ona izvire iz podzemnog sveta čiji je simbol zapad. Kao što sam već napomenuo, to je i strana mrtvih te pravac u kome duše preminulih odlaze. Skoro svi rituali vezani za kult mrtvih, kao i običajne radnje, vrše lica okrenuta ka zapadu, dok se sam preminuli polaže na taj način da mu glava bude okrenuta prema ovoj strani sveta, kako bi lakše pronašao svoj put do zemlje mrtvih, dok mu putanju osvetljava sveća, postavljena tik uz njegovu glavu.

Sever spada u velike vesticije tajne. Recimo samo da Bog dolazi sa severa.

Simboli

Simbol je reč Grčkog porekla i u svom bukvalnom prevodu označava znak po kome se nešto što je označeno njime, može raspoznati, shvatiti te se samim tim iz toga, nešto može i zaključiti. Simboli su mahom likovne predstave ili predmeti, koji označavaju suštinu nečega ili nekoga.

Posmatrano kroz prizmu okultizma, oni čine određene ključeve koji su u stanju da onoga koji ih koristi dovedu u vezu sa onostranim. Njima se otvaraju vrata određenih delova ljudske psihe, kroz koja se uspostavlja dvosmerna komunikacija sa sadržajima koje oni predstavljaju. Poznavanje prirode simbola, nekada je bila velika tajna, rezervisana za mali broj "izabраниh" magova, sveštenika, veštica i sličnih osoba.

Danas je njihova suština u velikoj meri poznata širokom dijapazonu ljudi. Skoro na svakom koraku, mogu se pronaći rečnici simbola, koji ih tumače na više različitih načina, počevši od religijskih, preko okultnih, pa sve do psiholoških. Simboli mogu biti kolektivni, ali i individualni. Možemo razlikovati i različite vrste simbola u okviru različitih religija, religijskih pravaca, sekti, kultova, loža i drugo. To su simboli koji pripadaju jednoj određenoj grupi ljudi te za druge osobe ne moraju imati neko posebno značenje.

Međutim teško je jasno povući crtu između kolektivnih, individualnih i "grupnih" simbola. Svi "krupniji" simboli, su mahom univerzalni. Teško je pronaći neku religiju, kult ili ložu, na ovoj planeti, a da ona ne koristi simbol kruga, piramide, krsta, pentagrama ili pak Davidove zvezde. Zato kada govorimo o simbolima, uvek je bolje reći da su to simboli koje koristi ta i ta grupacija nego da su to simboli koje ona poseduje i koji su samo njeni.

Kako svi tako i Balkanske veštice, u okviru svog sistema koriste odgovarajuće simbole, za koje ne možemo reći da pripadaju samo njima, mada postoje stilizovane predstave životinja, koje se koriste kao simboli, a čija upotreba ne prelazi granice određenih regija. Poreklo ovih simbola, u starobalkanskom veštičarenju je višestruko. Jedan deo, naročito onaj koji u sebi sadrži stilizovane predstave životinja, ima veoma duboke korene i seže sve do neolita. Prosti geometrijski oblici su takođe veoma stari, ali je njihovo poreklo koliko koliko poznato i zna se da potiču iz raznoraznih religijskih sistema i pravaca, od strane naroda, koji su pohodili Balkan ili živeli na njemu. Sve u svemu, u pitanju je jedna opšta mešavina, čije utvrđivanje porekla i ne mora da bude predmet rasprave, dok je verovatno mnogo bolje, pogledati te simbole izbliza i utvrditi šta oni predstavljaju i kako se koriste.

Antropoidni narodni krst, crtež

Krst, je svakako jedan od najstarijih i najrasprostranjenijih simbola. Prve predstave krsta javljaju se veoma rano, još početkom kamenog doba. On se ucrtavao i nosio mnogo pre pojave hrišćanstva i monoteističkih religija uopšte. Interesantno je da se u narodu, naročito kod Srba, pravi jasna razlika između crkvenog i “narodnog krsta”. Crkveni je svakako hrišćanski, a njegovo poreklo i značenje je svima poznato. Međutim, šta je sa takozvanim “narodnim” krstom? Pa, on je svakako paganskog porekla. Mnogo pre primanja hrišćanstva bila je opšte poznata stvar da su mnogi Sloveni, koristili krst kao simbol na više različitih načina. On je ucrtavan pri pravljenju posuđa od gline, vezen na tkaninu i nošen oko vrata poput amajlije. Slična situacija bila je i kod drugih Balkanskih naroda. Krst je korišćen najviše kao amajlija, odnosno zaštita a zatim kao sredstvo koje ima za cilj da obezbedi prisustvo natprirodne sile.

U svojoj najstarijoj verziji, antropoidni krst je predstavljao paganskog idola. To je, u stvari, bila uprošćena predstava nekog božanstva i neretko su mu dodavane neke crte kako bi se što više dočarao lik onoga koga predstavlja. Uopšteno, stari narodni krstevi se razlikuju od hrišćanskih po tome što obično imaju neki dodatak bilo da se radi o glavi na gornjem kraku, bilo o dodatim predstavama polumeseca, sunca, kape i rukava. Pored antropoidnog krsta, koristio se i jednokraki, koji je pre svega predstavljao raskrsnicu, odnosno mesto gde se svetovi presecaju, a samim i centar njihovog preseka iz kojeg izbija onostrana sila. Zbog ove činjenice su raskrsnice posmatrane kao posebni ritualni prostori na kojima su veštice rado vršile svoje rituale. Takođe se voda, koja je korišćena za gašenje uljevlja, presecala tri puta kusturom, prekrštavajući se. Ovaj magijski gest činjenja tri jednokraka krsta zaredom, bilo u vazduhu, bilo u vodi, nisu ušli u veštičju religiju nakon primanja hrišćanstva, već su tu od pamтивека. Cilj ovog gesta je pravljenje tačke preseka dimenzija na samom mestu gde se ritual vrši.

Kao zaštitno sredstvo, krst je mogao biti pravljen od grana lipe, leske, gloga, drena, bora i sličnog svetog drveća. Garom, od ugljena, sagorelog bosiljka, žalfije, iscertan krst na čelu deteta, štitio ga je od svakog zla. Iscertavan je na vratima katranom, kako bi od kuće oterao što dalje sve vrste loših demona. Postavljan je u njive kako bi štitio useve. Predmeti na kojima je urezan ili ucrtan, dobijali su epitet svetih kao i komadi tkanine sa izvezenim krstovima na sebi. Smatra se da izuzetnu moć, ima krst načinjen od ostataka nagorelog badnjaka, koji nedvosmisleno predstavlja starog paganskog Boga. Njegova moć je nepobitna iz više razloga. Drvo od koga je isečen badnjak na ritualni način je

sveto. Unesen je u kuću na poseban način da bi na kraju bio pročišćen vatrom, odnosno samom svetlošću, čime se objavljivalo ponovno rođenje Boga. Zato se baš od te grane pravio krst, odnosno mali idol, koji je predstavljao novorođenog Boga. Prošavši kroz celokupnu ritualnu formu, on je posvećen na poseban način i stekao je sva magijska svojstva koja su mu bila potrebna kako bi reprezentovao samo božanstvo. Slična je situacija i sa krstom načinjenim od božićne slame, koja se u vreme božićnih praznika drži ispod stola. Ona predstavlja duh zajedničkog predka ili samo božanstvo, kako tvrde etnolozi. Taj krst je imao za cilj da prenese svoje moći na naredan rod pšenice, odnosno da obezbedi da ona dobro rodi.

Znači krst kao simbol predstavlja ili samo božanstvo ili mesto preseka svetova iz čijeg centra izbija onostrana sila. Kao što smo već rekli on je tu da zaštiti i obezbedi prisustvo božanske sile, koja god ona bila. Svaka upotreba krsta u bilo koju svrhu je u stvari prizivanje božanstva koje on predstavlja u pomoć. Nije ni čudo da se u tokom mnogih rituala u veštičarenju koristi krst, makar kao predmet koji treba da bude prisutan. Postoji i posebna metoda proricanja, kada se drveni krst baca u vodu tri puta za redom i prati na koju će stranu da padne. Ukoliko padne na stranu, koju smo mi obeležili kao lice, dva ili tri puta za redom to je dobar znak, a ako padne samo jednom ili ni jednom onda je nepovoljan. Ova vrsta gatanja se vrši sa posebnim krstom koji je sačinjen najčešće od nekog svetog drveta i njegova "odluka" ili proricanje se smatraju apsolutno tačnim i ne dovode u pitanje.

Krst u krugu, crtež

Krug, je takođe jedan od najstarijih simbola i njegovo poreklo je gotovo nemoguće utvrditi jer se veoma ravnomerno pojavljuje na gotovo čitavoj površini zemaljske kugle. Još od najranijih vremena on se upisivao, utiskivao, vezao i iscrtavao na raznim vrstama predmeta, tkanine, objekata i ritualnim prostorima.

Simbolika kruga, nikada nije bila velika enigma. On je uvek, bilo da se radilo o prstenu, minduši, amajliji, crtežu, bilo vencu od bilja ili predmetu, predstavljao sunce i simbolizovao njegovu zaštitnu moć.

Moć kruga se pojačavala na više načina. Jedan od njih je docrtavanjem manjih krugova unutar većeg, po sistemu koncentričnih krugova, čiji je broj obično bio neparan, zatim upisivanjem jednokrakog krsta, spravljanjem od voska sveća koje su bile upaljene nekome kao žrtvena ponuda i slično. Kod crtanja i veženja kruga, vodilo se računa koje će boje biti. Najviše su se koristile crvena i zlatna, kao boje koje same po sebi imaju veoma jaku natprirodnu energiju i moć.

Sušтина korišćenja ovog simbola, u ma kom obliku on bio, je pre svega zaštitna. Smatra se da on na dva načina može da pruži zaštitu onome koji ga koristi. Jedan je da se on načinjen u manjoj verziji, nosi sa sobom u vidu nakita ili ispletenog, izvezanog simbola koji će se nalaziti na odeći, a drugi da na neki od ponuđenih načina o kojima smo govorili ranije u knjizi, načini oko ritualnog prostora, kuće, kolevke i slično. Ovaj drugi krug ne samo da štiti nego i postavlja granice, preko kojih ni jedno natprirodno biće ne može preći.

Trugao, crtež

Trougao, na teritoriji Balkana, pre svega simboliše trojstvo i snagu broja tri o kome smo već govorili. Pod pojmom trojstvo, narod mahom podrazumeva broj u kome se pojavljuje najveći broj natprirodnih bića.

Njegovo pojavljivanje na posudama, tkanini ili crtežima uopšte, imalo je takođe zaštitnu ulogu, ali su u ovom slučaju zaštitu pružala natprirodna bića, čije se prisustvo ovim simbolom prizivalo.

Trougao se pojavljuje sa vrhom okrenutim na gore i sa vrhom okrenutim na dole, ne menjajući pritom svoj smisao, kao na zapadu, na primer. Poznato je da su se ranije pravile amajlije od tisovine, u obliku jednog ili tri obrnuta trougla. Česta je pojava da se nađu po tri trougla zajedno koji time čine trostruko trojstvo i snagu broja devet, koji je kako smo ranije rekli, korišćen samo u vanrednim situacijama. Takođe se na nekim starijim nadgrobnim spomenicima i amajlijama, javlja i trougao sa okom unutar sebe, ali on tada označava samoga Boga, to jest bozje oko i ja verujem da je ovaj simbol dosta kasnije ušao na prostor Balkana, a ko ga je uneo, teško je reći.

Davidova zvezda, narodna predstava-crtež

Davidova zvezda, Solomonov pečat ili Solomonovo slovo kako se nekada ovaj simbol nazivao u većini zemalja sa prostora bivše Jugoslavije, je simbol čija je starost verovatno mnogo veća nego što se pretpostavlja. Vlada mišljenje da je ovaj simbol ušao u narode sa prostora Balkana, posredstvom Jevreja, koji su naseljivali svaki veći grad, a kao dokaz za tu teoriju navodi se naziv za ovaj simbol. Ovo može ali ne mora biti tačno. Simbol heksagrama spada u red univerzalnih simbola, simbola koje koriste mnogi narodi, i kao takav on je poznat odavnina svim indoevropskim narodima u koje se ubrajaju i narodi sa prostora Balkana. Veoma je čest detalj na starim nadgrobnim spomenicima, privezak na lančiću i mindušama, a u nekim pričama se spominje da je na primer Mato Glušać, po drveću urezivao ovaj simbol ili da su ga veštice koristile za ukrašavanje svojih žrtvenih ponuda u vidu pogača.

Izuzetno je teško pronaći bilo kakav podatak koji govori o tome kako se u narodu tumačio ovaj simbol. Iz pojedinih naznaka, mogu samo da zaključim da je ipak najčešće predstavljao zvezdu kao izvor kosmičke energije, ponekad samo sunce, a karakter mu je bio zaštitni pre svega. Interesantno je napomenuti da koliko god tražio, nisam uspeo da pronađem bilo kakvu upotrebu pentagrama kao simbola.

Narodna svastika, crtež

Svastika ili kukasti krst, je jedan od prastarih simbola koji se rado koristio na prostoru Balkana, dok ga Hitler nije preuzeo i predstavio kao suštinu svoje ideologije, te na taj način otuđio njegovo staro prvobitno značenje. Arheolozi su na lokalitetima iz doba neolita često pronalazili posude na kome su se nalazile svastike, što govori da su i autohtoni narodi Balkana znali za ovaj simbol i pre dolaska indoevropskih naroda.

Narod je ovaj simbol najčešće nazivao povijeni krst ili kuka okretuša. Njega je do drugog svetskog rata bilo gotovo svuda, a naročito na odeći i predmetima. Predstavljan je kao aktivan, sa kukama koje se okreću u desno i pasivan sa kukama koje okreću u levu stranu.

Svastika je poput kruga i još nekih sličnih simbola predstavljala sunce i što je još važnije samu sunčevu jaru. Ona je i simbol vatre, a vatra je opet simbol sunca. U tom domenu možemo lako tumačiti i samu suštinu ovog simbola. On je korišćen kao zaštita i kao sredstvo pročišćenja. Ko ga nosi, sa jedne je strane zaštićen od strane zlih sila a sa druge se čisti od svih negativnosti iznutra u koje spadaju i bolesti, na primer.

Mesec i Sunce, crtež narodni

Polu mesec ili srpasti mesec, kao simbol predstavljan je na tri načina. U prva dva on je postavljen u vertikalnom položaju sa kracima okrenutim u levu ili desnu stranu, mada se leva javlja češće, dok je u horizontalnom položaju uvek predstavljen sa kracima prema dole, a nikada prema gore. Iz kojih razloga ne znam. Veoma retko mesec se mogao predstavljati i krugom ali samo kod složenijih simbola, u obliku trougla, kada je na vrhu prikazivano sunce kao krug sa kracima, levo dole srpast mesec a desno običan krug, koji je označavao pun mesec.

Mesec se nalazio na odevnim predmetima, kuhinskim posudama i nakitu. Čak i tada on nije imao samo ukrasnu funkciju. Simbol meseca treba tumačiti na onaj način na koji se tumači ljudski odnos prema njemu kao nebeskom telu. Mesec je pre svega izvor magije, onostranog i natprirodnih bića. Sam mesec je božanstvo, bilo muško bilo žensko, ono je izvor magijske moći i zaštite. Noseći njegov simbol sa sobom osoba priziva njegove moći i magična svojstva, a u isti mah ostvaruje kontakt sa datim božanstvom koga ovaj predstavlja. Mesec je ujedno i najosnovniji simbol Balkanskog veštičarenja. On je simbol veštica, njihove moći i pripadništva.

Srpasti mesec je bio i obavezni deo svake amajlije koju su kovači kovali ritualno, a koja se sastojala iz niza simbola koji su bili bitni za neku osobu i koji su zajedno činili amajliju. Dve takve stare amajlije sam i sam video i na obe je mlad mesec bio postavljen sa kracima prema dole.

Životinjski simboli, mogu predstavljati posebnu vrstu simbola čiji smisao proizilazi iz predstava o svetim životinjama, odnosno njihovoj suštini i onome što one znače. Njih možemo naći na odeći, rezbarijama, posuđu, ćilimima, ponjavama, crtežima i slično. Takođe su sastavni deo svake amajlije koju kuju kovači. Ima ih na božicnim hlepčicama, minjđušama, privescima i sličnim predmetima.

U likovnom smislu one mogu biti predstavljene krajnje realno ali i do nivoa neprepoznatljivosti, te se samo može naslućivati o kojoj se životinji radi. Takav je slučaj i sa ornamentom “željka”, koga možemo naći na Pirotskim ćilimima, a koji predstavlja kornjaču. Životinje se mogu predstaviti celovito ili pak kao neki njihovi delovi koji označavaju njihovu suštinu, poput šape, očnjaka, krila i slično.

Ovi simboli mogu imati neku od tri ili sve tri funkcije zajedno. Prva je ukrasna, druga je zaštitna, a treća podrazumeva prenošenje osobina date životinje na nosioca njenog simbola. Evo kako izgledaju neki od tih simbola.

Zmija se najčešće predstavlja na dva tri načina, realistički, kao spirala i kao krivudava linija. Zmija uvek smatrana za pouzdanog čuvara tako da je uloga ovog simbola prevashodno zaštitna.

Ornament željka sa ćilima, fotografija

Kornjaču je teško i opisati, jer se predstavlja kao stepenasti romboid sa zaravnjenim vrhovima, dok sa gornje i donje strane stoje načinjene oštrim crtama noge, povijene poput ovnovskih rogova. Nikada nije bila predstavljana realistički, a funkcija ovog simbola, sem ukrasne, bila je zaštitna. Pored ovoga ona je simbolizovala napredak i prosperitet u svakom pogledu.

Šapa je takođe bila jedan od sastavnih delova metalnih amajlija. Mogla je biti zečija i predstavljati sreću, napredak ali i zaštitu jer je zec i simbol meseca. Šapa je mogla biti i medveđa i tada bi predstavljala životnu snagu i zaštitu.

Jelen sa nadgrobnog spomenika

Jelen se mahom uklesivao na stare nadgrobne spomenike, a funkcija ovog simbola je bila da odvodi duše umrlih u podzemni svet. Takođe je simbol plodnosti i bogatstva pa se neretko vezao po odeći i ucrtavao na posude. Simbolika jelena je veoma kompleksna jer su predstave o njemu plod mešanja Keltskih verovanja, starosedeoce Balkana i Slovenskih došljaka, tako da on u različitim situacijama može imati različito značenje.

Golub sa nadgrobnog spomenika

Ptica kao simbol, najčešće je predstavljana krajnje realistički, a u nešto manjoj meri stilizovano. Ona simboliše nekoliko stvari istovremeno a to su nevinost, čistota i ljudska duša. Ovo poslednje se najviše odnosi na simbol goluba. Zbog ove činjenice motiv ptice je veoma čest na nadgrobnim spomenicima, a u svojoj drugoj funkciji, kao simbol nevinosti i čistote, nalazio se na ženskoj odeći i nakitu.

Recimo za kraj još nešto veoma interesantno, a što se tiče jedne manje grupe simbola, koji u stvari predstavljaju oružje. Amajlije sa ovim simbolima su mahom nosili muškarci, a njihovo spravljanje vršili su kovači. Nosio su mahom bili vojnici i žandari, te iz te informacije i nije teško zaključiti koja im je bila osnovna funkcija. Oni su pre svega predstavljani kao uprošćene stilizovane verzije umanjenog oružja ili pak krajnje realističke. Njihova snaga, snaga simbola i amajlije, uvećavana je time, što ako je na

primer sablja u pitanju, ona je predstavljena kao zmija u obliku sablje čime se direktno pozivalo na zaštitnu moć zmije. Osnovna funkcija ovog simbola je bila da zaštiti njenog nosioca od te vrste oružja. Kako je dijapazon naoružanja rastao, tako je rastao broj simbolički predstavljenog oružja te su ove amajlije imale na sebi po nekoliko različitih vrsta oružja od kojih može da strada njihov nosilac. Ove amajlije su kovane ritualno a metal je najčešće bilo srebro.

VEŠTIČJI KALENDAR

Sigurno ste primetili da su se kroz knjigu, na ovaj ili onaj način, neprekidno pojavljivali, bilo određeni periodi godine, bilo neki konkretni datumi. Njih svakako nismo mogli zaobići jer oni predstavljaju jedan od osnovnih stubova drevnog starobalkanskog veštičarenja.

Sa velikom žalošću mogu da konstatujem da na teritoriji Balkana nisu postojale, ili ih barem ja nisam pronašao, neke određene svetkovine koje su se ticale samo veštica ili veštičje tradicije, poput sabata, esbata i sličnih praznika. Međutim, ako se osvrnemo na celokupnu narodnu pagansku tradiciju, videćemo da pojedine naznake svakako postoje. Dodatnu otežavajuću okolnost čini i to što su se stare paganske religije, a samim tim i veštičje tradicije sa ovih prostora, jednim delom ugasile, a drugim inkorporirale u hrišćanstvo. Pored ovoga, opšte je poznata činjenica da su mnogi paganski običaji uvedeni u crkvenu doktrinu, kako bi se ova, tada nova religija, približila narodu.

Tako da ukoliko pogledamo izbliza u kojim su to svetkovinama veštice najviše učestvovala i za koje su datume smatrale da su od presudnog značaja za njih i njihov rad, možemo stvoriti kakvu takvu sliku o vešticijem kalendaru.

Pošto su na teritoriji Balkana postojale barem tri različite veštičje tradicije, Vlaška, Visočka i Slovenska, a verovatno ih ima još više, no ih je teško raspoznati jer su se i one ispreplitala tokom vremena, tako su i sami bitni datumi mogli biti različiti u zavisnosti od

tradicije kojoj sama veštica pripada. Ne možemo smetnuti sa uma i činjenicu da je neka veštica mogla imati i svoje lične, važne datume, a pored toga i realnost da su mnogi bitni datumi važili samo za žitelje neke geografski male teritorije. No, kao što sam rekao, nekih naznaka ima i da bi smo ih što bolje shvatili krenimo od početka.

Kada pogledamo etnološku literaturu i proučimo građu, koja je prikupljena sa teritorija zemalja bivše Jugoslavije, naići ćemo na niz podudarnosti i jednog opšteg slaganja oko toga, kada su veštice naročito aktivne, odnosno tokom kojih datuma se okupljaju i vrše različite radnje.

Tako se, najčešće javljaju priče to jest tvrdnje, da su veštice posebno aktivne za prvi mart po starom kalendaru, odnosno četrnaesti po novom, Badnje Veče, Božić uopšte, zatim za vreme jesenje ravnodnevnice i poklada. Svaki od ovih datuma obradićemo posebno. Takođe se tvrdi da su veštičji dani utorak, a da je njihovo doba dana noć, što je i razumljivo s obzirom na važnost meseca tokom izvođenja rituala, kao i činjenice da je to doba presecanja svetova i najčešće vreme kada su veštice napuštale svoja tela. Sve ovo navedeno gore je tačno, a razlog ćemo prikazati po dosta proizvoljnom redosledu, odnosno jedini parametar biće sama važnost praznika za veštičju tradiciju.

Krenimo od četrnaestog marta, praznika koga slave isključivo veštice, vračare i ostale osobe koje se bave magijskim delatnostima. Ovaj datum je u današnje vreme posvećen sv.Evdokiji, ženi koja je rođena a u Feničanskom gradu Ilioku, gde je stekla veliko bogatstvo i odala se raspušnom životu. U hrišćanstvo ju je preobratio German, a ona sama se zamonašila i svu svoju imovinu predala crkvi. Mučena je i ubijena 152. godine.

Kakve ona ima veze sa ovim datumom teško je ako ne i nemoguće utvrditi. Etnološki podaci sakupljeni iz naroda daju neku posve drugu sliku. Po njima, nju su praznovala isključivo žene, uzimale je za zaštitnicu i poštovale kao davalaca zdravlja. U oblasti centralne Srbije, nju su praznovala samo žene koje se bave magijom. Tog dana se vršio i ritual “pročišćenja” stoke, na taj način, što se ona provodila između dve “žive vatre” ili između dve sveće. Njeno ime je bilo zabranjeno spominjati jer se verovalo da se mogu pojaviti zveri. Ovaj poslednji podatak nam pomaže da zaključimo da je ovaj datum nekada, verovatno bio posvećen nekoj Boginji šuma i divljine, a sama zabrana spominjanja njenog imena, karakteristično je pravilo koje se ticalo svih paganskih božanstava i natprirodnih bića.

Nešto manje zastupljen ali ipak poštovan, naročito od strane žena, jeste praznik koji pada 27.10. a u današnje vreme je vezan za sv.Petku. Ona je bila monahinja i svetica, koja je umrla u jedanaestom veku. Živela je kraj Carigrada, a njene mošti su prenesene u Rumuniju u grad Jasi. Jedno vreme su bile i u Beogradu, po nalogu carice Milice.

Već sam govorio, da se njeno ime često spominje u mnogim ritualima naročito na jugu Srbije. Za nju su vezane mnoge priče i mitovi, koji nemaju vezu sa njenim istinitim hrišćanskim životom. Pripisuju joj se mnoge natprirodne moći, a naročito joj se obraćaju nerotkinje kao i žene uopšte. Važi za zaštitnicu žena, poput Muma Padure na istoku Srbije. Na taj dan žene ne rade ništa, ali se preduzimaju mnoge ritualne radnje kako bi se obezbedilo potomstvo kod ljudi i razmnožavanje stoke.

Njenu pojavu i načine njenog poštovanja, etnolozi vezuju za jedino žensko Slovensko božanstvo pod nazivom Mokos i moram priznati da su u tome dosta jednoglasni. Tako možemo zaključiti da je ova boginja zauzimala značajnu ulogu u Slovenskoj veštičkoj tradiciji dok je sv.Evdokija verovatno pripadala nekoj još starijoj struji.

Za sve ljude, a naročito za travare, veštice i narodne lekare, bio je veoma bitan praznik pod nazivom “biljni petak”. On pada u poslednji petak pre 6.maja, odnosno današnjeg Đurđevdana. Na noć, uoči ovog dana, smatralo se da svo bilje dobija naročito moć, bilo lekovitu, bilo magijsku. Još u toku noći, počinjala je berba i sakupljanje bilja, da bi se na kraju sve završilo, organizovanom proslavom uz muziku i igru. Kako sam o biljnom petku govorio ranije, nećemo dublje ulaziti u običaje vezane za njega, ali ne bi bilo loše da spomenemo neke zaključke etnologa.

Etnolozi predpostavljaju, da su svi praznici, vezani za bilje, nekada u pred hrišćanskom periodu bili vezani za ženska božanstva i ženske duhove prirode. Svi ovi praznici, a naročito “međudnevnice” padaju baš u vreme kada su nekada slavljena ženska božanstva. U njih se ubrajaju, pored “međudnevnice”, Đurđevdan, Ivandan i Biljni petak. Današnja razlika se sastoji u tome što su Ivandan i Đurđevdan u današnje vreme vezani za hrišćanske, muške svece. Može biti da je za ovo postojao dobar razlog, jer kako je utvrđeno, barem kada je Đurđevdan u pitanju, postoji mogućnost da je taj datum ipak bio posvećen muškom božanstvu ili duhu prirode nalik na Evropskog zelenog čoveka.

Kao što smo rekli sam Đurđevdan, danas predstavlja veliki praznik, koga slave mnogi hrišćani sa ovog prostora. Međutim, po svemu sudeći, u pred hrišćanska vremena on je predstavljao jedan od najlepših i najveselijih paganskih praznika. On je predstavljao prekretnicu između nastupajućeg letnjeg i odlazećeg zimskog dela godine.

Praznik je slavio oživljavanje prirode, bujanje života i ponovnog stupanja na snagu kreativnih sila, sila stvaranja i rađanja. Mnoge ritualne radnje, koje je narod u to doba vrio, imale su za cilj, da se ta nadolazeca snaga prirode prenese na njih, njihovu porodicu, stoku i dobra uopšte. Umivalo se vodom u koju je potopljen bosiljak, kupalo u rekama, a ljudi, naročito mladež, nakon kupanja, opasivali su se vrbovim ili drenovim prućem. Takođe su se šibali istim ili koprivom. Svako domaćinstvo je klalo po jedno jagnje, koje je u suštini predstavljalo žrtvu. Na njive i u vinograde, odnosile su se mladice leske ili antropoidni krstovi načinjene od nje, kako bi se omogućilo prisustvo božanske sile na njima. Po svemu sudeći, iz ovog čina, nije teško zaključiti da je predstavnik ovog božanstva leska, te da se sasvim jasno vidi da se radi o božanstvu šuma, bilja i polja, zaštitniku divljači i stoke, jednom rečju božanstvu prirode, nalik na zapadno-evropskog zelenog čoveka.

Sasvim je moguće da su nekada Đurđevdan i Biljni petak, bili povezaniiji više nego što su to danas, a kroz maglu se nazire i verovatnoća da je se Biljni petak odnosio na Boginju, a Đurđevdan na njenog prijatelja i ljubavnika, jednu od verzija rogatog Boga. Možda taj period između ova dva praznika nekada nije ni postojao, već se radilo o početku i kraju prolećnih proslava. Vreme praznovanja ovih dana, svakako se poklapa sa zapadnoevropskim praznikom Beltaine.

Period između male i velike Gospojine, naziva se “međudnevnice”, i on traje od 28.8 do 21.9. Ovi dani su poznati po poslednjem ritualnom prikupljanju bilja u godini. Tada sve prestaje i ne počinje se ništa novo. U to vreme se naročito izbegava sklapanje brakova. Tvrdi se da zmije u tom periodu imaju najveću snagu te da im je otrov tada najjači. Zbog toga ih treba izbegavati na sve moguće načine, kao i njihovo ubijanje.

Kao što sam već napomenuo, po etnoložima, nekada je ovaj period, bio rezervisan za slavljenje ženskih duhova prirode i ženskih božanstava. Ako tome pridodamo vreme kada su se slavili ovi praznici i značaj zmije tokom njih, nije teško zaključiti o kakvoj vrsti ženskih božanstava se radilo. Zmija je duh vegetacije, ali i “demon” podzemnog sveta. Samo vreme praznovanja pada u doba kada priroda, nakon jesenje ravnodnevnice, lagano zamire, a životne sile završavaju svoj ciklus na zemlji i ponovo se vraćaju u podzemni svet. To je vreme trećeg aspekta Boginje, koji se prikazuje u vidu starice. Bilo je potrebno izvršiti poslednju “žetvu” bilja, pre ravnodnevnice, jer nakon nje biljke gube svoj moć, priroda zamire, a sama boginja se povlači u podzemni svet odnoseći životnu silu sa sobom. To više nije ona ista boginja sa početka proleća, već stara i oronula baba, koja gospodari iz dubina zemlje. Već je rečeno da je jesenja ravnodnevica, u narodu poznata po veštičjim praznicima i njihovom velikom aktivnošću. Za one koji prate zapadno veštčarstvo nije nepoznata činjenica da je baš ona, vreme proslave Modrona, jednog od veštičjih sabata. Iako se možda ovi dani ne uklapaju do u tančina sa zapadnim veštičarenjem, treba naglasiti da je kod mnogih paganskih praznika došlo do pomeranja originalnog datuma praznovanja, kako bi se oni pripojili nekom hrišćanskom svecu ili prazniku čiji je bitan datum bio u “blizini”.

Ivandanu, je po svoj prilici, mesto između Đurđevdana i jesenje ravnodnevnice, ali kako se njegovo praznovanje ređe upražnjava, ja sam ga namerno stavio iza ovih praznika, jer kako smo rekli, glavni parametar će nam biti nivo važnosti samog praznika. Ivandan po novom kalendaru pada 7.7. i on predstavlja onu središnju “žetvu” lekovitog i magijskog bilja u godini. Iako je ovaj praznik u narodu posvećen sv.Jovanu, on teško da ima bilo kakve dodirne tačke sa hrišćanstvom, tokom samog proslavljanja istog, van crkve.

O kome je ovde zapravo reč i koje se božanstvo slavi teško je reći. Neki etnolozi smatraju da je u pitanju božanstvo Slovenskog panteona, pod nazivom Kupalo, a drugi da je ovaj praznik nekada pripadao nekom ženskom božanstvu, jer je njegova suština skrivena u bilju koje se tada bere, a zna se da su ovakvi praznici ranije mahom pripadali ženskim božanstvima i duhovima prirode. Takođe se veruje da je ovaj praznik u prošlim vremenima zapravo bio posvećen praznovanju letnjeg solstićja, ali ga je hrišćanstvo malo pomerilo od originalnog datuma kako bi ga vezalo za ovog sveca.

Bilo kako bilo, narod danas ovog sveca naziva Metlar, Biljober, Narukvičar i slično, a u zavisnosti od toga za koju vrstu ritualne radnje ga vezuju. Kao što smo rekli, tada se vrši sakupljanje bilja po drugi put u godini, ali dve biljke odskaču po bitnosti i njima se posvećuje posebna pažnja. Jedna je ivanjsko cveće (*Galium verum*), od koga se pletu venci i kojima se kite mladi ili ih kače o ograde i kuće, a druga je poljska metla, čiji smo ritualni način branja već podrobno opisali ranije u knjizi.

Za vreme ovog praznika, pale se vatre po raskrsnicama, kućama i brdima. Njihova funkcija je bila da oteraju zle sile, ali i da pročiste. Da ove vatre služe i pročišćujuće

svrhe, govori nam činjenica da su ih mladi preskakali. U nekim delovima Balkana, vatre su se ložile od smreke, a palile uz pomoć kremenja, čime se stavlja do znanja da se radilo o “živoj vatri”, simbolu sunčeve energije. Ove vatre su preskakale i životinje kako bi zadržale zdravlje i krepkost.

Veruje se da se noć uoči Ivandana nebo otvara tri puta, da neke biljke dobijaju magičnu moć i da mesta na kojima su zakopana skrivena blaga počinju da sjaju plavičastom svetlošću. U vreme ovog praznika vrše se mnoge magijske radnje, jer se veruje da su tada šanse za ostvarivanje željenog cilja mnogo veće.

Poklade predstavljaju velike gozbe koje se odvijaju uoči većih hrišćanskih postova. Njih svakako ima više, a svoja imena dobijaju po postovima zbog kojih se vrše. Najveće su Uskršnje i Božićne poklade. Po narodnim verovanjima, veštice su najaktivnije noć uoči Belih poklada, koje padaju u belu nedelju. To je poslednja sedmica zimskog perioda pred sam Uskršnji post.

Sam način praznovanja Belih poklada sadrži u sebi dosta paganskog. Okosnicu čine maskirane povorke muškaraca i žena koji su ogrnuti u životinjske koze, nagaravljenog lica ili obučeni u nekakva za tu priliku načinjena odela. Na sve strane se zvonilo i galmilo. Povorka je primala darove od strane posmatrača skupa, a razuzdano ponašanje je bilo poželjno. Etnolozi predpostavljaju da je ova povorka trebala da predstavlja duhove prirode koji su galamom naglašavali svoj ponovni dolazak i primali darove, kako bi ljudima zauzvrat doneli dobre prinose. Poslednjeg dana ove nedelje, na nekom proplanku organizovano je veselje, gde se pilo, jelo i igralo. Tog dana su se sasvim slobodno spravljale lascivne šale, jer je to bilo poželjno i niko nikome na tome nije zamerao. Poznato je i verovanje da još te nedelje Zemlja spava, te da je ne treba dirati, to jest obrađivati, do isteka ovog perioda.

Zašto su veštice povezane sa ovim praznikom, objašnjenje može biti dvojako. Jedno se oslanja na teoriju da su te veštice ustvari “one” koje su pomešane sa demonima te se zajedno sa njima pojavljuju poslednji put pre isteka zime, što se odnosi na staro verovanje da su sve vrste demona izuzetno aktivne o zimskim mesecima, a drugo da su one svakako praznovala završetak zime i da je to ostatak njihove tradicije.

Još jedno od narodnih verovanja glasi da su veštice veoma aktivne za Badnje večer i Božić uopšte. Etnolozi su skloni zaključku da je sama suština Božica sadržana u Badjem danu i večeri, dobu kada se vrši najveći broj ritualnih radnji.

Već ranije smo govorili da je sam Božić jedan od najvećih paganskih praznika, koji se kao takav proslavljao u prošlosti. U njemu su sadržani ostaci ritualnog poštovanja i obožavanja predaka, natprirodnih bića, ali i nekog višeg paganskog božanstva kako tvrde sami etnolozi. Sam izgled trpeze, vrsta hrane koja se konzumira, običaj da se jede na podu, pa i iznošenje hrane napolje, te dozivanje pokojnika na večeru, jasno pokazuju tragove ostatka kulta pokojnika. Sa druge strane sečenje badnjaka, unošenje istog u kuću po zalasku sunca, te stavljanje slame po podu, upućuju na ostatke obožavanja duhova vegetacije, odnosno htoničnih demona. Opet naglašavam da reč “demon” u antropološkom smislu ne označava nekog zlog monstruma, već predstavlja univerzalni naziv za sva natprirodna bića. Na kraju, za Badnje Veče se očekuje i sam Bog. On se

često doziva rečima i poziva da se pridruži večeri. Negde mu se namenjuje prvi komad obrednog hleba i prva čaša vina. Na osnovu varijacija proslavljanja Badnje Večeri i Badnjeg Dana, sa naših prostora, utvrđeno je da se verovatno radilo Dabogu, starom Slovenskom božanstvu, u nas poznatom, prvenstveno kao božanstvu podzemnog sveta, čiji je praznik u ranijim vremenima, svakako padao u vreme današnjeg, hrišćanskog Božica.

Ako sve ovo, pogledamo izbliza, te shvatimo šta je sve ovaj praznik uključivao u sebe, a samim tim i koliko je bio bitan, neće nas iznenaditi mogućnost da su baš u to vreme, pripadnice starih veština bile više aktivne i proslavljale isti, na neki svoj ili pak široko narodni način. Moja je pretpostavka, da te proslave nisu mnogo odudarale od narodnih, čak šta više, bile su identične, sem što su imale neke dodatke koji su se odnosili na boravak u astralu pre svega.

Još jedan praznik, koji možda ne ukazuje direktno na veštice, ali je svakako bio namenjen i njima, proslavljao se 8. januara, pod nazivom “babin dan”. Tog dana su žene sa svojom decom, rođenom predhodne godine, posećivale babice koje su ih porađale i darivale ih hranom, cvećem, maramama, peškirimama i sličnim stvarima. Ove su pak, davale deci konoplju, da ostanu zdrava i na glave im spuštale vun (simbol sede kose), kako bi dočekala starost. Pored toga što je ovaj praznik prvenstveno bio namenjen nekom natprirodnom biću ili bićima, koga su babice simbolizovale, postavlja se pitanje, kakve veze imaju veštice sa ovim praznikom?

Odgovor je krajnje jednostavan. Najveći broj babica su bile veštice. U njihovu oblast delovanja, spadale su razne metode lečenja danas široko poznate pod nazivom “alternativna medicina”. Pored toga, ukoliko nisu bile na lošem glasu, narod im je ukazivao veliku dozu poverenja, te su one bile zamena kako za lekara tako i za akušera.

Veliki petak, je petak koji pada pred sam Uskrs. Po hrišćanstvu, to je dan kada je Isus razapet na krst. Međutim narod slavi ovaj praznik na veoma specifičan način. Na sam petak pridržava se posta, da bi se sutradan pričestio pupljkom leske, pre nego što će pojesti jaje, po mogućstvu ofarbano u crvenu boju. Interesantno je da se tog dana ne jede beli luk i da se kuća, tako reći, ritualno, čisti metlom koja će biti bačena, preko neke vode. Za ovaj dan se kaže da veštice naročito spravljaju razne vrste magija te se veoma vodi računa kako se nešto ne bi “zakačilo” ili “nagazilo”.

Dan sv. Andreja ili “Mečkin dan” je veoma zanimljiv praznik koji pada 13.12, po novom kalendaru (po starom 30.11) i koji je po svoj prilici posvećen Isusovom savremeniku sv. Andreji, koji je u svojoj sedamdesetoj godini, razapet na krst sa kosim krakima, koji se danas naziva po njemu. O njemu danas nemamo mnogo podataka sem onih koji govore kako je bio brat apostola Petra, da je po svoj prilici u početku bio učenik sv. Jovana da bi kasnije postao jedan od Isusovih stalnih pratilaca. Razapet je u gradu Patrasu u Grčkoj.

Ono što je posebno zanimljivo kod ovog praznika danas, jeste činjenica da je on nekada verovatno pripadao nekom paganskom božanstvu, koje je na ovaj ili onaj način bilo povezano sa medvedom kao svetom životinjom. Baš načini praznovanja ovog praznika,

te mitovi i priče vezani za njega, jasno pokazuju da je nekada na teritoriji Balkana postojao kult medveda. U prilog ovome, ide i narodni naziv za ovaj praznik, a to je “Mečkin dan”. Interesantno je da je i Veles na nekim predstavama prikazivan kako jaše medveda.

Veles, Kliment-slika

Za svetog Andreja je vezan mit, da jedna devojka u neznanju pojela ljudsko srce i tako začela, te rodila njega. On se najčešće prikazuje kako jaši mečku koju je zauzdao zmijom. Tog dana se kuva kukuruz kao žrtva mečki. On se onako skuvan, odnosi na krov, da prenoći, a izjutra ga skidaju i svi ukućani ga konzumiraju na prazan stomak vršeći time neku vrstu pričešća. U nekim krajevima se umesto kukuruza, mesio žrtveni hleb (mečkina povojnica), čija je funkcija bila identična kivanom kukuruzu, a to je da se medvedi obuzdaju i da ne napadaju stoku. Za ovaj praznik su vezane mnoge zabrane, čiji je cilj opet bio sprečavanje medveda da urade loše stvari. Iz svega ovoga nije teško zaključiti da je sv. Andreja preuzeo ulogu nekog paganskog božanstva, zaštitnika stoke i stočara.

Ono što vezuje ovaj praznik za veštice, jeste podatak da je on bio najpovoljniji dan za vršenje nekih rituala. Jedan od njih je ritualno lečenje straha, naročito kod dece, metodom kađenja nagorelom medvedom dlakom. Drugi je izlivanje olova o kome sam iscrpno govorio ranije. Zasto je izlivanje olova vezano baš za ovaj praznik, mnogima nije jasno, pa ni meni, međutim pošto tako govori tradicija, pretpostavićemo da su nekada ti razlozi bili poznati, ali su se vremenom zagubili i zaboravili.

Duhovi su praznik koji pada pedesetog dana po Uskrsu. Ovaj praznik se danas slavi kao hrišćanski iako je sasvim jasno da je nekada pripadao paganskoj tradiciji. Baš za ovaj praznik u nekoliko sela, u okolini Zvižda, rušalje padaju u trans. Kako smo o ovome već govorili, spomenućemo samo još neke običaje vezane za ovaj praznik koji se prevashodno odnose na teritoriju Srbije.

Tog dana se bere bilje i odnosi u crkve, gde se klečeći prave venci koji se odnose kući i stavljaju na prozore i vrata, kako bi zaštitili ukućane od zlih demona. Interesantno je da se tog dana izbegava spavanje, jer se veruje da su ljudi tada posebno ranjivi a duhovi im mogu ući u san i povrediti ih. Mnogo običaja je vezano i za orah. On je negde tabuiran tog dana, a negde se bere i stavlja na nadgrobne spomenike. Orah je drvo povezano sa podzemnim svetom, duhovima i demonima. Što bi Srbi rekli, on je “senovito” drvo. Tamo gde nema padanja u trans, proslavu, odnosno narodne običaje izvode posebno pripremljene devojke, pod nazivom kraljice. To naročito važi za teritoriju istočne Srbije gde je proslavu izvodilo osam devojaka. Dve su imale ulogu kraljeva, jedna je bila kraljica, jedna dvorkinja, a četiri preostale su predstavljale pevačice. Ovi nazivi ne čude ni malo ako se zna da su gotovo po čitavoj Evropi tako nazivane osobe koje su predstavljale duhove vegetacije. Nakon što su uloge podeljene, povorka kreće od kraljičine kuće i kreće se prema centru sela gde će se odigrati kolo. Ovo kolo je takođe veoma interesantno jer je srpastog oblika i na simboličan način prikazuje kretanje Meseca.

Tokom zimskog perioda, bilo je popularno nekoliko perioda, tokom kojih, kako se verovalo, veštice, demoni, duhovi i druga natprirodna ili bića sa natprirodnim moćima, imaju mogućnost da produže svoj boravak među običnim ljudima. U ovu grupu praznika, spadaju pre svega “nekršteni dani”, koji traju od Božica do Bogojavljanja. Dok traje ovaj period, mnogi ljudi ne napuštaju svoje domove, naročito noću, kako ne bi došli u dodir sa ovim “silama”.

Nakon njih na red dolaze “Mesojeđe”. One počinu ili od Božića ili od Bogojavljanja, znači kako gde, i traju od šest do deset nedelja. Tada su se kretale maskirane povorke, vršile proševine, organizovale svadbe i svakojake zabavne manifestacije. Naročito je bio interesantan običaj, da se na sred sela zapali velika vatra oko koje se igralo i pevalo. Ovu vatru su ložile isključivo devojke, koje su i igrale oko iste. Muškarci su bili potpuno isključeni iz ovih dešavanja. Ovaj običaj, je dobio ime “Bukara”, po vatri koja bukti, a etnolozi pretpostavljaju da je osnovna funkcija ove vatre bila pojačavanje sunčeve snage, tokom perioda kada dani, nakon zimskog solsticija, lagano počinju da traju duže.

Tokom “nekrštenih dana”, odnosno perioda od Božića do Bogojavljanja, organizovale su se Kolede, svetkovine u kojima su maskirana lica predstavljala duhove, mahom šumske, pa i samog Lesnika, njihovog predvodnika. Nesto šire o ovome, govorili smo kada smo spominjali rogatog Boga. Inače, u nekim delovima zemlje, maskirane povorke su predstavljali mladići ogrnuti u vučju kožu, koji su nazivani “vučari”. Nekada se nosio i vuk napunjen slamom. Na teritoriji Kosova, povorke su vodila dva muškarca, od kojih je jedan bio maskiran u “babu” a drugi u “dedu”. Predpostavlja se da su oni predstavljali veoma stara božanstva, Babu i Dedu, najstarije i prve umrle predake, koji borave u podzemnom svetu.

Jedan od takoreći manjih praznika je “Vodena nedelja” koja pada 13. Maja. Kako samo ime kaže, ovaj praznik je posvećen vodi, odnosno vodenim demonima-duhovima, koje treba umilostiviti u prolećnom periodu, kada se sneg otapa, padaju kiše, a mogućnost od poplava raste. Nekada se verovalo da baš u ovo doba godine, vodeni demoni poseduju posebnu snagu, te su rituali vezani za njih, naročito izvođeni tada. Ovaj praznik je svakako dobro poznat i alasima.

Pored ovih praznika, koje smo ovde naveli postoji još veliki broj drugih, čije je poreklo u većoj ili manjoj meri razjašnjeno. Svi ovi praznici se ne odnose u podjednako meri na veštice iako su poreklom paganski. Ono što je sigurno, jeste činjenica da veštice uoči svakog praznika, rado izvedu rituale jer smatraju da im je tada snaga veća. Za sam praznik, izbegava se izvođenje rituala, izuzev onih za koje je propisano da se baš tada vrše. Takav je slučaj sa Vidovdanom (28.Jun), jer se baš striktno na ovaj dan obavljaju dve stvari. Prva podrazumeva lečenje očiju, odnosno problema sa vidom, putem magijskih radnji, a druga traženje proročkih vizija, bilo na javi bilo u snu. Interesantno je da se obe ove radnje vrše uz pomoć biljke Vid(*anagallis arvensis*), koja je posvećena sv.Vidu, odnosno božanstvu, čiju je ulogu preuzeo na sebe ovaj hrišćanski svetac.

Slična situacija je i sa hrišćanskim praznikom Vračevi, koji je posvećen isceliteljima Damjanu i Kuzmanu. Praznik pada u leto 14.7 i u jesen 14.1. Uoči oba ova datuma obavljaju se rituali vezani za zdravlje, dok se za sam dan praznika, svaka magijska radnja

izbegava. Razlog ovome može biti dvostruk. Moguće je da su veštice to izbegavale iz poštovanja prema ovim svecima, a može biti da su kao i uvek rituale izvodile noću, te je zato sama radnja padala pre dana praznika. Ako vas zbunjuje ovo poštovanje hrišćanskih svetaca od strane veštica, recimo samo da su tradicijske veštice oduvek bile, mahom žene sa sela, kojima je bilo sasvim normalno da po noći nage vrše prizive Šumske Majke, da bi potom ujutru otišle u crkvu na liturgiju. U mnogim originalnim ritualim, ima dosta hrišćanski primesa koje se tu nalaze kao posledica religijskog sinkretizma tokom vekova. Šta o svemu tome misli sveštenstvo, možete zamisliti.

Preobražnje je još jedan, danas hrišćanski praznik, koji se proslavlja 19.8. Nekada je to bio period kada se slavilo preobražavanje prirode, odnosno prelazak iz leta u zimu. Međutim ovaj praznik je bio “rezervisan” za jedan veoma interesantan ljubavni ritual koji su izvodile devojke. Naime, grupa devojaka bi se okupila u nekoj napuštenoj ili toga trenutka praznoj građevini i naložila vatru u njenom centu. Jedna od njih bi se svukla gola i uzjašila vratilo. Ostale bi uzele oklagije u ruke i išle u krug oko vatre, ne bi li momci išli oko njih. U jednom trenutku, počinjale su da lupaju po vatri govoreći, “koliko iskrica, toliko momaka”. Ovaj ritual se vršio noću i to samo na ovaj dan.

Kod mnogih naroda sa područja Balkana, postojalo ritualno šibanje, ljudi, dece, stoke, i biljaka. Ono se vršilo baš za praznike i to mahom u vreme Mesojeđe i prolećnih praznika. Razlozi za magisko šibanje, bili su različiti, međutim njačešća funkcija istog, bila je da izbaci zlo, a donese dobro. Tako se nerotkinja šibala da postane gravidna, dete se šibalo da bi poraslo, bolestan da bi se bolest-zao duh, isterala iz njega, voćka da bi rodila i tako dalje.

Postoji još veliki broj ovakvih primera, međutim kako se ne bi mnogo udaljili od centralne teme, smatram da je ovo za sada sasvim dovoljno.

Pošto smo izneli sve što može biti važno, vezano za praznike, mislim da ne bi bilo loše na kraju nešto reći i o danima u nedelji. Primetili ste u nekoliko navrata da smo spominjali neke dane, tokom kojih je naročito dobro raditi “nešto”, ali se ni u jednom trenutku nismo dotakli svih sedam dana u nedelji. Pa pogledajmo kakva su verovanja vezana za njih.

Ponedeljak se smatra prvim radnim danom u nedelji, te je zbog toga izuzetno dobro sve nove poslove započeti tog dana. Veliki broj ljudi izbegava ponedeljkom da plaća račune, daje pare na zajam, robu na veresiju i slično kako ga ovakvi izdaci ne bi pratili cele nedelje. Smatra se da će osobe rođene u ponedeljak biti izuzetno srećne u životu.

Utorak predstavlja sve suprotno od ponedeljka. Za njega je vezano verovanje da ne treba počinjati nikakav posao toga dana. Deca rođena na utorak biće nesrećna. Utorkom treba izbegavati mnoge poslove, pa čak i sečenje noktiju ili pranje kose. Međutim, on predstavlja dan magije te se zato smatra za najpovoljniji dan u nedelji i pravo vreme kada se treba krenuti sa vršenjem rituala. Razlog ovome je verovanje da je on više dan onostranih sila, nego ljudi.

Sreda je jedan po svemu sudeći veoma interesantan dan. Smatra se da je dobra za početke većine poslova, ali su zato neke radnje poput mešenja hleba, kupanja dece ili

striže ovaca takoreći zabranjene ili preciznije, izbegavaju se. Sredom se kao i petkom posti. Žene naročito vode računa o ovom danu i nazivaju ga sv.Sreda, zamišljajući ovaj dan kao neku ženu sveticu. Mnogi bolesni se zavetuju na ovaj dan kako bi se izlečili. Postoji u narodu jedna priča vezana za devojkicu koja nije poštovala sv.Sredu te je tog dana prela vunu, a svetica kada je to videla, pokušala je da je skuva u svom kazanu. Zaključak izvedite sami. Po meni ovo je dan neke od Boginja sa ovih prostora.

Četvrtak je po svemu sudeći jedan od najboljih dana u nedelji. U narodu se kaže, “svi su dani dobri dani, a četvrtak ponajbolji”. Ovo je, koliko sam mogao da zaključim pre svega ratarski dan. Tog dana je dobro početi orati, sejati, žnjeti i slično. Kao takav on je nekada mogao biti dan nekog božanstva plodnosti i prirode.

Petak je dan posta i mnogih zabrana. Dosta nalikuje sredi, mada se on ne vezuje za neku sveticu ili sveca. Smatra se da se tog dana mrtvaci ne sahranjuju, jer će se povampiriti. Takođe se veruje da su ljudi tada bezbedni jer tog dana natprirodne sile miruju.

Subota je pre svega dan mrtvih. Tog dana se ne započinju nikakvi poslovi jer se veruje da od njih neće biti nikakve koristi. Smatra se da će dete rođeno u subotu imati neke natprirodne moći u koje spada i moć, da može da vidi duhove, vampire, veštice(kao demonska bića) i slično.

Nedelja se takodje smatra sveticom, a ljudi joj se zavetuju i prizivaju je u pomoć. Nedelja je dan odmora i tada je strogo zabranjeno nešto raditi. Interesantno je verovanje, vezano za “mlade nedelje”, odnosno nedelje tokom kojih Mesec počinje da raste. Naime, tvrdi se da je tada najbolje raditi razne vrste ritula, te da je to pravo vreme kada neko, ko želi, može da ode do veštice, vračare, činilice i slično te im se obrati za pomoć.

Poznata je priča u narodu, vezana za Kraljevića Marka, koji je pokušao u nedelju da ode u lov, a sv.mlada nedelja se rasrdila i pretvorila u četvoroglavog zmaja sa šest krila i pokušala da ga kazni što baš u njenu nedelju (znači onda kada mesec raste)da ide u lov. Ova priča koja svako ima vaspitnu funkciju, daje nam do znanja da i mladu nedelju možemo posmatrati kao mladu Boginju, jer se iz svega ovoga jasno vidi kako je ona povezana sa rastućim mesecom, koji i jeste njen reprezent, odnosno njena suština u ovom slučaju.

UMESTO ZAKLJUČKA

Celokupni sadržaj ove knjige, koncipiran je tako, da bude što razumljiviji svakome ko odluči da je pročita. Samim tim, ona će svakako zadovoljiti one koji se po prvi put susreću sa ovakom tematikom, ali i druge koji nešto duže borave u sferi ezoteričnog i mističnog. Ostaje nam još jedna grupa ljudi, koja se nalazi na nešto višem nivou poznavanja i praktikovanja, ovakvih disciplina, čiju će radoznalost zadovoljiti tek neki delovi ove knjige i to mahom oni koji govore o inicijacijama, strukturi, zakonitostima rituala te po po prvi put objavljenim imenima Boginje i rogatog Boga. Međutim moralo je biti ovako, a razlozi za to su sledeći.

Koliko je meni poznato, ovo je prva knjiga, na ovim prostorima, koja se bavi baš veštičarenjem u celini, a ne nekim njegovim delovima, koji se na ovaj ili onaj način pogresno interpretiraju kao praksa baba vračara. Baš zbog toga, bilo je potrebno razložiti celokupan sistem i prikazati njegovu bazičnu strukturu, deo po deo, kako bi se Balkansko veštičarenje prikazalo u pravom svetlu, kao smisleni sistem, što ono svakako i jeste.

Kako unutar Balkanskog sistema, postoje najverovatnije jednostepeni a verovatno i višestepeni sistemi inicijacija, normalno je da se prva knjiga bavi, svim onim što podpada pod prvi stepen inicijacija, što će reći, prakticnim veštičarenjem. Ovaj oblik bavljenja magijom, mnogi smatraju nižim, jer u sebi ne sadrži neke ozbiljnije radove na duhovnom polju i mahom je okrenut ka krajnje pragmatičnim stvarima koje zahvataju sve oblasti svakodnevnog života. No, to je posve normalno, ukoliko znamo da prvi stepen inicijacije odgovara, elementu zemlja, odnosno u ovom slučaju Boginji-zemlji.

Prvi stpen inicijacije je inicijalna kapisla za sve dalje radove. Radeći sve ono što on podrazumeva, mi razvijamo svoju magisku personu, učimo osnovne stvari i udaramo jake temelje našeg “hrama”, na kojima ćemo kasnije podizati velelepnu građevinu našeg jastva. Da zaključimo, mi ne možemo ići dalje pre nego što savladamo ono osnovno, koliko god to nama izgledalo “prizemno” i ne vazno.

O radovima, koji slede nakon primanja drugog stepena inicijacije, ovde maltene, nismo ni govorili. Oni su nešto suptilniji i mahom se odnose na upotrebu, transa, astralnog tela te krstarenja po nekim njegovim nivoima te sticanja nešto šireg uvida u čitavu stvar.

Treći nivo podrazumeva nešto apstraktije pojmove, on odgovara mentalnom planu, a radovi koje uključuje u sebe, čine suštinu čitavog sistema koje sada inicijant nanovo sagledava, ali sa znatno višeg položaja. Možemo reći da je on seksomagijski te da je poreklom iz kulta plodnosti. O ovome se na nasim prostorima veoma malo zna a mnogi misle da takvo što i ne postoji.

Četvrti, pasivni stepen inicijacije, kako se on inače naziva, ustvari čini “ubiranje plodova”, ne samo trećeg stepena već sva tri predhodna zajedno. On je svakako najkompleksniji i najteži za razumevanje, tako da bi bilo šta napisano o njemu, a da se

predhodno ne sagledaju u celini radovi koje donose sva tri predhodna stepena, predstavljalo uzaludno izrečene reči za većinu čitalaca. Ovim ne želim da zvučim pretenciozno, već samo da naglasim da je predhodno potrebno objasniti određene pojmove i tehnike, kojima se ova knjiga ne bavi, a koji su ključni za razumevanje sustine četvrtog stepena inicijacije kao i onoga što on predstavlja.

Još jedna stvar, koja na trenutak može da zbuni čitaoca, jeste spominjanje Boginje kao Velike Majke, to jest planete Zemlje, da bi se na nekom drugom mestu ona pojavila kao boginja Meseca. Objašnjenje ove, možda po nekima nelogičnosti, u osnovi je krajnje jednostavno. Možemo reći da Balkan nije mali prostor, da na njemu već vekoma žive mnoge etničke grupacije i narodi te da sledstveno tome, nije ni čudo da imamo više oblika boginje, koji se postuju i koriste u radu. Negde se stavlja akcenat na Veliku Majku, a negde na boginju Meseca.

Možda bi ovo jednostavno objašnjenje zadovoljilo mnoge, ali ono uopšte ne mora da bude tačno. Razlog za ovo je sledeći. Mnoge boginje, koje su dotakle ove prostore, između ostalog i Dijana, pored činjenice da su slavljene kao gospodarice šuma, polja i plodnosti, što je tipično za Boginju zemlju-Veliku Majku, u mnogim magijskim radovima predstavljale su nista drugo do Mesec, a njihovi aspekti, mesečeve mene. Ovo je sasvim normalna stvar i posve logična. Mnoge grupacije na zapadu, prave gresku odvajajući boginju zemlje od boginje meseca, tvrdeći da su po sredi različita božanstva, što ne stoji, a istina je lako vidljiva ako se malo bolje prouče mitovi.

Evo šta je po sredi. Mesec je sastavni deo kako prirode tako i planete Zemlje uopšte. On je zemljin satelit, astronomski gledano, koji Zemlja drži svojom gravitacijom uz sebe. Ako planetu Zemlju posmatramo kao boginju, Veliku Majku, Mesec bi onda bio njen alter ego ili preciznije rečeno, njena magijska persona, njeno magisko jastvo. Kao takav, Mesec se posmatra, kroz različite faze, kroz koje prolazi, a koje reprezentuju različita lica boginje, odnosno njene aspekte. Namerno ne spominjem "tri lica boginje", frazu na koju ste možda naleteli čitajući zapadnu literaturu, jer je ona ili namerno ili usled nedovoljnog znanja, pogrešno plasirana. Jednostavno rečeno, Boginja ima dva lica I prolazi četiri ciklusa, a Mesec četiri faze.

Prva faza, rastući Mesec, predstavlja devicu, druga faza, pun Mesec, predstavlja majku-plodnost, treća faza, opadajući Mesec, staricu- babu i četvrta faza, crn Mesec, nešto poput jungovskog pojma senke ali ovaj put transpersonalne Boginjine senke, njeno drugo lice.

Da budemo jasniji, recimo ovako. Prva, rastuća faza Meseca, odovara boginjama Dijani, Artemidi, Seleni... Faza punog Meseca, odgovara boginjama, Artemidi, Hator, Brigit...Opadajući, Babi, Baba Jagi. Na kraju, crn Mesec, po svoj prilici, pripada Lilit, Hekati, Mari ili nekom sličnom natprirodnom biću. Potpuna tumačenja ove faze meseca spadaju u njavece veštičije misterije.

Na celu ovu stvar, možemo dodati jos svetla, ako se na trenutak osvrnemo na misteriju seksualne magije i dodirnemo ulogu rogatog Boga u svemu ovome. Kao što već znate, Mesec na nebu, prolazi kroz razlicite faze, direktno u zavisnosti od toga koliko ga Sunce obasjava. Sunce je jedan od aspekata Rogatog boga, koga možemo posmatrati kao Solarno božanstvo, zatim božanstvo vegetacije, divljaci i stoke, te na kraju kao boga podzemnog sveta. I on ima četvrti aspekt, ali je o njemu jos uvek rano govoriti. Recimo samo, da je to crno Sunce.

Bez Sunca, muške seksualne energije, energije koja oploduje, Mesec ne može da ispolji svoju, žensku seksualnu energiju. Kada Sunce počne da obasjava Mesec, mi dobijama

devicu, žensku seksualnu energiju koja je, da tako kažemo, primećena od strane muške. U trenutku potpunog obasjavanja, imamo pun Mesec-majku-trudnu ženu, a muska i ženska, seksualna energija su u potpunoj ravnoteži. Kada Mesec krene da se udaljava od izvora svetlosti, dobijamo staricu, neplodnu, ali mudru babu koja igra veoma vaznu ulogu u mnogim veštičijim misterijama. Na kraju, kada svetlosti uopšte nema, imamo crni Mesec, čistu žensku energiju bez imalo muške. Dobijamo Lilit, večito “gladnog demona”, muške seksualne energije, mističnu kraljicu noći i totalnog mraka. Njena uloga u veštičarstvu, duboko je skrivena od starne mnogih, i to sa dobrim razlogom, jer raditi sa ovim aspektom boginje, može biti izuzetno opasno, pogotovo za one koji nemaju visoke inicijantske stepenove. U mnogim svetskim tradicionalnim kovenima poštuju se isključivo ili Bog ili Boginja I to samo njihova dva lica(svetlo I tamno) ili čak samo jedno I to ono noćno-htonsko. Kod Evropskih tradicionalnih veštica Boginje ima veoma malo I mahom je predmet kulta muško božanstvo u vidu gospodara podzemnog sveta I plodnosti. Na kraju treba reći da tradicionalne veštice mahom ne dovode u vezu sa mesecom I suncom svoja božanstva već ih posmatraju na jedan posve drugi način. Za ovo povezivanje odgovorni su zapadni intelektualni umovi koji teže da sve uklope u neke šablone kako bi dali smisao čitavoj stvari I lakše shvatili o čemu je tu zapravo reč. Tako su nastale mnoge greške koje će direktno uticati na formiranje današnjih neopaganskih sistema. Ovo jasno možemo videti na primerima grešaka koje su našinjene u tumačenju misterija I božanstava drevnog Egipta, posmatranjem Boginje kao božanstva koje ima tri lica, device, majke I starice, iako se jasno vidi na svim starim statuama da je predstavljana kao tri devojke ili žene iste dobi, znači radi se o trojstvu-trostrukosti, karakterističnoj za htonska božanstva, zatim o podeli božanstava na solarne I lunarne u odnosu na vrstu I oblik rogova koje poseduju I slično. O svemu ovome kao I o o suštini ezoteričnog veštičarstva govorićemo u narednoj knjizi.

LITERATURA:

- ŠPIRO KULIŠIĆ, PETAR Z. PETROVIĆ, NIKOLA PANTELIĆ, *SRPSKI MITOLOSKI REČNIK*, ETNOGRAFSKI INSTITUT SANU INTERPRINT, BEOGRAD 1998
- DR.RADOVAN N. KAZIMIROVIĆ, *TAJANSTVENE POJAVE U NAŠEM NARODU*, DEČJA KNJIGA, BEOGRAD 2000
- VESELIN ČAJKANOVIĆ, *STARA SRPSKA RELIGIJA I MITOLOGIJA*, BEOGRAD 1994
- VUK STEFANOVIĆ KARADŽIĆ, *SRPSKI RJEČNIK*, BEOGRAD 1935
- NIKOLA BEGOVIĆ, *ŽIVOT SRBA GRANIČARA*, PROSVETA, BEOGRAD 1986
- SLOBODAN ZEČEVIĆ, *MITSKA BIČA SRPSKIH PREDANJA*, VUK KARADŽIĆ, BEOGRAD 1981
- GRĐIĆ L. BJELOKOSIĆ, *NARODNA GATANJA*, SARAJEVO 1896
- DUŠAN BANDIĆ, *CARSTVO ZEMALJSKO I CARSTVO NEBESKO*, BIBLIOTEKA XX VEK, BEOGRAD 1997
- PEJŠNS KEMP, *BALKANSKI KULTOVI*, LUTA, BEOGRAD 2000
- JASNA JOJIĆ PAVLOVSKI, *ČUDA VLAŠKE MAGIJE*, BEOGRAD 2000
- J.CHEVALIER, A.GHEERBRANT, *RIJEČNIK SIMBOLA*, ROMANOV, BANJA LUKA 2003
- GWYDION, *VIKA-DREVNA RELIGIJA VEŠTICA*, ESOTHERIA, BEOGRAD 1994
- SIMA TROJANOVIĆ, *VATRA U OBIČAJIMA I ŽIVOTU SRPSKOG NARODA*, PROSVETA, BEOGRAD 1990
- PEJŠNS KEMP, *SLOVENSKA MAGIJA*, LUTA, BEOGRAD 1993
- HELMUT HARK, *LEKSIKON OSNOVNIH JUNGOVSKIH POJMOVA*, DERETA, BEOGRAD 1998
- VID VULETIĆ VUKOSAVIĆ, *VJEŠTICE U JUŽNIJEH SLOVENA*, KARADŽIĆ ZA OKTOBAR, ALEKSINAC 1901
- VESELIN ČAJKANOVIĆ, *O VRHOVNOM BOGU U STAROJ SRPSKOJ RELIGIJI*, GRUPA IZDAVAČA, BEOGRAD 1994
- VESELIN ČAJKANOVIĆ, *REČNIK SRPSKIH NARODNIH VEROVANJA O BILJKAMA*, GRUPA IZDAVAČA, BEOGRAD 1994
- BORIS RIBAKOV, *ANCIENT SLAVIC PAGANISM*, MOSCOW 1981

